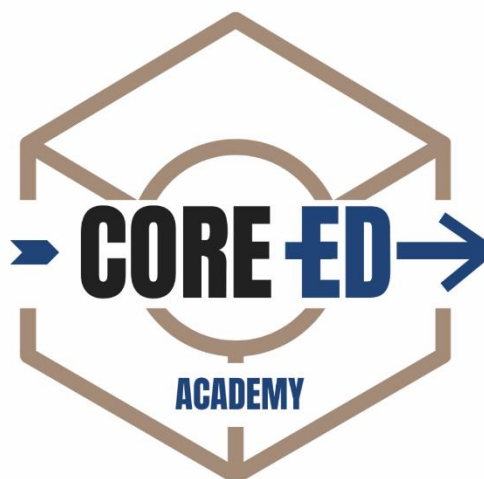

D3.4

Chart of CORE ED Competences: Definition of the core competences for the New Curricula

Project: 101179359 — CORE-ED ACADEMY — ERASMUS-EDU-2024-CBHE

Kolegji AAB
CILËSI. LIDERSHIP. SUKSESI

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

PROJECT NUMBER 101179359

D3.4

Chart of CORE ED Competences: Definition of the core competences for the New Curricula

List of Languages for Document Translation

Chart of CORE ED Competences: Definition of the core competences for the New Curricula(English).....	1
Tabela kompetencija CORE-ED-a: Definicija ključnih kompetencija za nove kurikulare(Bosnian).....	46
Tabela kompetencija CORE-ED-a: Definisanje ključnih kompetencija za nove kurikulare (Montenegrin).....	93
Tabela e Kompetencave Thelbësore të CORE ED: Përcaktimi i kompetencave thelbësore për Kurrikulat e Reja(Albanian).....	139

Document Information

Project Full Title	Transformative Educational Strategies: Fostering Inclusion and Shared Values in Juvenile Justice through Dynamic Correctional Pedagogy and Specialist Professionalization, Empowered by the “LiberateSkills” Correctional Excellence Pact for Skills
Project Acronym	CORE-ED ACADEMY
Programme	ERASMUS-EDU-2024-CBHE-STRAND-2
Project Number	101179359
Start Date	01.01.2025
Ending date	31.12.2027
Deliverable	D3.4 Chart of CORE ED Competences: Definition of the core competences for the New Curricula
Work Package	WP3
Date of Delivery (in months)	Month 10
Type	Document, report
Dissemination Level	Public
Lead Beneficiary	P12 CPIP
Authors	Alexandru Ursulescu
Document description	This document presents the <i>Chart of CORE ED Competences</i> , an innovative framework developed within the CORE-ED ACADEMY project to define 20 transversal competences essential for professionals working in juvenile justice. Based on research, regional consultations, and the DACUM methodology, the framework supports roles across education, psychology, social work, probation, and custodial services.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Disclaimer

The information, documentation and figures in this deliverable are written by the CORE ED project consortium under EC grant agreement 101179359 and do not necessarily reflect the views of the European Commission. The European Commission is not liable for any use that may be made of the information contained herein.

This deliverable contains original unpublished work except where clearly indicated otherwise. Acknowledgement of previously published material and of the work of others has been made through appropriate citation, quotation, or both. Reproduction is authorised provided the source is acknowledged.

Any dissemination of results reflects only the author's view, and the European Commission is not responsible for any use that may be made of the information it contains. The sole responsibility for the content of this publication lies with the authors.

Copyright message (only for public reports)

This report, if not confidential, is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0); a copy is available here: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Document History

Version	Date	Submitted by	Reviewed by	Notes
VER0	17.10.2025	Alexandru Ursulescu		
VER1	29.10.2025	Alexandru Ursulescu	Orkun Aydın, Olta Qejvani, Carmen Baias, Lydia Vakoula	
VER2				

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor the EACEA can be held responsible for them.

Table of Contents

Executive Summary	8
Competence Framework.....	9
Methodology and Structure of the Chart	10
Methodology: Identifying and Validating Competence Areas.....	11
Structure and Logic of the Competence Chart.....	12
Description of the Core Competences.....	14
Pedagogical Competences	14
1. Educational & Vocational Program Design	14
2. Adaptability & Individualized Planning.....	15
3. Mentoring & Rehabilitation Focus	17
4. Child-Centered Communication	18
5. Curriculum Design	19
Social and Emotional Learning (SEL) Competences	21
6. Emotional Intelligence & Empathy.....	21
7. Conflict Resolution Skills.....	22
8. Family Engagement & Support	24
9. Crisis Management & De-escalation	25
10. Motivational Interviewing & Engagement.....	26
11. Trauma-Informed Care.....	28
Technological Competences	29
12. Digital Literacy & Innovative Tools	29
13. Risk Assessment & Management	30
ESG (Environmental, Social, Governance) Competences.....	31
14. Cultural Sensitivity	31
15. Inclusive Practice (Gender & Disability-Sensitive)-	32
16. Ethical Conduct & Professional Boundaries	33
17. Mental Health Awareness & Support.....	35
Governance & Policy Competences	36

18. Interagency Collaboration & Teamwork	36
19. Child Development & Psychology Knowledge	37
20. Legal & Procedural Knowledge	38
Conclusion.....	39
Competence chart	41
Pedagogical Competences	41
Social and Emotional Learning (SEL) Competences	42
Technological Competences	43
ESG (Environmental, Social, Governance) Competences.....	43
Governance & Policy Competences	44
References.....	44

List of Tables

Table 1 - Competence domains and scope	12
Table 2 - Crisis Management and De-escalation Steps	26
Table 3 - Pedagogical Competences	41
Table 4 - Social and Emotional Learning (SEL) Competences	42
Table 5 - Technological Competences	43
Table 6 - ESG Competences	43
Table 7 - Governance & Policy Competences.....	44

List of Figures

Figure 1 - Competence domains	9
Figure 2 - Methodology and Structure of the chart	10
Figure 3 - Educational and Vocational Program Design	15
Figure 4 - Emotional Intelligence Values.....	21
Figure 5 - Ethical Conduct and Professional Boundaries	34

Executive Summary

The Chart of CORE ED Competences represents an innovative milestone within the CORE-ED ACADEMY project, designed to define the horizontal competence areas essential for professionals working in the field of juvenile justice. Action 3.3.2 builds upon the methodological foundation established through the CORE ED Synthesis Report and the DACUM approach, integrating research findings and stakeholder insights from higher education institutions, correctional authorities, and civil society across the Western Balkans.

This deliverable aims to establish a comprehensive and transferable competence framework tailored to the needs of professionals engaged in the correctional ecosystem, emphasizing pedagogy-first approaches in juvenile justice. The chart identifies twenty competence areas, focusing on transversal skills that are applicable across multiple professions, such as educators, psychologists, social workers, correctional officers, and probation specialists, ensuring coherence, adaptability, and long-term professional growth.

The framework reflects the core values of inclusiveness, rehabilitation, and evidence-based practice, combining pedagogical, digital, ethical, and socio-emotional dimensions. It aligns with the European Learning Model and the LiberateSkills Correctional Excellence Pact for Skills, promoting lifelong learning and skills recognition through micro-credentials. Each competence is defined through clear descriptors that support its integration into both higher education curricula and continuing professional training schemes.

The Chart of CORE ED Competences serves as a foundational tool for the development of two new educational programs in Correctional Pedagogy, a post-bachelor professional course and an academic course for higher education students, ensuring alignment between academic learning outcomes and labour market demands. Furthermore, it supports the establishment of Balkan Research Centres for Correctional Pedagogy by providing a unified conceptual basis for research, training, and policy development in juvenile justice education.

By introducing this structured competence framework, CORE-ED ACADEMY addresses a significant gap in the professionalization of the correctional sector. It fosters synergy between education providers and correctional institutions, reinforcing the European commitment to quality, inclusiveness, and innovation in justice-related education.

To conclude, the Chart of CORE ED Competences provides a strong foundation for preparing a new generation of well-trained, thoughtful, and responsible professionals in juvenile justice. It reflects the project's goal to make higher education a key force in improving justice systems, supporting institutional change, and building lasting professional skills across the Balkans and beyond.

Competence Framework

Figure 1 - Competence domains

The Competence Framework developed for the Chart of CORE ED Competences provides a structured and research-informed model for equipping professionals across the juve-

nile justice sector with the core skills and knowledge required to support inclusive, rehabilitative, and rights-based education practices. Grounded in the findings of the CORE-ED Synthesis Report (D3.1), the framework responds to the evolving challenges and interdisciplinary demands of correctional pedagogy in the Western Balkans and beyond.

This framework is designed to inform both higher education (HE) and vocational education and training (VET) curricula, ensuring alignment with European learning standards and cross-sectoral mobility. It places strong emphasis on transversal competences that apply horizontally across professions, whether judicial, psychosocial, educational, or custodial, providing a shared reference point for curriculum developers, training institutions, and correctional agencies.

Structured around five core competence domains, Pedagogical, Social and Emotional Learning (SEL), Technological, Environmental/Social/Governance (ESG), and Governance & Policy, the framework integrates sustainability, human rights, and child-centered principles into every dimension of professional practice. In doing so, it reflects a broader institutional commitment to social justice, ethical accountability, and sustainable development within juvenile justice systems.

By embedding these competences into educational programs and continuous professional development pathways, the framework supports the professionalisation of correctional roles, promotes innovation in learning environments, and ensures that future professionals are equipped to meet the complex psychosocial and developmental needs of children and young people in conflict with the law.

Methodology and Structure of the Chart

Figure 2 - Methodology and Structure of the chart

Methodology: Identifying and Validating Competence Areas

The development of the CORE-ED Competence Chart was a multi-phase process that combined research, stakeholder engagement, and iterative validation across six countries. The goal was to identify competence areas and ensure they are evidence-based and broadly applicable. The process unfolded through several key steps:

- 1. Desk Research** – This desk research provided a baseline inventory of potential competence areas, drawing on international standards and best practices. The project identified initial thematic domains and gaps, ensuring that later fieldwork would be built on a solid evidence base. This step highlighted broad skill areas (such as pedagogical skills, communication, digital literacy, ethics) that informed subsequent data collection.
- 2. DACUM Workshops with Practitioners:** Next, comprehensive field workshops were conducted in each partner country (Albania, Bosnia and Herzegovina, Kosovo, Montenegro, Greece and Romania) using the DACUM methodology (Developing A Curriculum). In these workshops, diverse practitioners, including prison educators, psychologists, social workers, legal professionals, and correctional officers, collaborated to map out the duties and tasks of key roles in juvenile correctional education. Through facilitated analysis, each country team developed a detailed DACUM chart outlining core occupational profiles and the competencies needed to perform effectively in the juvenile justice context. This bottom-up approach ensured that current realities and foresight competencies (anticipated future skill needs) were captured directly from field experts.
- 3. Expert Interviews and Consultations:** In parallel with the DACUM workshops, the project engaged subject-matter experts through interviews and focus groups. Academic experts in correctional education, senior practitioners, and policymakers from the participating countries were invited to review the emerging competence lists and contribute their insights. These expert consultations served to validate and refine the findings from the DACUM exercises: experts helped identify any missing competences, ensured clarity of definitions, and linked the competences with broader European frameworks and values.
- 4. Cross-Country Stakeholder Validation:** Finally, a cross-country validation phase was carried out to ensure the competence chart was applicable and accepted across all partner contexts. Validation workshops and online consultations were

organized, bringing together representatives from correctional institutions, education/training providers, civil society, and public authorities in each country. During this phase, stakeholders examined whether the proposed competences resonated with their local needs and if any adjustments were necessary.

This collaborative and iterative methodology ensured that the identified competence areas are evidence-based, practitioner-informed, and verified by a broad range of experts and end-users. In essence, the process combined top-down research with bottom-up input to capture the full spectrum of skills needed, and it rigorously validated those findings across multiple nations before finalizing the competence chart.

Structure and Logic of the Competence Chart

The CORE-ED Competence Chart is structured into clearly defined domains of competences, organized horizontally rather than by specific job roles. This structure is a direct result of the data analysis and stakeholder input. The competencies are therefore presented in five domains, each representing a critical dimension of capacity for individuals working in juvenile justice educational settings:

Table 1 - Competence domains and scope

Competence Domain	Scope and Focus
Pedagogical Competences	Encompasses skills and knowledge related to <i>teaching and learning practices</i> in correctional settings. This domain includes competencies in instructional design, learner-centered pedagogy, assessment methods, and adaptive teaching strategies tailored to young people in detention. It reflects the “pedagogy-first” emphasis of the project, ensuring that all staff can contribute to educational interventions (e.g. facilitating learning activities, motivating learners, adapting curricula to individual needs).
Social and Emotional Learning (SEL) Competences	Covers the abilities needed to support personal development, communication, and positive relationships. These competencies include emotional intelligence, empathy, conflict resolution, mentoring and counseling skills, and the capacity to

	foster inclusion and shared values among youths. By developing SEL competences, professionals can better manage group dynamics, address trauma and behavioral issues, and create a supportive environment that cultivates social-emotional growth and (re)integration.
Technological Competences	Encompasses digital literacy and technology use relevant to correctional education and management. This domain includes competencies in using e-learning platforms, digital communication tools, managing online safety/privacy for learners, and leveraging educational technology to enhance learning. It also involves keeping up with innovations and integrating Information and Communications Technology (ICT) skills so that both staff and learners can benefit from modern learning resources, bridging the digital divide often present in custodial settings.
ESG Competences (Environmental, Social, Governance)	Incorporates ethical, sustainable, and socially responsible practice principles. This category of competences is informed by ESG factors and European values. It includes understanding and upholding human rights and child rights standards, promoting gender equality and diversity, and integrating sustainability into programs. These competencies ensure that professionals operate with a strong ethical compass, contribute to <i>social good</i> within the correctional system, and align with broader goals like democracy, inclusion, and the rule of law.
Governance and Leadership Competences	Focuses on abilities related to organizational management, inter-agency coordination, and leadership within the juvenile justice education ecosystem. Competencies here include strategic planning, policy implementation, quality assurance, data-driven decision making, and collaborative governance (for instance, working effectively with courts, probation services, schools, and NGOs). By

	developing governance competences, professionals (especially those in leadership or coordination roles) can ensure that educational interventions are well-managed, compliant with standards, and embedded in a supportive institutional framework. This domain supports the idea that even educators and frontline staff benefit from understanding the broader system and exercising leadership in their scope of work.
--	--

Description of the Core Competences

Pedagogical Competences

1. Educational & Vocational Program Design

Educational and Vocational Program Design refers to the ability to create structured learning and training pathways that meet the specific educational and employability needs of young people in custody or under supervision. It involves integrating academic instruction, practical job skills, and life-skills education into coherent and adaptable programs that promote both personal growth and reintegration into society. In juvenile justice settings, many young people have experienced disrupted schooling and limited exposure to vocational learning. This competence is essential to counter educational gaps, enhance employability, and fulfill the right to education guaranteed by international and European frameworks. By designing comprehensive and inclusive programs, professionals support rehabilitation through learning, helping youth to discover their strengths, rebuild confidence, and prepare for lawful, productive lives after release.

Professionals demonstrate this competence by assessing each youth's academic background, cognitive level, and interests, then designing individualized learning plans. In practice, a correctional educator may combine literacy and numeracy lessons with vocational modules such as carpentry, information technology, or culinary arts. Learning programs are adapted to developmental levels, include attainable short-term goals, and link directly to the youth's rehabilitation plan. For example, a blended schedule might involve academic learning in the morning, vocational workshops in the afternoon, and life-skills or communication sessions in between. Collaboration with external schools, training cen-

ters, or employers ensures that education continues beyond detention. Effective implementation also requires continuous evaluation, adjusting curricula to reflect learners' progress and changing aspirations. Developing this competence relies on professional training in curriculum design, instructional psychology, and vocational pedagogy. Interdisciplinary teamwork between educators, social workers, and vocational trainers reinforces the practical dimension of program design. Study visits to vocational institutions, case-based workshops, and peer exchange sessions further strengthen applied understanding.

Educational and Vocational Program Design

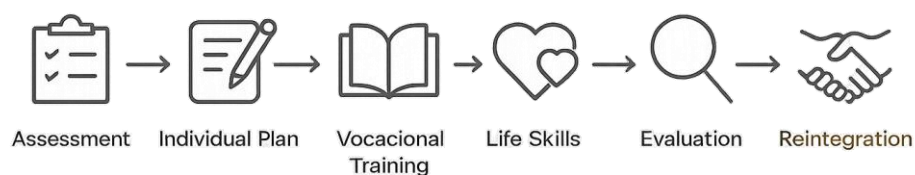

Figure 3 - Educational and Vocational Program Design

This competence directly reflects the European Union's commitment to inclusive education, lifelong learning, and rehabilitation within justice systems. It aligns with the European Pillar of Social Rights and EU Strategy on the Rights of the Child, which emphasize that detained individuals retain their right to quality education and vocational training. By empowering young offenders through structured learning opportunities, professionals advance EU values of equality, human dignity, and active citizenship.

2. Adaptability & Individualized Planning

Adaptability and Individualized Planning refer to the capacity to design, implement, and continuously adjust intervention strategies that respond to each young person's unique profile, developmental stage, and evolving circumstances. This competence rejects uni-

form approaches in favor of personalized, flexible planning across educational, behavioral, and rehabilitative domains, ensuring that every youth receives support tailored to their specific strengths and challenges. In juvenile justice systems, young people differ widely in age, maturity, cognitive ability, cultural background, learning preferences, and personal history. These variations demand flexible, individualized approaches rather than rigid programming. Adaptability ensures that interventions remain meaningful and effective even when conditions change. Individualized planning also embodies a rights-based, child-centered ethic by recognizing each youth as an individual rather than a case number. Within correctional pedagogy, it prevents disengagement, enhances motivation, and promotes rehabilitation by aligning interventions with real developmental and psychosocial needs.

Professionals demonstrate this competence by developing and regularly revising case or learning plans. For example, an educator might adapt instruction for a youth who struggles in group settings by introducing one-on-one tutoring or experiential tasks. A probation officer may modify a behavioral contract to include new incentives or mentorship after observing limited progress. Adaptability also involves managing unpredictable situations (e.g. calming an agitated student or rethinking a reintegration plan when home conditions change). Interdisciplinary meetings ensure that teachers, psychologists, and social workers collectively update each youth's plan based on current assessments. This process highlights professional agility, situational awareness, and the commitment to continuous improvement. Developing this competence requires experiential and scenario-based learning. Training programs often use simulated cases and reflective exercises to help practitioners practice rapid problem-solving and plan revision. Formative assessment techniques (e.g. ongoing feedback, observation, and self-reflection) teach professionals how to monitor progress and adapt strategies in real time. Courses in developmental psychology, inclusive education, and intercultural communication strengthen the ability to recognize diverse needs and adjust interventions accordingly. Peer discussions and supervision sessions also support the refinement of adaptive decision-making and flexible case management.

Adaptability and Individualized Planning are closely aligned with European standards for child-friendly justice and the EU Strategy on the Rights of the Child, which emphasize personalized, needs-based interventions for minors. This competence reinforces the European Pillar of Social Rights, particularly principles of equality, inclusion, and access to quality education for all learners. By meeting young people where they are professionals, they uphold EU values of respect for human dignity, diversity, and individual rights. Within the CORE-ED framework, adaptability ensures that rehabilitative efforts remain flexible,

humane, and effective, transforming juvenile justice settings into spaces that genuinely support learning, growth, and reintegration..

3. Mentoring & Rehabilitation Focus

Mentoring and Rehabilitation Focus is the ability of professionals to guide, support, and motivate young people in conflict with the law through constructive, trust-based relationships. It involves acting not merely as enforcers of rules but as mentors, educators, and life coaches who prioritize each youth's personal growth, self-awareness, and reintegration into society. This competence emphasizes relational engagement, empathy, and goal-oriented rehabilitation as the foundation of all professional interactions. This competence is central to correctional pedagogy because it shifts the institutional culture from punishment to education and transformation. Without a rehabilitative focus, interventions risk becoming mechanical or punitive, addressing symptoms rather than causes of delinquent behavior. Many justice-involved youth lack positive adult figures and have experienced instability, trauma, or neglect. A mentoring approach fills this gap, offering consistent guidance, moral structure, and hope.

Professionals demonstrate this competence through their daily conduct and program design. A probation officer may act as a coach, helping a young person define short-term goals (e.g. improving self-control or preparing for employment) and reviewing progress regularly. Similarly, a correctional educator may integrate reflective exercises like journals, group discussions, or art-based activities that encourage self-analysis and empathy. Staff trained in mentoring apply restorative approaches in group settings, facilitating peer dialogue and mutual support rather than relying on disciplinary measures. Even disciplinary situations become learning opportunities, handled through dialogue and reflection instead of punishment. Maintaining a positive and hopeful stance even when youths relapse or struggle, showing that change is a process rather than a single event. Cultivating this competence requires focused preparation in mentoring methods, counseling techniques, and emotional intelligence. Training often includes role-play, supervised practice, and reflective supervision with experienced mentors. Professionals learn active listening, nonviolent communication, motivational interviewing, and trauma-informed care. They also develop self-awareness and resilience to maintain optimism and avoid burnout. Peer mentoring programs and interdisciplinary workshops reinforce collaboration and shared responsibility for youths' progress. Learning environments encourage practitioners to reflect on their values, biases, and communication styles, ensuring authenticity and empathy in mentoring relationships.

Mentoring and Rehabilitation Focus aligns directly with European Union and Council of Europe standards that define juvenile justice as a system centered on education, social inclusion, and reintegration. It supports the EU Strategy on the Rights of the Child and the United Nations Beijing Rules (1985), both emphasizing the child's well-being and potential for change. This competence embodies the CORE-ED project's transformative educational vision, ensuring that justice professionals act as agents of rehabilitation and empowerment.

4. Child-Centered Communication

Child-Centered Communication is the competence of engaging with juveniles in ways that are age-appropriate, respectful, and empowering. It involves using clear, accessible language, empathetic tone, and communication strategies suited to each young person's developmental level, background, and emotional state. The goal is to ensure that youth not only understand what is being said to them but also feel genuinely heard, respected, and involved in the dialogue. In correctional settings, effective communication is the foundation of every educational, therapeutic, or disciplinary process. Young people in conflict with the law often mistrust authority figures or have difficulty expressing themselves due to past trauma or negative experiences with adults. A child-centered communication approach helps rebuild this trust by treating youth as active participants in their rehabilitation rather than passive recipients of orders. This competence directly supports child-friendly justice principles, recognizing the youth's right to be informed, to express views freely, and to participate in decisions affecting their lives. It also mitigates power imbalances inherent in justice systems and contributes to a sense of dignity and fairness. When professionals communicate in an open, patient, and empathetic manner, they enable young people to share underlying issues (e.g. fear, anger, or family problems) making interventions more effective and humane.

Professionals skilled in this competence communicate in a calm, structured, and supportive way. For instance, when explaining a disciplinary measure or legal procedure, they use simple, non-technical language and check that the youth has understood the information. In a court context, this may mean breaking down complex steps into clear, age-appropriate explanations and verifying comprehension through questions. During daily interactions, staff demonstrate active listening (e.g. maintaining eye contact, nodding, summarizing, and reflecting back the youth's statements) to convey genuine attention and respect. In conflict situations, they respond with measured tone and de-escalating

language, acknowledging emotions rather than resorting to authority or punishment. Adaptation is key, in a way that professionals adjust their communication for developmental level, cognitive capacity, or cultural context. They might use visual aids for youths with learning difficulties or simplified explanations for younger adolescents. Awareness of cultural norms also shapes respectful, inclusive dialogue. Developing this competence involves structured training in communication psychology, adolescent development, and conflict resolution. Role-playing, case studies, and reflective practice sessions allow professionals to rehearse challenging interactions. Techniques such as motivational interviewing and non-judgmental dialogue are emphasized for fostering autonomy and cooperation. Training also focuses on managing tone, body language, and emotional self-regulation. Ongoing supervision and peer feedback help practitioners refine their communication styles to remain consistent, empathetic, and effective.

Child-Centered Communication reflects the EU Strategy on the Rights of the Child, the Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice (2010), and the United Nations Convention on the Rights of the Child (CRC). These frameworks affirm that children have the right to be heard and to participate in processes that affect them. Within the CORE-ED project, this competence embodies democratic and rehabilitative principles by promoting dialogue, participation, and mutual respect. By ensuring that every interaction with youth is comprehensible, inclusive, and empowering, professionals uphold core European values transforming justice systems into spaces of understanding and growth rather than control and punishment.

5. Curriculum Design

Curriculum Design is the competence to plan, structure, and develop educational programs and learning materials specifically suited to the juvenile justice environment. It entails selecting relevant subjects, skills, and values and choosing effective instructional methods that respond to the specific needs, interests, and developmental levels of youth in custody or under supervision. The competence ensures that learning remains coherent, meaningful, and rehabilitative. In correctional education, curriculum design is essential because conventional school curricula rarely fit the realities of justice-involved youth. Standard programs often overlook diverse learning gaps, motivational barriers, and social-emotional needs. A well-designed correctional curriculum integrates academic learning with vocational training, life skills, and rehabilitative content to form a holistic, learner-centered experience. It provides opportunities for personal growth, social responsibility, and employability. This competence also guarantees inclusivity, addressing different literacy levels, learning styles, and cultural backgrounds. By embedding human rights, civic

education, and restorative justice principles, curriculum design promotes pro-social attitudes and democratic values. Moreover, it fills a regional need for coherence and quality in correctional education, replacing fragmented, improvised lessons with structured, research-informed programs. A strong curriculum serves as both a pedagogical roadmap and a rehabilitative mechanism.

Professionals demonstrate curriculum design competence by developing detailed educational blueprints tailored to correctional settings. For example, an educator may create a 12-week program combining national-standard academic modules in the morning and hands-on vocational workshops, such as carpentry, cooking, or digital literacy, in the afternoon. Each curriculum specifies learning objectives that target academic improvement (e.g., literacy and numeracy), vocational proficiency, and personal development (e.g., teamwork, emotional regulation, or problem-solving). Practitioners also design learning experiences that are interactive and project-based, since many youths respond best to active engagement. Examples include creating a community garden to integrate environmental education and responsibility, or a mock business project combining entrepreneurship, ethics, and communication. Developing this competence requires training in curriculum theory, instructional design, and educational psychology adapted to correctional environments. Practitioners learn to design modular, flexible programs that can be implemented in restricted or dynamic contexts. Scenario-based workshops, peer review of curriculum drafts, and analysis of international good practices help future professionals refine their design skills. Training programs also integrate the use of digital tools, inclusive education techniques, and evaluation methods to ensure curricula remain both measurable and adaptable. Incorporating ESG (Environmental, Social, and Governance) themes into learning materials (e.g., sustainability, diversity, and civic participation) reinforces the alignment with contemporary educational and social goals.

Curriculum Design aligns with the European Pillar of Social Rights, and the EU Strategy on the Rights of the Child, which stress the right to quality, inclusive education for all learners. By embedding key European and global priorities (e.g., human rights, inclusion, employability, and sustainability) this competence ensures that correctional education promotes both individual transformation and social reintegration. Within the CORE-ED framework, curriculum design represents the structural foundation of correctional pedagogy, turning juvenile justice facilities into learning spaces that foster equity, lifelong learning, and rehabilitation consistent with EU democratic values.

Social and Emotional Learning (SEL) Competences

6. Emotional Intelligence & Empathy

Emotional Intelligence and Empathy refer to the ability to recognize, understand, and regulate one's own emotions while perceiving and appropriately responding to the emotions of others. Emotional intelligence allows professionals to stay composed, self-aware, and responsive rather than reactive. Together, these skills foster respectful, supportive relationships built on trust and compassion. In correctional pedagogy, emotional intelligence and empathy are central to effective interaction and de-escalation. Many youth in conflict with the law carry histories of trauma, neglect, or betrayal, often masking vulnerability behind anger or defiance. A professional capable of reading emotional cues and responding with empathy rather than authority can bridge these barriers and re-establish trust. Recognizing that apparent aggression may reflect fear, shame, or pain allows staff to respond constructively, avoiding escalation and reinforcing safety. This competence also underpins humane institutional culture. When empathy informs communication and decision-making, policies and practices become more child-centered and rights-based. Without empathy, interventions risk being impersonal and punitive, undermining reintegration goals.

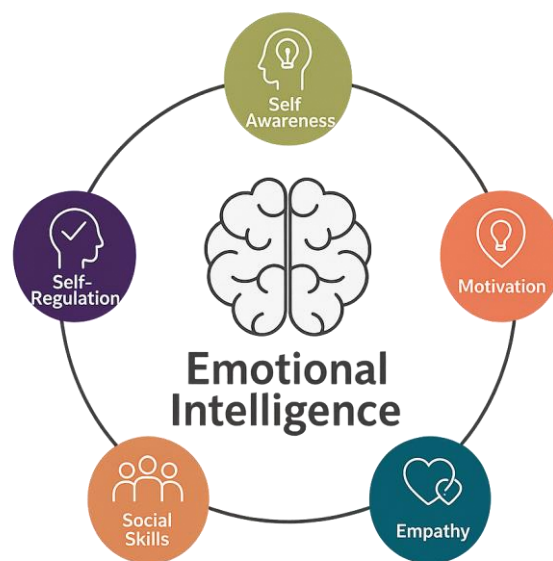

Figure 4 - Emotional Intelligence Values

Professionals demonstrate emotional intelligence and empathy through attentive, non-judgmental communication and controlled emotional responses. Active listening (e.g.,

maintaining eye contact, nodding, paraphrasing, and acknowledging feelings) shows the youth that they are valued and understood. In moments of tension, emotionally intelligent staff regulate their reactions, using calm tone, open body posture, and deliberate pacing to defuse anger. For example, when confronted with verbal aggression, a practitioner may pause, breathe, and respond softly rather than reciprocating hostility. This emotional steadiness reassures the youth and models constructive emotional control. Developing this competence involves structured self-awareness and interpersonal skills training. Courses often include workshops on emotional regulation, mindfulness, and perspective-taking exercises where practitioners adopt the viewpoint of the child. Role-playing and case-based simulations provide opportunities to practice empathetic responses in challenging situations, such as dealing with aggression or trauma disclosure. Training in trauma-informed care and adolescent brain development deepens understanding of the emotional drivers behind behavior. Reflective supervision and peer feedback sessions help professionals monitor their emotional responses, prevent burnout, and maintain compassionate engagement.

Emotional Intelligence and Empathy directly reflect European and international commitments to humane, rights-based justice. They align with the EU Charter of Fundamental Rights, the Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice (2010), and the UN Convention on the Rights of the Child, all of which emphasize dignity, respect, and individualized care. Within the CORE-ED framework, this competence operationalizes the EU's humanistic values by ensuring that justice professionals treat each child as a person with emotional depth and potential for growth. Through emotionally intelligent and empathetic practice, professionals embody the principle that effective rehabilitation begins with understanding.

7. Conflict Resolution Skills

Conflict Resolution Skills refer to the ability to mediate, negotiate, and de-escalate disputes in a constructive and non-violent manner. This competence involves understanding conflict dynamics, maintaining neutrality, and guiding individuals toward mutually acceptable solutions. It emphasizes empathy, communication, and problem-solving rather than authority or punishment, allowing professionals to transform conflict into an opportunity for growth and learning. In juvenile justice environments, conflicts frequently arise among youths, between youths and staff, or within families. How these conflicts are managed directly affects safety, emotional climate, and rehabilitation outcomes. Without adequate conflict resolution skills, staff may resort to punitive or coercive measures, such

as isolation or physical restraint, that can deepen trauma and hostility. Conversely, professionals skilled in mediation and de-escalation can transform potential crises into teachable moments. This competence helps youth develop essential life skills for managing frustration, negotiating disagreement, and resolving disputes peacefully. It also contributes to a safer institutional culture grounded in respect and dialogue, reducing incidents of violence and reinforcing trust between youth and staff.

Professionals apply conflict resolution skills by intervening calmly and constructively when tensions arise. For example, if two youths begin arguing during a group activity, a practitioner first separates them to ensure safety, then facilitates a dialogue once emotions subside. Using mediation techniques, each youth is encouraged to share their perspective while listening to the other, under clear rules of respect and fairness. The facilitator helps them identify the root cause of the disagreement and supports them in finding non-violent solutions. In more serious incidents, such as a physical altercation, staff may apply restorative justice methods, organizing a mediated meeting in which the youths reflect on the harm caused and agree on ways to make amends. De-escalation tactics (e.g., calm voice, open body posture, controlled distance, and non-threatening language) are integral to the process. Through consistent use of these techniques, professionals model self-control, empathy, and fairness, setting behavioral examples for young people to emulate. Training in this competence typically includes workshops, simulations, and role-play exercises replicating real conflict situations. Trainees learn to identify triggers, use active listening, manage body language, and apply calming verbal strategies. Instruction often integrates elements from negotiation, conflict transformation, and restorative practice models. Continuous supervision, reflective practice, and peer feedback further strengthen this skill, ensuring practitioners can adapt techniques to various contexts and maintain composure under stress.

Conflict Resolution Skills align with the EU Charter of Fundamental Rights and the Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice (2010), which advocate for peaceful, restorative, and rights-based approaches in juvenile justice. They also reflect the EU's commitment to non-violence, respect, and the rule of law, ensuring that conflicts are addressed through dialogue and understanding rather than coercion. Within the CORE-ED framework, this competence reinforces restorative and educational methodologies, fostering institutional cultures of trust and participation. By mastering conflict resolution, professionals not only enhance safety and rehabilitation but also equip young people with social-emotional skills essential for successful reintegration and lifelong inclusion.

8. Family Engagement & Support

Family Engagement and Support is the competence of actively involving a juvenile's family or guardians in the rehabilitation and (re)integration process while equipping them with guidance, information, and resources to support the youth's development. It is grounded in the understanding that a young person's progress depends heavily on their family environment. This competence reframes families not as barriers but as essential partners in achieving sustainable behavioral and educational change. In correctional pedagogy, family engagement is vital because the effects of any intervention diminish if they are not reinforced at home. Research consistently shows that programs involving families yield significantly better reintegration outcomes and reduce reoffending rates. Positive family relationships promote emotional stability, accountability, and continuity between institutional and community life. However, families of justice-involved youth often face their own challenges, including stigma, shame, or limited parenting skills. Addressing these issues indirectly supports the child's rehabilitation. By promoting family-centered approaches, institutions shift from isolated interventions toward holistic, community-based rehabilitation models.

Professionals demonstrate this competence through proactive outreach and ongoing communication with families. A probation officer may organize regular family meetings as part of the youth's supervision plan, reviewing progress, discussing difficulties, and setting joint goals. A social worker in a facility might facilitate parenting workshops or family therapy sessions to strengthen communication and conflict resolution within the household. Even during periods of incarceration, family-engaged practitioners encourage frequent, meaningful contact between youth and parents through structured visitation programs, video calls, or letter exchanges. They also educate families about adolescent development, emotional regulation, and the rehabilitation process so that parents can provide informed and consistent support. Developing this competence involves training in family systems theory, social work practice, and intercultural communication. Practitioners learn strategies for establishing rapport with reluctant or defensive parents, often applying techniques such as motivational interviewing and solution-focused dialogue. Role-playing exercises allow trainees to practice delicate conversations, such as setting boundaries, addressing family conflicts, or delivering difficult feedback, while maintaining empathy and professionalism. Training also covers community networking, helping practitioners link families with social services, counseling, or economic support where needed. Reflective practice sessions encourage awareness of personal biases toward families and reinforce the principle that effective rehabilitation requires partnership, not judgment.

Family Engagement and Support align with the EU Strategy on the Rights of the Child, and

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor the EACEA can be held responsible for them.

the UN Convention on the Rights of the Child, which affirm the family's central role in a child's development and well-being. This competence advances the EU's social inclusion agenda by strengthening the link between institutional rehabilitation and community reintegration. Within the CORE-ED framework, it ensures that correctional practices remain family-centered, culturally sensitive, and sustainable. By engaging and empowering families, professionals uphold European values of solidarity, dignity, and equality, transforming rehabilitation into a shared social process that extends beyond the walls of correctional institutions.

9. Crisis Management & De-escalation

Crisis Management and De-escalation is the competence to recognize, prevent, and safely respond to acute emotional or behavioral crises among youth (e.g., violent outbursts, self-harm, or severe distress) in ways that reduce danger, calm emotions, and preserve dignity. It combines situational awareness, emotional control, and communication techniques that stabilize the immediate environment and protect all involved. Crises are inevitable in correctional settings due to the stress, confinement, and trauma many young people experience. The quality of staff response in those moments determines whether incidents become opportunities for growth or sources of harm. Proper crisis management protects youth, peers, and staff, while reinforcing institutional safety and trust. Poorly handled crises can retraumatize youth and erode their confidence in the rehabilitative process. Conversely, calm, professional intervention can transform a volatile event into a learning experience, showing youth that they remain worthy of care even in moments of loss of control.

A professional demonstrates this competence by acting swiftly yet calmly during high-stress incidents. For example, if a youth begins shouting or throwing objects after receiving distressing news, the staff member first ensures safety by clearing the area, then approaches in a composed and non-threatening manner. They maintain a low, steady voice, neutral body language, and non-confrontational posture. Rather than issuing orders, they offer simple, respectful choices and validate emotions. If self-harm is involved, the professional follows emergency protocols while keeping communication compassionate. After the crisis subsides, they debrief with the youth to explore triggers, coping options, and necessary follow-up such as counseling or medical care. Each incident becomes an opportunity for reflection and emotional learning rather than punishment. Training focuses on de-escalation models, trauma-informed practice, and physiological self-control techniques. Role-playing and scenario-based simulations help practitioners rehearse verbal and non-verbal interventions until they become instinctive. Skills such as active listening,

voice modulation, and maintaining physical safety boundaries are emphasized. Reflective sessions and supervision help staff manage their own stress and prevent secondary trauma.

Table 2 - Crisis Management and De-escalation Steps

Stage	Focus	Core Actions
1. Recognition	Detect early signs of agitation or distress.	Observe tone, posture, triggers.
2. Safety	Secure all individuals and the space.	Clear area, remove objects, stay composed.
3. Approach	Establish calm contact.	Slow movement, open posture, low steady voice.
4. Dialogue	Defuse through respectful communication.	Offer choices, validate feelings, avoid commands.
5. Intervention	Manage immediate risk.	Follow protocols, ensure compassionate response.
6. Reflection	Turn event into learning.	Debrief, identify triggers, plan follow-up.
7. Staff Care	Sustain professional resilience.	Reflect, seek supervision, manage stress.

This competence reflects the EU Charter of Fundamental Rights and the Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice, affirming each child’s right to safety and humane treatment. Within the CORE-ED framework, crisis management and de-escalation are identified as essential to maintaining secure, rights-respecting environments. By responding with calm professionalism instead of coercion, practitioners uphold EU values of human dignity, care, and rehabilitation, ensuring that even in moments of crisis, justice remains protective and restorative.

10. Motivational Interviewing & Engagement

Motivational Interviewing (MI) and Engagement refer to the ability to guide youth toward positive behavioral change by strengthening their internal motivation rather than imposing external pressure. Rooted in a client-centered counseling approach, MI involves empathetic dialogue that helps individuals articulate their own goals, resolve ambivalence, and commit to change. Engagement extends this process by sustaining the youth’s active

participation and interest in rehabilitation over time. This competence is particularly crucial in working with justice-involved youth, who often display resistance to authority, low trust in institutions, or ambivalence about change. Conventional methods (e.g., lecturing, punishment, or direct persuasion) frequently fail, leading to superficial compliance without real transformation. Motivational Interviewing reverses that dynamic by positioning the youth as an active agent in their own rehabilitation. Through curiosity, reflection, and collaboration, professionals help them discover personal reasons to adopt constructive behaviors. This approach enhances autonomy, accountability, and intrinsic motivation—factors essential for sustainable reintegration. By fostering internal motivation rather than external obedience, professionals promote authentic engagement and long-term behavioral change.

A practitioner demonstrates this competence by conducting structured, conversational interactions that emphasize empathy and collaboration. For example, if a youth refuses to attend vocational training, instead of reprimanding them, the practitioner uses open-ended questions and reflective statements. Through gentle exploration, the youth identify their own barriers and potential solutions. The professional reinforces self-efficacy and summarizes the youth's stated motivations, helping them recognize personal ownership of the change process. Engagement techniques complement MI by maintaining interest through achievable goals, feedback, and recognition of progress. Sessions are interactive, focused on small successes that reinforce self-confidence. Rather than enforcing compliance, the professional builds a partnership grounded in mutual respect and optimism. Developing this competence involves targeted MI workshops and supervised practice sessions. Trainees learn core skills such as active listening, open questioning, affirming strengths, and reflective summarizing. Role-playing exercises replicate challenging interactions with resistant youth, allowing practitioners to refine tone, pacing, and phrasing. Regular coaching and peer feedback enhance skill retention and ensure fidelity to MI principles.

Motivational Interviewing and Engagement embody the EU Strategy on the Rights of the Child, Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice, and broader European principles of empowerment, participation, and autonomy. Within the CORE-ED framework, this competence operationalizes the shift from coercive to collaborative correctional education. By helping young people take ownership of their rehabilitation, professionals advance EU values transforming justice from enforcement into empowerment.

11. Trauma-Informed Care

Trauma-Informed Care is the competence to understand the impact of trauma on a young person's development, behavior, and relationships, and to adapt professional responses, policies, and environments to promote healing rather than re-traumatization. It is not a single technique but a comprehensive framework that integrates awareness of trauma's effects with practices that ensure safety, trust, and emotional stability for youth. A large proportion of youth in conflict with the law have histories of trauma, such as abuse, neglect, violence, or chronic instability. Without a trauma-informed perspective, staff may misinterpret trauma-related behaviors like aggression, withdrawal, or non-compliance as deliberate defiance. Traditional disciplinary approaches, such as isolation or harsh confrontation, can exacerbate trauma symptoms, reinforce distrust, and trigger further crises. This trauma-informed approach improves safety, reduces incidents, and supports emotional recovery.

Professionals demonstrate trauma-informed care by creating safe, predictable, and supportive environments. They recognize trauma signs (e.g., hypervigilance, dissociation, or self-harm) and respond calmly, avoiding actions that could retraumatize. For example, when a youth becomes aggressive, the practitioner prioritizes de-escalation, maintaining a low tone and non-threatening posture instead of punitive measures. Facility routines are adapted to minimize stress and unpredictability, such as ensuring calm transitions and consistent communication. Staff model emotional regulation and teach coping skills like deep breathing or grounding techniques. Youth showing signs of trauma are referred to mental health specialists, and staff collaborate with therapists to align behavior management with clinical recommendations. Every interaction aims to reinforce safety, respect, and empowerment. Training in trauma-informed care covers the neurobiological effects of trauma, recognizing trauma cues, and applying communication strategies rooted in empathy and calm engagement. Role-playing and simulations help staff practice supportive responses to distress and crisis. Organizational training extends beyond individual skills to review institutional procedures, ensuring that rules, disciplinary methods, and daily routines reflect trauma-sensitive principles. Continuous supervision reinforces reflective practice and emotional resilience among professionals.

Trauma-Informed Care aligns with the EU Strategy on the Rights of the Child, and the Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice. It embodies EU principles of human dignity, integrity, and therapeutic rehabilitation by ensuring that justice systems treat traumatized youth with compassion and understanding. Within the CORE-ED framework, this competence transforms correctional

education into a healing process, addressing past harm while building the foundation for trust, growth, and successful reintegration.

Technological Competences

12. Digital Literacy & Innovative Tools

Digital Literacy and Innovative Tools refer to the ability to effectively use and integrate modern information and communication technologies in professional and educational practice. This competence covers a spectrum from basic digital operations (e.g., using computers, software, and the internet) to advanced applications, including e-learning platforms, educational apps, gamified learning, and virtual or augmented reality. It enables professionals to design, deliver, and manage learning experiences that are relevant, engaging, and aligned with contemporary technological standards. In correctional pedagogy, digital literacy is increasingly essential for both educators and youth. Historically, juvenile justice systems have lagged in technology use due to security and resource constraints. However, integrating digital tools can make learning more dynamic, individualized, and motivating, especially for young people who are often disengaged from traditional schooling. Interactive or game-based learning can transform education from passive instruction into active participation. Furthermore, many justice-involved youth face significant digital skill gaps, making technology training a vital part of their reintegration. Equipping them with digital competence prepares them for modern education, employment, and civic participation, preventing digital exclusion. For professionals, this competence also enhances efficiency, allowing for digital case management, remote communication, and data-driven decision-making.

A digitally literate practitioner integrates technology seamlessly into daily work. In education, they might use blended learning platforms to complement classroom lessons with online modules or simulations. In rehabilitation, they can employ digital applications that teach emotional regulation, vocational skills, or cognitive-behavioral techniques. During the COVID-19 pandemic, digital competence proved crucial as facilities shifted to online learning and virtual family visits. In community supervision, probation officers may use secure apps for communication, reminders, or progress tracking, reinforcing accountability and engagement. Administrative functions, such as using case management software or digital reporting systems, also rely on digital proficiency. Professionals must balance innovation with responsibility, ensuring that technology use remains ethical, age-appropriate, and secure. Training to build this competence includes hands-on workshops in digital pedagogy, cybersecurity, and the use of online learning environments. Staff

learn to design digital lessons, implement VR or gamified exercises, and evaluate digital tools for safety and effectiveness. Continuous learning is essential, as technologies evolve rapidly. Training also addresses data privacy and online ethics, ensuring that technology supports youth welfare rather than endangering.

Digital Literacy and Innovative Tools align with the EU Digital Education Action Plan (2021–2027) and the European Pillar of Social Rights, which emphasize equal access to digital learning opportunities. Within the CORE-ED framework, this competence bridges correctional education with Europe’s digital transformation, ensuring that even marginalized youth develop 21st-century skills. By integrating technology safely and inclusively, professionals uphold EU values of innovation, equity, and lifelong learning.

13. Risk Assessment & Management

Risk Assessment and Management is the competence to systematically identify, evaluate, and mitigate the risks posed by or to a young person within the juvenile justice system. It involves assessing the likelihood of reoffending, self-harm, or harm to others, as well as risks related to victimization or environmental instability. Using structured tools and professional judgment, practitioners develop targeted intervention plans that reduce these risks while promoting rehabilitation and safety. This competence lies at the intersection of public safety, individual welfare, and fair justice. A sound risk assessment ensures that youths who pose higher risks receive appropriate monitoring, intervention, and support, while those at lower risk are not subjected to unnecessary restrictions. It directly contributes to proportionality and efficient resource allocation. Beyond community safety, it safeguards the well-being of the youth by identifying vulnerabilities such as suicidal ideation, exploitation, or exposure to violence. In many Western Balkan systems, professionals reported limited access to validated assessment tools, highlighting the need to standardize and professionalize this process. Strengthening this competence ensures that decisions are evidence-based and transparent, aligning with international best practices that emphasize individualized, data-informed interventions.

A professional demonstrates this competence by combining structured assessment instruments with contextual analysis and human judgment. For example, a probation officer might use a validated tool to evaluate factors such as criminal history, peer influence, substance use, and family environment. Risk management extends beyond evaluation. It involves continuous review and adjustment as circumstances evolve. Practitioners must also understand how to interpret data responsibly, ensuring fairness and avoiding bias

against particular social or cultural groups. Training in this competence combines theoretical and applied learning. Practitioners study criminogenic and protective factors, dynamic versus static risks, and evidence-based intervention planning. They practice administering and interpreting standardized tools, analyze case studies, and learn ethical principles for handling sensitive data. Digital literacy is integrated, as many systems now use electronic databases and predictive analytics to support risk management. Reflective supervision helps professionals refine judgment, recognize cognitive bias, and maintain consistency in applying assessment outcomes.

Risk Assessment and Management align with the EU Strategy on the Rights of the Child, the Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice, and international standards such as the UN Beijing Rules. These frameworks advocate for individualized, proportionate, and preventive responses grounded in evidence and fairness. Within the CORE-ED framework, this competence strengthens accountability and transparency, ensuring that justice interventions balance protection, rehabilitation, and human dignity. By applying structured, ethical risk assessment, professionals uphold EU values of safety, equality, and respect for every child's potential for change.

ESG (Environmental, Social, Governance) Competences

14. Cultural Sensitivity

Cultural Sensitivity is the competence to recognize, understand, and respectfully respond to the cultural diversity of the youth and families within the juvenile justice system. It encompasses awareness of ethnicity, nationality, language, religion, and regional or community identities, as well as subcultural and socio-economic factors. This competence ensures that professional practices are inclusive, fair, and adapted to each youth's cultural background, fostering mutual respect and trust. In juvenile justice, cultural sensitivity is critical because many youths in conflict with the law belong to minority or marginalized communities that are often overrepresented in correctional settings. Without cultural awareness, professionals risk reinforcing inequality, unintentionally offending or alienating youth, and damaging the trust necessary for effective rehabilitation. Misunderstandings rooted in cultural differences, such as interpretations of authority, communication styles, or family roles, can easily escalate tensions. A culturally sensitive approach prevents such breakdowns by ensuring that each youth's background is respected and understood. It also helps professionals interpret behavior through a broader social lens.

Professionals demonstrate cultural sensitivity by adapting their communication, engagement, and decision-making to the youth's cultural context. This may include using plain or translated language, respecting religious observances, or collaborating with community mediators. For example, a practitioner working with a Roma family might involve trusted community figures to build rapport, while one supporting a refugee youth might ensure that interpreters and culturally relevant materials are available. In educational or counseling settings, staff take care to avoid stereotypes, maintain curiosity, and validate the youth's cultural identity as a source of strength. Culturally sensitive professionals also reflect on their own assumptions and biases, striving to approach every interaction with openness and humility. These actions collectively create a sense of safety and belonging. Developing cultural sensitivity requires experiential and reflective learning. Training often includes intercultural communication workshops, bias-awareness exercises, and discussions with representatives of diverse communities. Practitioners analyze case studies to identify cultural factors that influence youth behavior and practice adapting interventions accordingly. Supervision and peer learning further reinforce continuous reflection on personal attitudes and systemic bias.

Cultural Sensitivity aligns with the EU Charter of Fundamental Rights, the EU Anti-Racism Action Plan, and the Council of Europe's Framework Convention for the Protection of National Minorities. These frameworks emphasize equality, non-discrimination, and respect for cultural identity. Within the CORE-ED framework, this competence ensures that correctional education and rehabilitation are inclusive, equitable, and rights-based. By valuing cultural diversity and rejecting bias, professionals uphold EU principles creating a justice system that is both effective and just.

15. Inclusive Practice (Gender & Disability-Sensitive)

Inclusive Practice in juvenile justice refers to the ability to design and deliver interventions, programs, and interactions that are equitable and responsive to the diverse needs of all youth, particularly in relation to gender and disability. It combines awareness of how gender and disability shape young people's experiences with the practical skills to adapt environments, communication, and support systems to ensure full participation and equal treatment. Historically, juvenile justice systems were structured around a "typical" male profile, overlooking the specific needs of girls and youth with disabilities. This has often led to unequal access, inadequate care, and secondary victimization. Gender-sensitive practice acknowledges that girls in the justice system frequently face distinct chal-

lenges, including higher rates of sexual abuse, trauma, and stigmatization, as well as different physical and emotional health needs. Disability-sensitive practice ensures that physical, sensory, intellectual, and developmental disabilities (e.g., such as hearing impairments, autism, or dyslexia) are recognized and accommodated rather than mistaken for defiance or disinterest. This competence ensures that no youth is disadvantaged due to systemic blind spots

Professionals demonstrate inclusive practice by tailoring interventions to gender and ability. In custodial settings, this may mean assigning female staff to support girls, ensuring access to trauma-informed services, and safeguarding privacy and hygiene needs. For youth with disabilities, inclusivity involves adapting communication and modifying environments for accessibility. Staff must recognize hidden disabilities and respond with empathy, not punishment. For example, a boy struggling to follow directions due to dyslexia should receive adapted materials, not disciplinary sanctions. Inclusive practice also means ensuring physical accessibility, flexible scheduling, and coordination with medical or educational specialists. All actions aim to create equal opportunities for engagement, learning, and personal development. Training in inclusive practice includes modules on gender-responsive approaches, disability rights, and the legal framework for reasonable accommodation. Practical workshops, role-plays, and case studies help practitioners identify exclusion risks and design tailored solutions. Continuous supervision and collaboration with experts, such as psychologists, special educators, or disability advocates, enhance professional competence and institutional readiness.

Inclusive Practice aligns with the EU Charter of Fundamental Rights, the European Pillar of Social Rights, and the EU Strategy for the Rights of Persons with Disabilities (2021–2030). Within the CORE-ED framework, it ensures that correctional education and rehabilitation uphold principles of equality, non-discrimination, and participation. By ensuring that gender and disability differences are respected and accommodated, professionals reinforce EU values of inclusion, dignity, and justice for all children and youth.

16. Ethical Conduct & Professional Boundaries

Ethical Conduct and Professional Boundaries refer to the ability to act in accordance with moral principles, professional codes of ethics, and legal obligations while maintaining appropriate limits in relationships with juveniles and their families. This competence encompasses honesty, integrity, confidentiality, impartiality, and respect for human dignity. It ensures that all professional interactions remain lawful, transparent, and protective of the youth's well-being. In juvenile justice, professionals work with vulnerable minors who

often test authority and boundaries due to past trauma or mistrust. Maintaining ethical standards is therefore critical for ensuring safety and fairness. Ethical competence prevents abuse of power, exploitation, or emotional entanglement, all of which can cause severe harm and undermine institutional credibility. Breaches such as favoritism, discrimination, inappropriate communication, or sharing personal information can blur professional lines and damage trust. Adherence to ethical principles safeguards both the youth and the practitioner, ensuring interventions remain just and rehabilitative.

Professionals demonstrate ethical conduct through consistent, transparent, and respectful behavior. They protect confidentiality, avoid favoritism, and uphold fairness in decision-making. For example, a staff member must never develop personal, romantic, or financial relationships with a youth, nor accept gifts or favors that could compromise neutrality. Practitioners remain aware of emotional boundaries, recognizing when empathy risks becoming over-involvement. They act decisively in ethical dilemmas, reporting misconduct or unsafe practices through appropriate channels. When faced with conflict between personal belief and institutional policy, they prioritize the child's best interests and legal standards. Ethics training forms a core component of professional development in correctional pedagogy. It includes studying professional codes, analyzing case studies of ethical dilemmas, and engaging in reflective supervision. Practitioners learn child protection legislation, confidentiality protocols, and conflict-of-interest management. Regular workshops on emotional resilience help staff maintain professionalism under pressure, while peer discussions reinforce collective accountability and shared ethical standards.

Ethical Conduct and Professional Boundaries

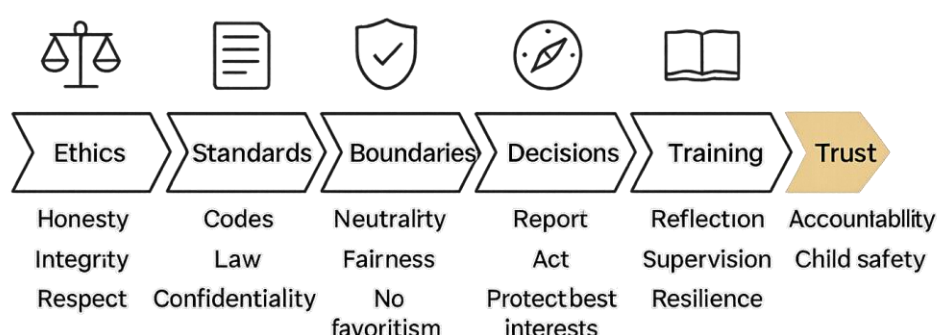

Figure 5 - Ethical Conduct and Professional Boundaries

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor the EACEA can be held responsible for them.

This competence aligns with the EU Charter of Fundamental Rights, and the UN Convention on the Rights of the Child. All emphasize integrity, fairness, and the duty to protect minors from harm. Within the CORE-ED framework, ethical conduct underpins every other competence, ensuring that correctional education remains rights-based, humane, and transparent. By maintaining ethical integrity and professional boundaries, practitioners embody EU values of justice, human dignity, and respect for the rule of law.

17. Mental Health Awareness & Support

Mental Health Awareness and Support is the competence to identify early signs of mental health problems, such as depression, anxiety, trauma, substance use disorders, or developmental conditions, and to provide initial assistance and referral to appropriate clinical services. It does not require professionals to act as therapists but equips them to serve as frontline responders who can recognize distress, offer immediate support, and ensure access to specialized care through effective coordination. Mental health challenges are highly prevalent among youth in conflict with the law. Many display symptoms rooted in trauma, neglect, or environmental stress, while others struggle with undiagnosed disorders. When unrecognized, these conditions are often misinterpreted as defiance or misconduct, resulting in punitive responses that worsen the underlying problem. A youth suffering from untreated post-traumatic stress disorder (PTSD, for example, may appear aggressive, or one experiencing depression might engage in self-harming behavior. Professionals who are mentally health-aware can intervene early, preventing crises, self-harm, or suicide. This competence also reduces stigma by normalizing mental health discussions and ensuring that psychological well-being is treated as integral to rehabilitation.

Professionals demonstrate this competence by observing behavioral, emotional, and physical cues that may signal distress (e.g., withdrawal, agitation, sleep disruption, or sudden mood changes). When signs appear, they respond calmly and empathetically, ensuring safety and initiating contact with mental health specialists. For example, if a youth expresses hopelessness or suicidal thoughts, staff stay present, remove immediate risks, and alert clinical personnel without judgment or delay. They also help maintain continuity of care by monitoring medication compliance and facilitating communication between educators, social workers, and psychologists. In day-to-day practice, professionals promote mental well-being by encouraging participation, offering reassurance, and modeling emotional regulation, creating a supportive institutional climate. Training includes

modules on mental health first aid, suicide prevention, trauma response, and de-escalation. Role playing and simulations prepare staff to handle crises and to communicate effectively with distressed youth. Practitioners learn to recognize risk factors, provide emotional stabilization, and activate referral pathways. Training also covers confidentiality, ethical handling of sensitive information, and self-care strategies to prevent secondary trauma among staff.

This competence aligns with the EU Strategy on the Rights of the Child, and the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities. It reinforces EU principles of inclusion, protection, and holistic care by ensuring that justice systems address both psychological and social dimensions of rehabilitation. Within the CORE-ED framework, Mental Health Awareness and Support represent a cornerstone of humane, rights-based practice, safeguarding life, dignity, and long-term reintegration for all youth.

Governance & Policy Competences

18. Interagency Collaboration & Teamwork

Interagency Collaboration and Teamwork refer to the ability to coordinate and cooperate effectively with multiple organizations and professionals, including courts, probation, social services, education providers, mental health agencies, NGOs, and law enforcement, to achieve common goals in youth rehabilitation. Within institutions, teamwork emphasizes communication, mutual respect, and shared decision-making among multidisciplinary staff. This competence ensures that services are coherent, complementary, and focused on the child's best interests. Juvenile justice work inherently requires collaboration across sectors. No single professional or agency can address the full range of a young person's legal, psychological, educational, and social needs. When agencies work in isolation, the result is fragmented or contradictory interventions, such as a court order that conflicts with an educational plan or a social worker unaware of probation conditions. Effective collaboration prevents these gaps by creating unified intervention strategies that ensure continuity and efficiency. It enhances resource coordination, prevents duplication, and maintains consistent support as the youth transitions between systems. Strengthening this competence therefore addresses a systemic weakness while promoting transparency, accountability, and efficient governance.

Professionals demonstrate interagency collaboration by organizing or participating in multidisciplinary meetings that include educators, psychologists, judges, and social workers. They coordinate joint action plans, define responsibilities, and ensure follow-up

through clear documentation. In detention facilities or community settings, teamwork means maintaining open communication channels, sharing relevant information ethically, and supporting colleagues in delivering consistent interventions. For example, when a youth's behavior changes, the educator, probation officer, and counselor meet to reassess and adjust the support plan collectively. Collaboration also involves developing or implementing formal protocols to clarify coordination procedures. Day-to-day, professionals practice active listening, constructive feedback, and conflict resolution to maintain a cohesive team dynamic. Training focuses on interprofessional communication, leadership, joint problem-solving, and conflict management. Case simulations and scenario-based exercises allow participants to experience real coordination challenges and practice negotiation and decision-making. Understanding the mandates and workflows of partner institutions is also emphasized to build mutual respect and clarity of roles.

Interagency Collaboration and Teamwork align with the EU Strategy on the Rights of the Child, the Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice promoting cooperation, transparency, and efficiency. Within the CORE-ED framework, this competence embodies the EU's integrated service model, ensuring that justice, education, health, and social systems work together around the child. By fostering cooperation and shared responsibility, professionals uphold EU values of solidarity, inclusion, and good governance, leading to more effective and humane juvenile justice outcomes.

19. Child Development & Psychology Knowledge

Child and Adolescent Development and Psychology is the competence to understand how young people grow and change cognitively, emotionally, socially, and morally across developmental stages, and to recognize the difference between typical and atypical development. It enables professionals to interpret behavior, communication, and decision-making through a scientific understanding of developmental processes, trauma effects, and psychological variability. This competence is foundational to child-centered justice because it explains why young people must be treated differently from adults. Adolescents are still developing critical brain functions, particularly those governing impulse control, emotional regulation, and foresight, making them more vulnerable to risk but also more capable of rehabilitation and change. Professionals who understand development can set realistic expectations and design responses that support growth rather than punishment. Without such understanding, a practitioner may misread immaturity as defiance or expect adult-level reasoning from a child, leading to frustration and ineffective

interventions. Knowledge of developmental psychology also helps practitioners anticipate behaviors linked to adolescence and use behavioral principles (like reinforcement and modeling) constructively.

Professionals demonstrate this competence by tailoring interactions and programs to a youth's developmental stage. Judges may adjust courtroom communication to ensure comprehension, educators simplify content and use active, experiential learning and probation officers to set short-term, achievable goals to maintain motivation. Staff recognize that a 13-year-old's reasoning capacity differs from a 17-year-old's and adapt interventions accordingly. They also identify when behavior suggests developmental delay, learning disability, or trauma impact, and refer the youth for specialized assessment. Understanding how adolescents think and feel helps practitioners use empathy and structure to guide positive behavior change. For instance, recognizing that impulsivity is developmental rather than purely oppositional leads to supportive, not punitive, responses. Training includes courses in developmental and educational psychology, adolescent neuroscience, and common behavioral or mental health disorders. Role-playing and case analysis help practitioners apply theory to real situations. Ongoing professional supervision ensures that theory translates into practice and that staff remain sensitive to individual differences and trauma effects.

This competence aligns with the EU Strategy on the Rights of the Child, the European Governance Principles, and the UN Convention on the Rights of the Child, which all affirm that justice for minors must reflect their developmental status and potential for change. Within the CORE-ED framework, understanding child and adolescent development strengthens the ethical and psychological foundation of rehabilitation, ensuring responses are evidence-based, dignified, and tailored to each youth's stage of growth.

20. Legal & Procedural Knowledge

Legal and Procedural Knowledge is the competence to understand, interpret, and correctly apply the laws, regulations, and formal procedures governing juvenile justice. It includes mastery of national juvenile justice legislation, relevant sections of criminal codes, and international standards. It also entails familiarity with institutional protocols (e.g., reporting formats, review timeframes, detention criteria, and transfer procedures) ensuring that all actions comply with the rule of law. This competence is fundamental because legal compliance is the foundation of a fair and effective juvenile justice system. Regardless of how compassionate or innovative a practice may be, it loses legitimacy if it violates legal safeguards or children's rights. Professionals must ensure due process and procedural

fairness from apprehension to reintegration. Strong legal understanding empowers them to make lawful, ethical decisions, prevent rights violations, and advocate for youth in cases of procedural error or abuse. For instance, a police officer must know when a parent or lawyer must be present during questioning, and a social worker must understand confidentiality obligations for juvenile records. Strengthening legal and procedural knowledge helps ensure that reforms translate into consistent implementation, supporting rehabilitation and the rule of law while preventing arbitrary or unequal treatment.

Professionals with this competence apply national and international frameworks throughout each stage of a youth's case. They ensure that all proceedings, such as interviews, hearings, detentions, and rehabilitative measures, adhere to procedural safeguards and child rights standards. They use diversion programs and alternatives to detention whenever possible and document cases accurately to maintain legal integrity. For example, a probation officer ensures that detention reviews occur within the prescribed timeframe and that all reports meet evidentiary standards. Practitioners stay informed about legal updates, adjusting practices when laws or procedures change. They also identify and report procedural irregularities to uphold justice and accountability. Training includes formal courses in juvenile and human rights law, international conventions, and procedural ethics. Simulated exercises such as mock trials or legal drafting sessions reinforce applied understanding. Cross-sector training between justice, education, and social work professionals promotes consistent application of legal standards. Continuous professional development is essential, given frequent legislative changes in the region.

Legal and Procedural Knowledge aligns with the EU Charter of Fundamental Rights, and the European Convention on Human Rights, all emphasizing rule of law, due process, and equality before the law. Within the CORE-ED framework, this competence ensures that rehabilitative efforts operate within a lawful, transparent structure that protects children's rights and strengthens institutional accountability. By mastering this competence, professionals uphold EU values of justice, fairness, and human dignity, ensuring that legal compliance remains inseparable from rehabilitation.

Conclusion

The Chart of CORE-ED Competences represents a pivotal outcome within the CORE-ED ACADEMY project, translating research evidence, practitioner insights, and European policy priorities into a coherent and applicable competence framework. It provides a unifying

reference for developing, implementing, and assessing educational programs that professionalize juvenile justice staff and promote a child-centered, rehabilitative culture across the Western Balkans.

Built through a rigorous DACUM-based methodology, the framework identifies twenty transversal competences that extend beyond single professions to encompass the shared capacities essential for effective correctional pedagogy. The five domains (Pedagogical, Social and Emotional Learning (SEL), Technological, Environmental/Social/Governance (ESG), and Governance & Policy) form an integrated structure that links teaching, care, ethics, and systemic collaboration. Each competence is described through contextual applications, ensuring direct usability for curriculum designers, trainers, and institutional managers.

The operationalization of this framework within the broader CORE-ED project will occur through multiple, interconnected pathways. First, the competence chart directly informs the creation of two new educational programs in Correctional Pedagogy, one academic and one professional, aligned with EQF levels and designed to foster cross-border recognition through micro-credentials. Second, the competences serve as the foundation for the Balkan Research Centres for Correctional Pedagogy, which will function as regional hubs for training, research, and policy dialogue. Third, the framework will guide quality assurance and certification processes, ensuring coherence among all training actions delivered under the LiberateSkills Correctional Excellence Pact for Skills.

Beyond its educational utility, the Chart embodies a strategic instrument for institutional transformation. By embedding values such as inclusiveness, ethics, sustainability, and collaboration, it supports the modernization of correctional education systems and aligns national practices with EU standards and international human rights instruments, including the UN Convention on the Rights of the Child and the Beijing Rules.

Ultimately, the CORE-ED Competence Framework positions education as the driving force of systemic change in juvenile justice. It equips professionals not only with technical skills but also with the empathy, adaptability, and ethical awareness required to support vulnerable youth effectively. As a living tool, it will continue to evolve through future research, feedback, and practice, ensuring that correctional pedagogy in Europe remains innovative, humane, and evidence based.

Competence chart

Pedagogical Competences

Table 3 - Pedagogical Competences

Competency	Description	Application
Educational & Vocational Program Design	Creating individualized learning paths that combine education with employability.	Integrating vocational training with core literacy programs and goal-based modules.
Adaptability & Individualized Planning	Adjusting interventions dynamically based on each youth's unique needs and progress.	Modifying behavior plans or educational goals in response to new challenges or strengths.
Mentoring & Rehabilitation Focus	Providing consistent guidance and encouragement to support youth reintegration.	Offering coaching, celebrating milestones, and helping youth reflect on personal growth.
Child-Centered Communication	Engaging with juveniles using age-appropriate, respectful, and empowering communication methods.	Explaining procedures in simple language, using active listening, and adapting tone and message to developmental level.
Curriculum Design	Planning and organizing instructional content tailored to the needs of justice-involved youth.	Creating flexible, developmentally appropriate, and goal-oriented educational content.

Social and Emotional Learning (SEL) Competences

Table 4 - Social and Emotional Learning (SEL) Competences

Competency	Description	Application
Emotional Intelligence & Empathy	Enhance understanding of emotional states and develop trust-based relationships that respect youth dignity.	Assessing and responding to emotional cues in youth during counseling or conflict situations.
Conflict Resolution Skills	Mediating and resolving interpersonal conflicts constructively among youth or with staff.	Facilitating peer mediation sessions or restorative dialogues post-altercation.
Family Engagement & Support	Involving families as partners in rehabilitation to ensure support post-release.	Facilitating family counseling sessions or joint goal-setting meetings.
Crisis Management & De-escalation	Preventing and responding to acute incidents with calm and controlled strategies.	Using verbal de-escalation during emotional outbursts and avoiding punitive isolation.
Motivational Interviewing & Engagement	Facilitating internal motivation for change through reflective and supportive dialogue.	Using open-ended questions and affirmations to help youth articulate personal goals.
Trauma-Informed Care	Recognizing the impact of trauma on youth behavior and adjusting interventions to promote healing.	Responding with sensitivity during outbursts, avoiding re-traumatization, and involving mental health professionals as needed.

Technological Competences

Table 5 - Technological Competences

Competency	Description	Application
Digital Literacy & Innovative Tools	Utilizing technology to enhance learning, communication, and case management.	Using e-learning platforms or apps to supplement classroom teaching and monitor progress.
Risk Assessment & Management	Evaluating risks of reoffending or harm and creating responsive supervision plans.	Using structured tools to assess risk and tailoring supervision intensity accordingly.

ESG (Environmental, Social, Governance) Competences

Table 6 - ESG Competences

Competency	Description	Application
Cultural Sensitivity	Respecting and adapting to cultural differences to ensure inclusive and fair treatment.	Using culturally appropriate communication and involving community representatives when needed.
Inclusive Practice (Gender & Disability-Sensitive)	Adapting approaches to meet the needs of diverse genders and youth with disabilities.	Providing female staff for girls and visual aids or simplified content for youth with learning difficulties.
Ethical Conduct & Professional Boundaries	Maintaining integrity, confidentiality, and professional distance in all youth interactions.	Rejecting inappropriate advances or favoritism, and reporting unethical behavior.
Mental Health Awareness & Support	Identifying signs of mental health distress and linking youth to appropriate services.	Monitoring youth behavior for signs of depression or anxiety and involving clinical staff.

Governance & Policy Competences

Table 7 - Governance & Policy Competences

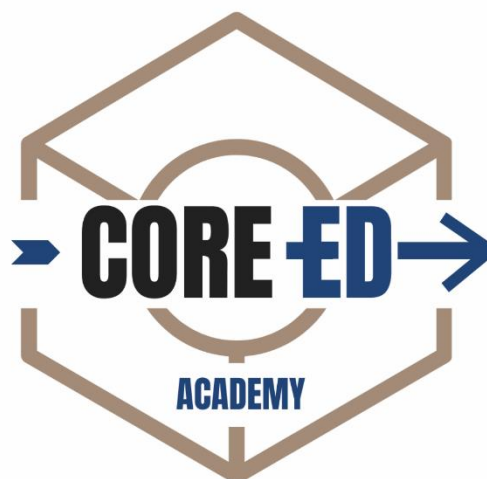
Competency	Description	Application
Interagency Collaboration & Teamwork	Working across services to coordinate rehabilitation efforts and prevent fragmented care.	Participating in multidisciplinary team meetings and developing joint care plans.
Child Development & Psychology Knowledge	Understanding stages of adolescent growth and behavior to tailor interventions effectively.	Designing age-appropriate programs and interpreting behavior in developmental context.
Legal & Procedural Knowledge	Applying juvenile justice laws and procedures to safeguard youth rights and ensure compliance.	Ensuring proper representation during interrogation and offering diversion when allowed.

References

- CORE-ED Consortium. (2025). *CORE-ED Synthesis Report V2*. Project deliverable, CORE-ED ACADEMY project.
- Council of Europe. (2010). *Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice*.
- European Commission. (2021). *EU strategy on the rights of the child*.
- United Nations. (1989). *Convention on the Rights of the Child*.
- United Nations. (1985). *United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules)*
- United Nations. (2006). *Convention on the Rights of Persons with Disabilities and Optional Protocol*.
- European Commission. (2020). *EU anti-racism action plan 2020–2025*.
- Council of Europe. (1995). *Framework Convention for the Protection of National Minorities*.
- European Commission. (2021). *Union of Equality: Strategy for the Rights of Persons with Disabilities 2021–2030*.

- European Commission. (n.d.). *Digital Education Action Plan (2021–2027)*.
- European Commission. (2021). *European Pillar of Social Rights Action Plan*.

D3.4

Tabela kompetencija CORE-ED-a: Definicija ključnih kompetencija za nove kurikulume

Project: 101179359 — CORE-ED ACADEMY — ERASMUS-EDU-2024-CBHE

Kolegji AAB
CILËSI, LEADERSHIP, SUKSESI

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

PROJECT NUMBER 101179359

Informacije o dokumentu

Puni naziv projekta	Transformative Educational Strategies: Fostering Inclusion and Shared Values in Juvenile Justice through Dynamic Correctional Pedagogy and Specialist Professionalization, Empowered by the “LiberateSkills” Correctional Excellence Pact for Skills
Akronim projekta	CORE-ED ACADEMY
Program	ERASMUS-EDU-2024-CBHE-STRAND-2
Broj projekta	101179359
Datum početka	01.01.2025
Datum završetka	31.12.2027
Isporuka	D3.4 Chart of CORE ED Competences: Definition of the core competences for the New Curricula (Bosnian translation)
Radni paket	WP3
Datum isporuke (u mjesecima)	Mjesec 10
Vrsta	Dokument, izvještaj
Nivo diseminacije	Javno
Vodeći partner	P12 CPIP
Autori	Alexandru Ursulescu
Opis dokumenta	Ovaj dokument predstavlja Tabelu kompetencija CORE-ED, inovativni okvir razvijen u okviru projekta CORE-ED ACADEMY radi definisanja 20 transverzalnih kompetencija koje su ključne za profesionalce koji rade u maloljetničkom pravosuđu. Zasnovan na istraživanjima, regionalnim konsultacijama i DACUM metodologiji, okvir podržava uloge u oblasti obrazovanja, psihologije, socijalnog rada, probacije i zatvorskih službi.

Finansirano od Evropske unije. Izneseni stavovi i mišljenja pripadaju isključivo autoru/autorima i ne odražavaju nužno stavove Evropske unije ili EACEA. Ni Evropska unija ni nadležno grant tijelo ne mogu se smatrati odgovornim za njih.

Odricanje odgovornosti

Informacije, dokumentacija i podaci u ovom deliverable-u napisani su od strane konzorcija projekta CORE ED u okviru grant sporazuma EK br. 101179359 i ne odražavaju nužno stavove Evropske komisije. Evropska komisija ne snosi odgovornost za bilo kakvu upotrebu informacija sadržanih ovdje.

Ovaj deliverable sadrži izvorni, neobjavljeni rad, osim gdje je jasno drugačije naznačeno. Priznanje prethodno objavljenog materijala i rada drugih dato je odgovarajućim citiranjem, navođenjem ili oboje. Reprodukција je dozvoljena uz navođenje izvora.

Svaka diseminacija rezultata odražava isključivo stavove autora, a Evropska komisija ne snosi odgovornost za bilo kakvu upotrebu informacija koje on sadrži. Potpuna odgovornost za sadržaj ove publikacije isključivo je na autorima.

Poruka o autorskim pravima (samo za javne izvještaje)

Ovaj izvještaj, ako nije povjerljiv, licenciran je pod Creative Commons Autorstvo 4.0 Međunarodna licenca (CC BY 4.0); kopija je dostupna ovdje:

: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Historija dokumenta

Verzija	Datum	Dostavio/la	Pregledao/la	Napomene
VER0	17.10.2025	Alexandru Ursulescu		
VER1	29.10.2025	Alexandru Ursulescu	Orkun Aydın, Olta Qejvani, Carmen Baias, Lydia Vakoula	
VER2				

Sadržaj

Izvršni sažetak.....	53
Okvir kompetencija	54
Metodologija i struktura Tabele kompetencija	55
Metodologija: Identifikacija i validacija područja kompetencija	56
Struktura i logika Tabele kompetencija	57
Opis ključnih kompetencija.....	59
Pedagoške kompetencije	59
1. Dizajn obrazovnih i strukovnih programa.....	59
2. Prilagodljivost i individualizirano planiranje	61
3. Mentorstvo i fokus na rehabilitaciju	62
4. Komunikacija usmjerena na dijete.....	63
5. Dizajn kurikuluma.....	65
Kompetencije socijalnog i emocionalnog učenja (SEU)-.....	66
6. Emocionalna inteligencija i empatija	66
7. Vještine rješavanja konflikata	68
8. Uključivanje porodice i podrška	69
9. Upravljanje krizom i deeskalacija	71
10. Motivacioni intervju i angažman	72
11. Pristup informisan traumom.....	73
Tehnološke kompetencije.....	75
12. Digitalna pismenost i inovativni alati	75
13. Procjena rizika i upravljanje rizikom	76
Kompetencije ODU (okolišno, društveno, upravljanje)-	77
14. Kulturna senzitivnost.....	77
15. Inkluzivna praksa (rodno i invaliditetno senzitivna)	78
16. Etičko ponašanje i profesionalne granice.....	80
17. Svijest o mentalnom zdravlju i podrška.....	81

Kompetencije upravljanja i politike	83
18. Međuagencijska saradnja i timski rad	83
19. Znanje o razvoju djeteta i psihologiji	84
20. Pravno i proceduralno znanje	85
Zaključak.....	86
Tabela kompetencija	88
Pedagoške kompetencije	88
Kompetencije socijalnog i emocionalnog učenja (SEU)	89
Tehnološke kompetencije	90
Kompetencije ODU (okolišno, društveno, upravljanje)-	90
Kompetencije upravljanja i politike	91
Reference	91

Popis tabela

Tabela 1 - Domeni kompetencija i obuhvat	57
Tabela 2 - Koraci upravljanja krizom i deeskalacije	72
Tabela 3 - Pedagoške kompetencije	88
Tabela 4 - Kompetencije socijalnog i emocionalnog učenja (SEU)	89
Tabela 5 - Tehnološke kompetencije	90
Table 6 - Kompetencije ODU (okolišno, društveno, upravljanje).....	90
Tabela 7 - Kompetencije upravljanja i politike	91

Popis slika

Slika 1 - Područje kompetencija	54
Slika 2 - Metodologija i struktura Tabele kompetencija	55
Slika 3 - Dizajn obrazovnih i strukovnih programa	60
Slika 4 - Vrijednosti emocionalne inteligencije	67
Slika 5 - Etičko ponašanje i profesionalne granice.....	81

Izvršni sažetak

Tabela kompetencija CORE-ED predstavlja inovativnu prekretnicu u okviru projekta CORE-ED ACADEMY, osmišljenu da definiše horizontalna područja kompetencija koja su ključna za profesionalce koji rade u oblasti maloljetničkog pravosuđa. Aktivnost 3.3.2 nadovezuje se na metodološke osnove uspostavljene kroz Syntesis Report CORE-ED-a i DACUM pristup, integrišući rezultate istraživanja i uvide dionika iz visokoškolskih ustanova, korektivnih/penitencijarnih autoriteta i civilnog društva širom Zapadnog Balkana.

Ovaj isporučivi rezultat ima za cilj uspostavljanje sveobuhvatnog i prenosivog okvira kompetencija prilagođenog potrebama profesionalaca uključenih u korektivni ekosistem, s naglaskom na pristupe koji na prvo mjesto stavljaju pedagogiju u maloljetničkom pravosuđu. Tabela identifikuje dvadeset područja kompetencija, fokusiranih na transverzalne vještine primjenjive u više profesija—poput edukatora, psihologa, socijalnih radnika, zatvorskih službenika i stručnjaka za probaciju—osiguravajući koherentnost, prilagodljivost i dugoročni profesionalni razvoj.

Okvir odražava temeljne vrijednosti inkluzivnosti, rehabilitacije i prakse zasnovane na dokazima, kombinujući pedagoške, digitalne, etičke i socio-emocionalne dimenzije. Usklađen je s European Learning Model i LiberateSkills Correctional Excellence Pact for Skills, promovišući cjeloživotno učenje i priznanje vještina putem mikrokvalifikacija. Svaka kompetencija je definisana jasnim deskriptorima koji podržavaju njenu integraciju i u kurikule visokog obrazovanja i u programe kontinuirane profesionalne obuke.

Tabela kompetencija CORE-ED služi kao temeljni alat za razvoj dva nova obrazovna programa iz korektivne pedagogije: post-bachelor profesionalnog kursa i akademskog kursa za studente visokog obrazovanja, čime se osigurava usklađenost između akademskih ishoda učenja i zahtjeva tržišta rada. Nadalje, ona podržava uspostavljanje Balkanskih istraživačkih centara za korektivnu pedagogiju pružajući jedinstvenu konceptualnu osnovu za istraživanje, obuku i razvoj politika u obrazovanju za maloljetničko pravosuđe.

Uvođenjem ovog strukturiranog okvira kompetencija, CORE-ED ACADEMY adresira značajan jaz u profesionalizaciji korektivnog sektora. On podstiče sinergiju između pružalaca obrazovanja i korektivnih institucija, jačajući evropsku posvećenost kvalitetu, inkluzivnosti i inovacijama u obrazovanju povezanim s pravosuđem.

Zaključno, Tabela kompetencija CORE-ED pruža snažan temelj za pripremu nove generacije dobro obučanih, promišljenih i odgovornih profesionalaca u maloljetničkom pravosuđu. Ona odražava cilj projekta da visoko obrazovanje postane ključna pokretačka snaga u unapređenju pravosudnih sistema, podršci institucionalnim promjenama i izgradnji trajnih profesionalnih vještina širom Balkana i šire.

Okvir kompetencija

Slika 6 - Područje kompetencija

Okvir kompetencija razvijen za Tabelu kompetencija CORE-ED pruža strukturiran i na istraživanjima utemeljen model za osposobljavanje profesionalaca u sektoru

maloljetničkog pravosuđa ključnim vještinama i znanjima potrebnim za podršku inkluzivnim, rehabilitacijskim i na pravima zasnovanim obrazovnim praksama. Utemeljen na nalazima Syntesis Report-a CORE-ED (D3.1), okvir odgovara na promjenjive izazove i interdisciplinarne zahtjeve korektivne pedagogije na Zapadnom Balkanu i šire.

Ovaj okvir je osmišljen da informiše kurikulume i visokog obrazovanja (VO) i stručnog obrazovanja i obuke (SOO), osiguravajući usklađenost s evropskim standardima učenja i međusektorskom mobilnošću. Snažan naglasak stavlja na transversalne kompetencije koje se horizontalno primjenjuju kroz profesije—bilo pravosudne, psihosocijalne, obrazovne ili zatvorske—pružajući zajedničku referentnu tačku za kreatore kurikuluma, ustanove za obuku i korektivne agencije.

Strukturiran oko pet temeljnih domena kompetencija—Pedagoški, Socijalno i emocionalno učenje (SEU), Tehnološki, Okolišno/društveno/upravljanje (ODU) te Upravljanje i politika—okvir integriše održivost, ljudska prava i na djetetu usmjerena načela u svaku dimenziju profesionalne prakse. Time odražava širu institucionalnu posvećenost socijalnoj pravdi, etičkoj odgovornosti i održivom razvoju unutar sistema maloljetničkog pravosuđa.

Ugrađivanjem ovih kompetencija u obrazovne programe i puteve kontinuiranog profesionalnog razvoja, okvir podržava profesionalizaciju korektivnih uloga, podstiče inovacije u okruženjima za učenje i osigurava da budući profesionalci budu osposobljeni da odgovore na složene psihosocijalne i razvojne potrebe djece i mladih u sukobu sa zakonom.

Metodologija i struktura Tabele kompetencija

Slika 7 - Metodologija i struktura Tabele kompetencija

Metodologija: Identifikacija i validacija područja kompetencija

Razvoj Tabele kompetencija CORE-ED bio je višefazni proces koji je kombinovao istraživanje, uključivanje dionika i iterativnu validaciju u šest zemalja. Cilj je bio identifikovati područja kompetencija i osigurati da budu zasnovana na dokazima i široko primjenjiva. Proces se odvijao kroz nekoliko ključnih koraka:

- 1. Desk istraživanje** – Ova faza pružila je početni inventar mogućih područja kompetencija, oslanjajući se na međunarodne standarde i najbolje prakse. Projekat je identifikovao početne tematske domene i praznine, kako bi se kasniji terenski rad gradio na čvrstoj dokaznoj osnovi. Ovaj korak je istakao široka područja vještina (npr. pedagoške vještine, komunikacija, digitalna pismenost, etika) koja su informisala naredno prikupljanje podataka.
- 2. DACUM radionice s praktičarima** – Zatim su u svakoj partnerskoj zemlji (Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Crna Gora, Grčka i Rumunija) sprovedene sveobuhvatne terenske radionice koristeći DACUM metodologiju (Developing A Curriculum). Na ovim radionicama, raznoliki praktičari—uključujući zatvorske edukatore, psihologe, socijalne radnike, pravne profesionalce i korektivne službenike—zajedno su mapirali dužnosti i zadatke ključnih uloga u obrazovanju u maloljetničkim ustanovama. Kroz facilitiranu analizu, svaki nacionalni tim je razvio detaljnu DACUM tabelu s osnovnim profesionalnim profilima i kompetencijama potrebnim za učinkovito djelovanje u kontekstu maloljetničkog pravosuđa. Ovaj pristup „odozdo prema gore“ osigurao je da se trenutne realnosti i kompetencije predviđanja (očekivane buduće potrebe za vještinama) preuzmu direktno od stručnjaka s terena.
- 3. Intervjui i konsultacije sa stručnjacima** – Paralelno s DACUM radionicama, projekat je uključio stručnjake predmetnog područja putem intervjua i fokus grupa. Akademski stručnjaci za korektivno obrazovanje, viši praktičari i kreatori politika iz zemalja učesnica pozvani su da pregledaju nastajuće liste kompetencija i doprinesu svojim uvidima. Ove stručne konsultacije služile su za validaciju i fino podešavanje nalaza iz DACUM aktivnosti: stručnjaci su pomogli da se identifikuju eventualno propuštene kompetencije, osigura jasnoća definicija i povezanost kompetencija sa širim evropskim okvirima i vrijednostima.
- 4. Međudržavna validacija dionika** – Na kraju je sprovedena faza međudržavne validacije kako bi se osiguralo da je tabela kompetencija primjenjiva i prihvaćena

u svim partnerskim kontekstima. Organizovane su validacijske radionice i onlajn konsultacije, okupljajući predstavnike korektivnih institucija, pružalaca obrazovanja/obuke, civilnog društva i javnih vlasti u svakoj zemlji. Tokom ove faze, dionici su provjeravali da li predložene kompetencije odgovaraju njihovim lokalnim potrebama i da li su potrebna podešavanja.

Ova kolaborativna i iterativna metodologija osigurala je da su identifikovana područja kompetencija zasnovana na dokazima, oblikovana uvidima praktičara i verifikovana od strane širokog spektra stručnjaka i krajnjih korisnika. Suštinski, proces je kombinovao istraživanje „odozgo prema dolje“ s ulazima „odozdo prema gore“ kako bi obuhvatio cjelokupan spektar potrebnih vještina, te je ta saznanja temeljito validirao u više zemalja prije finalizacije tabele kompetencija.

Struktura i logika Tabele kompetencija

Tabela kompetencija CORE-ED strukturirana je u jasno definisane domene kompetencija, organizovane horizontalno, a ne prema specifičnim radnim ulogama. Ova struktura je direktan rezultat analize podataka i ulaza dionika. Stoga su kompetencije predstavljene u pet domena, od kojih svaki predstavlja ključnu dimenziju kapaciteta za osobe koje rade u obrazovnim okruženjima maloljetničkog pravosuđa:

Tabela 8 - Domeni kompetencija i obuhvat

Domeni kompetencija	Obuhvat i fokus
Pedagoške kompetencije	Obuhvata vještine i znanja vezana za nastavnu i učeničku praksu u korektivnim okruženjima. Ovaj domen uključuje kompetencije iz dizajna nastave, na učeniku usmjerene pedagogije, metoda ocjenjivanja te adaptivnih strategija poučavanja prilagođenih mladima u pritvoru/smještaju. Odražava naglasak projekta na „pedagogiji na prvom mjestu“, osiguravajući da cjelokupno osoblje može doprinijeti obrazovnim intervencijama (npr. facilitiranje aktivnosti učenja, motivisanje učenika, prilagođavanje kurikula individualnim potrebama).

Kompetencije socijalnog i emocionalnog učenja (SEU)	Obuhvata sposobnosti potrebne za podršku ličnom razvoju, komunikaciji i pozitivnim odnosima. Ove kompetencije uključuju emocionalnu inteligenciju, empatiju, rješavanje konflikata, mentorske i savjetodavne vještine te kapacitet za podsticanje inkluzije i zajedničkih vrijednosti među mladima. Razvijanjem kompetencija SEU, profesionalci mogu efikasnije upravljati grupnom dinamikom, adresirati traumu i problemska ponašanja te kreirati podržavajuće okruženje koje njeguje socijalno-emocionalni razvoj i (re)integraciju.
Tehnološke kompetencije	Obuhvata digitalnu pismenost i upotrebu tehnologije relevantnu za korektivno obrazovanje i upravljanje. Ovaj domen uključuje kompetencije u korištenju platformi za e-učenje, digitalnih komunikacijskih alata, upravljanju mrežnom sigurnošću/privatnošću za učenike te u primjeni obrazovne tehnologije radi unapređenja učenja. Takođe podrazumijeva praćenje inovacija i integrisanje vještina informacijsko-komunikacijskih tehnologija (IKT) kako bi i osoblje i učenici mogli imati koristi od savremenih obrazovnih resursa, premoštavajući digitalni jaz koji je često prisutan u ustanovama zatvorenog tipa.
Kompetencije ODU (okolišno, društveno, upravljanje)	Uključuje principe etičke, održive i društveno odgovorne prakse. Ova kategorija kompetencija zasniva se na faktorima ODU (okolišno, društveno, upravljanje) i evropskim vrijednostima. Obuhvata razumijevanje i poštovanje standarda ljudskih prava i prava djeteta, promovisanje rodne ravnopravnosti i raznolikosti te integrisanje održivosti u programe. Ove kompetencije osiguravaju da profesionalci djeluju s jasnim etičkim kompasom, doprinose opštem dobru unutar korektivnog sistema i usklađuju se sa širim ciljevima poput demokratije, inkluzije i vladavine prava.

Kompetencije upravljanja i liderstva	Fokusira se na sposobnosti povezane s organizacionim upravljanjem, međuinstitucionalnom koordinacijom i liderstvom unutar obrazovnog ekosistema maloljetničkog pravosuđa. Ovdje kompetencije uključuju strateško planiranje, provedbu politika, osiguranje kvaliteta, na podacima zasnovano donošenje odluka i kolaborativno upravljanje (npr. efikasna saradnja s sudovima, službama za probaciju, školama i NVO-ima). Razvijanjem kompetencija upravljanja, profesionalci (posebno oni na rukovodnim ili koordinacijskim pozicijama) mogu osigurati da su obrazovne intervencije dobro vođene, usklađene sa standardima i utemeljene u podržavajućem institucionalnom okviru. Ovaj domen podržava ideju da čak i edukatori i osoblje na prvoj liniji imaju koristi od razumijevanja šireg sistema i prakticiranja liderstva u okviru svog djelokruga rada.
--	---

Opis ključnih kompetencija

Pedagoške kompetencije

1. Dizajn obrazovnih i strukovnih programa

Dizajn obrazovnih i strukovnih programa odnosi se na sposobnost kreiranja strukturiranih putanja učenja i obuke koje odgovaraju specifičnim obrazovnim potrebama i potrebama zapošljivosti mladih osoba u pritvoru/smještaju ili pod nadzorom. To podrazumijeva integrisanje akademske nastave, praktičnih radnih vještina i obrazovanja životnih vještina u koherentne i prilagodljive programe koji podstiču lični razvoj i reintegraciju u društvo. U okruženjima maloljetničkog pravosuđa, mnogi mladi imaju prekinuto školovanje i ograničeno izlaganje strukovnom učenju. Ova kompetencija je ključna za prevazilaženje obrazovnih praznina, unapređenje zapošljivosti i ostvarivanje prava na obrazovanje zagarantovanog međunarodnim i evropskim okvirima. Dizajniranjem sveobuhvatnih i inkluzivnih programa, profesionalci podržavaju

rehabilitaciju kroz učenje, pomažući mladima da otkriju svoje snage, ponovo izgrade samopouzdanje i pripreme se za zakonit i produktivan život nakon otpusta.

Profesionalci demonstriraju ovu kompetenciju procjenom školskog backgrounda/obrazovne pozadine, kognitivnog nivoa i interesovanja svakog mladog čovjeka, a zatim dizajniranjem individualiziranih planova učenja. U praksi, korektivni edukator može kombinovati lekcije pismenosti i matematike s strukovnim modulima kao što su stolarstvo, informacijske tehnologije ili kulinarstvo. Programi učenja prilagođavaju se razvojnim nivoima, uključuju dostižne kratkoročne ciljeve i direktno se povezuju s rehabilitacionim planom mladih. Na primjer, kombinirani raspored može obuhvatati akademsko učenje ujutro, strukovne radionice poslijepodne te sesije životnih vještina ili komunikacije između. Saradnja s vanjskim školama, centrima za obuku ili poslodavcima osigurava kontinuitet obrazovanja i nakon pritvora/smještaja. Efektivna implementacija također zahtijeva kontinuiranu evaluaciju, uz prilagođavanje kurikuluma kako bi odražavao napredak učenika i promjenjive težnje. Razvoj ove kompetencije oslanja se na profesionalnu obuku iz dizajna kurikuluma, psihologije poučavanja i strukovne pedagogije. Interdisciplinarni timski rad između edukatora, socijalnih radnika i strukovnih trenera dodatno učvršćuje praktičnu dimenziju dizajna programa. Studijske posjete strukovnim institucijama, radionice zasnovane na slučajevima i sesije razmjene među kolegama dodatno jačaju primijenjeno razumijevanje.

Educational and Vocational Program Design

Slika 8 - Dizajn obrazovnih i strukovnih programa

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor the EACEA can be held responsible for them.

Ova kompetencija direktno odražava posvećenost Evropske unije inkluzivnom obrazovanju, cjeloživotnom učenju i rehabilitaciji unutar pravosudnih sistema. Usklađena je s Evropskim stubom socijalnih prava i Strategijom EU o pravima djeteta, koji naglašavaju da osobe lišene slobode zadržavaju pravo na kvalitetno obrazovanje i strukovnu obuku. Osnaživanjem mladih počinitelaca kroz strukturirane obrazovne prilike, profesionalci unapređuju vrijednosti EU jednakosti, ljudskog dostojanstva i aktivnog građanstva.

2. Prilagodljivost i individualizirano planiranje

Prilagodljivost i individualizirano planiranje odnose se na sposobnost osmišljavanja, provedbe i kontinuiranog prilagođavanja intervencijskih strategija koje odgovaraju jedinstvenom profilu, razvojnoj fazi i promjenjivim okolnostima svakog mladog čovjeka. Ova kompetencija odbacuje uniformne pristupe u korist personaliziranog, fleksibilnog planiranja u obrazovnim, bihevioralnim i rehabilitacijskim domenima, osiguravajući da svaki mladi dobije podršku prilagođenu njegovim specifičnim snagama i izazovima. U sistemima maloljetničkog pravosuđa mladi se uveliko razlikuju po dobi, zrelosti, kognitivnim sposobnostima, kulturnom porijeklu, preferencijama učenja i ličnoj historiji. Te razlike zahtijevaju fleksibilne, individualizirane pristupe umjesto rigidnog programiranja. Prilagodljivost osigurava da intervencije ostanu smislene i učinkovite čak i kada se okolnosti mijenjaju. Individualizirano planiranje ujedno utjelovljuje etiku zasnovanu na pravima i usmjerenost na dijete, prepoznajući svakog mladog kao individuu, a ne kao broj predmeta. U okviru korektivne pedagogije ono sprječava isključenost, povećava motivaciju i podstiče rehabilitaciju usklađivanjem intervencija s realnim razvojnim i psihosocijalnim potrebama.

Profesionalci demonstriraju ovu kompetenciju razvijanjem i redovnim revidiranjem planova slučaja ili učenja. Na primjer, edukator može prilagoditi nastavu za mladog koji se teško snalazi u grupnim okruženjima uvođenjem individualnih instrukcija ili iskustvenih zadataka. Službenik za probaciju može izmijeniti bihevioralni ugovor uključivanjem novih podsticaja ili mentorstva nakon uočenog ograničenog napretka. Prilagodljivost uključuje i upravljanje nepredvidivim situacijama (npr. smirivanje uznemirenog učenika ili redefiniranje plana reintegracije kada se promijene uslovi kod kuće). Interdisciplinarni sastanci osiguravaju da nastavnici, psiholozi i socijalni radnici zajednički ažuriraju plan svakog mladog na osnovu aktuelnih procjena. Ovaj proces naglašava profesionalnu agilnost, situacionu svjesnost i opredijeljenost stalnom

unapređenju. Razvijanje ove kompetencije zahtijeva iskustveno i scenarijsko učenje. Programi obuke često koriste simulirane slučajeve i refleksivne vježbe kako bi praktičari uvježbali brzo rješavanje problema i reviziju planova. Tehnike formativne procjene (npr. kontinuirana povratna informacija, posmatranje i samorefleksija) uče profesionalce kako da prate napredak i prilagođavaju strategije u realnom vremenu. Kursevi iz razvojne psihologije, inkluzivnog obrazovanja i interkulture komunikacije jačaju sposobnost prepoznavanja raznolikih potreba i odgovarajućeg prilagođavanja intervencija. Razgovori s kolegama i supervizijski sastanci dodatno podržavaju unapređenje adaptivnog odlučivanja i fleksibilnog vođenja slučaja.

Prilagodljivost i individualizirano planiranje usko su usklađeni s evropskim standardima za djetetu prilagođeno pravosuđe i Strategijom EU o pravima djeteta, koja naglašava personalizirane, na potrebama zasnovane intervencije za maloljetnike. Ova kompetencija učvršćuje Evropski stub socijalnih prava, posebno principe jednakosti, inkluzije i pristupa kvalitetnom obrazovanju za sve učenike. Time što susreću mlade tamo gdje jesu, profesionalci afirmišu vrijednosti EU poštovanja ljudskog dostojanstva, raznolikosti i individualnih prava. U okviru CORE-ED okvira, prilagodljivost osigurava da rehabilitacijski naponi ostanu fleksibilni, humani i učinkoviti, transformišući okruženja maloljetničkog pravosuđa u prostore koji istinski podržavaju učenje, razvoj i reintegraciju.

3. Mentorstvo i fokus na rehabilitaciju

Fokus na mentorstvo i rehabilitaciju predstavlja sposobnost profesionalaca da kroz konstruktivne, na povjerenju zasnovane odnose usmjeravaju, podržavaju i motivišu mlade osobe u sukobu sa zakonom. To podrazumijeva djelovanje ne samo kao provoditelji pravila nego i kao mentori, edukatori i life-coach treneri koji prioritet daju ličnom razvoju, samosvijesti i reintegraciji svakog mladog u društvo. Ova kompetencija naglašava relacijsku uključenost, empatiju i na ciljeve usmjerenu rehabilitaciju kao temelj svih profesionalnih interakcija. Ona je središnja za korektivnu pedagogiju jer pomjera institucionalnu kulturu s kažnjavanja na obrazovanje i transformaciju. Bez rehabilitacijskog fokusa, intervencije rizikuju da postanu mehaničke ili kaznene, baveći se simptomima umjesto uzrocima delinkventnog ponašanja. Mnogi mladi uključeni u pravosudni sistem nemaju pozitivne odrasle figure i iskusili su nestabilnost, traumu ili zanemarivanje. Mentorski pristup popunjava taj jaz, pružajući dosljedno usmjeravanje, moralnu strukturu i nadu.

Profesionalci demonstriraju ovu kompetenciju svojim svakodnevnim ponašanjem i dizajnom programa. Službenik za probaciju može djelovati kao trener, pomažući mladima da definišu kratkoročne ciljeve (npr. unapređenje samokontrole ili priprema za zapošljavanje) i redovno preispituju napredak. Slično tome, korektivni edukator može ugraditi refleksivne aktivnosti poput dnevnika, grupnih diskusija ili aktivnosti zasnovanih na umjetnosti koje podstiču samoanalizu i empatiju. Osoblje obučeno za mentorstvo primjenjuje restorativne pristupe u grupnim okruženjima, facilitirajući vršnjački dijalog i međusobnu podršku umjesto oslanjanja na disciplinske mjere. Čak i disciplinske situacije postaju prilike za učenje, rješavanje dijaloga i refleksijom umjesto kaznom. Održavanje pozitivnog i optimističnog stava i kada mladi posrnu ili se bore pokazuje da je promjena proces, a ne jedinstven događaj. Razvijanje ove kompetencije zahtijeva fokusiranu pripremu iz mentorskih metoda, savjetodavnih tehnika i emocionalne inteligencije. Obuka često uključuje igranje uloga, superviziranu praksu i refleksivnu superviziju s iskusnim mentorima. Profesionalci uče aktivno slušanje, nenasilnu komunikaciju, motivacioni intervju i pristup informisan traumom. Takođe razvijaju samosvijest i otpornost kako bi održali optimizam i izbjegli sagorijevanje. Programi vršnjačkog mentorstva i interdisciplinarne radionice jačaju saradnju i zajedničku odgovornost za napredak mladih. Okruženja za učenje podstiču praktičare da promišljaju vlastite vrijednosti, pristrasnosti i komunikacijske stilove, osiguravajući autentičnost i empatiju u mentorskim odnosima.

Fokus na mentorstvo i rehabilitaciju direktno je usklađen sa standardima Evropske unije i Vijeća Evrope koji definišu maloljetničko pravosuđe kao sistem usmjeren na obrazovanje, socijalnu inkluziju i reintegraciju. Podržava Strategiju EU o pravima djeteta i Pekinška pravila Ujedinjenih nacija (1985), koja naglašavaju dobrobit djeteta i njegov potencijal za promjenu. Ova kompetencija utjelovljuje transformativnu obrazovnu viziju projekta CORE-ED, osiguravajući da profesionalci u pravosuđu djeluju kao akteri rehabilitacije i osnaživanja.

4. Komunikacija usmjerena na dijete

Komunikacija usmjerena na dijete predstavlja kompetenciju stupanja u kontakt s maloljetnicima na način koji je primjeren dobi, pun poštovanja i osnažujući. Ona podrazumijeva upotrebu jasnog, dostupnog jezika, empatičnog tona i komunikacijskih strategija prilagođenih razvojnom nivou, porijeklu i emocionalnom stanju svakog mladog. Cilj je osigurati da mladi ne samo razumiju ono što im se govori, nego i da se zaista osjećaju saslušano, uvaženo i uključeno u dijalog. U korektivnim okruženjima, učinkovita

komunikacija predstavlja temelj svakog obrazovnog, terapijskog ili disciplinskog procesa. Mladi u sukobu sa zakonom često ne vjeruju autoritetima ili imaju poteškoće u izražavanju zbog ranijih trauma ili negativnih iskustava s odraslima. Pristup komunikaciji usmjeren na dijete pomaže u ponovnoj izgradnji tog povjerenja tako što mlade tretira kao aktivne učesnike vlastite rehabilitacije, a ne kao pasivne primaocce naredbi. Ova kompetencija neposredno podržava principe pravosuđa prilagođenog djeci, priznajući pravo mladih da budu informirani, da slobodno izraze stavove i da učestvuju u odlukama koje utiču na njihove živote. Ona takođe ublažava neravnoteže moći svojstvene pravosudnim sistemima i doprinosi osjećaju dostojanstva i pravičnosti. Kada profesionalci komuniciraju otvoreno, strpljivo i empatično, omogućavaju mladima da podijele temeljne probleme (npr. strah, ljutnju ili porodične teškoće), čineći intervencije djelotvornijima i humanijima.

Stručnjaci vješti u ovoj kompetenciji komuniciraju smireno, strukturirano i podržavajuće. Primjera radi, pri objašnjavanju disciplinske mjere ili pravne procedure koriste jednostavan, netehnički jezik i provjeravaju da li je mladi razumio informacije. U sudskom kontekstu to može značiti razlaganje složenih koraka na jasna, dobi primjerena objašnjenja i provjeru razumijevanja putem pitanja. U svakodnevnim interakcijama osoblje demonstrira aktivno slušanje (npr. održavanje kontakta očima, klimanje glavom, sažimanje i reflektiranje izjava mladog) kako bi prenijelo iskrenu pažnju i poštovanje. U konfliktnim situacijama odgovaraju odmjerenom tonom i jezikom deeskalacije, priznajući emocije umjesto da posegnu za autoritetom ili kaznom. Ključna je prilagodba, tako da profesionalci usklađuju komunikaciju s razvojnom dobi, kognitivnim kapacitetom ili kulturnim kontekstom. Mogu koristiti vizualna pomagala za mlade s teškoćama u učenju ili pojednostavljena objašnjenja za mlađe adolescente. Svijest o kulturnim normama takođe oblikuje poštovan, inkluzivan dijalog. Razvijanje ove kompetencije uključuje strukturiranu obuku iz psihologije komunikacije, adolescentnog razvoja i rješavanja konflikata. Igranje uloga, studije slučaja i refleksivne vježbe omogućavaju profesionalcima da uvježbaju zahtjevne interakcije. Tehnike poput motivacionog intervjuisanja i nenametljivog, neosuđujućeg dijaloga naglašavaju se radi poticanja autonomije i saradnje. Obuka se fokusira i na upravljanje tonom, govorom tijela i emocionalnom samoregulacijom. Kontinuirana supervizija i povratne informacije kolega pomažu praktičarima da usavrše vlastiti stil komunikacije kako bi ostao dosljedan, empatičan i učinkovit.

Komunikacija usmjerena na dijete odražava Strategiju EU o pravima djeteta, Smjernice Komiteta ministara Vijeća Evrope o pravosuđu prilagođenom djeci (2010) i Konvenciju

Ujedinjenih nacija o pravima djeteta (CRC). Ovi okviri potvrđuju da djeca imaju pravo da budu saslušana i da učestvuju u procesima koji na njih utiču. U okviru projekta CORE-ED, ova kompetencija utjelovljuje demokratska i rehabilitacijska načela promicanjem dijaloga, učešća i međusobnog poštovanja. Time što osiguravaju da svaka interakcija s mladima bude razumljiva, inkluzivna i osnažujuća, profesionalci afirmišu temeljne evropske vrijednosti, transformišući pravosudne sisteme u prostore razumijevanja i rasta, a ne kontrole i kazne.

5. Dizajn kurikuluma

Dizajn kurikuluma je kompetencija planiranja, strukturiranja i izrade obrazovnih programa i nastavnih materijala posebno prilagođenih okruženju maloljetničkog pravosuđa. Obuhvata odabir relevantnih predmeta, vještina i vrijednosti te izbor djelotvornih nastavnih metoda koje odgovaraju specifičnim potrebama, interesima i razvojnim nivoima mladih u pritvoru/smještaju ili pod nadzorom. Ova kompetencija osigurava da učenje ostane koherentno, smisleno i rehabilitacijsko. U korektivnom obrazovanju, dizajn kurikuluma je ključan jer konvencionalni školski programi rijetko odgovaraju stvarnosti mladih uključenih u pravosudni sistem. Standardni programi često zanemaruju raznolike jazove u učenju, motivacijske barijere i socio-emocionalne potrebe. Dobro osmišljen korektivni kurikulum integriše akademsko učenje sa strukovnom obukom, životnim vještinama i rehabilitacijskim sadržajima, stvarajući cjelovito, na učeniku usmjereno iskustvo. On pruža prilike za lični razvoj, društvenu odgovornost i zapošljivost. Ova kompetencija takođe garantuje inkluzivnost, obraćajući pažnju na različite nivoe pismenosti, stilove učenja i kulturne pozadine. Ugradnjom ljudskih prava, građanskog obrazovanja i načela restorativne pravde, dizajn kurikuluma promovise prosocijalne stavove i demokratske vrijednosti. Štaviše, popunjava regionalnu potrebu za koherentnošću i kvalitetom u korektivnom obrazovanju, zamjenjujući fragmentirane, improvizirane lekcije strukturiranim programima zasnovanim na istraživanjima. Snažan kurikulum služi i kao pedagoška mapa puta i kao rehabilitacijski mehanizam.

Profesionalci demonstriraju kompetenciju dizajna kurikuluma razvijanjem detaljnih obrazovnih nacrti prilagođenih korektivnim okruženjima. Primjera radi, edukator može kreirati 12-sedmični program koji ujutro kombinuje akademske module usklađene s nacionalnim standardima, a poslijepodne praktične strukovne radionice kao što su stolarstvo, kuharstvo ili digitalna pismenost. Svaki kurikulum precizira ishode učenja usmjerene na akademsko unapređenje (npr. pismenost i numeričke vještine), strukovnu osposobljenost i lični razvoj (npr. timski rad, emocionalna regulacija ili rješavanje

problema). Praktičari osmišljavaju i interaktivna, projektno utemeljena iskustva učenja, budući da mnogi mladi najbolje reaguju na aktivno angažovanje. Primjeri uključuju kreiranje zajedničke bašte radi integracije obrazovanja o okolišu i odgovornosti ili simulirani poslovni projekat koji spaja preduzetništvo, etiku i komunikaciju. Razvijanje ove kompetencije zahtijeva obuku iz teorije kurikuluma, instruktivnog dizajna i obrazovne psihologije prilagođene korektivnim okruženjima. Praktičari uče kako da dizajniraju modularne, fleksibilne programe koji se mogu provoditi u ograničenim ili dinamičnim uslovima. Radionice zasnovane na scenarijima, kolegijalne recenzije nacrtu kurikuluma i analiza međunarodnih dobrih praksi pomažu budućim profesionalcima da usavrše dizajnerske vještine. Programi obuke takođe integrišu upotrebu digitalnih alata, tehnika inkluzivnog obrazovanja i metoda evaluacije kako bi kurikulumi ostali i mjerljivi i prilagodljivi. Uključivanje tema ODU (okolišno, društveno, upravljanje) u nastavne materijale (npr. održivost, raznolikost i građansko učešće) dodatno učvršćuje usklađenost sa savremenim obrazovnim i društvenim ciljevima.

Dizajn kurikuluma usklađen je s Evropskim stubom socijalnih prava i Strategijom EU o pravima djeteta, koji naglašavaju pravo na kvalitetno, inkluzivno obrazovanje za sve učenike. Ugrađivanjem ključnih evropskih i globalnih prioriteta (npr. ljudska prava, inkluzija, zapošljivost i održivost) ova kompetencija osigurava da korektivno obrazovanje promoviše i individualnu transformaciju i društvenu reintegraciju. U okviru CORE-ED okvira, dizajn kurikuluma predstavlja strukturni temelj korektivne pedagogije, pretvarajući ustanove maloljetničkog pravosuđa u prostore učenja koji podstiču pravednost, cjeloživotno učenje i rehabilitaciju u skladu s demokratskim vrijednostima EU.

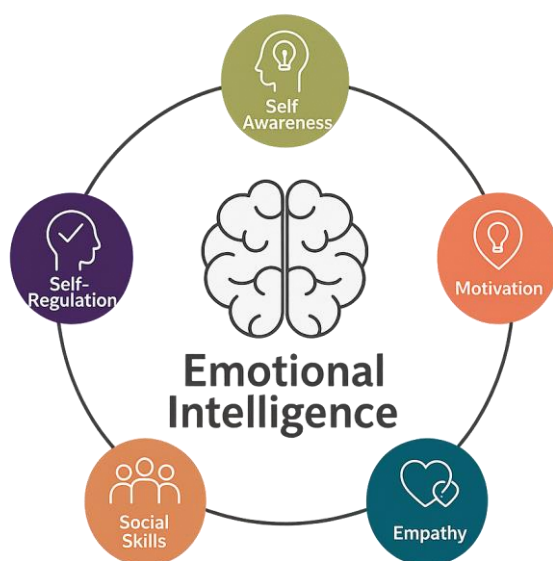
Kompetencije socijalnog i emocionalnog učenja (SEU)

6. Emocionalna inteligencija i empatija

Emocionalna inteligencija i empatija odnose se na sposobnost prepoznavanja, razumijevanja i regulacije vlastitih emocija, uz istovremeno uočavanje i primjeren odgovor na emocije drugih. Emocionalna inteligencija omogućava profesionalcima da ostanu pribrani, svjesni sebe i odgovorni umjesto reaktivni. Zajedno, ove vještine podstiču odnos pun poštovanja i podrške, zasnovan na povjerenju i suosjećanju. U korektivnoj pedagogiji, emocionalna inteligencija i empatija su središnje za učinkovitu interakciju i deeskalaciju. Mnogi mladi u sukobu sa zakonom nose historiju traume, zanemarivanja ili izdaje, često skrivajući ranjivost iza ljutnje ili prkosa. Profesionalac koji umije čitati

emocionalne signale i odgovoriti s empatijom, a ne autoritetom, može premostiti te barijere i obnoviti povjerenje. Prepoznavanje da se prividna agresija može odražavati strah, sram ili bol omogućava osoblju konstruktivan odgovor, izbjegavanje eskalacije i jačanje osjećaja sigurnosti. Ova kompetencija ujedno podupire humanu institucionalnu kulturu. Kada empatija usmjerava komunikaciju i donošenje odluka, politike i prakse postaju više usmjerene na dijete i zasnovane na pravima. Bez empatije, intervencije rizikuju da budu bezlične i kaznene, potkopavajući ciljeve reintegracije.

Slika 9 - Vrijednosti emocionalne inteligencije

Profesionalci demonstriraju emocionalnu inteligenciju i empatiju kroz pažljivu, neosuđujuću komunikaciju i kontrolisane emocionalne reakcije. Aktivno slušanje (npr. održavanje kontakta očima, klimanje glavom, parafraziranje i priznavanje osjećaja) pokazuje mladima da su cijenjeni i razumljeni. U trenucima napetosti, emocionalno inteligentno osoblje reguliše vlastite reakcije, koristeći smiren ton, otvoren govor tijela i odmjereno tempo kako bi defuziralo ljutnju. Na primjer, suočen s verbalnom agresijom, praktičar može zastati, udahnuti i odgovoriti tišim glasom umjesto da uzvрати neprijateljstvom. Ova emocionalna stabilnost ulijeva povjerenje mladima i modelira konstruktivnu kontrolu emocija. Razvijanje ove kompetencije uključuje strukturiranu obuku iz samosvijesti i interpersonalnih vještina. Kursevi često obuhvataju radionice o emocionalnoj regulaciji, mindfulnessu i vježbe perspektivnog uzimanja u kojima praktičari usvajaju gledište djeteta. Igranje uloga i simulacije zasnovane na slučajevima

pružaju prilike za uvježbavanje empatičnih odgovora u zahtjevnim situacijama, poput suočavanja s agresijom ili otkrivanjem traume. Obuka u pristupu informisanom traumom i poznavanje razvoja adolescentnog mozga produbljuju razumijevanje emocionalnih pokretača ponašanja. Refleksivna supervizija i sesije povratnih informacija među kolegama pomažu profesionalcima da prate vlastite emocionalne reakcije, spriječe sagorijevanje i održe saosjećajno angažovanje.

Emocionalna inteligencija i empatija direktno odražavaju evropske i međunarodne obaveze prema humanom, na pravima zasnovanom pravosuđu. One su usklađene s Poveljom EU o temeljnim pravima, Smjernicama Komiteta ministara Vijeća Evrope o pravosuđu prilagođenom djeci (2010) i Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima djeteta, koje sve naglašavaju dostojanstvo, poštovanje i individualiziranu brigu. U okviru CORE-ED okvira, ova kompetencija operacionalizira humanističke vrijednosti EU time što osigurava da profesionalci u pravosuđu tretiraju svako dijete kao osobu s emocionalnom dubinom i potencijalom za razvoj. Kroz emocionalno inteligentnu i empatičnu praksu, profesionalci utjelovljuju načelo da učinkovita rehabilitacija počinje razumijevanjem.

7. Vještine rješavanja konflikata

Vještine rješavanja konflikata odnose se na sposobnost posredovanja, pregovaranja i deeskalacije sporova na konstruktivan i nenasilan način. Ova kompetencija podrazumijeva razumijevanje dinamike konflikta, zadržavanje neutralnosti i usmjeravanje pojedinaca ka obostrano prihvatljivim rješenjima. Naglašava empatiju, komunikaciju i rješavanje problema, a ne autoritet ili kaznu, omogućavajući profesionalcima da konflikt pretvore u priliku za rast i učenje. U okruženjima maloljetničkog pravosuđa konflikti često nastaju među mladima, između mladih i osoblja ili unutar porodica. Način na koji se ti konflikti upravljaju direktno utiče na sigurnost, emocionalnu klimu i ishode rehabilitacije. Bez adekvatnih vještina rješavanja konflikata, osoblje može posegnuti za kaznenim ili prisilnim mjerama, poput izolacije ili fizičkog sputavanja, koje mogu produbiti traumu i neprijateljstvo. Suprotno tome, profesionalci vješti u medijaciji i deeskalaciji mogu potencijalne krize pretvoriti u poučne trenutke. Ova kompetencija pomaže mladima da razviju ključne životne vještine za upravljanje frustracijom, pregovaranje u nesuglasticama i mirno razrješavanje sporova. Također doprinosi sigurnijoj institucionalnoj kulturi utemeljenoj na poštovanju i dijalogu, smanjujući incidente nasilja i jačajući povjerenje između mladih i osoblja.

Profesionalci primjenjuju vještine rješavanja konflikata tako što intervenišu smireno i konstruktivno kada napetost poraste. Na primjer, ako dvoje mladih započne raspravu

tokom grupne aktivnosti, praktičar ih najprije razdvoji radi sigurnosti, a potom, nakon što se emocije smire, facilitira dijalog. Koristeći medijacijske tehnike, ohrabruje se svaki mladi da iznese svoje viđenje, istovremeno slušajući drugu stranu, uz jasna pravila poštovanja i pravičnosti. Facilitator pomaže u identifikaciji osnovnog uzroka neslaganja i podržava pronalaženje nenasilnih rješenja. U ozbiljnijim incidentima, poput fizičkog sukoba, osoblje može primijeniti metode restorativne pravde, organizujući posredovani susret u kojem mladi promišljaju o nanijetoj šteti i dogovaraju načine nadoknade. Taktike deeskalacije (npr. smiren glas, otvoren govor tijela, kontrolisana distanca i nepretjeći jezik) sastavni su dio procesa. Dosljednom primjenom ovih tehnika profesionalci modeliraju samokontrolu, empatiju i pravičnost, postavljajući ponašajne uzore koje mladi mogu slijediti. Obuka iz ove kompetencije obično uključuje radionice, simulacije i vježbe uloga koje repliciraju stvarne konfliktne situacije. Polaznici uče da prepoznaju okidače, koriste aktivno slušanje, upravljaju govorom tijela i primjenjuju umirujuće verbalne strategije. Nastava često integriše elemente iz pregovaranja, transformacije konflikta i modela restorativne prakse. Kontinuirana supervizija, refleksivna praksa i kolegijalne povratne informacije dodatno jačaju ovu vještinu, osiguravajući da praktičari mogu prilagoditi tehnike različitim kontekstima i zadržati pribranost pod stresom.

Vještine rješavanja konflikata usklađene su s Poveljom EU o temeljnim pravima i Smjernicama Komiteta ministara Vijeća Evrope o pravosuđu prilagođenom djeci (2010), koje zagovaraju miroljubive, restorativne i na pravima zasnovane pristupe u maloljetničkom pravosuđu. One također odražavaju posvećenost EU nenasilju, poštovanju i vladavini prava, osiguravajući da se konflikti rješavaju dijalogom i razumijevanjem, a ne prinudom. U okviru CORE-ED okvira, ova kompetencija učvršćuje restorativne i obrazovne metodologije, njegujući institucionalne kulture povjerenja i učešća. Ovladavanjem rješavanjem konflikata, profesionalci ne samo da unapređuju sigurnost i rehabilitaciju nego i opremaju mlade socijalno-emocionalnim vještinama ključnim za uspješnu reintegraciju i cjeloživotnu inkluziju.

8. Uključivanje porodice i podrška

Uključivanje porodice i podrška predstavlja kompetenciju aktivnog uključivanja porodice ili staratelja maloljetnika u proces rehabilitacije i (re)integracije, uz istovremeno pružanje smjernica, informacija i resursa koji će omogućiti podršku razvoju mladih. Polazi od razumijevanja da napredak mladog u velikoj mjeri zavisi od porodičnog okruženja. Ova kompetencija preokviruje porodice ne kao prepreke, već kao ključne partnere u postizanju održivih bihevioralnih i obrazovnih promjena. U korektivnoj pedagogiji,

uključivanje porodice je od presudnog značaja jer se učinci bilo koje intervencije smanjuju ako se ne učvršćuju kod kuće. Istraživanja dosljedno pokazuju da programi koji uključuju porodice dovode do značajno boljih ishoda reintegracije i smanjenja recidiva. Pozitivni porodični odnosi podstiču emocionalnu stabilnost, odgovornost i kontinuitet između institucionalnog i zajedničkog života. Međutim, porodice mladih uključenih u pravosudni sistem često se suočavaju s vlastitim izazovima, uključujući stigmatu, sram ili ograničene roditeljske vještine. Rješavanje tih pitanja posredno podržava rehabilitaciju djeteta. Promovisanje pristupa usmjerenih na porodicu pomjera institucije od izoliranih intervencija prema holističkim, na zajednici zasnovanim modelima rehabilitacije.

Profesionalci demonstriraju ovu kompetenciju proaktivnim dosezanjem do porodica i kontinuiranom komunikacijom. Službenik za probaciju može organizovati redovne porodične sastanke kao dio nadzornog plana, preispitujući napredak, raspravljajući o poteškoćama i postavljajući zajedničke ciljeve. Socijalni radnik u ustanovi može voditi radionice za roditelje ili porodične terapijske sesije radi jačanja komunikacije i rješavanja konflikata u domaćinstvu. Čak i tokom perioda lišavanja slobode, praktičari usmjereni na porodicu podstiču čest i smislen kontakt između mladih i roditelja putem strukturiranih programa posjeta, video-poziva ili razmjene pisama. Oni također edukuju porodice o adolescentnom razvoju, emocionalnoj regulaciji i procesu rehabilitacije kako bi roditelji mogli pružati informisanu i dosljednu podršku. Razvijanje ove kompetencije uključuje obuku iz porodične systemske teorije, socijalnog rada i interkulture komunikacije. Praktičari uče strategije za uspostavljanje odnosa s nevoljkim ili defenzivnim roditeljima, često primjenjujući tehnike poput motivacionog intervjuisanja i rješenjima usmjerenog dijaloga. Vježbe igranja uloga omogućavaju polaznicima da uvježbaju osjetljive razgovore, kao što su postavljanje granica, rješavanje porodičnih sukoba ili davanje teške povratne informacije, uz očuvanje empatije i profesionalizma. Obuka obuhvata i umrežavanje u zajednici, pomažući praktičarima da porodice povežu sa socijalnim službama, savjetovanjem ili ekonomskom podrškom gdje je potrebno. Refleksivne sesije podstiču osviještenost o ličnim pristrasnostima prema porodicama i učvršćuju načelo da učinkovita rehabilitacija zahtijeva partnerstvo, a ne presuđivanje.

Uključivanje porodice i podrška usklađeni su sa Strategijom EU o pravima djeteta i Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima djeteta, koje potvrđuju središnju ulogu porodice u razvoju i dobrobiti djeteta. Ova kompetencija unapređuje agendu socijalne inkluzije EU jačanjem veze između institucionalne rehabilitacije i reintegracije u zajednici. U okviru CORE-ED okvira, ona osigurava da korektivna praksa ostane usmjerena na porodicu, kulturno senzitivna i održiva. Angažovanjem i osnaživanjem porodica,

profesionalci afirmišu evropske vrijednosti solidarnosti, dostojanstva i jednakosti, pretvarajući rehabilitaciju u zajednički društveni proces koji se proteže izvan zidova korektivnih institucija.

9. Upravljanje krizom i deeskalacija

Upravljanje krizom i deeskalacija predstavlja kompetenciju prepoznavanja, prevencije i sigurnog odgovora na akutne emocionalne ili bihevioralne krize među mladima (npr. nasilni ispadi, samopovređivanje ili izražena uznemirenost) na načine koji smanjuju opasnost, umiruju emocije i čuvaju dostojanstvo. Ona kombinuje situacionu svjesnost, emocionalnu kontrolu i komunikacijske tehnike koje stabilizuju neposredno okruženje i štite sve uključene. Krize su u korektivnim okruženjima neizbježne zbog stresa, ograničenja i traume koje mnogi mladi doživljavaju. Kvalitet odgovora osoblja u tim trenucima određuje hoće li se incidenti pretvoriti u prilike za rast ili izvore štete. Ispravno upravljanje krizom štiti mlade, vršnjake i osoblje, istovremeno jačajući institucionalnu sigurnost i povjerenje. Neadekvatno vođene krize mogu ponovo traumatizovati mlade i narušiti njihovo povjerenje u rehabilitacijski proces. Suprotno tome, smirena, profesionalna intervencija može pretvoriti nestabilan događaj u iskustvo učenja, pokazujući mladima da su vrijedni brige čak i u trenucima gubitka kontrole.

Profesionalac demonstrira ovu kompetenciju djelujući brzo, a ipak smireno tokom visokostresnih incidenata. Na primjer, ako mladi počne vikati ili bacati predmete nakon uznemirujućih vijesti, član osoblja najprije osigurava sigurnost raščišćavanjem prostora, a potom prilazi pribrano i nepretjeće. Održava tih, stabilan glas, neutralan govor tijela i nekonfrontacijski stav. Umjesto izdavanja naredbi, nudi jednostavne, s poštovanjem formulisane izbore i validira emocije. Ako je uključeno samopovređivanje, profesionalac slijedi hitne protokole uz očuvanje saosjećajne komunikacije. Nakon što kriza splasne, s mladom osobom se radi debriefing kako bi se istražili okidači, opcije suočavanja i potrebni naredni koraci, poput savjetovanja ili medicinske njege. Svaki incident tako postaje prilika za refleksiju i emocionalno učenje, a ne za kaznu. Obuka se fokusira na modele deeskalacije, praksu informisanu traumom i tehnike fiziološke samokontrole. Igranje uloga i scenarijske simulacije pomažu praktičarima da uvježbaju verbalne i neverbalne intervencije dok ne postanu instinktivne. Naglašavaju se vještine poput aktivnog slušanja, modulacije glasa i održavanja fizičkih sigurnosnih granica. Refleksivne sesije i supervizija pomažu osoblju da upravlja vlastitim stresom i spriječi sekundarnu traumu.

Tabela 9 - Koraci upravljanja krizom i deeskalacije

Faza	Fokus	Ključne aktivnosti
1. Prepoznavanje	Otkrivanje ranih znakova uznemirenosti ili nevolje.	Posmatranje tona, držanja i okidača.
2. Sigurnost	Osigurati sve osobe i prostor.	Raščistiti područje, ukloniti predmete, ostati pribran.
3. Pristup	Uspostaviti smiren kontakt.	Spori pokreti, otvoreno držanje, tih, stabilan glas.
4. Dijalog	Deeskalirati putem poštovane komunikacije.	Ponuditi izbore, validirati osjećaje, izbjegavati naredbe.
5. Intervencija	Upravlјati neposrednim rizikom.	Slijediti protokole, osigurati saosjećajan odgovor.
6. Refleksija	Pretvoriti događaj u učenje.	Debriefing, identifikovati okidače, planirati praćenje.
7. Briga o osoblju	Održati profesionalnu otpornost.	Promišljanje, traženje supervizije, upravljanje stresom.

Ova kompetencija odražava Povelju EU o temeljnim pravima i Smjernice Komiteta ministara Vijeća Evrope o pravosuđu prilagođenom djeci, potvrđujući pravo svakog djeteta na sigurnost i humano postupanje. U okviru CORE-ED okvira, upravljanje krizom i deeskalacija prepoznati su kao ključni za održavanje sigurnih okruženja koja poštuju prava. Reagujući smirenim profesionalizmom umjesto prisilom, praktičari potvrđuju vrijednosti EU ljudskog dostojanstva, brige i rehabilitacije, osiguravajući da pravosuđe čak i u trenucima krize ostane zaštitničko i restorativno.

10. Motivacioni intervju i angažman

Motivacioni intervju (MI) i angažman odnose se na sposobnost usmjeravanja mladih ka pozitivnoj bihevioralnoj promjeni jačanjem njihove unutrašnje motivacije, umjesto nametanja spoljnog pritiska. Utemeljen na savjetodavnom pristupu usmjerenom na klijenta, MI podrazumijeva empatičan dijalog koji pomaže pojedincu da artikulira vlastite ciljeve, razriješi ambivalenciju i obaveže se na promjenu. Angažman ovaj proces proširuje održavanjem aktivnog učešća mladih i njihovog interesovanja za rehabilitaciju tokom vremena. Ova kompetencija je naročito ključna u radu s mladima uključenim u pravosudni sistem, koji često pokazuju otpor prema autoritetu, nizak nivo povjerenja u

institucije ili ambivalenciju prema promjeni. Konvencionalne metode (npr. dociranje, kažnjavanje ili direktno uvjeravanje) često ne uspijevaju, dovodeći do površinskog pridržavanja bez stvarne transformacije. Motivacioni intervju preokreće tu dinamiku postavljajući mladog kao aktivnog aktera vlastite rehabilitacije. Kroz radoznalost, refleksiju i saradnju, profesionalci pomažu da se otkriju lični razlozi za usvajanje konstruktivnih ponašanja. Ovaj pristup jača autonomiju, odgovornost i intrinzičnu motivaciju—faktore bitne za održivu reintegraciju. Podsticanjem unutrašnje motivacije, a ne spoljne poslušnosti, profesionalci promovišu autentičan angažman i dugoročnu bihevioralnu promjenu.

Praktičar demonstrira ovu kompetenciju vođenjem strukturiranih, konverzijskih interakcija koje naglašavaju empatiju i saradnju. Na primjer, ako mladi odbija da pohađa strukovnu obuku, umjesto ukora, praktičar koristi otvorena pitanja i reflektivne izjave. Kroz blago istraživanje, mladi sam prepoznaje prepreke i moguće načine njihovog prevazilaženja. Profesionalac osnažuje osjećaj samoeфикаsnosti i sumira mladićeve/maladičine izražene motivacije, pomažući mu/joj da prepozna lično vlasništvo nad procesom promjene. Tehnike angažmana nadopunjuju MI održavanjem interesovanja kroz dostižne ciljeve, povratne informacije i prepoznavanje napretka. Sesije su interaktivne, fokusirane na male uspjehe koji učvršćuju samopouzdanje. Umjesto nametanja poslušnosti, profesionalac gradi partnerstvo zasnovano na međusobnom poštovanju i optimizmu. Razvijanje ove kompetencije uključuje ciljne MI radionice i superviziranu praksu. Polaznici uče ključne vještine poput aktivnog slušanja, otvorenog ispitivanja, afirmisanja snaga i reflektivnog sumiranja. Vježbe igranja uloga repliciraju zahtjevne interakcije s rezistentnim mladima, omogućavajući praktičarima da usavrše ton, tempo i formulacije. Redovni koučing i povratne informacije kolega unapređuju zadržavanje vještina i osiguravaju vjernost principima MI.

Motivacioni intervju i angažman utjelovljuju Strategiju EU o pravima djeteta, Smjernice Komiteta ministara Vijeća Evrope o pravosuđu prilagođenom djeci i šira evropska načela osnaživanja, učešća i autonomije. U okviru CORE-ED okvira, ova kompetencija operacionalizira pomak s prinudnog ka kolaborativnom korektivnom obrazovanju. Pomažući mladima da preuzmu odgovornost za vlastitu rehabilitaciju, profesionalci unapređuju vrijednosti EU, transformišući pravdu iz egzekucije u osnaživanje.

11. Pristup informisan traumom

Pristup informisan traumom predstavlja kompetenciju razumijevanja uticaja traume na

razvoj, ponašanje i odnose mladih osoba te prilagođavanja profesionalnih reakcija, politika i okruženja kako bi se poticalo iscjeljenje, a ne retraumatizacija. To nije jedna tehnika, već sveobuhvatan okvir koji spaja svijest o efektima traume s praksama koje mladima osiguravaju sigurnost, povjerenje i emocionalnu stabilnost. Značajan dio mladih u sukobu sa zakonom ima historiju traume, poput zlostavljanja, zanemarivanja, nasilja ili hronične nestabilnosti. Bez perspektive informisane traumom, osoblje može pogrešno tumačiti ponašanja povezana s traumom—poput agresije, povlačenja ili nepoštivanja pravila—kao namjerni prkos. Tradicionalni disciplinski pristupi, poput izolacije ili oštre konfrontacije, mogu pogoršati simptome traume, pojačati nepovjerenje i izazvati nove krize. Pristup informisan traumom poboljšava sigurnost, smanjuje incidente i podržava emocionalni oporavak.

Profesionalci demonstriraju pristup informisan traumom stvaranjem sigurnih, predvidivih i podržavajućih okruženja. Prepoznaju znakove traume (npr. hipervigilnost, disocijacija ili samopovređivanje) i odgovaraju smireno, izbjegavajući postupke koji mogu retraumatizirati. Na primjer, kada mlada osoba postane agresivna, praktičar daje prednost deeskalaciji, održavajući tih ton i nepretjeći stav, umjesto da posegne za kaznenim mjerama. Rasporedi i rutine ustanove prilagođavaju se kako bi se umanjili stres i nepredvidivost—osiguravanjem mirnih prijelaza i dosljedne komunikacije. Osoblje modelira emocionalnu regulaciju i podučava vještine suočavanja, poput dubokog disanja ili tehnika „uzemljenja“. Mladi s izraženim znacima traume upućuju se stručnjacima za mentalno zdravlje, a osoblje sarađuje s terapeutima kako bi upravljanje ponašanjem bilo usklađeno s kliničkim preporukama. Svaka interakcija teži da ojača osjećaj sigurnosti, poštovanja i osnaživanja. Obuka u pristupu informisanom traumom obuhvata neurobiološke efekte traume, prepoznavanje njenih znakova i primjenu komunikacijskih strategija utemeljenih na empatiji i smirenom pristupu. Igranje uloga i scenarijske simulacije pomažu osoblju da uvježba podržavajuće odgovore na nevolju i krizu. Organizacijska obuka nadilazi individualne vještine i uključuje preispitivanje procedura ustanove, kako bi pravila, disciplinske metode i svakodnevne rutine odražavale principe senzitivne prakse u odnosu na traumu. Kontinuirana supervizija jača refleksivnu praksu i emocionalnu otpornost među profesionalcima.

Pristup informisan traumom usklađen je sa Strategijom EU o pravima djeteta i Smjernicama Komiteta ministara Vijeća Evrope o pravosuđu prilagođenom djeci. On utjelovljuje principe EU ljudskog dostojanstva, integriteta i terapijske rehabilitacije, osiguravajući da pravosudni sistemi tretiraju traumatizirane mlade s empatijom i razumijevanjem. U okviru CORE-ED okvira, ova kompetencija pretvara korektivno

obrazovanje u proces iscjeljenja, adresirajući prethodnu štetu uz istovremeno građenje temelja za povjerenje, razvoj i uspješnu reintegraciju.

Tehnološke kompetencije

12. Digitalna pismenost i inovativni alati

Digitalna pismenost i inovativni alati odnose se na sposobnost učinkovite upotrebe i integracije savremenih informaciono-komunikacijskih tehnologija u profesionalnoj i obrazovnoj praksi. Ova kompetencija obuhvata spektar od osnovnih digitalnih operacija (npr. korištenje računara, softvera i interneta) do naprednih primjena, uključujući platforme za e-učenje, obrazovne aplikacije, gamifikovano učenje te virtuelnu ili proširenu stvarnost. Ona omogućava profesionalcima da osmisle, realizuju i upravljaju iskustvima učenja koja su relevantna, angažujuća i usklađena sa savremenim tehnološkim standardima. U korektivnoj pedagogiji, digitalna pismenost je sve važnija i za edukatore i za mlade. Istorijski gledano, sistemi maloljetničkog pravosuđa kasnili su u upotrebi tehnologije zbog sigurnosnih i resursnih ograničenja. Međutim, integracija digitalnih alata može učiniti učenje dinamičnijim, individualizovanijim i motivišućim, naročito za mlade koji su često neangažovani u tradicionalnom školovanju. Interaktivno ili na igri zasnovano učenje može transformisati obrazovanje iz pasivnog prenošenja u aktivno učešće. Štaviše, mnogi mladi uključeni u pravosudni sistem imaju značajne digitalne jazove, zbog čega je obuka iz tehnologije ključni dio njihove reintegracije. Opremljanje digitalnim kompetencijama priprema ih za savremeno obrazovanje, zaposlenje i građansko učešće, sprečavajući digitalnu isključenost. Za profesionalce, ova kompetencija povećava i efikasnost, omogućavajući digitalno vođenje slučaja, udaljenu komunikaciju i donošenje odluka zasnovano na podacima.

Digitalno pismen praktičar besprijekorno integriše tehnologiju u svakodnevni rad. U obrazovanju može koristiti kombinovane (blended) platforme kako bi dopunio nastavu onlajn modulima ili simulacijama. U rehabilitaciji može primjenjivati digitalne aplikacije koje podučavaju emocionalnoj regulaciji, strukovnim vještinama ili kognitivno-bihevioralnim tehnikama. Tokom pandemije COVID-19, digitalna kompetencija pokazala se presudnom kada su ustanove prešle na onlajn učenje i virtuelne porodične posjete. U nadzoru u zajednici, službenici za probaciju mogu koristiti sigurne aplikacije za komunikaciju, podsjetnike ili praćenje napretka, jačajući odgovornost i angažman. Administrativne funkcije, poput korištenja softvera za upravljanje slučajevima ili digitalnih sistema izvještavanja, takođe se oslanjaju na digitalnu vještinu. Profesionalci moraju

balansirati inovacije s odgovornošću, osiguravajući da upotreba tehnologije ostane etična, primjerena dobi i sigurna. Obuka za izgradnju ove kompetencije uključuje praktične radionice iz digitalne pedagogije, sajber-sigurnosti i korištenja okruženja za onlajn učenje. Osoblje uči kako da dizajnira digitalne lekcije, implementira VR ili gamifikovane vježbe te da procijeni digitalne alate prema kriterijima sigurnosti i učinkovitosti. Kontinuirano učenje je ključno, jer se tehnologije brzo razvijaju. Obuka obuhvata i zaštitu podataka te onlajn etiku, osiguravajući da tehnologija podrži, a ne ugrozi, dobrobit mladih.

Digitalna pismenost i inovativni alati usklađeni su s Akcionim planom EU za digitalno obrazovanje (2021–2027) i Evropskim stubom socijalnih prava, koji naglašavaju jednak pristup digitalnim prilikama za učenje. U okviru CORE-ED okvira, ova kompetencija povezuje korektivno obrazovanje s digitalnom transformacijom Evrope, osiguravajući da čak i marginalizovani mladi razviju vještine 21. vijeka. Sigurnom i inkluzivnom integracijom tehnologije, profesionalci afirmišu vrijednosti EU inovacije, pravednosti i cjeloživotnog učenja.

13. Procjena rizika i upravljanje rizikom

Procjena i upravljanje rizikom predstavlja kompetenciju sistematskog identifikovanja, vrednovanja i ublažavanja rizika koje mlada osoba u sistemu maloljetničkog pravosuđa predstavlja ili kojima je izložena. To uključuje procjenu vjerovatnoće ponavljanja djela, samopovređivanja ili povređivanja drugih, kao i rizika povezanih s viktimizacijom ili nestabilnim okruženjem. Korištenjem strukturiranih alata i profesionalne prosudbe, praktičari razvijaju ciljne planove intervencije koji smanjuju ove rizike, istovremeno promovisući rehabilitaciju i sigurnost. Ova kompetencija nalazi se na presjeku javne sigurnosti, dobrobiti pojedinca i pravednosti pravosuđa. Kvalitetna procjena rizika osigurava da mladi s većim rizikom dobiju odgovarajuće nadzor, intervenciju i podršku, dok oni s manjim rizikom ne budu izloženi nepotrebnim ograničenjima. Ona direktno doprinosi proporcionalnosti i efikasnoj raspodjeli resursa. Pored sigurnosti zajednice, štiti dobrobit mladih prepoznavanjem ranjivosti kao što su suicidalne ideje, eksploatacija ili izloženost nasilju. U mnogim sistemima Zapadnog Balkana profesionalci su izvještavali o ograničenom pristupu validiranim procjenskim alatima, što naglašava potrebu za standardizacijom i profesionalizacijom ovog procesa. Jačanje ove kompetencije osigurava da odluke budu zasnovane na dokazima i transparentne, u skladu s međunarodnim dobrim praksama koje naglašavaju individualizirane, na podacima utemeljene intervencije.

Profesionalac demonstrira ovu kompetenciju kombinovanjem strukturiranih procjenskih instrumenata s kontekstualnom analizom i ljudskom prosudbom. Na primjer, službenik za probaciju može koristiti validiran alat za procjenu faktora kao što su kriminalna istorija, uticaj vršnjaka, upotreba psihoaktivnih supstanci i porodično okruženje. Upravljanje rizikom nadilazi samu procjenu: ono podrazumijeva kontinuirani pregled i prilagođavanje kako se okolnosti mijenjaju. Praktičari moraju razumjeti i odgovorno tumačiti podatke, osiguravajući pravičnost i izbjegavajući pristrasnost prema određenim društvenim ili kulturnim grupama. Obuka za ovu kompetenciju kombinuje teorijsko i primijenjeno učenje. Praktičari proučavaju kriminogene i zaštitne faktore, dinamičke naspram statičkih rizika i planiranje intervencija zasnovanih na dokazima. Vježbaju administriranje i tumačenje standardizovanih alata, analiziraju studije slučaja i uče etička načela rukovanja osjetljivim podacima. Integrisana je i digitalna pismenost, budući da mnogi sistemi danas koriste elektronske baze podataka i prediktivne analitike kao podršku upravljanju rizikom. Refleksivna supervizija pomaže profesionalcima da usavrše prosudbu, prepoznaju kognitivne pristrasnosti i održe dosljednost u primjeni rezultata procjene.

Procjena i upravljanje rizikom usklađeni su sa Strategijom EU o pravima djeteta, Smjernicama Komiteta ministara Vijeća Evrope o pravosuđu prilagođenom djeci i međunarodnim standardima poput Pekinških pravila UN-a. Ovi okviri zagovaraju individualizirane, proporcionalne i preventivne odgovore zasnovane na dokazima i pravičnosti. U okviru CORE-ED okvira, ova kompetencija jača odgovornost i transparentnost, osiguravajući da intervencije pravosuđa uravnoteže zaštitu, rehabilitaciju i ljudsko dostojanstvo. Primjenom strukturirane, etične procjene rizika profesionalci afirmišu vrijednosti EU sigurnosti, jednakosti i poštovanja potencijala svake djece za promjenu.

Kompetencije ODU (okolišno, društveno, upravljanje)

14. Kulturna senzitivnost

Kulturna senzitivnost predstavlja kompetenciju prepoznavanja, razumijevanja i s poštovanjem odgovaranja na kulturnu raznolikost mladih i porodica unutar sistema maloljetničkog pravosuđa. Obuhvata svijest o etničkoj pripadnosti, nacionalnosti, jeziku, religiji i regionalnim ili zajedničkim identitetima, kao i o subkulturnim i socioekonomskim faktorima. Ova kompetencija osigurava da profesionalna praksa bude inkluzivna, pravična i prilagođena kulturnoj pozadini svakog mladog, čime se podstiču uzajamno poštovanje i povjerenje. U maloljetničkom pravosuđu kulturna senzitivnost je ključna jer

mnogi mladi u sukobu sa zakonom pripadaju manjinskim ili marginaliziranim zajednicama koje su često prezastupljene u korektivnim okruženjima. Bez kulturne osviještenosti, postoji rizik da profesionalci dodatno učvrste nejednakosti, nenamjerno uvrijede ili otuđe mlade i naruše povjerenje potrebno za djelotvornu rehabilitaciju. Nesporazumi ukorijenjeni u kulturnim razlikama—poput shvatanja autoriteta, stilova komunikacije ili porodičnih uloga—mogu lako pojačati tenzije. Kulturno senzitivni pristup to sprječava time što osigurava da se pozadina svakog mladog uvažava i razumije, te pomaže profesionalcima da ponašanje tumače kroz širu društvenu prizmu.

Profesionalci demonstriraju kulturnu senzitivnost prilagođavanjem komunikacije, pristupa i donošenja odluka kulturnom kontekstu mladog. To može uključivati upotrebu jednostavnog ili prevedenog jezika, poštovanje vjerskih obreda ili saradnju s posrednicima iz zajednice. Primjera radi, praktičar koji radi s romskom porodicom može uključiti povjerene figure zajednice radi izgradnje odnosa, dok onaj koji podržava izbjeglog mladog treba osigurati tumače i kulturno relevantne materijale. U obrazovnim ili savjetodavnim okruženjima osoblje nastoji izbjeći stereotipe, održavati radoznalost i potvrditi kulturni identitet mladog kao izvor snage. Kulturno senzitivni profesionalci ujedno reflektuju vlastite pretpostavke i pristrasnosti, nastojeći svakom susretu pristupiti s otvorenosću i skromnošću. Ove radnje zajednički stvaraju osjećaj sigurnosti i pripadanja. Razvijanje kulturne senzitivnosti zahtijeva iskustveno i refleksivno učenje: obuka često uključuje radionice interkulture komunikacije, vježbe osvješćivanja pristrasnosti i razgovore s predstavnicima raznolikih zajednica. Praktičari analiziraju studije slučaja kako bi identificirali kulturne faktore koji utiču na ponašanje mladih i vježbaju prilagođavanje intervencija u skladu s tim. Supervizija i učenje među kolegama dodatno učvršćuju kontinuiranu refleksiju o ličnim stavovima i sistemskoj pristrasnosti. Kulturna senzitivnost usklađena je s Poveljom EU o temeljnim pravima, Akcionim planom EU protiv rasizma i Okvirnom konvencijom Vijeća Evrope za zaštitu nacionalnih manjina. Ovi okviri naglašavaju jednakost, zabranu diskriminacije i poštovanje kulturnog identiteta. U okviru CORE-ED okvira, ova kompetencija osigurava da korektivno obrazovanje i rehabilitacija budu inkluzivni, pravični i zasnovani na pravima. Vrednovanjem kulturne raznolikosti i odbacivanjem pristrasnosti, profesionalci afirmišu principe EU, stvarajući pravosudni sistem koji je istovremeno djelotvoran i pravedan.

15. Inkluzivna praksa (rodno i invaliditetno senzitivna)

Inkluzivna praksa u maloljetničkom pravosuđu odnosi se na sposobnost osmišljavanja i provedbe intervencija, programa i interakcija koje su pravične i odgovaraju na raznolike

potrebe sve djece i mladih, posebno u pogledu roda i invaliditeta. Ona spaja svijest o tome kako rod i invaliditet oblikuju iskustva mladih s praktičnim vještinama prilagođavanja okruženja, komunikacije i sistema podrške kako bi se osigurali puno učešće i jednako postupanje. Istorijski gledano, sistemi maloljetničkog pravosuđa bili su strukturirani oko „tipičnog“ muškog profila, zanemarujući specifične potrebe djevojaka i mladih s invaliditetom. To je često dovodilo do nejednakog pristupa, neadekvatne brige i sekundarne viktimizacije. Rodno senzitivna praksa priznaje da djevojke u pravosudnom sistemu često imaju posebne izazove, uključujući višu stopu seksualnog zlostavljanja, traume i stigmatizacije, kao i različite fizičke i emocionalne zdravstvene potrebe. Praksa senzitivna na invaliditet osigurava da se tjelesni, senzorni, intelektualni i razvojni invaliditeti (npr. oštećenje sluha, autizam ili disleksija) prepoznaju i uvažavaju, a ne pogrešno tumače kao prkos ili nezainteresovanost. Ova kompetencija osigurava da nijedan mladi ne bude stavljen u nepovoljan položaj zbog sistemskih slijepih tačaka.

Profesionalci demonstriraju inkluzivnu praksu prilagođavanjem intervencija rodu i sposobnostima. U ustanovama zatvorenog tipa to može značiti angažovanje ženskog osoblja za podršku djevojkama, osiguravanje pristupa uslugama informisanim traumom te zaštitu privatnosti i higijenskih potreba. Za mlade s invaliditetom, inkluzivnost podrazumijeva prilagođavanje komunikacije i izmjene okruženja radi pristupačnosti. Osoblje mora prepoznati „skrivenne“ invaliditete i odgovarati empatijom, a ne kaznom. Na primjer, dječak koji se teško pridržava uputstava zbog disleksije treba da dobije prilagođene materijale, a ne disciplinske sankcije. Inkluzivna praksa također znači osigurati fizičku pristupačnost, fleksibilno raspoređivanje i koordinaciju s medicinskim ili obrazovnim stručnjacima. Svi postupci imaju za cilj stvaranje jednakih mogućnosti za angažman, učenje i lični razvoj. Obuka iz inkluzivne prakse obuhvata module o rodno odgovornim pristupima, pravima osoba s invaliditetom i pravnom okviru za razumna prilagođavanja. Praktične radionice, vježbe igranja uloga i studije slučaja pomažu praktičarima da prepoznaju rizike isključenosti i osmisle prilagođena rješenja. Kontinuirana supervizija i saradnja s ekspertima—kao što su psiholozi, specijalni pedagozi ili zagovornici prava osoba s invaliditetom—unapređuju profesionalne kompetencije i institucionalnu spremnost.

Inkluzivna praksa usklađena je s Poveljom EU o temeljnim pravima, Evropskim stubom socijalnih prava i Strategijom EU za prava osoba s invaliditetom (2021–2030). U okviru CORE-ED okvira ona osigurava da korektivno obrazovanje i rehabilitacija počivaju na principima jednakosti, nediskriminacije i učešća. Time što se razlike u pogledu roda i

invaliditeta poštuju i uvažavaju, profesionalci učvršćuju vrijednosti EU inkluzije, dostojanstva i pravde za svu djecu i mlade.

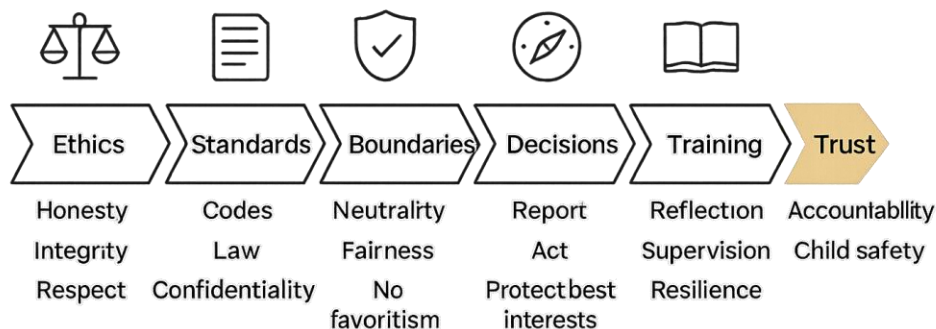
16. Etičko ponašanje i profesionalne granice

Etičko ponašanje i profesionalne granice odnose se na sposobnost djelovanja u skladu s moralnim načelima, profesionalnim kodeksima etike i zakonskim obavezama, uz održavanje primjerenih granica u odnosima s maloljetnicima i njihovim porodicama. Ova kompetencija obuhvata poštenje, integritet, povjerljivost, nepristrasnost i poštovanje ljudskog dostojanstva. Ona osigurava da sve profesionalne interakcije ostanu zakonite, transparentne i zaštitničke prema dobrobiti mladih. U maloljetničkom pravosuđu profesionalci rade s ranjivim maloljetnicima koji zbog ranijih trauma ili nepovjerenja često ispituju autoritet i granice. Stoga je održavanje etičkih standarda ključno za osiguranje sigurnosti i pravičnosti. Etička kompetencija sprječava zloupotrebu moći, eksploataciju ili emocionalno uplitanje—sve što može nanijeti tešku štetu i potkopati institucionalni kredibilitet. Povrede poput favoriziranja, diskriminacije, neprimjerene komunikacije ili dijeljenja ličnih podataka mogu zamagliti profesionalne linije i narušiti povjerenje. Poštivanje etičkih načela štiti i mladu osobu i praktičara, osiguravajući da intervencije ostanu pravedne i rehabilitacijske.

Profesionalci demonstriraju etičko ponašanje dosljednim, transparentnim i s poštovanjem utemeljenim postupanjem. Štite povjerljivost, izbjegavaju favoriziranje i održavaju pravičnost u donošenju odluka. Na primjer, član osoblja nikada ne smije uspostavljati lične, romantične ili finansijske odnose s maloljetnikom, niti prihvatati poklone ili usluge koji bi mogli ugroziti neutralnost. Praktičari su svjesni emocionalnih granica, prepoznajući kada empatija rizikuje da preraste u pretjeranu uključenost. U etičkim dilemama postupaju odlučno, prijavljujući neprimjereno ponašanje ili nesigurne prakse nadležnim kanalima. Kada dođe do sukoba između ličnog uvjerenja i institucionalne politike, prioritet daju najboljem interesu djeteta i zakonskim standardima. Obuka iz etike čini ključni dio profesionalnog razvoja u korektivnoj pedagogiji: obuhvata izučavanje profesionalnih kodeksa, analizu studija slučaja etičkih dilema i refleksivnu superviziju. Praktičari uče zakonodavstvo o zaštiti djece, protokole povjerljivosti i upravljanje sukobom interesa. Redovne radionice o emocionalnoj otpornosti pomažu osoblju da održava profesionalizam pod pritiskom, dok razgovori među kolegama učvršćuju kolektivnu odgovornost i zajedničke etičke standarde.

Ethical Conduct and Professional Boundaries

Slika 10 - Etičko ponašanje i profesionalne granice

Ova kompetencija usklađena je s Poveljom EU o temeljnim pravima i Konvencijom UN-a o pravima djeteta. Svi ovi okviri naglašavaju integritet, pravičnost i dužnost zaštite maloljetnika od štete. U okviru CORE-ED okvira, etičko ponašanje je temelj svih ostalih kompetencija, osiguravajući da korektivno obrazovanje ostane zasnovano na pravima, humano i transparentno. Održavanjem etičkog integriteta i profesionalnih granica, praktičari utjelovljuju vrijednosti EU pravde, ljudskog dostojanstva i poštovanja vladavine prava.

17. Svijest o mentalnom zdravlju i podrška

Svijest o mentalnom zdravlju i podrška predstavlja kompetenciju prepoznavanja ranih znakova problema mentalnog zdravlja, kao što su depresija, anksioznost, trauma, poremećaji upotrebe psihoaktivnih supstanci ili razvojna stanja, te pružanja početne pomoći i upućivanja na odgovarajuće kliničke službe. Ona ne zahtijeva da profesionalci djeluju kao terapeuti, već ih osposobljava da budu prva linija odgovora koja može prepoznati uznemirenost, ponuditi neposrednu podršku i osigurati pristup specijaliziranoj njezi kroz učinkovitu koordinaciju. Izazovi mentalnog zdravlja veoma su česti među mladima u sukobu sa zakonom. Mnogi ispoljavaju simptome ukorijenjene u traumi, zanemarivanju ili stresu okoline, dok se drugi bore s nedijagnosticiranim

poremećajima. Kada se ne prepoznaju, ova stanja se često tumače kao prkos ili nedolično ponašanje, što dovodi do kaznenih reakcija koje pogoršavaju osnovni problem. Mladi s neliječenim posttraumatskim stresnim poremećajem (PTSP), na primjer, mogu djelovati agresivno, ili se mladima s depresijom može desiti samopovređivanje. Profesionalci koji su senzibilizirani za mentalno zdravlje mogu intervenirati rano, sprječavajući krize, samopovređivanje ili suicid. Ova kompetencija također smanjuje stigmatizaciju normalizacijom razgovora o mentalnom zdravlju i osiguravanjem da se psihološka dobrobit tretira kao sastavni dio rehabilitacije.

Profesionalci demonstriraju ovu kompetenciju posmatranjem biheviornalnih, emocionalnih i fizičkih znakova koji mogu upućivati na uznemirenost (npr. povlačenje, agitiranost, poremećaji sna ili iznenadne promjene raspoloženja). Kada se pojave znakovi, reagiraju smireno i empatično, osiguravajući sigurnost i pokrećući kontakt sa stručnjacima za mentalno zdravlje. Na primjer, ako mladi izrazi beznađe ili suicidalne misli, osoblje ostaje prisutno, uklanja neposredne rizike i bez odlaganja i osuđivanja obavještava kliničko osoblje. Također pomažu u održavanju kontinuiteta skrbi praćenjem pridržavanja farmakoterapije i olakšavanjem komunikacije između edukatora, socijalnih radnika i psihologa. U svakodnevnoj praksi, profesionalci potiču mentalnu dobrobit ohrabriranjem učešća, pružanjem uvjeravanja i modeliranjem emocionalne regulacije, stvarajući podržavajuću institucionalnu klimu. Obuka uključuje module o pružanju prve pomoći u mentalnom zdravlju, prevenciji suicida, odgovoru na traumu i deeskalaciji. Igranje uloga i simulacije pripremaju osoblje za upravljanje krizama i učinkovitu komunikaciju s uznemirenim mladima. Praktičari uče prepoznati faktore rizika, pružiti emocionalnu stabilizaciju i aktivirati puteve upućivanja. Obuka obuhvata i povjerljivost, etičko postupanje s osjetljivim informacijama te strategije samobriga radi sprječavanja sekundarne traume kod osoblja.

Ova kompetencija usklađena je sa Strategijom EU o pravima djeteta i Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom. Ona učvršćuje principe EU inkluzije, zaštite i holističke skrbi osiguravajući da pravosudni sistemi adresiraju i psihološke i socijalne dimenzije rehabilitacije. U okviru CORE-ED okvira, svijest o mentalnom zdravlju i podrška predstavljaju kamen temeljac humane, na pravima zasnovane prakse, štiteći život, dostojanstvo i dugoročnu reintegraciju sve djece i mladih.

Kompetencije upravljanja i politike

18. Međuagencijska saradnja i timski rad

Međuagencijska saradnja i timski rad odnose se na sposobnost efikasne koordinacije i saradnje s više organizacija i profesionalaca—uključujući sudove, probaciju, socijalne službe, obrazovne ustanove, službe za mentalno zdravlje, nevladine organizacije i policiju—radi postizanja zajedničkih ciljeva u rehabilitaciji mladih. Unutar institucija, timski rad naglašava komunikaciju, uzajamno poštovanje i zajedničko donošenje odluka među multidisciplinarnim osobljem. Ova kompetencija osigurava da usluge budu koherentne, komplementarne i usmjerene na najbolji interes djeteta. Rad u maloljetničkom pravosuđu po svojoj prirodi zahtijeva saradnju između sektora. Nijedan profesionalac niti jedna agencija ne mogu sami adresirati cjelokupne pravne, psihološke, obrazovne i socijalne potrebe mladih. Kada agencije djeluju izolovano, rezultat su fragmentirane ili kontradiktorne intervencije, poput sudske odluke koja je u sukobu s obrazovnim planom ili socijalnog radnika koji nije upoznat s uslovima probacije. Efikasna saradnja sprječava ove propuste stvaranjem jedinstvenih strategija intervencije koje osiguravaju kontinuitet i djelotvornost. Ona unapređuje koordinaciju resursa, sprječava dupliranje i održava dosljednu podršku tokom tranzicija mladih između sistema. Jačanje ove kompetencije stoga adresira sistemsku slabost, istovremeno promovišući transparentnost, odgovornost i efikasno upravljanje.

Profesionalci demonstriraju međuagencijsku saradnju organizovanjem ili učestvovanjem u multidisciplinarnim sastancima na kojima učestvuju edukatori, psiholozi, sudije i socijalni radnici. Koordiniraju zajedničke akcione planove, definišu odgovornosti i osiguravaju praćenje putem jasne dokumentacije. U ustanovama zatvorenog tipa ili u zajednici, timski rad podrazumijeva održavanje otvorenih kanala komunikacije, etičko dijeljenje relevantnih informacija i međusobnu podršku kolega u pružanju dosljednih intervencija. Na primjer, kada se promijeni ponašanje mladog, edukator, službenik za probaciju i savjetnik se sastaju kako bi zajednički preispitali i prilagodili plan podrške. Saradnja uključuje i razvoj ili provedbu formalnih protokola koji razjašnjavaju procedure koordinacije. U svakodnevnom radu, profesionalci praktikuju aktivno slušanje, konstruktivnu povratnu informaciju i rješavanje konflikata kako bi održali kohezivnu timsku dinamiku. Obuka je fokusirana na međuprofesionalnu komunikaciju, liderstvo, zajedničko rješavanje problema i upravljanje konfliktima. Studije slučaja i scenarijske vježbe omogućavaju učesnicima da iskuse stvarne izazove koordinacije te uvježbaju

pregovaranje i donošenje odluka. Takođe se naglašava razumijevanje mandata i radnih tokova partnerskih institucija radi izgradnje uzajamnog poštovanja i jasnoće uloga.

Međuagencijska saradnja i timski rad usklađeni su sa Strategijom EU o pravima djeteta i Smjernicama Komiteta ministara Vijeća Evrope o pravosuđu prilagođenom djeci, koje promovišu saradnju, transparentnost i efikasnost. U okviru CORE-ED okvira, ova kompetencija utjelovljuje integrisani model usluga EU, osiguravajući da pravosuđe, obrazovanje, zdravstvo i socijalni sistem djeluju zajedno oko djeteta. Podsticanjem saradnje i zajedničke odgovornosti, profesionalci afirmišu vrijednosti EU solidarnosti, inkluzije i dobrog upravljanja, što vodi ka djelotvornijim i humanijim ishodima u maloljetničkom pravosuđu.

19. Znanje o razvoju djeteta i psihologiji

Razvoj djeteta i adolescentna psihologija predstavlja kompetenciju razumijevanja kako se mladi kognitivno, emocionalno, socijalno i moralno mijenjaju kroz razvojne faze te prepoznavanja razlike između tipičnog i atipičnog razvoja. Ona omogućava profesionalcima da ponašanje, komunikaciju i donošenje odluka tumače kroz naučno razumijevanje razvojnih procesa, efekata traume i psihološke varijabilnosti. Ova kompetencija je temelj pravde usmjerene na dijete jer objašnjava zašto se s mladima mora postupati drugačije nego s odraslima. Adolescenti još razvijaju ključne moždane funkcije, posebno one koje upravljaju kontrolom impulsa, emocionalnom regulacijom i predviđanjem posljedica, što ih čini ranjivijima na rizik, ali i sposobnijima za rehabilitaciju i promjenu. Profesionalci koji razumiju razvoj mogu postaviti realna očekivanja i osmisлити odgovore koji podržavaju rast umjesto kažnjavanja. Bez takvog razumijevanja, praktičar može nezrelost pogrešno protumačiti kao prkos ili očekivati nivo rezonovanja odrasle osobe od djeteta, što vodi frustraciji i neučinkovitim intervencijama. Znanje razvojne psihologije takođe pomaže praktičarima da predvide ponašanja vezana za adolescenciju i konstruktivno koriste bihevioralne principe (poput potkrepljenja i modelovanja).

Profesionalci demonstriraju ovu kompetenciju prilagođavanjem interakcija i programa razvojnoj fazi mladih. Sudije mogu prilagoditi sudsku komunikaciju kako bi osigurale razumijevanje; edukatori pojednostaviti sadržaj i koristiti aktivno, iskustveno učenje; a službenici za probaciju postavljati kratkoročne, dostižne ciljeve radi održavanja motivacije. Osoblje prepoznaje da se sposobnost rezonovanja trinaestogodišnjaka razlikuje od sedamnaestogodišnjaka i u skladu s tim prilagođava intervencije. Takođe identificiraju situacije kada ponašanje upućuje na razvojno kašnjenje, teškoće u učenju ili

uticaj traume, te upućuju mladog na specijaliziranu procjenu. Razumijevanje načina na koji adolescenti misle i osjećaju pomaže praktičarima da koriste empatiju i strukturu kako bi usmjerili pozitivnu promjenu ponašanja. Na primjer, prepoznavanje da je impulzivnost razvojna, a ne isključivo opoziciona, vodi ka podržavajućim, a ne kaznenim odgovorima. Obuka obuhvata kurseve iz razvojne i obrazovne psihologije, adolescentne neuronauke te uobičajenih bihevioralnih ili mentalnih poremećaja. Igranje uloga i analiza slučajeva pomažu praktičarima da teoriju primijene u stvarnim situacijama. Kontinuirana profesionalna supervizija osigurava prenošenje teorije u praksu i održava senzitivnost osoblja na individualne razlike i efekte traume.

Ova kompetencija usklađena je sa Strategijom EU o pravima djeteta, principima dobrog upravljanja u Evropi i Konvencijom UN-a o pravima djeteta, koji potvrđuju da pravda za maloljetnike mora odražavati njihov razvojni status i potencijal za promjenu. U okviru CORE-ED okvira, razumijevanje razvoja djece i adolescenata jača etičke i psihološke temelje rehabilitacije, osiguravajući da odgovori budu zasnovani na dokazima, dostojanstveni i prilagođeni razvojnoj fazi svakog mladog.

20. Pravno i proceduralno znanje

Pravno i proceduralno znanje predstavlja kompetenciju razumijevanja, tumačenja i ispravne primjene zakona, propisa i formalnih procedura koje uređuju maloljetničko pravosuđe. Obuhvata poznavanje nacionalnog zakonodavstva o maloljetnicima, relevantnih odredbi krivičnih zakona i međunarodnih standarda. Takođe podrazumijeva upoznatost s institucionalnim protokolima (npr. obrasci izvještavanja, rokovi za preispitivanje, kriteriji za lišavanje slobode i postupci premještanja), čime se osigurava da su sve radnje u skladu s vladavinom prava. Ova kompetencija je temeljna jer je pravna usklađenost osnova pravednog i učinkovitog sistema maloljetničkog pravosuđa. Bez obzira na to koliko je neka praksa suosjećajna ili inovativna, ona gubi legitimitet ako krši pravne garancije ili prava djeteta. Profesionalci moraju osigurati pravičan postupak i procesne garancije od privođenja do reintegracije. Snažno pravno razumijevanje osnažuje ih da donose zakonite i etične odluke, spriječe povrede prava i zastupaju interese mladih u slučajevima procesnih grešaka ili zlostavljanja. Na primjer, policijski službenik mora znati kada je prisustvo roditelja ili advokata obavezno tokom ispitivanja, a socijalni radnik mora razumjeti obaveze povjerljivosti u vezi sa evidencijama maloljetnika. Jačanje pravnog i proceduralnog znanja pomaže da se reforme dosljedno provode, podržavajući rehabilitaciju i vladavinu prava te sprječavajući proizvoljan ili nejednak tretman.

Profesionalci s ovom kompetencijom primjenjuju nacionalne i međunarodne okvire u svakoj fazi slučaja mladih. Osiguravaju da svi postupci, poput intervjua, ročišta, lišavanja slobode i rehabilitacijskih mjera, poštuju procesne garancije i standarde prava djeteta. Kada god je moguće, koriste programe preusmjerenja i alternative lišavanju slobode te precizno dokumentuju slučajeve radi očuvanja pravnog integriteta. Na primjer, službenik za probaciju vodi računa da se preispitivanja lišavanja slobode odvijaju u propisanom roku i da svi izvještaji ispunjavaju dokazne standarde. Praktičari prate pravne novine i prilagođavaju praksu kada se propisi ili procedure mijenjaju. Takođe prepoznaju i prijavljuju proceduralne nepravilnosti radi očuvanja pravde i odgovornosti. Obuka obuhvata formalne kurseve iz maloljetničkog i ljudskopravaškog prava, međunarodnih konvencija i procesne etike. Simulacije poput „mock trial“ suđenja ili radionica pravnog pisanja jačaju primijenjeno razumijevanje. Međusektorska obuka između pravosuđa, obrazovanja i socijalnog rada potiče dosljednu primjenu pravnih standarda. Kontinuirani profesionalni razvoj je neophodan zbog učestalih zakonodavnih promjena u regionu.

Pravno i proceduralno znanje usklađeno je s Poveljom EU o temeljnim pravima i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima, koje naglašavaju vladavinu prava, pravičan postupak i jednakost pred zakonom. U okviru CORE-ED okvira, ova kompetencija osigurava da se rehabilitacijski naponi odvijaju unutar zakonitog i transparentnog okvira koji štiti prava djece i jača institucionalnu odgovornost. Savladavanjem ove kompetencije profesionalci afirmišu vrijednosti EU pravde, pravičnosti i ljudskog dostojanstva, osiguravajući da pravna usklađenost ostane nerazdvojiva od rehabilitacije.

Zaključak

Tabela CORE-ED kompetencija predstavlja ključni rezultat u okviru projekta CORE-ED ACADEMY, koji istraživačke dokaze, uvide praktičara i evropske političke prioritete prevodi u koherentan i primjenjiv okvir kompetencija. Ona pruža jedinstvenu referencu za razvoj, provedbu i vrednovanje obrazovnih programa koji profesionaliziraju osoblje u maloljetničkom pravosuđu i promovišu kulturu usmjerenu na dijete i rehabilitaciju širom Zapadnog Balkana.

Izgrađen rigoroznom metodologijom zasnovanom na DACUM pristupu, okvir identifikuje dvadeset transverzalnih kompetencija koje nadilaze pojedinačna zanimanja i obuhvataju zajedničke kapacitete ključne za djelotvornu korektivnu pedagogiju. Pet domena (pedagoški, socijalno i emocionalno učenje (SEU), tehnološki,

okolišno/društveno/upravljanje (ODU) i upravljanje i politika) čine integrisanu strukturu koja povezuje poučavanje, brigu, etiku i sistemsku saradnju. Svaka kompetencija opisana je kroz kontekstualne primjene, čime se osigurava neposredna upotrebljivost za dizajnere kurikuluma, trenere i institucionalne menadžere.

Operacionalizacija ovog okvira unutar šireg CORE-ED projekta odvijat će se kroz više međusobno povezanih puteva. Prvo, tabela kompetencija direktno informiše kreiranje dva nova obrazovna programa iz korektivne pedagogije—jednog akademskog i jednog profesionalnog—usklađenih s nivoima EQF-a i dizajniranih za prekogranično prepoznavanje putem mikro-kredencijala. Drugo, kompetencije služe kao temelj za Balkanske istraživačke centre za korektivnu pedagogiju, koji će funkcionisati kao regionalna središta za obuku, istraživanje i politički dijalog. Treće, okvir će usmjeravati procese osiguranja kvaliteta i sertifikacije, obezbjeđujući koherentnost svih aktivnosti obuke koje se provode u okviru LiberateSkills Correctional Excellence Pact for Skills.

Pored svoje obrazovne svrhe, Tabela predstavlja strateški instrument institucionalne transformacije. Ugrađivanjem vrijednosti kao što su inkluzivnost, etika, održivost i saradnja, ona podržava modernizaciju sistema korektivnog obrazovanja i usklađuje nacionalne prakse s standardima EU i međunarodnim instrumentima za ljudska prava, uključujući Konvenciju UN-a o pravima djeteta i Pekinška pravila.

U konačnici, CORE-ED okvir kompetencija pozicionira obrazovanje kao pokretačku snagu sistemskih promjena u maloljetničkom pravosuđu. On oprema profesionalce ne samo tehničkim vještinama nego i empatijom, prilagodljivošću i etičkom sviješću potrebnim za djelotvornu podršku ranjivim mladima. Kao „živi“ alat, nastaviti će da se razvija kroz buduća istraživanja, povratne informacije i praksu, osiguravajući da korektivna pedagogija u Evropi ostane inovativna, humana i na dokazima utemeljena.

Tabela kompetencija

Pedagoške kompetencije

Tabela 10 - Pedagoške kompetencije

Kompetencija	Opis	Primjena
Dizajn obrazovnih i strukovnih programa	Kreiranje individualiziranih puteva učenja koji spajaju obrazovanje sa zapošljivošću.	Integriranje strukovne obuke s osnovnim programima pismenosti i modulima zasnovanim na ciljevima.
Prilagodljivost i individualizirano planiranje	Dinamično prilagođavanje intervencija na osnovu jedinstvenih potreba i napretka svakog mladog.	Modifikovanje planova ponašanja ili obrazovnih ciljeva kao odgovor na nove izazove ili uočene snage.
Mentorstvo i fokus na rehabilitaciju	Pružanje dosljednog usmjeravanja i ohrabrenja radi podrške reintegraciji mladih.	Pružanje koučinga, obilježavanje prekretnica i pomoć mladima u refleksiji o ličnom rastu.
Komunikacija usmjerena na dijete	Stupanje u kontakt s maloljetnicima koristeći dobi primjeren, s poštovanjem utemeljen i osnažujući način komunikacije.	Objašnjavanje procedura jednostavnim jezikom, upotreba aktivnog slušanja i prilagođavanje tona i poruke razvojnom nivou.
Dizajn kurikuluma	Planiranje i organizovanje nastavnog sadržaja prilagođenog potrebama mladih uključenih u pravosudni sistem.	Kreiranje fleksibilnog, razvojno primjerenog i na ciljevima zasnovanog obrazovnog sadržaja.

Kompetencije socijalnog i emocionalnog učenja (SEU)

Tabela 11 - Kompetencije socijalnog i emocionalnog učenja (SEU)

Kompetencija	Opis	Primjena
Emocionalna inteligencija i empatija	Unapređivanje razumijevanja emocionalnih stanja i izgradnja odnosa zasnovanih na povjerenju koji poštuju dostojanstvo mladih.	Procjena i odgovor na emocionalne signale kod mladih tokom savjetovanja ili u konfliktnim situacijama.
Vještine rješavanja konflikata	Konstruktivno posredovanje i razrješavanje međuljudskih sukoba među mladima ili između mladih i osoblja.	Vođenje sesija vršnjačke medijacije ili restorativnih dijaloga nakon sukoba.
Uključivanje porodice i podrška	Uključivanje porodica kao partnera u rehabilitaciji kako bi se osigurala podrška nakon otpusta.	Facilitiranje porodičnih savjetodavnih sesija ili sastanaka za zajedničko postavljanje ciljeva.
Upravljanje krizom i deeskalacija	Prevenција i odgovor na akutne incidente smirenim i kontrolisanim strategijama.	Korištenje verbalne deeskalacije tokom emocionalnih ispada i izbjegavanje kaznene izolacije.
Motivacioni intervju i angažman	Podsticanje unutrašnje motivacije za promjenu kroz reflektivan i podržavajući dijalog.	Korištenje otvorenih pitanja i afirmacija kako bi mladi artikulirali lične ciljeve.
Pristup informisan traumom	Prepoznavanje uticaja traume na ponašanje mladih i prilagođavanje intervencija radi podsticanja oporavka.	Reagovanje senzitivno tokom ispada, izbjegavanje retraumatizacije i uključivanje stručnjaka za mentalno zdravlje prema potrebi.

Tehnološke kompetencije

Tabela 12 - Tehnološke kompetencije

Kompetencija	Opis	Primjena
Digitalna pismenost i inovativni alati	Korištenje tehnologije za unapređenje učenja, komunikacije i upravljanja slučajevima.	Korištenje platformi za e-učenje ili aplikacija radi dopune učioničke nastave i praćenja napretka.
Procjena i upravljanje rizikom	Procjenjivanje rizika ponavljanja djela ili štete te izrada odgovarajućih planova nadzora.	Korištenje strukturiranih alata za procjenu rizika i prilagođavanje intenziteta nadzora u skladu s rezultatima.

Kompetencije ODU (okolišno, društveno, upravljanje)

Table 13 - Kompetencije ODU (okolišno, društveno, upravljanje)

Kompetencija	Opis	Primjena
Kulturna senzitivnost	Poštovanje i prilagođavanje kulturnim razlikama radi osiguranja inkluzivnog i pravičnog tretmana.	Korištenje kulturno primjerene komunikacije i uključivanje predstavnika zajednice kada je potrebno.
Inkluzivna praksa (rodno i invaliditetno senzitivna)	Prilagođavanje pristupa kako bi se odgovorilo na potrebe različitih rodova i mladih s invaliditetom.	Angažovanje ženskog osoblja za rad s djevojkama te korištenje vizuelnih pomagala ili pojednostavljenog sadržaja za mlade s teškoćama u učenju.
Etičko ponašanje i profesionalne granice	Održavanje integriteta, povjerljivosti i profesionalne distance u svim interakcijama s mladima.	Odbijanje neprimjerenih približavanja ili favoriziranja te prijavljivanje neetičkog ponašanja.

Svijest o mentalnom zdravlju i podrška	Prepoznavanje znakova poteškoća mentalnog zdravlja i povezivanje mladih s odgovarajućim službama.	Praćenje ponašanja mladih radi uočavanja znakova depresije ili anksioznosti i uključivanje kliničkog osoblja.
---	---	---

Kompetencije upravljanja i politike

Tabela 14 - Kompetencije upravljanja i politike

Kompetencija	Opis	Primjena
Međuagencijska saradnja i timski rad	Rad preko različitih službi na koordinaciji rehabilitacijskih napora i sprječavanju fragmentirane skrbi.	Učestvovanje na multidisciplinarnim sastancima tima i izrada zajedničkih planova skrbi.
Znanje o razvoju djeteta i psihologiji	Razumijevanje faza rasta i ponašanja adolescenata radi efikasnog prilagođavanja intervencija.	Dizajn razvojno primjerenih programa i tumačenje ponašanja u razvojnom kontekstu.
Pravno i proceduralno znanje	Primjena zakona i procedura maloljetničkog pravosuđa radi zaštite prava mladih i osiguranja usklađenosti.	Osiguravanje adekvatnog zastupanja tokom ispitivanja i ponuda preusmjeravanja kada je to dopušteno.

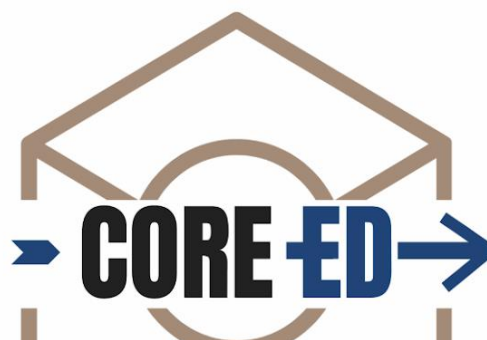
Reference

- CORE-ED Konzorcij. (2025). CORE-ED Synthesis Report V2. Projektni deliverable, projekat CORE-ED ACADEMY.
- Vijeće Evrope. (2010). Smjernice Komiteta ministara Vijeća Evrope o pravosuđu prilagođenom djeci.
- Evropska komisija. (2021). Strategija EU o pravima djeteta.
- Ujedinjene nacije. (1989). Konvencija o pravima djeteta.

- Ujedinjene nacije. (1985). Standardna minimalna pravila Ujedinjenih nacija za postupanje s maloljetnicima (Pekinška pravila).
- Ujedinjene nacije. (2006). Konvencija o pravima osoba s invaliditetom i Opcioni protokol.
- Evropska komisija. (2020). Akcioni plan EU protiv rasizma 2020–2025.
- Vijeće Evrope. (1995). Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina.
- Evropska komisija. (2021). Unija jednakosti: Strategija za prava osoba s invaliditetom 2021–2030.
- Evropska komisija. (n.d.). Akcioni plan za digitalno obrazovanje (2021–2027).
- Evropska komisija. (2021). Akcioni plan Evropskog stuba socijalnih prava.

D3.4

Tabela kompetencija CORE-ED-a: Definisanje ključnih kompetencija za nove kurikulume

Project: 101179359 — CORE-ED ACADEMY — ERASMUS-EDU-2024-CBHE

Kolegji AAB
CILËSI. LEADERSHIP. SUKSESI

UNIVERSITY OF THE
AEGEAN
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΙΓΑΙΟΥ

ReadLab
Research Innovation and Development Lab

West University
of Timișoara

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Informacije o dokumentu

Puni naziv projekta	Transformative Educational Strategies: Fostering Inclusion and Shared Values in Juvenile Justice through Dynamic Correctional Pedagogy and Specialist Professionalization, Empowered by the “LiberateSkills” Correctional Excellence Pact for Skills
Acronim	CORE-ED ACADEMY
Program	ERASMUS-EDU-2024-CBHE-STRAND-2
Broj:	101179359
Datum početka:	01.01.2025
Datum završetka:	31.12.2027
Rezultat	D3.4 Tabela kompetencija CORE-ED-a: Definisanje ključnih kompetencija za nove kurikulare
Radni paket	WP3
Datum izradeDate of Delivery (in months)	Mjesec 10 (Oktobar)
Vrsta	Dokument, izvještaj
Nivo diseminacija	javno
Vodeći partner	P12 CPIP
Author	Alexandru Ursulescu
Document description	Ovaj dokument predstavlja Tabelu kompetencija CORE-ED, inovativni okvir razvijen u okviru projekta CORE-ED ACADEMY radi definisanja 20 kompetencija koje su ključne za profesionalce koji rade u maloljetničkom pravosuđu. Zasnovan na istraživanjima, regionalnim konsultacijama i DACUM metodologiji, okvir podržava uloge u oblasti obrazovanja, psihologije, socijalnog rada, probacije i zatvorskih službi.

Finansirano od Evropske unije. Izneseni stavovi i mišljenja pripadaju isključivo autoru/autorima i ne odražavaju nužno stavove Evropske unije ili EACEA. Ni Evropska unija ni nadležno grant tijelo ne mogu se smatrati odgovornim za njih.

Informacije, dokumentacija i podaci u ovom deliverable-u napisani su od strane konzorcija projekta CORE ED u okviru grant sporazuma EK br. 101179359 i ne odražavaju nužno stavove Evropske komisije. Evropska komisija ne snosi odgovornost za bilo kakvu upotrebu informacija sadržanih ovdje.

Ovaj deliverable sadrži izvorni, neobjavljeni rad, osim gdje je jasno drugačije naznačeno. Priznanje prethodno objavljenog materijala i rada drugih dato je odgovarajućim citiranjem, navođenjem ili oboje. Reprodukcia je dozvoljena uz navođenje izvora.

Svaka diseminacija rezultata odražava isključivo stavove autora, a Evropska komisija ne snosi odgovornost za bilo kakvu upotrebu informacija koje on sadrži. Potpuna odgovornost za sadržaj ove publikacije isključivo je na autorima.

Poruka o autorskim pravima (samo za javne izvještaje)

Ovaj izvještaj, ako nije povjerljiv, licenciran je pod Creative Commons Autorstvo 4.0 Međunarodna licenca (CC BY 4.0); kopija je dostupna ovdje:

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Istorija dokumenta

Version	Datum	Dostavio/la	Pregledao	Napomene
VER0	17.10.2025	Alexandru Ursulescu		
VER1	29.10.2025	Alexandru Ursulescu	Orkun Aydın, Olta Qejvani, Carmen Baías, Lydia Vakoula	
VER2				

Sadržaj

Rezime	100
Okvir kompetencija	101
Metodologija i struktura tabele	102
Metodologija: Identifikacija i validacija oblasti kompetencija	102
Struktura i logika Tabele kompetencija	104
Opis ključnih kompetencija	106
Pedagoške kompetencije	106
1. Dizajn obrazovnih i stručnih programa	106
2. Prilagodljivost i individualizovano planiranje	108
3. Mentorstvo i fokus na rehabilitaciju	109
4. Komunikacija usmjerena na dijete	110
5. Dizajn kurikuluma	112
Socijalne i emocionalne kompetencije (SE)	113
6. Emocionalna inteligencija i empatija	113
7. Vještine rješavanja konflikata	115
8. Angažovanje i podrška porodice	116
9. Upravljanje krizama i deeskalacija	117
10. Motivaciono intervjuisanje i angažovanje	119
11. Briga zasnovana na razumijevanju traume	120
12. Digitalna pismenost i inovativni alati	121
13. Procjena i upravljanje rizikom	123
ESG (Ekološke, društvene i upravljačke) kompetencije	124

14. Kulturna osjetljivost	124
15. Inkluzivna praksa (rodno senzitivna i prilagođena osobama sa invaliditetom) ..	125
16. Etičko ponašanje i profesionalne granice	126
17. Svijest o mentalnom zdravlju i podrška	127
Kompetencije u oblasti upravljanja i kreiranja politika	129
18. Međuinstitucionalna saradnja i timski rad	129
19. Poznavanje dječjeg razvoja i psihologije	130
20. Poznavanje zakona i procedura	131
Zaključak	133
Kompetencije	134
Pedagoške kompetencije	134
Kompetencije za socijalno i emocionalno učenje (SEL)	135
Tehnološke kompetencije	136
ESG kompetencije (Okruženje, društvo, upravljanje)	136
Kompetencije u oblasti upravljanja i politika	137
Reference	137

Silka

Slika 1 – Oblasti kompetencija.....	101
Slika 3 – Dizajn obrazovnog i stručnog programa.....	107
Slika 4 – Vrijednosti emocionalne inteligencije.....	114
Slika 5 – Etičko ponašanje i profesionalne granice.....	127

Tabela

Tabela 1 – Domeni i obim kompetencija.....	104
Tabela 2 – Koraci u upravljanju krizom i deeskalacij.....	118
Tabela 3 - Pedagoške kompetencije.....	134
Tabela 4 - Kompetencije za socijalno i emocionalno učenje (SEL).....	135
Tabela 5 - Tehnološke kompetencije.....	136
Tabela 6 - ESG kompetencije (Okruženje, društvo, upravljanje).....	136
Tabela 7 - Kompetencije u oblasti upravljanja i politika.....	137

Rezime

Tabela CORE ED Kompetencija predstavlja inovativnu prekretnicu unutar projekta CORE-ED ACADEMY, osmišljenog da definiše horizontalne oblasti kompetencija ključne za profesionalce koji rade u oblasti maloljetničkog pravosuđa. Aktivnost 3.3.2 nadovezuje se na metodološku osnovu utvrđenu kroz CORE ED Synthesis Report i DACUM pristup, integrišući istraživačke nalaze i uvid iz relevantnih zainteresovanih strana, uključujući visokoobrazovne institucije, korekzione organe i civilno društvo širom Zapadnog Balkana.

Ovaj dokument ima za cilj da uspostavi sveobuhvatan i prenosiv okvir kompetencija, prilagođen potrebama profesionalaca uključenih u korekcionu ekosistem, sa naglaskom na pedagoški pristup u maloljetničkom pravosuđu. Šema identifikuje dvadeset oblasti kompetencija, fokusirajući se na transverzalne vještine primjenjive u različitim profesijama, kao što su edukatori, psiholozi, socijalni radnici, službenici za izvršenje kazne i stručnjaci za probaciju, čime se osigurava koherentnost, prilagodljivost i dugoročni profesionalni razvoj.

Okvir odražava temeljne vrijednosti inkluzivnosti, rehabilitacije i prakse zasnovane na dokazima, kombinujući pedagoške, digitalne, etičke i socio-emocionalne dimenzije. Usklađen je sa Evropskim modelom učenja i LiberateSkills Correctional Excellence Pact for Skills, promovišući cjeloživotno učenje i priznavanje vještina putem mikro-kredencijala. Svaka kompetencija definisana je kroz jasne pokazatelje koji omogućuju njenu integraciju kako u kurikulume visokoškolskog obrazovanja, tako i u programe kontinuirane profesionalne obuke.

Tabela kompetencija CORE-ED-a predstavlja osnovni alat za razvoj dva nova obrazovna programa iz oblasti Korekzione pedagogije: postdiplomskog stručnog programa i akademskog programa za studente visokog obrazovanja, čime se obezbjeđuje usklađenost između akademskih ishoda učenja i zahtjeva tržišta rada. Pored toga, omogućava uspostavljanje Balkanskih istraživačkih centara za korekcionu pedagogiju pružajući jedinstvenu konceptualnu osnovu za istraživanje, obuku i razvoj politika u oblasti obrazovanja u maloljetničkoj pravdi.

Uvođenjem ovog strukturiranog okvira kompetencija, CORE-ED ACADEMY odgovara na značajan jaz u profesionalizaciji korekcionog sektora. Podstiče sinergiju između obrazovnog Sistema i korekcionog sektora, jačajući evropsku posvećenost kvalitetu, inkluzivnosti i inovaciji u obrazovanju povezanim sa pravdom.

Zaključno, Tabela CORE ED Kompetencija pruža snažnu osnovu za pripremu nove generacije stručno osposobljenih, promišljenih i odgovornih profesionalaca u oblasti maloljetničkog pravosuđa. Ona odražava cilj projekta da visoko obrazovanje postane ključni faktor u unapređenju pravosudnih sistema, podršci institucionalnim promjenama i izgradnji trajnih profesionalnih vještina širom Balkana i šire.

Okvir kompetencija

Slika 1 – Oblasti kompetencija

Okvir kompetencija razvijen za Tabelu CORE ED Kompetencija pruža strukturisan i na istraživanju zasnovan model za osposobljavanje profesionalaca u sektoru maloljetničkog pravosuđa, sa ciljem sticanja ključnih vještina i znanja potrebnih za podršku inkluzivnim, rehabilitativnim i pravima zasnovanim obrazovnim praksama. Ovaj okvir, zasnovan na

nalazima CORE-ED Synthesis Report (D3.1), odgovara na sve složenije izazove i interdisciplinarne zahtjeve korekcione pedagogije na Zapadnom Balkanu i šire.

Okvir je dizajniran da usmjeri razvoj kurikuluma visokoškolskog obrazovanja (HE) i strukovnog obrazovanja i obuke (VET), osiguravajući usklađenost sa evropskim standardima učenja i mobilnošću između sektora. Poseban naglasak je na transverzalnim kompetencijama, koje se primjenjuju horizontalno kroz različite profesije – bilo sudske, psihosocijalne, edukativne ili korekcione – pružajući zajedničku referentnu tačku za razvoj kurikuluma, obrazovne institucije i korekcione agencije.

Strukturisan oko pet ključnih domena kompetencija – Pedagoške, Socijalne i emocionalne kompetencije (SE), ESG kompetencije (ekološke, društvene, upravljače) I Kompetencije u oblasti upravljanja i liderstva, okvir integriše principe održivosti, ljudskih prava i pristup usmjeren na dijete u svaku dimenziju profesionalne prakse. Na taj način, odražava širu institucionalnu posvećenost socijalnoj pravdi, etičkoj odgovornosti i održivom razvoju unutar sistema maloljetničke pravde.

Primjenom ovih kompetencija u obrazovnim programima i programima kontinuiranog profesionalnog razvoja, okvir podržava profesionalizaciju korekcionih uloga, promovise inovacije u obrazovnim okruženjima, čime se omogućava da budući profesionalci budu osposobljeni za zadovoljavanje složenih psihosocijalnih i razvojnih potreba djece i mladih u sukobu sa zakonom.

Metodologija i struktura tabele

Metodologija: Identifikacija i validacija oblasti kompetencija

Razvoj Tabele CORE-ED Kompetencija bio je proces koji se odvio u više faza, koji je kombinovao istraživanje, uključivanje relevantnih zainteresovanih strana i iterativnu validaciju u šest zemalja. Cilj je bio identifikovati oblasti kompetencija i osigurati da budu

zasnovane na dokazima i široko primjenjive. Proces je sproveden kroz nekoliko ključnih koraka:

- 1. Sekundarno istraživanje (Desk Research)** – Ovim istraživanjem uspostavljen je prvobitni pregled potencijalnih oblasti kompetencija, koristeći međunarodne standarde i najbolje prakse. Projekat je identifikovao inicijalne tematske domene i praznine, osiguravajući da kasniji terenski rad bude zasnovan na čvrstoj evidencijskoj bazi. Ovaj korak istakao je široke oblasti vještina (poput pedagoških vještina, komunikacije, digitalne pismenosti i etike) koje su informisale naredni proces prikupljanja podataka.
- 2. DACUM radionice sa praktičarima** – Sledeći korak uključivao je kompletne terenske radionice u svakoj partnerskoj zemlji (Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Crna Gora, Grčka i Rumunija) koristeći DACUM metodologiju (Developing A Curriculum). Tokom ovih radionica, različiti praktičari iz različitih oblasti, uključujući stručnjake za obrazovanje u korekcionim ustanovama, psihologe, socijalne radnike, pravne stručnjake i službenike za izvršenje kazne, sarađivali su na mapiranju dužnosti i zadataka ključnih uloga u obrazovanju maloljetnika u korekcionim institucijama. Kroz vođenu analizu, timovi svake zemlje razvili su detaljnu DACUM tabelu koja opisuje osnovne profesionalne profile i kompetencije potrebne za efikasno djelovanje u kontekstu maloljetničke pravde. Ovaj pristup odozdo-nagore omogućio je direktno uključivanje praktičara i osigurao je da su obuhvaćene i postojeće realnosti i kompetencije predviđene za buduće potrebe.
- 3. Intervjui i konsultacije sa ekspertima** – Paralelno sa DACUM radionicama, projekat je, kroz intervju i fokus grupe, angažovao stručne konsultante i eksperte. Akademski stručnjaci za korekciono obrazovanje, iskusni praktičari i donosioci odluka iz zemalja učesnica pozvani su da pregledaju nastale liste kompetencija i daju svoje uvide. Ove konsultacije sa ekspertima služile su za validaciju i preciziranje nalaza iz DACUM vježbi: eksperti su pomogli u identifikaciji eventualno propuštenih kompetencija, osigurali jasnost definicija i povezali kompetencije sa širim evropskim okvirima i vrijednostima.
- 4. Validacija zainteresovanih strana na nivou više zemalja** – Na kraju, sprovedena je faza validacije između zemalja kako bi se osiguralo da mapa kompetencija bude primjenjiva i prihvaćena u svim partnerskim kontekstima. Organizovane su radionice i online konsultacije, koje su okupile predstavnike korekcionih institucija, predavače na različitim nivoima obrazovanja i obuka, civilnog društva i javnih institucija u svakoj zemlji. Tokom ove faze, zainteresovane

strane su procijenile da li predložene kompetencije odgovaraju lokalnim potrebama i da li su potrebna dodatna prilagođavanja.

Ova kolaborativna i iterativna metodologija osigurala je da identifikovane oblasti kompetencija budu zasnovane na dokazima, informisane od strane praktičara i potvrđene od strane širokog spektra eksperata i krajnjih korisnika. U suštini, proces je kombinovao odozgo-nadolje istraživanje sa odozdo-nagore doprinosom, obuhvatajući puni spektar potrebnih vještina i rigorozno validirajući nalaze u više zemalja prije finalizacije Tabele kompetencija.

Struktura i logika Tabele kompetencija

Tabela kompetencija CORE-ED strukturirana je u jasno definisane domene kompetencija, organizovane horizontalno, a ne po specifičnim radnim ulogama. Takva struktura predstavlja direktan rezultat analize podataka i doprinosa zainteresovanih strana. Kompetencije su stoga predstavljene u pet domena, pri čemu svaki predstavlja ključnu dimenziju sposobnosti za pojedince koji rade u obrazovnim okruženjima u okviru maloljetničke pravde:

Tabela 1 – Domeni i obim kompetencija

Domen kompetencije	Obim i fokus
Pedagoške kompetencije	Obuhvata vještine i znanja vezana za prakse podučavanja i učenja u korekcionim ustanovama. Ovaj domen uključuje kompetencije u instrukcionom dizajnu, pedagogiji usmjerenoj na učenika, metodama ocjenjivanja i adaptivnim strategijama podučavanja prilagođenim mladima u pritvoru. Odražava naglasak projekta „pedagogija-prvo“, osiguravajući da sve osoblje može doprinositi obrazovnim intervencijama (npr. vođenje aktivnosti učenja, motivisanje učenika, adaptiranje kurikuluma individualnim potrebama).
Socijalne i emocionalne kompetencije (SE)	Obuhvata sposobnosti potrebne za podršku ličnog razvoja, komunikacije i pozitivnih odnosa. Ove kompetencije uključuju emocionalnu inteligenciju, empatiju, rješavanje konflikata, vještine mentorstva i savjetovanja, kao i sposobnost da se podstakne

	uključenost i zajedničke vrijednosti među mladima. Razvijanjem socioemocionalnih kompetencija (SE), profesionalci mogu bolje upravljati dinamikom grupe, baviti se traumom i problemima ponašanja, te stvarati podržavajuće okruženje koje njeguje socijalno-emocionalni rast i (re)integraciju.
Tehnološke kompetencije	Obuhvata digitalnu pismenost i korišćenje tehnologije relevantne za obrazovanje i upravljanje u korekcionim ustanovama. Ovaj domen uključuje kompetencije u korišćenju platformi za e-učenje, digitalnih komunikacijskih alata, upravljanju online bezbjednošću/privatnošću za učenike, te iskorištavanju obrazovne tehnologije za unapređenje učenja. Takođe podrazumijeva praćenje inovacija i integrisanje vještina u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija (IKT) kako bi i osoblje i učenici mogli imati koristi od savremenih nastavnih resursa, premošćujući digitalni jaz koji često postoji u ustanovama čuvanja.
ESG kompetencije (ekološke, društvene, upravljačke)	Obuhvata etičke, održive i društveno odgovorne principe rada. Ova kategorija kompetencija oblikovana je na osnovu faktora ESG i evropskih vrijednosti. Uključuje razumijevanje i poštovanje standarda ljudskih prava i prava djeteta, promociju rodne ravnopravnosti i raznolikosti, te integrisanje održivosti u programe. Ove kompetencije osiguravaju da profesionalci djeluju sa snažnim etičkim kompasom, doprinose društvenom dobru unutar sistema izvršenja i usklađeni su s širim ciljevima kao što su demokratija, inkluzija i vladavina prava.
Kompetencije u oblasti upravljanja i liderstva	Fokusiraju se na sposobnosti vezane za organizaciono upravljanje, međuinstitucionalnu koordinaciju i liderstvo unutar obrazovnog ekosistema maloljetničke pravde. Kompetencije u ovom domenu uključuju strateško planiranje, sprovođenje politika, osiguranje kvaliteta, donošenje odluka na osnovu podataka i kolaborativno

	upravljanje (na primjer, efikasno djelovanje sa sudovima, službama nadzora, školama i NVO). Razvijanjem kompetencija u oblasti upravljanja i liderstva, profesionalci (posebno oni u liderskim ili koordinacionim ulogama) mogu obezbijediti da obrazovne intervencije budu dobro vođene, u skladu sa standardima i ugrađene u podržavajući institucionalni okvir. Ovaj domen podržava ideju da čak i edukatori i osoblje u prvim linijama rada imaju koristi od razumijevanja šireg sistema i vježbanja liderstva u okviru svog opsega rada.
--	--

Opis ključnih kompetencija

Pedagoške kompetencije

1. Dizajn obrazovnih i stručnih programa

Dizajn obrazovnih i stručnih programa odnosi se na sposobnost da se kreiraju strukturisani putevi učenja i obuke koje zadovoljavaju specifične obrazovne potrebe, kao i potrebe zapošljivostne mladih osoba u pritvoru ili pod nadzorom. Uključuje integraciju nastave, praktičnih radnih vještina i edukacije životnih vještina u koherentne i prilagodljive programe koji promovišu i lični razvoj i reintegraciju u društvo. U okolnostima maloljetničke pravde, mnogi mladi imaju poremećen tok školovanja i ograničen pristup stručnom učenju. Ova kompetencija je ključna za prevazilaženje obrazovnih praznina, povećanje zapošljivosti i ispunjavanje prava na obrazovanje koje garantuju međunarodni i evropski okviri. Dizajnom sveobuhvatnih i inkluzivnih programa, profesionalci podržavaju rehabilitaciju kroz učenje, pomažući mladima da otkriju svoje snage, obnove samopouzdanje i pripreme se za zakonit, produktivan život nakon oslobađanja.

Profesionalci pokazuju ovu kompetenciju tako što procjenjuju dotadašnje obrazovanje svakog mladog, kognitivni nivo i interese, a zatim dizajniraju individualne planove učenja. U praksi, edukator u korekcionoj ustanovi može kombinovati časove pismenosti i numeričkih vještina sa stručnim modulima kao što su stolarski rad, informaciona tehnologija ili kulinarsstvo. Programi učenja su prilagođeni razvojnom nivou, uključuju

ostvarive kratkoročne ciljeve i direktno su povezani sa planom rehabilitacije mlade osobe. Na primjer, mješoviti raspored može uključivati teorijsko učenje ujutru, stručne radionice popodne i sesije životnih vještina ili komunikacije između toga. Saradnja sa spoljnim školama, centrima za obuku ili poslodavcima osigurava da se obrazovanje nastavi i nakon pritvora. Efikasna implementacija takođe zahtijeva kontinuiranu evaluaciju, prilagođavanje kurikuluma kako bi se odrazio napredak učenika i promjenjive aspiracije. Razvijanje ove kompetencije zasniva se na profesionalnoj obuci iz dizajna kurikuluma, obrazovne psihologije i strukovne pedagogije. Interdisciplinarni timski rad između edukatora, socijalnih radnika i stručnih trenera dodatno jača praktičnu dimenziju dizajna programa. Studijske posjete stručnim institucijama, radionice zasnovane na slučajevima i sesije razmjene među kolegama dodatno produbljuju primijenjeno razumijevanje.

Educational and Vocational Program Design

Slika 3 – Dizajn obrazovnog i stručnog programa

Ova kompetencija direktno odražava opredjeljenje EU za inkluzivno obrazovanje, cjeloživotno učenje i rehabilitaciju unutar pravosudnih sistema. Usklađena je sa Evropskim stubom socijalnih prava i EU Strategijom o dječjim pravima, koji naglašavaju da pritvorene osobe zadržavaju pravo na kvalitetno obrazovanje i stručnu obuku. Onaživanjem mladih prestupnika kroz strukturisane mogućnosti učenja, profesionalci promovišu vrijednosti EU kao što su jednakost, ljudsko dostojanstvo i aktivno građanstvo.

2. Prilagodljivost i individualizovano planiranje

Prilagodljivost i individualizovano planiranje odnose se na sposobnost dizajniranja, implementacije i kontinuiranog prilagođavanja intervencionih strategija koje odgovaraju jedinstvenom profilu svakog mladog, njegovom razvojnom stadijumu i promjenjivim okolnostima. Ova kompetencija odbacuje uniformne pristupe u korist personalizovanog, fleksibilnog planiranja u obrazovnim, ponašajnim i rehabilitacionim domenima, osiguravajući da svaki mladi dobije podršku prilagođenu svojim specifičnim snagama i izazovima. U sistemima maloljetničke pravde, mladi se značajno razlikuju po godinama, zrelosti, kognitivnim sposobnostima, kulturnom okviru, preferencijama učenja i ličnoj istoriji. Ove razlike zahtijevaju fleksibilne, individualizovane pristupe, umjesto rigidnog programiranja. Prilagodljivost osigurava da intervencije ostanu smislene i efikasne čak i kada se okolnosti mijenjaju. Individualizovano planiranje takođe utjelovljuje etiku zasnovanu na pravima i fokus na dijete, prepoznajući svakog mladog kao individualca, a ne samo „slučaj pod brojem”. U okviru korekcionog pedagoškog, ovo sprječava distanciranje, povećava motivaciju i promoviše rehabilitaciju usklađivanjem intervencija sa stvarnim razvojnim i psihosocijalnim potrebama.

Profesionalci pokazuju ovu kompetenciju razvijanjem i redovnim revidiranjem planova učenja. Na primjer, edukator može prilagoditi nastavu za mladog koji se teško snalazi u grupnim aktivnostima tako što uvodi individualne časove ili iskustvene zadatke. Nadzornik može izmijeniti ugovor o ponašanju kako bi uključio nove podsticaje ili mentorstvo nakon uočavanja ograničenog napretka. Prilagodljivost takođe uključuje upravljanje nepredvidivim situacijama (npr. smirivanje uznemirenog učenika ili preispitivanje plana reintegracije kada se promijene kućni uslovi). Interdisciplinarni sastanci osiguravaju da nastavnici, psiholozi i socijalni radnici zajednički ažuriraju plan svakog mladog na osnovu trenutnih procjena. Ovaj proces ističe profesionalnu agilnost, situacionu svijest i posvećenost kontinuiranom unapređenju. Razvijanje ove kompetencije zahtijeva iskustveno i scenarijsko učenje. Programi obuke često koriste simulirane slučajeve i refleksivne vježbe kako bi praktikanti vježbali brzo rješavanje problema i reviziju planova.

Formativne tehnike ocjenjivanja (npr. kontinuirana povratna informacija, posmatranje i samorefleksija) uče profesionalce kako pratiti napredak i prilagođavati strategije u realnom vremenu. Kursevi iz razvojne psihologije, inkluzivnog obrazovanja i interkulturalne komunikacije jačaju sposobnost prepoznavanja različitih potreba i prilagođavanja intervencija u skladu s tim. Diskusije među kolegama i sesije supervizije takođe podržavaju usavršavanje adaptivnog donošenja odluka i fleksibilnog upravljanja slučajevima.

Prilagodljivost i individualizovano planiranje usko su povezani sa evropskim standardima za pravdu prijateljsku prema djeci i EU Strategijom o pravima djeteta, koja naglašava personalizovane, potrebe - bazirane intervencije za maloljetnike. Ova kompetencija jača Evropski stub socijalnih prava, posebno principe jednakosti, inkluzije i pristupe kvalitetnom obrazovanju za sve učenike.

Time što profesionalci susreću mlade tamo gdje se oni nalaze, oni promovišu vrijednosti EU kao što su poštovanje ljudskog dostojanstva, diverziteta i individualnih prava. U okviru CORE-ED okvira, prilagodljivost osigurava da rehabilitacioni naponi ostanu fleksibilni, humani i efikasni, transformišući okruženja maloljetničke pravde u prostore koji zaista podržavaju učenje, rast i reintegraciju.

3. Mentorstvo i fokus na rehabilitaciju

Mentorstvo i fokus na rehabilitaciju označavaju sposobnost profesionalaca da vode, podržavaju i motivišu mlade u sukobu sa zakonom kroz konstruktivne odnose zasnovane na povjerenju. To podrazumijeva njihovo djelovanje ne samo kao izvršilaca pravila, već kao mentora, edukatora i životnih trenera koji prioritet daju ličnom razvoju, samosvijesti i reintegraciji svakog mladog u društvo. Ova kompetencija naglašava relacijski angažman, empatiju i ciljno orijentisanu rehabilitaciju kao temelj svih profesionalnih interakcija. Kompetencija je ključna za korekcionu pedagogiju jer mijenja institucionalnu kulturu sa kazne na obrazovanje i transformaciju. Bez rehabilitacionog fokusa, intervencije rizikuju da postanu mehaničke ili kaznene, adresirajući simptome, a ne uzroke delinkventnog ponašanja. Mnogi mladi uključeni u pravosudni sistem nemaju pozitivne odrasle uzore i iskusili su nestabilnost, traumu ili zapostavljanje. Mentorski pristup popunjava ovu prazninu, nudeći dosljedno vođenje, moralnu strukturu i nadu.

Profesionalci pokazuju ovu kompetenciju kroz svakodnevno ponašanje i dizajn programa. Nadzornik može djelovati kao trener, pomažući mladom da definiše kratkoročne ciljeve (npr. poboljšanje samokontrole ili priprema za zapošljavanje) i redovno prati napredak.

Slično, korekcionni edukator može integrisati refleksivne vježbe poput dnevnika, grupnih diskusija ili umjetničkih aktivnosti koje podstiču samoproučavanje i empatiju. Osoblje obučeno za mentorstvo primjenjuje restorativne pristupe u grupnim okruženjima, olakšavajući dijalog među vršnjacima i međusobnu podršku, umjesto oslanjanja na disciplinske mjere. Čak i disciplinske situacije postaju prilike za učenje, rješavane kroz dijalog i refleksiju umjesto kazne. Održavanje pozitivnog i stava punog nade – čak i kada mladi ponove pogreške ili se bore – pokazuje da je promjena proces, a ne jednokratni događaj. Njegovanje ove kompetencije zahtijeva fokusiranu pripremu u metodama mentorstva, savjetodavnim tehnikama i emocionalnoj inteligenciji. Obuka često uključuje igranje uloga, superviziju prakse i refleksivnu superviziju sa iskusnim mentorima. Profesionalci uče aktivno slušanje, nenasilnu komunikaciju, motivacijsko intervjuisanje i brigu zasnovanu na prepoznavanju traume. Takođe razvijaju samosvijest i otpornost kako bi održali optimizam i izbjegli sagorijevanje. Programi vršnjačkog mentorstva i interdisciplinarne radionice jačaju saradnju i zajedničku odgovornost za napredak mladih. Okruženja za učenje podstiču praktičare da reflektuju svoje vrijednosti, pristrasnosti i stilove komunikacije, osiguravajući autentičnost i empatiju u mentorskim odnosima.

Mentorstvo i fokus na rehabilitaciju direktno je usklađeno sa standardima EU i Savjeta Evrope koji definišu maloljetničku pravdu kao sistem usmjeren na obrazovanje, socijalnu inkluziju i reintegraciju. Podržava EU Strategiju o pravima djeteta i UN-ova Pekinška pravila (1985), a oba dokumenta naglašavaju dobrobit djeteta i potencijal za promjenu. Ova kompetencija utjelovljuje transformativnu obrazovnu viziju projekta CORE-ED, osiguravajući da profesionalci u pravosuđu djeluju kao agenti rehabilitacije i osnaživanja.

4. Komunikacija usmjerena na dijete

Komunikacija usmjerena na dijete je kompetencija koja se odnosi na angažovanje mladih na način primjeren njihovom uzrastu, s poštovanjem i uz osnaživanje. To uključuje korišćenje jasnog, pristupačnog jezika, empatičnog tona i komunikacijskih strategija prilagođenih razvojnom nivou, ukupnom ličnom kontekstu i emocionalnom stanju svakog mladog. Cilj je osigurati da mladi ne samo da razumiju ono što im se saopštava, već se i osjećaju zaista saslušano, poštovano i uključeno u dijalog. U korekcionim ustanovama, efikasna komunikacija predstavlja temelj svakog obrazovnog, terapijskog ili disciplinskog procesa. Mladi u sukobu sa zakonom često ne vjeruju autoritetima ili imaju poteškoće u izražavanju zbog prošlih trauma ili negativnih iskustava sa odraslima. Pristup komunikaciji usmjeren na dijete pomaže u ponovnoj izgradnji tog povjerenja tretirajući mlade kao aktivne učesnike u njihovoj rehabilitaciji, a ne pasivne primaoce naređenja.

Ova kompetencija direktno podržava principe pravde prijateljske prema djeci, prepoznajući pravo mladih da budu informisani, slobodno izraze mišljenje i učestvuju u odlukama koje utiču na njihov život. Takođe ublažava disproporcije moći svojstvene pravosudnim sistemima i doprinosi osjećaju dostojanstva i pravičnosti. Kada profesionalci komuniciraju otvoreno, strpljivo i empatično, omogućavaju mladima da podijele osnovne probleme (npr. strah, ljutnju ili porodične probleme), čime intervencije postaju efikasnije i humanije.

Profesionalci vješti u ovoj kompetenciji komuniciraju smireno, strukturisano i podržavajuće. Na primjer, kada objašnjavaju disciplinsku mjeru ili pravnu proceduru, koriste jednostavan, netehnički jezik i provjeravaju da li je mladi razumio informacije. U kontekstu suda, to može značiti razlaganje složenih koraka u jasna, uzrastu primjerena objašnjenja i provjeru razumijevanja putem pitanja. Tokom svakodnevnih interakcija, osoblje pokazuje aktivno slušanje (npr. održavanje kontakta očima, klimanje glavom, sažimanje i reflektovanje izjava mladih), a sve to kako bi prenijelo iskrenu pažnju i poštovanje. U konfliktima, odgovaraju umjerenim tonom i umirujućim jezikom, prepoznajući emocije umjesto da se oslanjaju na autoritet ili kaznu. Prilagodljivost je ključna, pri čemu profesionalci prilagođavaju komunikaciju razvojnem nivou, kognitivnim sposobnostima ili kulturnom kontekstu. Mogu koristiti vizuelna pomagala za mlade s teškoćama u učenju ili pojednostavljena objašnjenja za mlađe adolescente. Svijest o kulturnim normama takođe oblikuje dijalog poštovanja i inkluzivnosti. Razvijanje ove kompetencije uključuje strukturisanu obuku iz psihologije komunikacije, razvoja adolescenata i rješavanja konflikata. Igranje uloga, studije slučaja i refleksivne sesije omogućavaju profesionalcima da uvježbavaju zahtjevne interakcije. Naglašene su tehnike poput motivacionog intervjuisanja i nenametljivog dijaloga radi podsticanja autonomije i saradnje. Obuka se takođe fokusira na upravljanje tonom, govorom tijela i emocionalnom samoregulacijom. Kontinuirana supervizija i povratna informacija od kolega pomažu praktičarima da usavrše svoj stil komunikacije kako bi ostao dosljedan, empatičan i efikasan.

Komunikacija usmjerena na dijete odražava EU Strategiju o pravima djeteta, Smjernice Komiteta ministara Savjeta Evrope o pravdi prijateljskoj prema djeci (2010) i Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima djeteta (CRC). Ovi okviri potvrđuju da djeca imaju pravo da budu saslušana i da učestvuju u procesima koji ih pogađaju. U okviru projekta CORE-ED, ova kompetencija utjelovljuje demokratske i rehabilitacione principe promovisanjem dijaloga, participacije i međusobnog poštovanja. Osiguravanjem da svaka interakcija sa mladima bude razumljiva, inkluzivna i osnažujuća, profesionalci promovišu osnovne evropske vrijednosti, transformišući pravosudne sisteme u prostore razumijevanja i razvoja, umjesto kontrole i kazne.

5. Dizajn kurikuluma

Dizajn kurikuluma je kompetencija planiranja, strukturisanja i razvoja obrazovnih programa i nastavnih materijala posebno prilagođenih okruženju maloljetničke pravde. To podrazumijeva odabir relevantnih predmeta, vještina i vrijednosti, te odabir efektivnih nastavnih metoda koje odgovaraju specifičnim potrebama, interesovanjima i razvojnom nivou mladih u pritvoru ili pod nadzorom. Ova kompetencija osigurava da učenje ostane koherentno, smisleno i rehabilitaciono. U obrazovanju u korekcionim ustanovama, dizajn kurikuluma je ključan jer konvencionalni školski programi rijetko odgovaraju realnosti mladih uključenih u pravosudni sistem. Standardni programi često zanemaruju različite obrazovne praznine, motivacione barijere i socioemocionalne potrebe. Dobro dizajniran korekциони kurikulum integriše akademsko učenje sa stručnom obukom, životnim vještinama i rehabilitacionim sadržajem, formirajući holističko iskustvo usmjereno na učenika. On pruža prilike za lični razvoj, socijalnu odgovornost i zapošljivost. Ova kompetencija takođe garantuje inkluzivnost, adresirajući različite nivoe pismenosti, stilove učenja i kulturne okolnosti. Ugrađivanjem ljudskih prava, građanskog obrazovanja i principa restorativne pravde, dizajn kurikuluma promovise prosocijalne stavove i demokratske vrijednosti. Pored toga, popunjava regionalnu potrebu za koherentnošću i kvalitetom u korekcionom obrazovanju, zamjenjujući fragmentirane, improvizovane časove strukturisanim, na istraživanjima utemeljenim programima. Snažan kurikulum služi i kao pedagoška mapa puta i kao rehabilitacioni mehanizam.

Profesionalci pokazuju kompetenciju dizajna kurikuluma razvijanjem detaljnih obrazovnih planova prilagođenih korekcionim okruženjima. Na primjer, edukator može kreirati dvanaestonedjeljni program koji kombinuje nacionalne, standardizovane obrazovne module ujutru i praktične stručne radionice, kao što su stolarski rad, kulinarstvo ili digitalna pismenost, popodne. Svaki kurikulum specifikuje ciljeve učenja koji ciljaju obrazovno unapređenje (npr. pismenost i numeričke vještine), stručnu sposobnost i lični razvoj (npr. timski rad, regulacija emocija ili rješavanje problema). Praktičari takođe dizajniraju iskustva učenja koja su interaktivna i projektno bazirana, budući da mnogi mladi najbolje reaguju na aktivno angažovanje. Primjeri uključuju kreiranje zajedničkog vrta za integraciju obrazovanja o okolini i odgovornosti, ili simulirani poslovni projekat koji kombinuje preduzetništvo, etiku i komunikaciju. Razvijanje ove kompetencije zahtijeva obuku iz teorije kurikuluma, instrukcionog dizajna i obrazovne psihologije prilagođene korekcionim okruženjima. Praktičari uče kako dizajnirati modularne, fleksibilne programe koji se mogu implementirati u ograničenim ili dinamičnim kontekstima. Radionice bazirane na scenarijima, vršnjačka evaluacija nacрта

kurikuluma i analiza međunarodnih dobrih praksi pomažu budućim profesionalcima da usavrše svoje vještine dizajna. Programi obuke takođe integrišu korišćenje digitalnih alata, inkluzivnih obrazovnih tehnika i metoda evaluacije kako bi kurikulumi ostali mjerljivi i prilagodljivi. Ugrađivanje ESG tema u nastavne materijale (npr. održivost, diverzitet i građansko učešće) dodatno jača usklađenost sa savremenim obrazovnim i društvenim ciljevima.

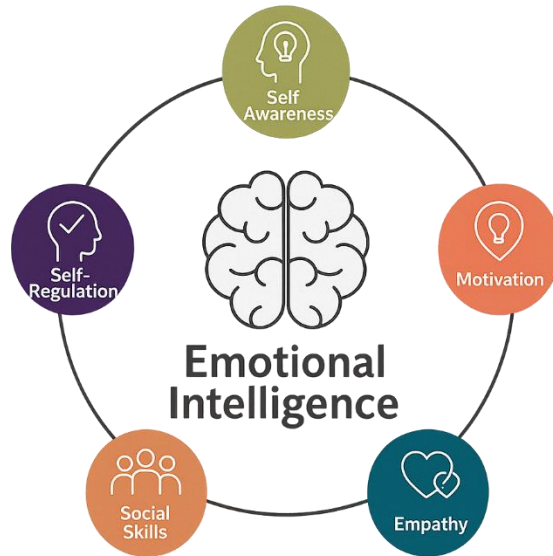
Dizajn kurikuluma je u skladu sa Evropskim stubom socijalnih prava i EU Strategijom o pravima djeteta, koja naglašava pravo na kvalitetno, inkluzivno obrazovanje za sve učenike. Ugrađivanjem ključnih evropskih i globalnih prioriteta (npr. ljudska prava, inkluzija, zapošljivost i održivost), ova kompetencija osigurava da korekcijsko obrazovanje promoviše kako individualnu transformaciju, tako i društvenu reintegraciju. U okviru CORE-ED okvira, dizajn kurikuluma predstavlja strukturni temelj korekcionog obrazovanja, pretvarajući ustanove maloljetničke pravde u prostore učenja koji podstiču jednakost, cjeloživotno učenje i rehabilitaciju u skladu sa demokratskim vrijednostima EU.

Socijalne i emocionalne kompetencije (SE)

6. Emocionalna inteligencija i empatija

Emocionalna inteligencija i empatija odnose se na sposobnost prepoznavanja, razumijevanja i regulisanja vlastitih emocija, dok se istovremeno opažaju i adekvatno se reaguje na emocije drugih. Emocionalna inteligencija omogućava profesionalcima da ostanu smireni, samosvjesni i reaktivni na konstruktivan način, umjesto impulsivno. Zajedno, ove vještine podstiču poštovanje i podržavajuće odnose izgrađene na povjerenju i saosjećanju. U korekcionoj pedagogiji, emocionalna inteligencija i empatija su ključne za efektivnu interakciju i deeskalaciju. Mnogi mladi u sukobu sa zakonom nose istorije traume, zapostavljanja ili izdaje, često prikrivajući ranjivost iza ljutnje ili prkosa. Profesionalac sposoban da čita emocionalne signale i reaguje s empatijom, a ne autoritetom, može premostiti ove barijere i ponovo uspostaviti povjerenje. Prepoznavanje da očigledna agresija može odražavati strah, stid ili bol omogućava osoblju da reaguje konstruktivno, izbjegavajući eskalaciju i jačajući osjećaj sigurnosti. Ova kompetencija takođe podržava humanu institucionalnu kulturu. Kada empatija oblikuje komunikaciju i donošenje odluka, politike i prakse postaju više usmjerene na dijete i zasnovane na pravima. Bez empatije, intervencije rizikuju da budu bezlične i kaznene, čime se podriva cilj reintegracije.

Slika 4 – Vrijednosti emocionalne inteligencije

Profesionalci pokazuju emocionalnu inteligenciju i empatiju kroz pažljivu, neosuđujuću komunikaciju i kontrolisane emotivne reakcije. Aktivno slušanje (npr. održavanje kontakta očima, klimanje glavom, parafraziranje i prepoznavanje osjećanja) pokazuje mladima da su cijenjeni i shvaćeni. U trenucima tenzije, emocionalno inteligentno osoblje reguliše svoje reakcije koristeći smiren ton, otvoren govor tijela i promišljen ritam kako bi smirilo ljutnju. Na primjer, kada se suoči sa verbalnom agresijom, praktičar može napraviti pauzu, duboko udahnuti i odgovoriti tiho, umjesto da uzvrat neprijateljstvom. Ova emocionalna stabilnost umiruje mlade i pokazuje primjer konstruktivne kontrole emocija.

Razvijanje ove kompetencije uključuje strukturisanu obuku iz samosvijesti i interpersonalnih vještina. Kursevi često uključuju radionice o regulaciji emocija, usmjerenosti na sadašnji trenutak (fokusiranosti ili pažnji) i vježbe uzimanja druge perspektive, gdje praktičari usvajaju pogled djeteta. Igranje uloga i simulacije zasnovane na slučajevima pružaju priliku za vježbanje empatičnih odgovora u izazovnim situacijama, kao što su suočavanje s agresijom ili otkrivanje traume. Obuka iz njege zasnovane na informacijama o traumama i razvoju mozga adolescenata produbljuje razumijevanje emocionalnih pokretača ponašanja. Refleksivna supervizija i sesije povratnih informacija od kolega pomažu profesionalcima da prate svoje emocionalne reakcije, spriječe sagorijevanje i održe saosjećajno angažovanje.

Emocionalna inteligencija i empatija direktno odražavaju evropske i međunarodne obaveze za humanu, na pravima zasnovanu pravdu. One su u skladu sa Poveljom EU o

temeljnim pravima, Smjernicama Komiteta ministara Savjeta Evrope o pravdi prijateljskoj prema djeci (2010) i Konvencijom UN o pravima djeteta, od kojih svi dokumenti naglašavaju dostojanstvo, poštovanje i individualizovanu brigu. U okviru CORE-ED okvira, ova kompetencija operacionalizuje humanističke vrijednosti EU osiguravajući da profesionalci u pravosuđu tretiraju svako dijete kao osobu s emocionalnom dubinom i potencijalom za rast. Kroz praksu koja je emocionalno inteligentna i empatična, profesionalci utjelovljuju princip da efektivna rehabilitacija počinje razumijevanjem.

7. Vještine rješavanja konflikata

Vještine rješavanja konflikata odnose se na sposobnost posredovanja, pregovaranja i deeskalacije sukoba na konstruktivan i nenasilan način. Ova kompetencija uključuje razumijevanje dinamike konflikta, održavanje neutralnosti i vođenje pojedinaca ka međusobno prihvatljivim rješenjima. Naglašava empatiju, komunikaciju i rješavanje problema umjesto autoriteta ili kazne, omogućavajući profesionalcima da konflikt pretvore u priliku za rast i učenje. U okruženjima maloljetničke pravde, konflikti se često javljaju među mladima, između mladih i osoblja, ili unutar porodica. Način na koji se ti konflikti rješavaju direktno utiče na sigurnost, emocionalni ambijent i ishode rehabilitacije. Bez adekvatnih vještina rješavanja konflikata, osoblje se može osloniti na kaznene ili prisilne mjere, poput izolacije ili fizičkog zadržavanja, što može produbiti traumu i neprijateljstvo. Suprotno tome, profesionalci vješti u posredovanju i deeskalaciji mogu potencijalne krize pretvoriti u trenutke pouke. Ova kompetencija pomaže mladima da razviju ključne životne vještine za upravljanje frustracijom, pregovaranje u nesuglasicama i mirno rješavanje sukoba. Takođe doprinosi sigurnijoj institucionalnoj kulturi zasnovanoj na poštovanju i dijalogu, smanjujući incidente nasilja i jačajući povjerenje između mladih i osoblja.

Profesionalci primjenjuju vještine rješavanja konflikata tako što intervenciju sprovede smireno i konstruktivno kada dođe do tenzije. Na primjer, ako dvoje mladih počnu raspravu tokom grupne aktivnosti, praktičar ih prvo razdvaja radi sigurnosti, a zatim olakšava dijalog kada emocije splasnu. Korišćenjem tehnika medijacije, svaki mladi se podstiče da iznese svoju perspektivu dok sluša drugog, pod jasnim pravilima poštovanja i pravičnosti. Facilitator im pomaže da identifikuju osnovni uzrok neslaganja i podržava ih u pronalaženju nenasilnih rješenja. U ozbiljnijim incidentima, poput fizičkog sukoba, osoblje može primijeniti metode restorativne pravde, organizujući posrednički sastanak na kojem mladi razmišljaju o nanesej šteti i dogovaraju načine da je nadoknade. Taktike deeskalacije (npr. smiren glas, otvoren govor tijela, kontrolisana distanca i nenasilan jezik) integralni su dio procesa. Kroz dosljednu primjenu ovih tehnika,

profesionalci modeluju samokontrolu, empatiju i pravičnost, postavljajući primjere ponašanja koje mladi mogu oponašati. Obuka za ovu kompetenciju obično uključuje radionice, simulacije i vježbe igranja uloga koje repliciraju stvarne konflikte. Polaznici uče prepoznavati okidače, koristiti aktivno slušanje, upravljati govorom tijela i primjenjivati verbalne strategije smirivanja. Nastava često integriše elemente iz pregovaranja, transformacije konflikata i modela restorativne prakse. Kontinuirana supervizija, refleksivna praksa i povratne informacije od kolega dodatno jačaju ovu vještinu, osiguravajući da praktičari mogu prilagoditi tehnike različitim kontekstima i održati smirenost pod stresom.

Vještine rješavanja konflikata su u skladu sa Poveljom EU o temeljnim pravima i Smjernicama Komiteta ministara Savjeta Evrope o pravdi prijateljskoj prema djeci (2010), koje zagovaraju mirne, restorativne i na pravima zasnovane pristupe u maloljetničkoj pravdi. Takođe odražavaju posvećenost EU nenasilju, poštovanju i vladavini prava, osiguravajući da se konflikti rješavaju kroz dijalog i razumijevanje, a ne prinudu. U okviru CORE-ED okvira, ova kompetencija jača restorativne i obrazovne metodologije, podstičući institucionalne kulture povjerenja i participacije. Ovladavanjem vještinama rješavanja konflikata, profesionalci ne samo da unapređuju sigurnost i rehabilitaciju, već i osnažuju mlade socijalno-emocionalnim vještinama ključnim za uspješnu reintegraciju i cjeloživotnu inkluziju.

8. Angažovanje i podrška porodice

Angažovanje i podrška porodice je kompetencija aktivnog uključivanja porodice ili staratelja maloljetnika u proces rehabilitacije i (re)integracije, uz istovremeno pružanje smjernica, informacija i resursa za podršku razvoju mladih. Zasniva se na razumijevanju da napredak mlade osobe u velikoj mjeri zavisi od njihovog porodičnog okruženja. Ova kompetencija preoblikuje porodice ne kao barijere, već kao suštinske partnere u postizanju održivih promena u ponašanju i obrazovanju. U korektivnoj pedagogiji, angažovanje porodice je od vitalnog značaja jer se efekti bilo koje intervencije smanjuju ako se ne pojačavaju kod kuće. Istraživanja dosljedno pokazuju da programi koji uključuju porodice daju znatno bolje rezultate reintegracije i smanjuju stopu recidiva. Pozitivni porodični odnosi promovišu emocionalnu stabilnost, odgovornost i kontinuitet između institucionalnog i društvenog života. Međutim, porodice mladih koji su uključeni u pravosuđe često se suočavaju sa sopstvenim izazovima, uključujući stigmatu, sramotu ili ograničene roditeljske vještine. Rješavanje ovih problema indirektno podržava rehabilitaciju djeteta. Promovisanjem pristupa usmerenih na porodicu, institucije prelaze sa izolovanih intervencija ka holističkim modelima rehabilitacije zasnovanim na zajednici.

Profesionalci demonstriraju ovu kompetenciju kroz proaktivan rad na terenu i kontinuiranu komunikaciju sa porodicama. Službenik za uslovnu slobodu može organizovati redovne porodične sastanke kao dio plana nadzora mladih, preispitujući napredak, razgovarajući o teškoćama i postavljajući zajedničke ciljeve. Socijalni radnik u ustanovi može voditi radionice za roditelje ili sesije porodične terapije kako bi ojačao komunikaciju i rješavanje sukoba unutar domaćinstva. Čak i tokom perioda zatvaranja, praktičari angažovani u vezi sa porodicom podstiču česte, smislene kontakte između mladih i roditelja putem strukturiranih programa posjeta, video poziva ili razmjene pisama. Oni takođe edukuju porodice o razvoju adolescenata, emocionalnoj regulaciji i procesu rehabilitacije kako bi roditelji mogli da pruže informisanu i doslednu podršku. Razvijanje ove kompetencije uključuje obuku iz teorije porodičnih sistema, prakse socijalnog rada i interkulture komunikacije. Praktičari uče strategije za uspostavljanje odnosa sa nevoljnim ili defanzivnim roditeljima, često primenjujući tehnike kao što su motivacioni intervjui i dijalog usmjeren ka rješenjima. Vježbe igranja uloga omogućavaju polaznicima da vežbaju delikatne razgovore, kao što su postavljanje granica, rješavanje porodičnih sukoba ili davanje teških povratnih informacija, uz održavanje empatije i profesionalizma. Obuka takođe obuhvata umrežavanje u zajednici, pomoć stručnjacima u povezivanju porodica sa socijalnim službama, savjetovanjem ili ekonomskom podrškom gdje je to potrebno. Sesije refleksivne prakse podstiču svijest o ličnim predrasudama prema porodicama i jačaju princip da efikasna rehabilitacija zahtijeva partnerstvo, a ne osuđivanje.

Angažovanje i podrška porodice usklađeni su sa Strategijom EU o pravima djeteta i Konvencijom UN o pravima djeteta, koje potvrđuju centralnu ulogu porodice u razvoju i dobrobiti djeteta. Ova kompetencija unapređuje agendu EU za socijalnu inkluziju jačanjem veze između institucionalne rehabilitacije i reintegracije u zajednicu. U okviru CORE-ED, osigurava se da korektivne prakse ostanu usmjerene na porodicu, kulturno osjetljive i održive. Angažovanjem i osnaživanjem porodica, stručnjaci podržavaju evropske vrijednosti solidarnosti, dostojanstva i jednakosti, transformišući rehabilitaciju u zajednički društveni proces koji se proteže izvan zidova korektivnih ustanova.

9. Upravljanje krizama i deeskalacija

Upravljanje krizama i deeskalacija je kompetencija za prepoznavanje, sprečavanje i bezbjedno reagovanje na akutne emocionalne ili bihevioralne krize među mladima (npr. nasilne izlive, samopovređivanje ili tešku patnju) na načine koji smanjuju opasnost, smiruju emocije i čuvaju dostojanstvo. Kombinuje situacionu svijest, emocionalnu

kontrolu i tehnike komunikacije koje stabilizuju neposredno okruženje i štite sve uključene. Krize su neizbježne u popravnim ustanovama zbog stresa, zatvaranja i traume koju mnogi mladi ljudi doživljavaju. Kvalitet reagovanja osoblja u tim trenucima određuje da li incidenti postaju prilike za rast ili izvori štete. Pravilno upravljanje krizama štiti mlade, vršnjake i osoblje, istovremeno jačajući institucionalnu bezbjednost i povjerenje. Loše rješavanje kriza može ponovo traumatizovati mlade i narušiti njihovo poverenje u proces rehabilitacije. Nasuprot tome, mirna, profesionalna intervencija može transformisati nestabilan događaj u iskustvo učenja, pokazujući mladima da su i dalje dostojni brige čak i u trenucima gubitka kontrole.

Stručnjak pokazuje ovu kompetenciju tako što djeluje brzo, ali smireno tokom incidenata sa visokim stresom. Na primjer, ako mladić počne da viče ili baca predmete nakon što je primio uznemirujuće vijesti, član osoblja prvo osigurava bezbjednost tako što će očistiti područje, a zatim prilazi na smiren i neprijeteći način. Održavaju tih, stabilan glas, neutralan govor tijela i nekonfrontaciono držanje. Umjesto da izdaju naređenja, nude jednostavne, poštovane izbore i potvrđuju emocije. Ako je u pitanju samopovređivanje, stručnjak slijedi protokole za vanredne situacije, održavajući komunikaciju saosjećajnom. Nakon što kriza prođe, razgovaraju sa mladićem kako bi istražili okidače, opcije suočavanja i neophodne naknadne mjere kao što su savjetovanje ili medicinska njega. Svaki incident postaje prilika za refleksiju i emocionalno učenje, a ne za kažnjavanje. Obuka se fokusira na modele deeskalacije, praksu zasnovanu na traumi i tehnike fiziološke samokontrole. Igranje uloga i simulacije zasnovane na scenarijima pomažu praktičarima da uvježbavaju verbalne i neverbalne intervencije dok ne postanu instinktivne. Naglasak se daju vještine kao što su aktivno slušanje, modulacija glasa i održavanje granica fizičke bezbjednosti. Reflektivne sesije i supervizija pomažu osoblju da upravlja sopstvenim stresom i spriječi sekundarnu traumu.

Tabela 2 – Koraci u upravljanju krizom i deeskalaciji

Faza	Fokus	Ključne radnje
1. Prepoznavanje	Uočiti rane znake uznemirenosti ili stresa.	Posmatraj ton glasa, držanje tijela i moguće okidače.
2. Bezbjednost	Obezbijediti sve osobe i prostor.	Očisti prostor, ukloni predmete koji mogu biti opasni i ostani pribran.
3. Pristup	Uspostaviti smiren i nenapadan kontakt.	Približavaj se polako, zadrži otvoren stav tijela i nizak, stabilan ton glasa.
4. Dijalog	Smiri situaciju kroz poštovanje i razumijevanje.	Pruži izbor, potvrdi osećanja, izbjegavaj naređenja.

5. Intervencija	Upravlja neposrednim rizikom.	Prati procedure, reaguj saosjećajno i profesionalno.
6. Refleksija	Pretvori događaj u priliku za učenje.	Razgovaraj o situaciji, identifikuj okidače i planiraj naredne korake.
7. Briga o osoblju	Održati profesionalnu otpornost i dobrobit.	Razmisli o iskustvu, potraži superviziju i upravljaj stresom.

Ova kompetencija odražava Povelju EU o osnovnim pravima i Smjernice Komiteta ministara Savjeta Evrope o pravosuđu prilagođenom djeci, potvrđujući pravo svakog djeteta na bezbjednost i human tretman. U okviru CORE-ED, upravljanje krizama i deeskalacija su identifikovani kao neophodni za održavanje bezbjednog okruženja koje poštuje prava. Reagujući smirenim profesionalizmom umesto prisile, praktičari podržavaju vrijednosti EU o ljudskom dostojanstvu, brizi i rehabilitaciji, osiguravajući da čak i u trenucima krize, pravda ostane zaštitna i restaurativna.

10. Motivaciono intervjuisanje i angažovanje

Motivaciono intervjuisanje (MI) i angažovanje odnose se na sposobnost vođenja mladih ka pozitivnim promjenama u ponašanju jačanjem njihove unutrašnje motivacije, a ne nametanjem spoljašnjeg pritiska. Utemeljeno u pristupu savjetovanja usmjerenom na klijenta, MI uključuje empatičan dijalog koji pomaže pojedincima da artikulišu sopstvene ciljeve, riješe ambivalentnost i obavežu se na promjenu. Angažovanje produžava ovaj proces održavanjem aktivnog učešća i interesovanja mladih za rehabilitaciju tokom vremena. Ova kompetencija je posebno ključna u radu sa mladima koji su uključeni u pravosuđe, a koji često pokazuju otpor prema autoritetima, nisko povjerenje u institucije ili ambivalentnost prema promjenama. Konvencionalne metode (npr. predavanja, kažnjavanje ili direktno ubjeđivanje) često ne uspijevaju, što dovodi do površnog poslušanja bez stvarne transformacije. Motivaciono intervjuisanje obrće tu dinamiku pozicionirajući mlade kao aktivnog agenta u sopstvenoj rehabilitaciji. Kroz radoznalost, refleksiju i saradnju, stručnjaci im pomažu da otkriju lične razloge za usvajanje konstruktivnog ponašanja. Ovaj pristup poboljšava autonomiju, odgovornost i unutrašnju motivaciju – faktore neophodne za održivu reintegraciju. Podsticanjem unutrašnje motivacije, a ne spoljašnje poslušnosti, stručnjaci promovišu autentično angažovanje i dugoročnu promjenu ponašanja.

Praktičar demonstrira ovu kompetenciju sprovođenjem strukturiranih, razgovornih interakcija koje naglašavaju empatiju i saradnju. Na primjer, ako mladi odbija da pohađa stručnu obuku, umjesto da ih opomene, praktičar koristi otvorena pitanja i refleksivne

izjave. Kroz nježno istraživanje, mladi identifikuju sopstvene prepreke i potencijalna rješenja. Profesionalac pojačava samoeфикаsnost i sumira izjavljene motivacije mladih, pomažući im da prepoznaju lično vlasništvo nad procesom promjene. Tehnike angažovanja dopunjuju motivaciono interaktivno iskustvo održavanjem interesovanja kroz ostvarive ciljeve, povratne informacije i priznavanje napretka. Sesije su interaktivne, fokusirane na male uspjehe koji jačaju samopouzdanje. Umesto da nameće poštovanje propisa, profesionalac gradi partnerstvo zasnovano na međusobnom poštovanju i optimizmu. Razvijanje ove kompetencije uključuje ciljane radionice o motivacionom interaktivnom iskustvu i nadgledane praktične sesije. Polaznici uče osnovne vještine kao što su aktivno slušanje, otvoreno postavljanje pitanja, potvrđivanje snaga i refleksivno sumiranje. Vježbe igranja uloga repliciraju izazovne interakcije sa mladima koji se otporno ponašaju, omogućavajući praktičarima da usavrše ton, tempo i fraziranje. Redovni koučing i povratne informacije od vršnjaka poboljšavaju zadržavanje vještina i osiguravaju vjernost principima motivacionog intervjuisanja.

Motivaciono intervjuisanje i angažovanje otelotvoruju Strategiju EU o pravima deteta, Smjernice Komiteta ministara Saveta Evrope o pravosuđu prilagođenom djeci i šire evropske principe osnaživanja, učešća i autonomije. U okviru CORE-ED programa, ova kompetencija operacionalizuje prelazak sa prinudnog na kolaborativno korektivno obrazovanje. Pomažući mladim ljudima da preuzmu odgovornost za svoju rehabilitaciju, stručnjaci unapređuju vrednosti EU transformišući pravdu od sprovođenja u osnaživanje.

11. Briga zasnovana na razumijevanju traume

Briga zasnovana na razumijevanju traume podrazumijeva kompetenciju da se razumije uticaj traume na razvoj, ponašanje i odnose mladih osoba, te da se profesionalni odgovori, politike i okruženja prilagode kako bi se podstaklo iscjeljenje, a ne ponovna traumatizacija. To nije jedna tehnika, već sveobuhvatan okvir koji povezuje svijest o efektima traume s praksama koje obezbjeđuju sigurnost, povjerenje i emocionalnu stabilnost za mlade. Veliki broj mladih u sukobu sa zakonom ima istoriju trauma poput zlostavljanja, zanemarivanja, nasilja ili hronične nestabilnosti. Bez razumijevanja traume, osoblje može pogrešno protumačiti ponašanja povezana s traumom – poput agresije, povlačenja ili odbijanja saradnje – kao namjernu neposlušnost. Tradicionalni disciplinski pristupi, poput izolacije ili oštih konfrontacija, mogu pogoršati simptome traume, pojačati nepovjerenje i izazvati nove krize. Ovakav pristup zasnovan na razumijevanju traume poboljšava sigurnost, smanjuje incidente i podržava emocionalni oporavak.

Profesionalci koji primjenjuju brigu zasnovanu na razumijevanju traume stvaraju sigurna, predvidiva i podržavajuća okruženja. Oni prepoznaju znakove traume (npr. hipervigilnost, disocijaciju ili samopovređivanje) i odgovaraju smireno, izbjegavajući postupke koji bi mogli ponovo traumatizovati. Na primjer, kada mlada osoba postane agresivna, stručnjak daje prednost deeskalaciji – održava nizak ton glasa i nenapadan stav tijela, umjesto kažnjavanja. Rutine u ustanovi prilagođavaju se kako bi se smanjio stres i nepredvidivost, kroz mirne tranzicije i dosljednu komunikaciju. Osoblje modelira emocionalnu regulaciju i uči mlade tehnikama suočavanja, poput dubokog disanja ili tehnika uzemljenja. Mladi koji pokazuju znakove traume upućuju se mentalnozdravstvenim stručnjacima, a osoblje sarađuje s terapeutima kako bi uskladili upravljanje ponašanjem s kliničkim preporukama. Svaka interakcija ima cilj da osnaži osjećaj sigurnosti, poštovanja i samopouzdanja. Obuka o brizi zasnovanoj na razumijevanju traume obuhvata neurobiološke efekte traume, prepoznavanje njenih znakova i primjenu komunikacijskih strategija utemeljenih na empatiji i smirenosti. Igranje uloga i simulacije pomažu osoblju da vježba podržavajuće reakcije u situacijama stresa i krize. Organizacijska obuka prevazilazi individualne vještine i uključuje preispitivanje procedura kako bi pravila, disciplinske mjere i svakodnevne rutine odražavale principe osjetljivosti na traumu. Kontinuirana supervizija jača refleksivnu praksu i emocionalnu otpornost profesionalaca.

Briga zasnovana na razumijevanju traume usklađena je sa Strategijom EU o pravima djeteta i Smjernicama Komiteta ministara Savjeta Evrope o pravosuđu prilagođenom djeci. Ona utjelovljuje principe EU-a o ljudskom dostojanstvu, integritetu i terapijskoj rehabilitaciji, osiguravajući da pravosudni sistemi tretiraju traumatizovanu djecu s razumijevanjem i saosjećanjem. U okviru CORE-ED modela, ova kompetencija pretvara korektivno obrazovanje u proces iscjeljenja, rješavajući posljedice prošlih trauma i gradeći temelj za povjerenje, rast i uspješnu reintegraciju.

12. Digitalna pismenost i inovativni alati

Digitalna pismenost i inovativni alati odnose se na sposobnost efikasne upotrebe i integracije savremenih informacionih i komunikacijskih tehnologija u profesionalnu i obrazovnu praksu. Ova kompetencija obuhvata spektar vještina – od osnovnih digitalnih operacija (npr. korištenje računara, softvera i interneta) do naprednih aplikacija, uključujući e-učenje, obrazovne aplikacije, gamifikovano učenje te virtuelnu i proširenu stvarnost. Omogućava profesionalcima da osmisle, sprovedu i upravljaju obrazovnim iskustvima koja su relevantna, privlačna i usklađena sa savremenim tehnološkim standardima. U korektivnoj pedagogiji, digitalna pismenost postaje sve važnija i za edukatore i za mlade. Tradicionalno, sistemi maloljetničkog pravosuđa zaostajali su u

primjeni tehnologije zbog ograničenih resursa i sigurnosnih izazova. Ipak, integracija digitalnih alata čini učenje dinamičnijim, individualizovanim i motivišućim, naročito za mlade koji su često udaljeni od klasičnog obrazovanja. Interaktivno i igrom zasnovano učenje može pretvoriti pasivno slušanje u aktivno učešće. Pored toga, mnogi mladi u sukobu sa zakonom imaju ozbiljne nedostatke u digitalnim vještinama, pa je tehnološka obuka ključna za njihovu reintegraciju. Razvijanje digitalne kompetencije priprema ih za savremeno obrazovanje, zapošljavanje i građansko učešće, sprječavajući digitalnu isključenost. Za profesionalce, ova kompetencija povećava efikasnost, omogućava digitalno vođenje slučajeva, udaljenu komunikaciju i donošenje odluka zasnovanih na podacima.

Digitalno pismen praktičar integrira tehnologiju u svakodnevni rad. U obrazovanju, može koristiti kombinovane platforme koje spajaju učioničko i online učenje. U rehabilitaciji, koristi digitalne aplikacije za učenje emocionalne regulacije, profesionalnih vještina ili kognitivno-bihevioralnih tehnika. Tokom pandemije COVID-19, digitalna kompetencija pokazala se ključnom, jer su ustanove prešle na online nastavu i virtualne porodične posjete. U zajednici, službenici za nadzor mogu koristiti sigurne aplikacije za komunikaciju, podsjetnike ili praćenje napretka, jačajući odgovornost i angažman. Administrativne funkcije, poput digitalnog izvještavanja ili upravljanja podacima, takođe se oslanjaju na digitalnu pismenost. Profesionalci moraju uravnotežiti inovaciju i odgovornost, osiguravajući da je upotreba tehnologije etična, primjerena uzrastu i sigurna. Obuka obuhvata praktične radionice o digitalnoj pedagogiji, sajber sigurnosti i korištenju online obrazovnih okruženja. Osoblje uči da dizajnira digitalne lekcije, primjenjuje VR ili gamifikovane vježbe, te procjenjuje sigurnost i efikasnost alata. Kontinuirano učenje je ključno jer se tehnologije brzo razvijaju. Obuka uključuje i pitanja privatnosti podataka i online etike, kako bi tehnologija podržavala, a ne ugrožavala dobrobit mladih.

Digitalna pismenost i inovativni alati usklađeni su s EU Akcionim planom za digitalno obrazovanje (2021–2027) i Evropskim stubom socijalnih prava, koji naglašavaju jednak pristup digitalnim prilikama za učenje. U okviru CORE-ED modela, ova kompetencija povezuje korektivno obrazovanje s evropskom digitalnom transformacijom, omogućavajući i marginalizovanim mladima da razviju vještine 21. vijeka. Integracijom tehnologije na siguran i inkluzivan način, profesionalci doprinose evropskim vrijednostima inovacije, jednakosti i cjeloživotnog učenja.

13. Procjena i upravljanje rizikom

Procjena i upravljanje rizikom predstavljaju kompetenciju sistematskog identifikovanja, procjenjivanja i smanjenja rizika koje mlada osoba u sistemu maloljetničkog pravosuđa može predstavljati ili doživjeti. To uključuje procjenu vjerovatnoće ponovnog prestupa, samopovređivanja ili nanošenja štete drugima, kao i rizika od viktimizacije ili nestabilnog okruženja. Korištenjem strukturisanih alata i profesionalne procjene, praktičari razvijaju ciljne planove intervencije koji smanjuju rizik, a istovremeno podstiču rehabilitaciju i sigurnost. Ova kompetencija se nalazi na raskršću javne bezbjednosti, dobrobiti pojedinca i pravičnosti pravde. Dobra procjena rizika osigurava da mladi s višim rizikom dobiju odgovarajući nadzor, intervenciju i podršku, dok oni s nižim rizikom ne budu nepotrebno ograničeni. Time se doprinosi proporcionalnosti i efikasnom korištenju resursa. Pored zaštite zajednice, procjena rizika štiti i same mlade, prepoznajući ranjivosti poput suicidalnih misli, iskorištavanja ili izloženosti nasilju. U mnogim sistemima Zapadnog Balkana, profesionalci su prijavili ograničen pristup validiranim alatima za procjenu, što ukazuje na potrebu za standardizacijom i profesionalizacijom ovog procesa. Jačanjem ove kompetencije obezbjeđuje se donošenje odluka zasnovano na dokazima, u skladu s međunarodnim praksama koje naglašavaju individualizovan, transparentan i pravedan pristup.

Profesionalac pokazuje ovu kompetenciju kombinovanjem strukturisanih instrumenata s kontekstualnom analizom i ljudskim prosuđivanjem. Na primjer, službenik za probaciju može koristiti validirani alat za procjenu faktora poput kriminalne istorije, uticaja vršnjaka, upotrebe supstanci i porodičnog okruženja. Upravljanje rizikom podrazumijeva kontinuirano praćenje i prilagođavanje plana kako se okolnosti mijenjaju. Praktičari moraju odgovorno tumačiti podatke, izbjegavajući pristrasnost prema određenim društvenim ili kulturnim grupama. Obuka u ovoj oblasti kombinuje teorijsko znanje i praktične vještine: proučavaju se faktori rizika i zaštite, dinamični i statični rizici te planiranje intervencija zasnovanih na dokazima. Obuka uključuje i upotrebu digitalnih baza podataka i prediktivne analitike, koje pomažu u procjeni i upravljanju rizikom. Refleksivna supervizija pomaže profesionalcima da usavrše procjenu, prepoznaju kognitivne pristrasnosti i održavaju dosljednost u primjeni rezultata.

Procjena i upravljanje rizikom usklađeni su sa Strategijom EU o pravima djeteta, Smjernicama Komiteta ministara Savjeta Evrope o pravosuđu prilagođenom djeci, te međunarodnim standardima poput Pekinških pravila UN-a. Ovi okviri promovišu individualizovane, proporcionalne i preventivne pristupe zasnovane na dokazima i pravičnosti. U okviru CORE-ED modela, ova kompetencija jača odgovornost i transparentnost, osiguravajući da intervencije balansiraju zaštitu, rehabilitaciju i ljudsko

dostojanstvo. Primjenom strukturisane i etične procjene rizika, profesionalci podržavaju vrijednosti EU-a – sigurnost, jednakost i poštovanje prava svakog djeteta na promjenu i razvoj.

ESG (Ekološke, društvene i upravljačke) kompetencije

14. Kulturna osjetljivost

Kulturna osjetljivost predstavlja kompetenciju da se prepoznaju, razumiju i s poštovanjem odgovori na kulturnu raznolikost mladih i njihovih porodica unutar sistema maloljetničkog pravosuđa. Ona obuhvata svijest o etničkoj pripadnosti, nacionalnosti, jeziku, religiji te regionalnim ili zajedničkim identitetima, kao i o subkulturnim i socioekonomskim faktorima. Ova kompetencija osigurava da profesionalna praksa bude inkluzivna, pravedna i prilagođena kulturnom porijeklu svakog mladog čovjeka, čime se gradi međusobno poštovanje i povjerenje. U sistemu maloljetničkog pravosuđa, kulturna osjetljivost je od ključne važnosti, jer mnogi mladi u sukobu sa zakonom dolaze iz manjinskih ili marginalizovanih zajednica koje su često prekomjerno zastupljene u ustanovama. Bez kulturne svijesti, profesionalci rizikuju da nesvjesno pojačaju nejednakost, uvrijede ili otuđe mlade, te naruše povjerenje neophodno za efikasnu rehabilitaciju. Nesporazumi proizašli iz kulturnih razlika – poput različitog shvatanja autoriteta, stilova komunikacije ili porodičnih uloga – mogu lako izazvati tenzije. Kulturno osjetljiv pristup sprječava takve konflikte time što osigurava da se pozadina svakog mladog poštuje i razumije. Takođe pomaže profesionalcima da ponašanje tumače kroz širu društvenu perspektivu.

Profesionalci pokazuju kulturnu osjetljivost tako što prilagođavaju komunikaciju, pristup i donošenje odluka kulturnom kontekstu mladih. To može uključivati upotrebu jednostavnog ili prevedenog jezika, poštovanje vjerskih običaja ili saradnju s predstavnicima zajednice. Na primjer, stručnjak koji radi s romskom porodicom može uključiti osobu od povjerenja iz zajednice kako bi izgradio odnos, dok onaj koji podržava izbjeglog mladog osigurava prevodioce i kulturno relevantne materijale. U obrazovnim i savjetodavnim okruženjima osoblje izbjegava stereotipe, pokazuje znatiželju i potvrđuje kulturni identitet mladih kao izvor snage. Kulturno osjetljivi profesionalci reflektuju i vlastite pretpostavke i pristrasnosti, te nastoje pristupati svakoj interakciji s otvorenošću i poniznošću. Takav pristup stvara osjećaj sigurnosti i pripadanja. Razvijanje kulturne osjetljivosti zahtijeva iskustveno i refleksivno učenje. Obuke često uključuju radionice o interkulturnoj komunikaciji, vježbe prepoznavanja pristrasnosti i razgovore s predstavnicima različitih zajednica. Praktičari analiziraju studije slučaja kako bi prepoznali

kulturne faktore koji utiču na ponašanje mladih i naučili prilagođavati intervencije. Supervizija i učenje među kolegama dodatno jačaju kontinuirano promišljanje o ličnim stavovima i sistemskoj pristrasnosti.

Kulturna osjetljivost usklađena je s Poveljom EU o temeljnim pravima, Akcionim planom EU protiv rasizma i Okvirnom konvencijom Savjeta Evrope za zaštitu nacionalnih manjina. Ovi okviri naglašavaju jednakost, zabranu diskriminacije i poštovanje kulturnog identiteta. U okviru CORE-ED modela, ova kompetencija osigurava da obrazovanje i rehabilitacija u ustanovama budu inkluzivni, pravedni i zasnovani na pravima. Cijenjenjem kulturne raznolikosti i odbacivanjem pristrasnosti, profesionalci jačaju vrijednosti EU – stvarajući sistem pravde koji je istovremeno učinkovit i pravedan.

15. Inkluzivna praksa (rodno senzitivna i prilagođena osobama sa invaliditetom)

Inkluzivna praksa u sistemu maloljetničkog pravosuđa odnosi se na sposobnost da se osmisle i sprovedu intervencije, programi i interakcije koje su pravedne i prilagođene različitim potrebama svih mladih, naročito u pogledu roda i invaliditeta. Ona spaja svijest o tome kako rod i invaliditet oblikuju iskustva mladih s praktičnim vještinama da se okruženja, komunikacija i sistemi podrške prilagode radi pune participacije i jednakog tretmana. Istorijski gledano, sistemi maloljetničkog pravosuđa bili su strukturisani prema „tipičnom“ muškom profilu, često zanemarujući specifične potrebe djevojaka i mladih s invaliditetom. To je često dovodilo do nejednakog pristupa, neadekvatne brige i sekundarne viktimizacije. Rodno osjetljiva praksa prepoznaje da djevojke u sistemu pravosuđa često imaju specifične izazove – poput viših stopa seksualnog zlostavljanja, traume i stigmatizacije – kao i različite fizičke i emocionalne potrebe. Praksa osjetljiva na invaliditet osigurava da se fizički, senzorni, intelektualni i razvojni invaliditeti (npr. oštećenje sluha, autizam ili disleksija) prepoznaju i uvažavaju, umjesto da se pogrešno tumače kao neposlušnost ili nezainteresovanost. Ova kompetencija osigurava da nijedan mladi ne bude zapostavljen zbog sistemskih propusta.

Profesionalci pokazuju inkluzivnu praksu prilagođavajući intervencije rodu i sposobnostima mladih. U ustanovama to može značiti angažovanje ženskog osoblja za rad s djevojkama, osiguravanje pristupa uslugama zasnovanim na razumijevanju traume, te poštovanje privatnosti i higijenskih potreba. Za mlade s invaliditetom, inkluzivnost podrazumijeva prilagođenu komunikaciju i fizičko okruženje koje omogućava pristup. Osoblje mora prepoznati „nevidljive“ invaliditete i reagovati s empatijom, a ne kaznama. Na primjer, dječak koji ima poteškoće s praćenjem uputa zbog disleksije treba dobiti prilagođene materijale, a ne disciplinsku kaznu. Inkluzivna praksa takođe znači

osiguravanje fizičke pristupačnosti, fleksibilnog rasporeda i saradnje s medicinskim ili obrazovnim stručnjacima. Sve aktivnosti imaju cilj da omoguće jednake šanse za učešće, učenje i lični razvoj. Obuka o inkluzivnoj praksi uključuje module o rodno odgovornim pristupima, pravima osoba s invaliditetom i zakonskom okviru za „razumne prilagodbe“. Praktične radionice, igranje uloga i studije slučaja pomažu stručnjacima da prepoznaju rizike isključenosti i razviju rješenja. Kontinuirana supervizija i saradnja s psiholozima, specijalnim edukatorima ili zagovaračima prava osoba s invaliditetom dodatno jačaju profesionalnu kompetenciju i spremnost institucija.

Inkluzivna praksa usklađena je s Poveljom EU o temeljnim pravima, Evropskim stubom socijalnih prava i Strategijom EU za prava osoba s invaliditetom (2021–2030). U okviru CORE-ED modela, ona osigurava da obrazovanje i rehabilitacija unutar sistema pravosuđa poštuju principe jednakosti, nediskriminacije i participacije. Poštovanjem rodni i invaliditetom povezanih razlika, profesionalci jačaju vrijednosti EU – inkluziju, dostojanstvo i pravdu za svu djecu i mlade.

16. Etičko ponašanje i profesionalne granice

Etičko ponašanje i profesionalne granice odnose se na sposobnost djelovanja u skladu s moralnim principima, profesionalnim kodeksima etike i zakonskim obavezama, uz održavanje primjerenih granica u odnosima s maloljetnicima i njihovim porodicama. Ova kompetencija obuhvata poštenje, integritet, povjerljivost, nepristrasnost i poštovanje ljudskog dostojanstva. Osigurava da sve profesionalne interakcije budu zakonite, transparentne i usmjerene na zaštitu dobrobiti mladih. U sistemu maloljetničkog pravosuđa, profesionalci rade s ranjivim mladima koji često testiraju autoritet i granice zbog prethodnih trauma ili nepovjerenja. Održavanje etičkih standarda stoga je ključno za sigurnost i pravičnost. Etička kompetencija sprječava zloupotrebu moći, eksploataciju ili emocionalno uplitanje, koji mogu nanijeti ozbiljnu štetu i narušiti kredibilitet institucije. Kršenja poput favorizovanja, diskriminacije, neprimjerene komunikacije ili dijeljenja ličnih informacija mogu zamagliti profesionalne granice i uništiti povjerenje. Poštovanje etičkih principa štiti i mlade i stručnjake, osiguravajući da intervencije ostanu pravedne i rehabilitativne.

Profesionalci pokazuju etičko ponašanje kroz dosljedno, transparentno i s poštovanjem usmjereno djelovanje. Štite povjerljivost, izbjegavaju favorizovanje i zadržavaju pravičnost u donošenju odluka. Na primjer, član osoblja nikada ne smije stupiti u lične, romantične ili finansijske odnose s mladom osobom, niti prihvatati poklone ili usluge koje bi mogle ugroziti njegovu neutralnost. Praktičari prepoznaju emocionalne granice, svjesni

da empatija ne smije prerasti u pretjerano uključivanje. U etičkim dilemama postupaju odlučno, prijavljujući neprimjerene ili nesigurne prakse kroz odgovarajuće kanale. Kada se lična uvjerenja sukobe s institucionalnom politikom, prioritet daju najboljem interesu djeteta i zakonskim standardima. Obuka o etici predstavlja ključni dio profesionalnog razvoja u korektivnoj pedagogiji. Obuhvata proučavanje profesionalnih kodeksa, analizu etičkih dilema i refleksivnu superviziju. Stručnjaci uče zakone o zaštiti djece, protokole povjerljivosti i načine upravljanja sukobom interesa. Redovne radionice o emocionalnoj otpornosti pomažu osoblju da održi profesionalnost pod pritiskom, dok grupne rasprave jačaju zajedničku odgovornost i etičke standarde.

Etičko ponašanje i profesionalne granice

Slika 5 – Etičko ponašanje i profesionalne granice

Ova kompetencija usklađena je s Poveljom EU o temeljnim pravima i Konvencijom UN-a o pravima djeteta. Svi ovi dokumenti naglašavaju integritet, pravičnost i obavezu zaštite maloljetnika od štete. U okviru CORE-ED modela, etičko ponašanje čini temelj svih drugih kompetencija, osiguravajući da korektivno obrazovanje ostane zasnovano na pravima, humano i transparentno. Održavanjem etičkog integriteta i profesionalnih granica, praktičari utjelovljuju vrijednosti EU – pravdu, ljudsko dostojanstvo i poštovanje vladavine prava.

17. Svijest o mentalnom zdravlju i podrška

Svijest o mentalnom zdravlju i podrška predstavljaju kompetenciju prepoznavanja ranih znakova problema mentalnog zdravlja, kao što su depresija, anksioznost, trauma, poremećaji uzrokovani supstancama ili razvojni poremećaji, te pružanja inicijalne pomoći i upućivanja na odgovarajuće kliničke službe. Profesionalci ne moraju djelovati kao terapeuti, već su opremljeni da budu prvi koji reaguje – prepoznaju distress, pruže

neposrednu podršku i osiguraju pristup specijalizovanoj skrbi kroz efikasnu koordinaciju. Problemi mentalnog zdravlja veoma su prisutni među mladima u sukobu sa zakonom. Mnogi pokazuju simptome proizašle iz traume, zanemarivanja ili stresa iz okoline, dok drugi imaju nedijagnostikovane poremećaje. Kada se ne prepoznaju, ovi poremećaji se često pogrešno tumače kao neposlušnost ili neprimjereno ponašanje, što dovodi do kaznenih reakcija koje pogoršavaju osnovni problem. Mlad čovjek sa neliječenim posttraumatskim stresnim poremećajem (PTSP), na primjer, može djelovati agresivno, dok onaj koji pati od depresije može pribjegavati samopovređivanju. Profesionalci koji su svjesni mentalnog zdravlja mogu intervenirati na vrijeme, sprječavajući krize, samopovređivanje ili suicid. Ova kompetencija također smanjuje stigmatu normalizovanjem razgovora o mentalnom zdravlju i osigurava da se psihološka dobrobit tretira kao sastavni dio rehabilitacije.

Profesionalci pokazuju ovu kompetenciju tako što posmatraju ponašajne, emocionalne i fizičke znakove koji mogu signalizirati distress (npr. povlačenje, uznemirenost, poremećaj sna ili nagle promjene raspoloženja). Kada se pojave znakovi, reaguju smireno i s empatijom, osiguravajući sigurnost i inicirajući kontakt sa stručnjacima za mentalno zdravlje. Na primjer, ako mladi izrazi osjećaj beznade ili suicidalne misli, osoblje ostaje prisutno, uklanja neposredne rizike i obavještava kliničko osoblje bez osude ili odlaganja. Oni takođe pomažu u održavanju kontinuiteta skrbi praćenjem pridržavanja terapije i olakšavanjem komunikacije između edukatora, socijalnih radnika i psihologa. U svakodnevnoj praksi profesionalci promovišu mentalnu dobrobit podstičući učešće, pružajući ohrabrenje i modelirajući emocionalnu regulaciju, čime se stvara podržavajuća institucionalna klima. Obuka uključuje module o prvoj pomoći u mentalnom zdravlju, prevenciji suicida, odgovoru na traumu i deeskalaciji. Igranje uloga i simulacije pripremaju osoblje za rukovanje krizama i efikasnu komunikaciju s uznemirenim mladima. Praktičari uče prepoznati faktore rizika, pružiti emocionalnu stabilizaciju i aktivirati puteve za upućivanje. Obuka takođe obuhvata povjerljivost, etičko rukovanje osjetljivim informacijama i strategije samopomoći kako bi se spriječila sekundarna trauma među osobljem.

Ova kompetencija je usklađena sa Strategijom EU o pravima djeteta i Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom. Ona jača principe EU-a inkluzije, zaštite i holističke skrbi, osiguravajući da pravosudni sistemi adresiraju kako psihološke, tako i socijalne aspekte rehabilitacije. U okviru CORE-ED modela, Svijest o mentalnom zdravlju i podrška predstavljaju kamen temeljac humane, zasnovane na pravima prakse, štiteći život, dostojanstvo i dugoročnu reintegraciju svih mladih.

Kompetencije u oblasti upravljanja i kreiranja politika

18. Međuinstitucionalna saradnja i timski rad

Međuinstitucionalna saradnja i timski rad odnose se na sposobnost da se efikasno koordinira i sarađuje sa više organizacija i stručnjaka, uključujući sudove, službe za uslovnu slobodu, socijalne službe, obrazovne ustanove, agencije za mentalno zdravlje, nevladine organizacije i organe za sprovođenje zakona, radi postizanja zajedničkih ciljeva u rehabilitaciji mladih.

Unutar institucija, timski rad podrazumijeva komunikaciju, međusobno poštovanje i zajedničko donošenje odluka među multidisciplinarnim osobljem. Ova kompetencija obezbjeđuje da usluge budu povezane, komplementarne i usmjerene na najbolji interes djeteta. Rad u oblasti maloljetničkog pravosuđa po svojoj prirodi zahtijeva saradnju između različitih sektora. Nijedan pojedinačni stručnjak ili institucija ne mogu samostalno da odgovore na sve pravne, psihološke, obrazovne i socijalne potrebe mladih osoba. Kada institucije djeluju izolovano, rezultat su fragmentisane ili kontradiktorne intervencije, kao što je, na primjer, sudska odluka koja je u suprotnosti sa obrazovnim planom ili situacija u kojoj socijalni radnik nije upoznat sa uslovima uslovne slobode.

Efikasna saradnja sprečava ovakve situacije stvaranjem jedinstvenih strategija intervencije koje obezbjeđuju kontinuitet i efikasnost. Ona poboljšava koordinaciju resursa, sprečava dupliranje aktivnosti i obezbjeđuje dosljednu podršku dok mlada osoba prelazi iz jednog sistema u drugi. Jačanje ove kompetencije doprinosi prevazilaženju sistemskih slabosti, kao i unapređenju transparentnosti, odgovornosti i efikasnog upravljanja.

Stručnjaci demonstriraju međuinstitucionalnu saradnju organizovanjem ili učestvovanjem na multidisciplinarnim sastancima na kojima učestvuju prosvjetni radnici, psiholozi, sudije i socijalni radnici. Oni zajednički planiraju aktivnosti, definišu odgovornosti i obezbjeđuju praćenje sprovođenja kroz jasnu dokumentaciju. U ustanovama za pritvor ili u zajednici, timski rad podrazumijeva održavanje otvorene komunikacije, etičko dijeljenje relevantnih informacija i pružanje međusobne podrške u realizaciji dosljednih intervencija.

Na primjer, kada dođe do promjene u ponašanju mlade osobe, nastavnik, službenik za uslovnu slobodu i savjetnik se sastaju kako bi zajednički preispitali i prilagodili plan podrške. Saradnja takođe uključuje razvijanje ili primjenu formalnih protokola koji preciziraju procedure koordinacije. U svakodnevnom radu, stručnjaci primjenjuju aktivno

slušanje, konstruktivne povratne informacije i rješavanje konflikata kako bi održali kohezivan timski duh. Obuka se fokusira na međuprofesionalnu komunikaciju, liderstvo, zajedničko rješavanje problema i upravljanje konfliktima. Simulacije slučajeva i vježbe zasnovane na scenarijima omogućavaju učesnicima da iskuse stvarne izazove koordinacije i uvježbavaju pregovaranje i donošenje odluka. Takođe se naglašava razumijevanje mandata i procedura partnerskih institucija radi izgradnje međusobnog poštovanja i jasnoće uloga.

Međuinstitucionalna saradnja i timski rad usklađeni su sa Strategijom Evropske unije o pravima djeteta i Smjernicama Komiteta ministara Savjeta Evrope o pravosuđu prilagođenom djeci, koje promovišu saradnju, transparentnost i efikasnost. U okviru CORE-ED okvira, ova kompetencija odražava integrisani model usluga Evropske unije, koji obezbjeđuje da pravosudni, obrazovni, zdravstveni i socijalni sistemi rade zajedno u interesu djeteta. Podsticanjem saradnje i zajedničke odgovornosti, stručnjaci doprinose vrijednostima EU – solidarnosti, inkluziji i dobrom upravljanju – što vodi ka efikasnijim i humanijim ishodima u radu sa mladima u sistemu maloljetničkog pravosuđa.

19. Poznavanje dječjeg razvoja i psihologije

Kompetencija Poznavanje dječjeg i adolescentskog razvoja i psihologije podrazumijeva sposobnost razumijevanja kako mladi ljudi rastu i razvijaju se kognitivno, emocionalno, socijalno i moralno kroz različite faze razvoja, kao i prepoznavanje razlike između tipičnog i netipičnog razvoja. Ona omogućava stručnjacima da tumače ponašanje, komunikaciju i donošenje odluka kroz naučno zasnovano razumijevanje razvojnih procesa, efekata trauma i psihološke varijabilnosti.

Ova kompetencija je osnova za pristup pravdi usmjerenoj na dijete, jer objašnjava zašto mlade osobe treba tretirati drugačije od odraslih. Adolescenti su još uvijek u fazi razvoja ključnih funkcija mozga, naročito onih koje regulišu kontrolu impulsa, emocionalnu regulaciju i sposobnost predviđanja posljedica, što ih čini ranjivijim na rizike, ali istovremeno i sposobnijim za rehabilitaciju i promjenu.

Stručnjaci koji razumiju razvoj mogu postaviti realna očekivanja i osmisliti reakcije koje podržavaju rast i napredak, umjesto da se fokusiraju na kažnjavanje. Bez takvog razumijevanja, praktičar može pogrešno protumačiti nezrelost kao neposlušnost ili očekivati razmišljanje na nivou odraslih od djeteta, što vodi do frustracije i neučinkovitih intervencija.

Znanje iz razvojne psihologije takođe pomaže stručnjacima da predvide ponašanja karakteristična za adolescenciju i da konstruktivno primjenjuju principe ponašanja, poput nagrađivanja i modelovanja, u radu sa mladima.

Stručnjaci demonstriraju ovu kompetenciju prilagođavanjem interakcija i programa razvojnoj fazi mladih. Sudije mogu prilagoditi način komunikacije u sudnici kako bi osigurali razumijevanje, nastavnici pojednostavljaju sadržaj i primjenjuju aktivno, iskustveno učenje, a službenici za uslovnu slobodu postavljaju kratkoročne, ostvarive ciljeve kako bi održali motivaciju. Osoblje prepoznaje da se kapacitet razmišljanja trinaestogodišnjaka razlikuje od kapaciteta sedamnaestogodišnjaka i prema tome prilagođava intervencije.

Takođe identifikuju situacije kada ponašanje može ukazivati na razvojna odstupanja, teškoće u učenju ili posljedice trauma, i upućuju mlade na specijalizovanu procjenu. Razumijevanje načina na koji adolescenti misle i osjećaju omogućava praktičarima da koriste empatiju i strukturiran pristup kako bi podstakli pozitivne promjene u ponašanju. Na primjer, prepoznavanje da je impulsivnost razvojna karakteristika, a ne samo opoziciono ponašanje, vodi ka podršci i pomoći, a ne kažnjavanju.

Obuke uključuju kurseve iz razvojne i obrazovne psihologije, psihologije adolescencije i uobičajenih poremećaja ponašanja ili mentalnog zdravlja. Vježbe uloga i analiza slučajeva pomažu praktičarima da primjene teoriju u realnim situacijama. Kontinuirana profesionalna supervizija osigurava da teorija prelazi u praksu i da osoblje ostaje senzitivno na individualne razlike i posljedice trauma.

Ova kompetencija je u skladu sa Strategijom EU o pravima djeteta, Evropskim principima upravljanja i Konvencijom UN o pravima djeteta, koji svi potvrđuju da pravda za maloljetnike mora odražavati njihov razvojni status i potencijal za promjenu. U okviru CORE-ED okvira, razumijevanje razvoja djeteta i adolescenta jača etičku i psihološku osnovu rehabilitacije, osiguravajući da intervencije budu zasnovane na dokazima, dostojanstvene i prilagođene razvojnoj fazi svakog mladog korisnika.

20. Poznavanje zakona i procedura

Kompetencija Poznavanje zakona i procedura podrazumijeva sposobnost razumijevanja, tumačenja i pravilne primjene zakona, propisa i formalnih procedura koje regulišu maloljetničko pravosuđe. Obuhvata savladavanje nacionalnog zakonodavstva u oblasti maloljetničkog pravosuđa, relevantnih djelova krivičnih zakona i međunarodnih standarda. Takođe uključuje poznavanje institucionalnih protokola (npr. obrasci za

izvještavanje, rokovi za reviziju, kriterijumi za pritvor i procedure transfera), kako bi se osiguralo da sve aktivnosti budu u skladu sa principom vladavine prava.

Ova kompetencija je ključna jer je poštovanje zakona temelj pravičnog i efikasnog sistema maloljetničkog pravosuđa. Bez obzira na to koliko je praksa saosjećajna ili inovativna, gubi legitimitet ako krši pravne zaštite ili prava djeteta. Stručnjaci moraju osigurati pravičan proces i proceduralnu regularnost od momenta lišenja slobode do reintegracije. Duboko pravno razumijevanje omogućava donošenje zakonitih i etičkih odluka, sprječavanje povreda prava i zastupanje mladih u slučaju proceduralnih grešaka ili zloupotreba. Na primjer, policijski službenik mora znati kada roditelj ili advokat mora biti prisutan tokom ispitivanja, a socijalni radnik mora biti upoznat sa obavezama čuvanja povjerljivosti podataka o maloljetnicima. Jačanje znanja o zakonima i procedurama doprinosi dosljednoj primjeni reformi, podržava rehabilitaciju i vladavinu prava, i sprečava proizvoljno ili nejednako postupanje.

Stručnjaci sa ovom kompetencijom primjenjuju nacionalne i međunarodne pravne okvire u svakoj fazi slučaja mladog korisnika. Obezbjeduju da sve procedure, uključujući intervjue, saslušanja, pritvore i rehabilitacione mjere, budu u skladu sa proceduralnim garancijama i standardima prava djeteta. Koriste programe preusmjeravanja i alternative pritvoru kad god je to moguće i precizno dokumentuju slučajeve kako bi održali pravni integritet. Na primjer, službenik za uslovnu slobodu osigurava da se revizija pritvora obavi u propisanom roku i da svi izvještaji zadovoljavaju dokaze i standarde.

Praktičari se informišu o pravnim novinama i prilagođavaju praksu promjenama zakona i procedura. Takođe identifikuju i prijavljuju proceduralne nepravilnosti radi očuvanja pravde i odgovornosti. Obuke obuhvataju formalne kurseve iz maloljetničkog prava, ljudskih prava, međunarodnih konvencija i proceduralne etike. Simulacije, kao što su vježbe suđenja ili pravnog pisanja, jačaju praktično razumijevanje. Obuke koje obuhvataju više sektora — pravosuđe, obrazovanje i socijalni rad — promovišu dosljednu primjenu pravnih standarda. Kontinuirani profesionalni razvoj je od suštinskog značaja zbog čestih promjena zakonodavstva u regionu.

Kompetencija Poznavanje zakona i procedura usklađena je sa Poveljom EU o temeljnim pravima i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima, koji svi naglašavaju vladavinu prava, pravičan proces i jednakost pred zakonom. U okviru CORE-ED okvira, ova kompetencija obezbjeđuje da rehabilitacione aktivnosti funkcionišu unutar zakonite i transparentne strukture koja štiti prava djeteta i jača institucionalnu odgovornost. Savladavanjem ove kompetencije, stručnjaci promovišu vrijednosti EU — pravdu,

pravičnost i ljudsko dostojanstvo — osiguravajući da poštovanje zakona ostane nerazdvojno od procesa rehabilitacije.

Zaključak

Tabela kompetencija CORE-ED predstavlja ključni rezultat projekta CORE-ED ACADEMY, prevodeći istraživačke dokaze, iskustva praktičara i evropske političke prioritete u koherentan i primjenjiv okvir kompetencija. Ona pruža jedinstvenu referencu za razvoj, implementaciju i ocjenjivanje obrazovnih programa koji profesionalizuju osoblje u sistemu maloljetničkog pravosuđa i promovišu kulturu rada sa djecom usmjerenu na rehabilitaciju širom Zapadnog Balkana.

Kreiran kroz rigoroznu DACUM metodologiju, okvir identifikuje dvadeset transversalnih kompetencija koje nadilaze pojedinačne profesije i obuhvataju zajedničke kapacitete neophodne za efikasnu korektivnu pedagogiju. Pet domena (Pedagoški, Socijalno-emocionalno učenje – SEL, Tehnološki, Ekološko/socijalno/upravljački – ESG i Upravljanje i politike) čini integrisanu strukturu koja povezuje obrazovanje, brigu, etiku i sistemsku saradnju. Svaka kompetencija je opisana kroz kontekstualne primjene, čime se obezbjeđuje neposredna upotrebljivost za dizajnere kurseva, trenere i institucionalne menadžere.

Operacionalizacija ovog okvira u okviru šireg CORE-ED projekta odvijaće se kroz više međusobno povezanih puteva. Prvo, tabela kompetencija direktno informiše kreiranje dva nova obrazovna programa iz korektivne pedagogije, jedan akademski i jedan profesionalni, usklađena sa nivoima EQF i dizajnirana da podstaknu prekogranično priznavanje kroz mikro-sertifikate. Drugo, kompetencije služe kao osnova za Balkanske istraživačke centre za korektivnu pedagogiju, koji će funkcionisati kao regionalni centri za obuku, istraživanje i politički dijalog. Treće, okvir će usmjeravati procese osiguranja kvaliteta i sertifikacije, osiguravajući koherentnost svih obuka realizovanih u okviru LiberateSkills Correctional Excellence Pact for Skills.

Osim obrazovne vrijednosti, Tabela kompetencija predstavlja i strateški instrument za institucionalnu transformaciju. Implementacijom vrijednosti kao što su inkluzivnost, etika, održivost i saradnja, ona podržava modernizaciju sistema korektivnog obrazovanja i usklađuje nacionalne prakse sa standardima EU i međunarodnim instrumentima ljudskih prava, uključujući Konvenciju UN o pravima djeteta i Bejing pravila.

Na kraju, Okvir kompetencija CORE-ED postavlja obrazovanje kao pokretačku snagu sistemskih promjena u maloljetničkom pravosuđu. Kroz ovaj okvir stručnjaci neće steći

samo tehničke veštine, već će razvijati i empatiju, prilagodljivost i etičku svijest neophodnu za efikasnu podršku ranjivim mladima. Kao živi alat, okvir će se dalje razvijati kroz buduća istraživanja, povratne informacije i praktičnu primjenu, osiguravajući da korektivna pedagogija u Evropi ostane inovativna, humana i zasnovana na dokazima.

Kompetencije

Pedagoške kompetencije

Tabela 3 - Pedagoške kompetencije

Kompetencija	Opis	Primjena
Obrazovni i profesionalni programi	Kreiranje individualizovanih obrazovnih puteva koji kombinuju obrazovanje i zapošljivost.	Integrisanje stručne obuke sa osnovnim programima pismenosti i modulima zasnovanim na ciljevima.
Prilagodljivost i individualno planiranje	Dinamičko prilagođavanje intervencija na osnovu jedinstvenih potreba i napretka svakog mladog korisnika.	Modifikovanje planova ponašanja ili obrazovnih ciljeva u skladu sa novim izazovima ili snagama.
Mentorstvo i rehabilitaciona podrška	Pružanje doslednog vođstva i ohrabrenja radi podrške reintegraciji mladih.	Obezbjedivanje koučinga, slavljenje postignuća i podsticanje na lični razvoj.
Komunikacija usredsređena na dijete	Rad sa maloljetnicima kroz komunikaciju koja je primjerena uzrastu, poštujuća i osnažujuća.	Objašnjavanje procedura jednostavnim jezikom, aktivno slušanje i prilagođavanje tona i poruke razvojnim mogućnostima.
Dizajn nastavnog plana i programa	Planiranje i organizovanje nastavnog sadržaja prilagođenog potrebama mladih koji su u sukobu sa zakonom.	Kreiranje fleksibilnog, razvojno primjerenog i ciljno orijentisanog obrazovnog sadržaja.

Kompetencije za socijalno i emocionalno učenje (SEL)

Tabela 4 - Kompetencije za socijalno i emocionalno učenje (SEL)

Kompetencija	Opis	Primjena
Emocionalna inteligencija i empatija	Razvijanje razumijevanja emocionalnih stanja i uspostavljanje odnosa zasnovanih na povjerenju koji poštuju dostojanstvo mladih.	Procjena i reagovanje na emocionalne signale mladih tokom savjetovanja ili konflikta.
Vještine rješavanja sukoba	Posredovanje i rješavanje međuljudskih sukoba konstruktivno, među mladima ili sa osobljem.	Organizovanje sesija posredovanja među vršnjacima ili restorativnih dijaloga nakon sukoba.
Učešće i podrška porodice	Uključivanje porodica kao partnera u rehabilitaciji radi obezbjeđenja podrške nakon izlaska.	Održavanje porodičnih savjetodavnih sesija ili zajedničkog postavljanja ciljeva.
Upravljanje krizama i deeskalacija	Sprječavanje i reagovanje na akutne incidente smirenim i kontrolisanim strategijama.	Upotreba verbalne deeskalacije tokom emotivnih ispada i izbjegavanje kaznenog izolovanja.
Motivacioni intervju i angažovanje	Podsticanje unutrašnje motivacije za promenu kroz reflektivni i podržavajući dijalog.	Upotreba otvorenih pitanja i afirmacija radi artikulisanja ličnih ciljeva mladih.
Briga zasnovana na traumi	Prepoznavanje uticaja traume na ponašanje mladih i prilagođavanje intervencija radi oporavka.	Reagovanje sa senzitivnošću tokom ispada, izbjegavanje ponovne traumatizacije i uključivanje stručnjaka za mentalno zdravlje po potrebi.

Tehnološke kompetencije

Tabela 5 - Tehnološke kompetencije

Kompetencija	Opis	Primjena
Digitalna pismenost i inovativni alati	Korišćenje tehnologije za unapređenje učenja, komunikacije i upravljanja slučajevima.	Upotreba e-learning platformi ili aplikacija za podršku nastavi i praćenje napretka.
Procjena rizika i upravljanje	Procjena rizika od ponovnog prestupa ili štete i kreiranje prilagođenih planova nadzora.	Primjena strukturisanih alata za procjenu rizika i prilagođavanje intenziteta nadzora u skladu sa rezultatima.

ESG kompetencije (Okruženje, društvo, upravljanje)

Tabela 6 - ESG kompetencije (Okruženje, društvo, upravljanje)

Kompetencija	Opis	Primjena
Kulturna senzitivnost	Poštovanje i prilagođavanje kulturnim razlikama radi obezbjeđenja inkluzivnog i pravičnog tretmana.	Korišćenje kulturno primjerene komunikacije i uključivanje predstavnika zajednice po potrebi.
Inkluzivna praksa (rodna i invalidska senzitivnost)	Prilagođavanje pristupa različitim rodnim i drugim potrebama mladih.	Angažovanje ženskog osoblja za rad sa devojkama i korišćenje vizuelnih pomagala ili pojednostavljenog sadržaja za mlade sa poteškoćama u učenju.
Etičko ponašanje i profesionalne granice	Održavanje integriteta, poverljivosti i profesionalne distance u svim interakcijama sa mladima.	Odbacivanje neprimjerenih ponuda ili favorizovanja i prijavljivanje neetičkog ponašanja.
Svijest o mentalnom	Identifikovanje znakova psihičkog stresa kod	Praćenje ponašanja mladih radi otkrivanja znakova depresije ili

zdravlju i podrška	mladih i upućivanje na odgovarajuće službe.	anksioznosti i uključivanje stručnog osoblja.
---------------------------	---	---

Kompetencije u oblasti upravljanja i politika

Tabela 7 - Kompetencije u oblasti upravljanja i politika

Kompetencija	Opis	Primjena
Međusektorska saradnja i timski rad	Saradnja između službi radi koordinacije rehabilitacionih aktivnosti i sprečavanja fragmentacije podrške.	Učestvovanje u multidisciplinarnim timskim sastancima i izrada zajedničkih planova brige.
Znanje o razvoju deteta i psihologiji	Razumijevanje faza rasta i ponašanja adolescenata radi prilagođavanja intervencija.	Dizajniranje razvojno primjerenih programa i tumačenje ponašanja u kontekstu razvoja.
Pravno i proceduralno znanje	Primena zakona i procedura o pravdi za maloljetnike radi zaštite njihovih prava i osiguranja usklađenosti.	Obezbeđivanje adekvatnog zastupanja tokom ispitivanja i omogućavanje preusmjeravanja kada je to dozvoljeno.

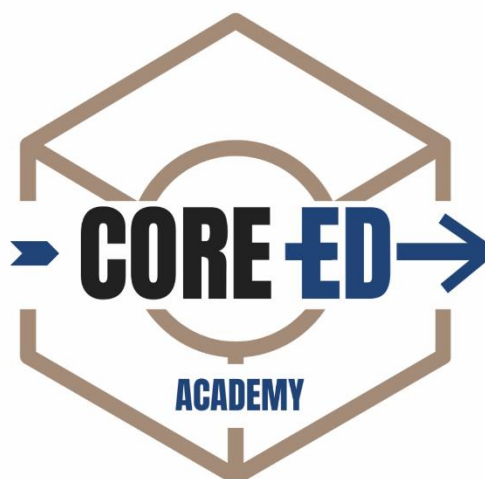
Reference

- CORE-ED Consortium. (2025). *CORE-ED Synthesis Report V2*. Project deliverable, CORE-ED ACADEMY project.
- Council of Europe. (2010). *Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice*.
- European Commission. (2021). *EU strategy on the rights of the child*.
- United Nations. (1989). *Convention on the Rights of the Child*.
- United Nations. (1985). *United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules)*
- United Nations. (2006). *Convention on the Rights of Persons with Disabilities and Optional Protocol*.
- European Commission. (2020). *EU anti-racism action plan 2020–2025*.

- Council of Europe. (1995). *Framework Convention for the Protection of National Minorities*.
- European Commission. (2021). *Union of Equality: Strategy for the Rights of Persons with Disabilities 2021–2030*.
- European Commission. (n.d.). *Digital Education Action Plan (2021–2027)*.
- European Commission. (2021). *European Pillar of Social Rights Action Plan*.

D3.4

Tabela e Kompetencave Thelbësore të CORE ED: Përcaktimi i kompetencave thelbësore për Kurrikulat e Reja

Projekti: 101179359 — CORE-ED ACADEMY — ERASMUS-EDU-2024-CBHE

Kolegji AAB
CILËSI. LEADERSHIP. SUKSESI

UNIVERSITY OF THE
AEGEAN
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΙΓΑΙΟΥ

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

PROJECT NUMBER 101179359

Të dhëna të dokumentit

Titulli i plotë i projektit	Strategji Arsimore Transformuese: Nxitja e Përfshirjes dhe Vlerave të Përbashkëta në Drejtësinë për të Miturit përmes Pedagogjisë Dinamike Korrigjuese dhe Profesionalizimit të Specialistëve, të fuqizuar nga Pakti për Ekselencë Korrigjuese "LiberateSkills" për Aftësi
Akronimi i projektit	CORE-ED ACADEMY
Programi	ERASMUS-EDU-2024-CBHE-STRAND-2
Numri i projektit	101179359
Data e fillimit	01.01.2025
Data e përfundimit	31.12.2027
Produkti i dorëzimit	D3.4 Tabela e Kompetencave Thelbësore të CORE ED: Përcaktimi i kompetencave thelbësore për Kurrikulat e Reja
Paketa e punës	WP3
Data e dorëzimit (në muaj)	Muaji 10
Lloji	Dokument, raport
Niveli i përhapjes	Publike
Përfituesi kryesor	P12 CPIP
Autorët	Alexandru Ursulescu
Përshkrimi i dokumentit	Ky dokument paraqet Tabelën e Kompetencave Thelbësore të CORE ED, një kornizë inovative e zhvilluar brenda projektit CORE-ED ACADEMY për të përcaktuar 20 kompetenca tërthore thelbësore për profesionistët që punojnë në drejtësinë për të miturit. Bazuar në kërkime, konsultime rajonale dhe metodologjinë DACUM, kjo kornizë mbështet rolet në fushat e arsimit, psikologjisë, punës sociale, provës (probation) dhe shërbimeve të kujdestarisë.

Financuar nga Bashkimi Evropian. Qëndrimet dhe opinionet e shprehura janë vetëm të autorëve dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian apo të EACEA-së. As Bashkimi Evropian dhe as autoriteti dhënës i grantit nuk mund të mbahen përgjegjës për to.

Mohim përgjegjësie

Informacioni, dokumentacioni dhe të dhënat e përfshira në këtë produkt pune janë përgatitur nga konsorciumi i projektit CORE ED në kuadër të marrëveshjes së grantit të Komisionit Evropian nr. 101179359, dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht pikëpamjet e Komisionit Evropian. Komisioni Evropian nuk mban asnjë përgjegjësi për përdorimin që mund t'i bëhet informacionit të përfshirë këtu.

Ky produkt pune përmban vepra origjinale të papublikuara, përveç rasteve kur tregohet qartë ndryshe. Njohja e materialeve të botuara më parë dhe e punës së autorëve të tjerë është bërë përmes citimeve, referencave ose të dyjave. Riprodhimi lejohet, me kusht që të përmendet burimi.

Çdo shpërndarje e rezultateve pasqyron vetëm qëndrimin e autorëve, dhe Komisioni Evropian nuk mban përgjegjësi për përdorimin që mund t'i bëhet informacionit që përmban. Përmbajtja e kësaj publikimi është përgjegjësi e vetme e autorëve.

Mesazh për të drejtën e autorit (vetëm për raportet publike)

Ky raport, nëse nuk është konfidencial, licencohet sipas Licencës Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0); një kopje mund të gjendet këtu: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Historiku i dokumentit

Versioni	Data	Dërguar nga	Rishikuar nga	Shënime
VER0	17.10.2025	Alexandru Ursulescu		
VER1	29.10.2025	Alexandru Ursulescu	Orkun Aydın, Olta Qirjazi, Carmen Baías, Lydia Vakoula	
VER2				

Përmbajtja

Përmbledhje Ekzekutive.....	146
Korniza e Kompetencave	147
Metodologjia dhe Struktura e Tabelës.....	147
Metodologjia: Identifikimi dhe Verifikimi i Fushave të Kompetencës	148
Struktura dhe Logjika e Tabelës së Kompetencave	150
Përshkrimi i Kompetencave Thelbësore	152
Kompetencat Pedagogjike	152
1. Hartimi i Programeve Arsimore dhe Profesionale	152
2. Përshtatshmëria dhe Planifikimi Individual	154
3. Mentorimi dhe Fokusi në Rehabilitim	155
4. Komunikimi i Përqendruar te Fëmija	156
5 Hartimi i Kurrikulës (Curriculum Design)	158
Kompetencat e të Nxënit Social dhe Emocional (SEL)	159
6. Inteligjenca Emocionale dhe Empatia	159
7. Aftësitë për Zgjidhjen e Konfliktëve.....	161
8. Përfshirja dhe Mbështetja Familjare	163
9. Menaxhimi i Krizave dhe Ç'përshkallëzimi.....	164
10. Intervistimi Motivues dhe Angazhimi	166
11. Kujdesi me Ndjeshmëri ndaj Traumës.....	167
Kompetencat teknologjike	168
12. Aftësia Digjitale dhe Përdorimi i Mjeteve Inovative	168
13. Vlerësimi dhe Menaxhimi i Rrezikut.....	170
Kompetencat ESG (Mjedisore, Sociale, Qeverisëse)	171
14. Ndjeshmëria Kulturore.....	171
15. Praktika Gjithëpërfshirëse (e Ndjeshme ndaj Gjinisë dhe Aftësisë së Kufizuar).....	172
16. Sjellja Etike dhe Kufijtë Profesionalë	173
17. Ndërgjegjësimi dhe Mbështetja për Shëndetin Mendor	175
Kompetencat e qeverisjes dhe politikes	176

18. Bashkëpunimi Ndërinstitucional dhe Puna në Grup	176
19. Njohuritë mbi Zhvillimin e Fëmijës dhe Psikologjinë	177
20. Njohuritë Ligjore dhe Procedurale	179
Konkluzione.....	180
Tabela e Kompetencave.....	181
Kompetencat Pedagogjike	181
Kompetencat e Mësimit Social dhe Emocional (SEL).....	182
Kompetencat Teknologjike	183
Kompetencat ESG (Mjedisore, Sociale dhe të Qeverisjes.....	184
Kompetencat e Qeverisjes dhe Politikave	184
Referencat.....	185

Figura

<i>Figura 1 – Fushat e Kompetencës</i>	<i>147</i>
<i>Figura 2 – Metodologjia dhe Struktura e tabelës</i>	<i>147</i>
<i>Figura 3 - Dizajni i Programit Arsimor dhe Profesional</i>	<i>153</i>
<i>Figura 4 - Vlerat e Inteligjencës Emocionale</i>	<i>160</i>
<i>Figura 5 - Sjellja Etike dhe Kufijtë Profesionalë</i>	<i>174</i>

Tabela

<i>Tabela 1 – Fushat dhe Qëllimi i Kompetencave</i>	<i>150</i>
<i>Tabela 2 – Hapat e Menaxhimit dhe Ç'përshkallëzimit të Krizës</i>	<i>165</i>
<i>Tabela 3 - Kompetencat pedagogjike</i>	<i>181</i>
<i>Tabela 4 - Kompetencat e të Nxënit Social dhe Emocional (SEL)</i>	<i>182</i>
<i>Tabela 5 - Kompetencat Teknologjike</i>	<i>183</i>
<i>Tabela 6 - Kompetencat ESG</i>	<i>184</i>
<i>Tabela 7 - Kompetencat e Qeverisjes dhe Politikave</i>	<i>184</i>

Përmbledhje Ekzekutive

Tabela e Kompetencave të CORE ED përfaqëson një arritje inovative brenda projektit CORE-ED ACADEMY, e konceptuar për të përcaktuar fushat horizontale të kompetencave thelbësore për profesionistët që punojnë në fushën e drejtësisë për të miturit. Veprimi 3.3.2 ndërtohet mbi bazën metodologjike të vendosur përmes Raportit Sintetik të CORE ED dhe qasjes DACUM, duke integruar gjetjet kërkimore dhe perspektivat e palëve të interesit nga institucionet e arsimit të lartë, autoritetet korrektuese dhe shoqëria civile në të gjithë Ballkanin Perëndimor.

Ky produkt pune synon të krijojë një kornizë të plotë dhe të transferueshme të kompetencave, të përshtatur me nevojat e profesionistëve të përfshirë në ekosistemin korrektues, duke theksuar qasjet me fokus pedagogjik në drejtësinë për të miturit. Tabela identifikon njëzet fusha kompetencash, duke u përqendruar në aftësi tërthore që janë të zbatueshme në disa profesione, si arsimtarë, psikologë, punonjës socialë, oficerë korrektues dhe specialistë të proves, duke siguruar koherencë, përshtatshmëri dhe zhvillim profesional afatgjatë.

Korniza pasqyron vlerat themelore të përfshirjes, rehabilitimit dhe praktikës së bazuar në prova, duke kombinuar dimensionet pedagogjike, digjitale, etike dhe socio-emocionale. Ajo është në përputhje me Modelin Evropian të të Nxënit dhe Paktin për Ekselencë Korrigjuese "LiberateSkills", duke promovuar të nxënit gjatë gjithë jetës dhe njohjen e aftësive përmes mikro-kredencialeve. Çdo kompetencë përcaktohet përmes përshkruesve të qartë që mbështesin integrimin e saj si në kurrikulat e arsimit të lartë, ashtu edhe në programet e trajnimit profesional të vazhdueshëm.

Tabela e Kompetencave të CORE ED shërben si një instrument themelor për zhvillimin e dy programeve të reja arsimore në Pedagogjinë Korrektuese, një kurs profesional pas-bachelor dhe një kurs akademik për studentët e arsimit të lartë, duke siguruar përputhshmëri midis rezultateve të të nxënit akademik dhe kërkesave të tregut të punës. Për më tepër, ajo mbështet krijimin e Qendrave Kërkimore Ballkanike për Pedagogjinë Korrektuese, duke ofruar një bazë të unifikuar konceptuale për kërkimin, trajnimin dhe zhvillimin e politikave në fushën e edukimit në drejtësinë për të miturit.

Duke prezantuar këtë kornizë të strukturuar të kompetencave, projekti CORE-ED ACADEMY adreson një boshllëk të rëndësishëm në profesionalizimin e sektorit korrektues. Ai nxit sinergji midis ofruesve të arsimit dhe institucioneve korrektuese, duke forcuar angazhimin evropian ndaj cilësisë, përfshirjes dhe inovacionit në arsimin e lidhur me drejtësinë.

Në përfundim, Tabela e Kompetencave të CORE ED ofron një bazë të fortë për përgatitjen e një brezi të ri profesionistësh të trajnuar mirë, të ndërgjegjshëm dhe përgjegjës në drejtësinë për të miturit. Ajo pasqyron synimin e projektit për ta bërë arsimin e lartë një forcë thelbësore në përmirësimin e sistemeve të drejtësisë, në mbështetjen e ndryshimeve institucionale dhe në ndërtimin e aftësive profesionale të qëndrueshme në Ballkan dhe përtej tij.

Korniza e Kompetencave

Figura 1 – Fushat e Kompetencës

Korniza e kompetencave e zhvilluar për Tabelën e Kompetencave të CORE ED ofron një model të strukturuar dhe të mbështetur në kërkime shkencore për pajisjen e

profesionistëve në sektorin e drejtësisë për të miturit me aftësitë dhe njohuritë bazë të nevojshme për të mbështetur praktikën arsimore gjithëpërfshirëse, rehabilituese dhe të bazuara në të drejtat e njeriut. E bazuar në gjetjet e Raportit Sintetik CORE-ED (D3.1), kjo kornizë i përgjigjet sfidave në zhvillim dhe kërkesave ndërdisiplinore të pedagogjisë korrektuese në Ballkanin Perëndimor dhe më gjerë.

Kjo kornizë është hartuar për të shërbyer si udhërrëfyes si për arsimin e lartë (HE) ashtu edhe për arsimin dhe formimin profesional (VET), duke garantuar përputhshmëri me standardet evropiane të të nxënës dhe me lëvizshmërinë ndërsektoriale. Ajo vë theks të fortë mbi kompetencat tërthore që zbatohen horizontalisht në të gjitha profesionet, qoftë juridike, psikosociale, arsimore apo korrektuese, duke ofruar një pikë referimi të përbashkët për hartuesit e kurrikulave, institucionet e trajnimit dhe agjencitë korrektuese.

E ndërtuar mbi pesë fusha thelbësore të kompetencave, Pedagogjike, Të Nxënës Social dhe Emocional (SEL), Teknologjike, Mjedisore/Shoqërore/Qeverisëse (ESG) dhe Qeverisje & Politika, kjo kornizë integron parimet e qëndrueshmërisë, të drejtave të njeriut dhe përqendrimit të fëmijës në çdo dimension të praktikës profesionale. Në këtë mënyrë, ajo pasqyron një angazhim institucional më të gjerë ndaj drejtësisë sociale, përgjegjshmërisë etike dhe zhvillimit të qëndrueshëm brenda sistemeve të drejtësisë për të miturit.

Duke i integruar këto kompetenca në programet arsimore dhe në rrugët e zhvillimit profesional të vazhdueshëm, kjo kornizë mbështet profesionalizimin e roleve korrektuese, promovon inovacionin në mjediset e të nxënës, dhe siguron që profesionistët e së ardhmes të jenë të pajisur për të përmbushur nevojat komplekse psikosociale dhe zhvillimore të fëmijëve dhe të të rinjë në konflikt me ligjin.

Metodologjia dhe Struktura e Tabelës

Figura 2 – Metodologjia dhe Struktura e tabelës

Metodologjia: Identifikimi dhe Verifikimi i Fushave të Kompetencës

Zhvillimi i Tabelës së Kompetencave të CORE-ED ishte një proces shumëfazor që kombinoi kërkimin shkencor, angazhimin e palëve të interesit dhe validimin iterativ në

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor the EACEA can be held responsible for them.

gjashtë vende. Qëllimi ishte të identifikoheshin fushat e kompetencës dhe të sigurohej që ato të ishin të bazuara në prova dhe të zbatueshme në mënyrë të gjerë. Procesi u zhvillua përmes disa hapave kryesorë:

- 1. Kërkimi i dokumenteve** – Ky kërkim paraprak ofroi një inventar bazë të fushave potenciale të kompetencës, duke u mbështetur në standardet ndërkombëtare dhe praktikatat më të mira. Projekti identifikoi fushat tematike fillestare dhe boshllëqet ekzistuese, duke siguruar që puna në terren që do të pasonte të ndërtohej mbi një bazë të fortë provash. Ky hap theksoi fushat e gjera të aftësive (si aftësitë pedagogjike, komunikimi, aftësia digjitale, etika) të cilat udhëhoqën mbledhjen e të dhënave në fazat pasuese.
- 2. Workshop-et DACUM me praktikuesit:** Më pas, në secilin vend partner (Shqipëri, Bosnje dhe Hercegovinë, Kosovë, Mal i Zi, Greqi dhe Rumani) u zhvilluan punëtori gjithëpërfshirëse në terren, duke përdorur metodologjinë DACUM (Developing A Curriculum – Zhvillimi i një Kurrikule). Në këto punëtori morën pjesë praktikues të ndryshëm, përfshirë edukatorë në institucione korrektuese, psikologë, punonjës socialë, juristë dhe oficerë korrektues, të cilët bashkëpunuan për të hartuar detyrat dhe përgjegjësitë e roleve kryesore në edukimin korrektues të të miturve. Përmes analizës së udhëhequr, çdo ekip kombëtar zhvilloi një hartë të detajuar DACUM, që përshkruante profilet profesionale kryesore dhe kompetencat e nevojshme për të vepruar në mënyrë efektive në kontekstin e drejtësisë për të miturit. Kjo qasje nga poshtë-lart siguroi që realitetet aktuale dhe kompetencat e parashikuara për të ardhmen (nevoja të reja për aftësi) të reflektoheshin drejtpërdrejt nga ekspertët e terrenit.
- 3. Intervista dhe Konsultime me Ekspertë:** Paralelisht me punëtoritë DACUM, projekti angazhoi ekspertë tematikë përmes intervistave dhe grupeve të fokusuara. Ekspertë akademikë në arsim korrektues, praktikues të nivelit të lartë dhe politikëbërës nga vendet pjesëmarrëse u ftuan të rishikonin listat paraprake të kompetencave dhe të jepnin kontributet e tyre. Këto konsultime me ekspertë shërbyen për të verifikuar dhe përsosur gjetjet e punëtorive DACUM: ekspertët ndihmuan në identifikimin e kompetencave që mungonin, siguruan qartësi në përkufizime, dhe lidhën kompetencat me kornizat dhe vlerat më të gjera evropiane.
- 4. Verifikimi Ndërkufitar nga Palët e Interesit:** Në fazën përfundimtare, u zhvillua një proces validimi ndërkufitar për të siguruar që tabela e kompetencave të ishte e zbatueshme dhe e pranueshme në të gjitha kontekstet e vendeve partnere. U organizuan punëtori validimi dhe konsultime online, duke bashkuar përfaqësues

nga institucionet korrektuese, ofruesit e arsimit dhe trajnimit, shoqëria civile dhe autoritetet publike në secilin vend. Gjatë kësaj faze, palët e interesit shqyrtuan nëse kompetencat e propozuara përputheshin me nevojat e tyre lokale dhe nëse duheshin bërë ndonjë rregullim apo përshtatje.

Kjo metodologji bashkëpunuese dhe iteruese siguroi që fushat e identifikuar të kompetencës të ishin të bazuara në prova, të informuara nga praktikuesit dhe të verifikuara nga një gamë e gjerë ekspertësh dhe përdoruesish përfundimtarë. Në thelb, procesi kombinoi kërkimin nga lart-poshtë me kontributin nga poshtë-lart, për të kapur të gjithë spektrin e aftësive të nevojshme, dhe i validoi rigorozisht këto gjetje në disa vende përpara finalizimit të tabelës së kompetencave.

Struktura dhe Logjika e Tabelës së Kompetencave

Tabela e Kompetencave të CORE-ED është ndërtuar mbi fusha të qarta të përcaktuara të kompetencave, të organizuara në mënyrë horizontale, dhe jo sipas roleve të veçanta profesionale. Kjo strukturë është rezultat i analizës së të dhënave dhe i kontributit të palëve të interesit. Për këtë arsye, kompetencat paraqiten në pesë fusha kryesore, secila duke përfaqësuar një dimension thelbësor të kapaciteteve profesionale për individët që punojnë në mjediset arsimore të drejtësisë për të miturit:

Tabela 1 – Fushat dhe Qëllimi i Kompetencave

Fusha e Kompetencës	Qëllimi dhe Fokusi
Kompetencat Pedagogjike	Përfshijnë aftësitë dhe njohuritë që lidhen me mësimdhënien dhe praktikën e të nxënësve në mjediset korrektuese. Kjo fushë përfshin kompetencat në hartimin e mësimdhënies, pedagogjinë e përqendruar te nxënësi, metodat e vlerësimit dhe strategjitë e përshtatura të mësimdhënies për të rinjtë në paraburgim apo qendra rehabilitimi. Ajo pasqyron theksin e projektit mbi “pedagogjinë e parë”, duke siguruar që i gjithë stafi të kontribuojë në ndërhyrje arsimore (p.sh. lehtësimin e aktiviteteve mësimore, motivimin e nxënësve dhe përshtatjen e kurrikulave sipas nevojave individuale).
Kompetencat e të Nxënësve Social	Përfshijnë aftësitë e nevojshme për të mbështetur zhvillimin personal, komunikimin dhe marrëdhëniet

dhe Emocional (SEL)	pozitive. Këto kompetenca përfshijnë inteligjencën emocionale, empatien, zgjidhjen e konflikteve, mentorimin dhe aftësitë këshilluese, si dhe aftësinë për të nxitur përfshirjen dhe vlerat e përbashkëta ndërmjet të rinjve. Duke zhvilluar kompetencat SEL, profesionistët mund të menaxhojnë më mirë dinamikat e grupit, të adresojnë traumat dhe sjelljet problematike, dhe të krijojnë një mjedis mbështetës që nxit rritjen socio-emocionale dhe (ri)integrimin.
Kompetencat Teknologjike	Përfshijnë aftësitë digjitale dhe përdorimin e teknologjisë që lidhen me arsimimin dhe menaxhimin korrektues. Kjo fushë përfshin kompetenca në përdorimin e platformave e-learning, komunikimin digjital, menaxhimin e sigurisë dhe privatësisë online për nxënësit, si dhe përdorimin e teknologjisë arsimore për të përmirësuar procesin e të nxënës. Ajo përfshin gjithashtu ndjekjen e inovacioneve dhe integrimin e aftësive në Teknologjinë e Informacionit dhe Komunikimit (TIK), në mënyrë që si stafi, ashtu edhe nxënësit, të përfitojnë nga burimet moderne arsimore dhe të urahet hendeku digjital që shpesh ekziston në mjediset korrektuese.
Kompetencat ESG (Mjedisore, Shoqërore dhe të Qeverisjes)	Përfshijnë parime etike, të qëndrueshme dhe shoqërisht përgjegjëse të praktikës profesionale. Kategoria e këtyre kompetencave bazohet në faktorët ESG dhe vlerat evropiane, duke përfshirë kuptimin dhe respektimin e të drejtave të njeriut dhe standardeve për mbrojtjen e fëmijëve, promovimin e barazisë gjinore dhe diversitetit, si dhe integrimin e qëndrueshmërisë në proceset profesionale. Këto kompetenca synojnë që profesionistët të veprojnë me një etikë të fortë profesionale, të kontribuojnë në të mirën e përbashkët dhe të harmonizohen me objektivat më të gjera të drejtësisë, përfshirjes dhe shtetit të së drejtës.

Kompetencat e Qeverisjes dhe Lidershipit	Fokusohehet në aftësitë që lidhen me menaxhimin organizativ, koordinimin ndërinstytucional dhe lidershipin brenda ekosistemit të arsimit në drejtësinë për të mitur. Kompetencat në këtë fushë përfshijnë planifikimin strategjik, zbatimin e politikave, sigurimin e cilësisë, marrjen e vendimeve të bazuara në të dhëna dhe qeverisjen bashkëpunuese (për shembull, bashkëpunimi efektiv me gjykatat, shërbimet e provës, shkollat dhe OJF-të). Duke zhvilluar kompetenca në fushën e qeverisjes, profesionistët (veçanërisht ata në role drejtuese ose koordinuese) mund të sigurojnë që ndërhyrjet arsimore të jenë të mirëmenaxhuara, në përputhje me standardet dhe të mbështetura nga një kornizë institucionale kohezive. Kjo fushë mbështet idenë se edhe edukatorët dhe stafi në vijën e parë përfitojnë nga kuptimi i sistemit më të gjerë dhe nga ushtrimi i lidershipit brenda fushës së tyre të përgjegjësisë.
---	---

Përshkrimi i Kompetencave Thelbësore

Kompetencat Pedagogjike

1. Hartimi i Programeve Arsimore dhe Profesionale

Hartimi i Programeve Arsimore dhe Profesionale i referohet aftësisë për të krijuar rrugë të strukturuar të të nxënës dhe trajnimit që plotësojnë nevojat specifike arsimore dhe të punësueshmërisë së të rinjve që ndodhen në paraburgim ose nën mbikëqyrje. Kjo kompetencë përfshin integrimin e mësimdhënies akademike, aftësive praktike profesionale dhe edukimit për aftësi jetësore në programe koherente dhe të përshtatshme, që nxisin zhvillimin personal dhe ri-integrimin në shoqëri. Në kontekstin e drejtësisë për të miturit, shumë të rinj kanë përjetuar shpërndarje nga arsimi dhe mungesë të mundësive për formim profesional. Kjo kompetencë është thelbësore për të kompensuar boshllëqet arsimore, për të rritur punësueshmërinë dhe për të përmbushur të drejtën për arsim, të garantuar nga kornizat ndërkombëtare dhe evropiane. Duke hartuar programe gjithëpërfshirëse dhe të personalizuar, profesionistët mbështesin rehabilitimin përmes

të nxënit, duke ndihmuar të rinjtë të zbulojnë pikat e tyre të forta, të rikrijnë besimin në vetvete dhe të përgatiten për një jetë të ligjshme dhe produktive pas lirimt.

Profesionalistët e demonstrojnë këtë kompetencë duke vlerësuar nivelin arsimor, njohuritë kognitive dhe interesat e çdo të riu, për të hartuar plane të individualizuara të të nxënit.

Në praktikë, një arsimtar korrektues mund të kombinojë mësim leximi dhe matematike bazë me module profesionale si punime druri, teknologji informacioni apo art kulinar. Programet mësimore përshtaten sipas nivelit zhvillimor, përfshijnë qëllime afatshkurtra të arritshme dhe lidhen drejtpërdrejt me planin e rehabilitimit të të riut. Për shembull, një orar i kombinuar mund të përfshijë mësim akademik në mëngjes, punëtori profesionale në pasdite dhe sesione mbi aftësitë jetësore ose komunikimin në intervale të tjera. Bashkëpunimi me shkollë, qendra trajnimi apo punëdhënësit të jashtëm siguron vazhdimësinë e arsimit edhe pas daljes nga institucionet korrektuese. Zbatimi efektiv kërkon vlerësim të vazhdueshëm, duke rishikuar kurrikulën për të reflektuar përparimin dhe aspiratat në ndryshim të nxënësve. Zhvillimi i kësaj kompetence mbështetet në trajnim profesional në hartimin e kurrikulës, psikologjinë e mësimdhënies dhe pedagogjinë profesionale. Bashkëpunimi ndërdisiplinor ndërmjet arsimtarëve, punonjësve socialë dhe trajnerëve profesionalë forcon aspektin praktik të hartimit të programeve. Vizitat studimore në institucione profesionale, punëtoritë mbi raste konkrete dhe sesionet e shkëmbimit midis kolegëve e thellojnë më tej kuptimin praktik të kësaj kompetence.

Educational and Vocational Program Design

Figura 3 - Dizajni i Programit Arsimor dhe Profesional

Kjo kompetencë pasqyron drejtpërdrejt angazhimin e Bashkimit Evropian ndaj arsimit

gjithëpërfshirës, të nxëniet gjatë gjithë jetës dhe rehabilitimit brenda sistemeve të drejtësisë.

Ajo është në përputhje me Shtyllën Evropiane të të Drejtave Sociale dhe Strategjinë e BE-së për të Drejtat e Fëmijës, të cilat theksojnë se personat e ndaluar ruajnë të drejtën për arsim cilësor dhe trajnim profesional. Duke fuqizuar të rinjtë që kanë kryer vepra penale përmes mundësive të strukturuar për të nxënë, profesionistët përparojnë vlerat e BE-së për barazi, dinjitet njerëzor dhe pjesëmarrje aktive qytetare.

2. Përshtatshmëria dhe Planifikimi Individual

Përshtatshmëria dhe Planifikimi Individual i referohen aftësisë për të hartuar, zbatuar dhe rishikuar vazhdimisht strategjitë ndërhyrëse që i përgjigjen profilit unik, fazës zhvillimore dhe rrethanave në ndryshim të çdo të riu. Kjo kompetencë refuzon qasjet uniforme dhe përqafon planifikimin e personalizuar dhe fleksibël në të gjitha fushat, arsimore, sjellore dhe rehabilituese, duke garantuar që çdo i ri të marrë mbështetje të përshtatur me pikat e tij të forta dhe sfidat individuale. Në sistemet e drejtësisë për të miturit, të rinjtë ndryshojnë ndjeshëm në moshë, pjekuri, aftësi njohëse, sfond kulturor, preferenca të të nxëniet dhe histori personale. Këto dallime kërkojnë qasjen fleksibël dhe individuale, në vend të programeve të ngurta standarde. Përshtatshmëria siguron që ndërhyrjet të mbeten të vlefshme dhe efektive edhe kur kushtet ndryshojnë, ndërsa planifikimi individual mishëron një etikë me bazë të drejtat e njeriut dhe qasje të përqendruar te fëmija, duke e njohur secilin të ri si individ, dhe jo si “numër rasti”. Në pedagogjinë korrektuese, kjo kompetencë parandalon mospërfshirjen, nxit motivimin, dhe forcon procesin rehabilitues, duke përafruar ndërhyrjet me nevojat reale zhvillimore dhe psikosociale.

Profesionistët e demonstrojnë këtë kompetencë përmes hartimit dhe rishikimit periodik të planeve individuale të rastit ose të të nxëniet. Për shembull: një arsimtar korrektues mund të përshtasë metodën e mësimdhënies për një të ri që vështirësohet në grup, duke përdorur mësim individual ose ushtrime praktike; një oficer prove mund të ndryshojë kontratën e sjelljes, duke shtuar stimuj ose mentorim të ri pas vlerësimit të progresit të kufizuar. Përshtatshmëria përfshin gjithashtu menaxhimin e situatave të paparashikuara, p.sh. qetësimin e një nxënësi të irrituar ose rikonceptimin e planit të ri-integrimit kur ndryshojnë kushtet familjare. Takimet ndërdisiplinore sigurojnë që arsimtarët, psikologët dhe punonjësit socialë të përditësojnë së bashku planin e secilit të ri bazuar në vlerësimet aktuale. Ky proces thekson shkathtësinë profesionale, ndërgjegjësimin situacional dhe angazhimin për përmirësim të vazhdueshëm. Zhvillimi i kësaj kompetence kërkon të nxënie përmes përvojës dhe skenarëve praktikë. Programet e trajnimit përdorin shpesh raste të simuluar dhe ushtrime reflektuese, për të ndihmuar profesionistët të

praktikojnë zgjidhjen e shpejtë të problemeve dhe rishikimin e planeve. Teknikat e vlerësimit formues (p.sh. feedback-u i vazhdueshëm, vëzhgimi dhe vetë-reflektimi) u mësojnë profesionistëve si të monitorojnë progresin dhe të përshtatin strategjitë në kohë reale. Kursi në psikologjinë zhvillimore, arsimin gjithëpërfshirës dhe komunikimin ndërkulturor forcon aftësinë për të njohur nevojat e ndryshme dhe për të përshtatur ndërhyrjet përkatëse. Diskutimet midis kolegëve dhe mbledhjet e supervizimit mbështesin zhvillimin e vendimmarrjes adaptive dhe menaxhimit fleksibël të rasteve.

Përshtatshmëria dhe Planifikimi Individual janë ngushtësisht të përafruara me standardet evropiane për drejtësinë miqësore ndaj fëmijëve dhe me Strategjinë e BE-së për të Drejtat e Fëmijës, të cilat theksojnë ndërhyrjet e personalizuar, të bazuara në nevoja specifike për të miturit. Kjo kompetencë forcon Shtyllën Evropiane të të Drejtave Sociale, veçanërisht parimet që lidhen me barazinë, përfshirjen dhe aksesin në arsim cilësor për të gjithë nxënësit. Duke iu përgjigjur të rinjve aty ku ndodhen, profesionistët mishërojnë vlerat evropiane të respektit për dinjitetin njerëzor, diversitetin dhe të drejtat individuale. Brenda kornizës CORE-ED, përshtatshmëria siguron që përpjekjet rehabilituese të mbeten fleksibël, humane dhe efektive, duke transformuar mjediset e drejtësisë për të miturit në hapësira që mbështesin realisht të nxënit, zhvillimin dhe riintegrimin.

3. Mentorimi dhe Fokusi në Rehabilitim

Mentorimi dhe Fokusi në Rehabilitim i referohen aftësisë së profesionistëve për të udhëhequr, mbështetur dhe motivuar të rinjtë në konflikt me ligjin përmes marrëdhënieve konstruktive, të bazuara në besim dhe respekt të ndërsjellë. Ajo përfshin rolin e profesionistëve jo vetëm si zbatues të rregullave, por si mentorë, edukatorë dhe këshillues jetësorë që vendosin në qendër zhvillimin personal, vetëdijen dhe riintegrimin në shoqëri. Kjo kompetencë thekson angazhimin ndërpersonal, empatien dhe rehabilitimin e orientuar drejt qëllimeve si bazë të çdo ndërveprimi profesional. Ajo zë një vend qendror në pedagogjinë korrektuese, pasi zhvendos kulturën institucionale nga ndëshkimi drejt edukimit dhe transformimit. Pa një fokus rehabilitues, ndërhyrjet rrezikojnë të bëhen mekanike ose ndëshkuese, duke trajtuar simptomat në vend të shkaqeve të sjelljeve delikuede. Shumë të rinj të përfshirë në sistemin e drejtësisë kanë mungesë figurash të qëndrueshme prindërore dhe kanë përjetuar pasiguri, trauma ose neglizhencë. Një qasje mentorimi mbush këtë boshllëk, duke ofruar udhëzim të qëndrueshëm, strukturë morale dhe shpresë.

Profesionalistët e demonstrojnë këtë kompetencë përmes sjelljes së tyre të përditshme dhe hartimit të programeve. Për shembull: një oficer prove mund të veprojë si trajner, duke ndihmuar një të ri të përcaktojë qëllime afatshkurtra (p.sh. përmirësimin e

vetëkontrollit ose përgatitjen për punësim) dhe të rishikojë progresin në mënyrë të rregullt; një arsimtar korrektues mund të integrojë ushtrime reflektuese, si ditarë personale, diskutime në grup ose aktivitete artistike, që nxisin vetë-analizën dhe ndjenjën e empatisë. Stafi i trajnuar në mentorim përdor qasje ripërtritëse (restorative approaches) në mjediset e grupit, duke lehtësuar dialogun ndërmjet bashkëmoshatarëve dhe mbështetjen e ndërsjellë, në vend që të mbështetet vetëm te masat disiplinore. Edhe situatat disiplinore kthehen në mundësi për të nxënë, duke u trajtuar përmes dialogut dhe reflektimit, në vend të ndëshkimit. Qëndrimi pozitiv dhe shpresëdhënës, edhe kur të rinjtë hasin pengesa ose përsërisin sjellje problematike, tregon se ndryshimi është proces, jo ngjarje e vetme. Zhvillimi i kësaj kompetence kërkon përgatitje të përqendruar në metodat e mentorimit, teknikat e këshillimit dhe inteligjencën emocionale. Trajnimet zakonisht përfshijnë simulime (role-play), praktika të mbikëqyrura dhe supervizim reflektues me mentorë me përvojë. Profesionalistët mësojnë dëgjimin aktiv, komunikimin jodhunor, intervistimin motivues dhe kujdesin me ndjeshmëri ndaj traumës. Ata zhvillojnë gjithashtu vetëdije dhe qëndrueshmëri emocionale për të ruajtur optimizmin dhe për të shmangur lodhjen profesionale (burnout). Programet e mentorimit ndërmjet kolegëve dhe punëtoritë ndërdisiplinore forcojnë bashkëpunimin dhe përgjegjësinë e përbashkët për progresin e të rinjve. Mjediset e të nxënësve i inkurajojnë praktikuesit të reflektojnë mbi vlerat, paragjykimet dhe stilet e tyre të komunikimit, duke siguruar autenticitet dhe empati në marrëdhëniet e mentorimit.

Mentorimi dhe Fokusi në Rehabilitim është në përputhje të drejtpërdrejtë me standardet e Bashkimit Evropian dhe të Këshillit të Evropës, të cilat e përcaktojnë drejtësinë për të miturit si një sistem të përqendruar në arsim, përfshirje shoqërore dhe riintegrim. Ajo mbështet Strategjinë e BE-së për të Drejtat e Fëmijës dhe Rregullat e Pekinit të Kombeve të Bashkuara (1985), që theksojnë mirëqenien e fëmijës dhe potencialin për ndryshim. Kjo kompetencë mishëron vizionin arsimor transformues të projektit CORE-ED, duke siguruar që profesionistët e drejtësisë të veprojnë si agjentë të rehabilitimit dhe fuqizimit personal.

4. Komunikimi i Përqendruar te Fëmija

Komunikimi i Përqendruar te Fëmija është aftësia për të komunikuar me të miturit në mënyra që janë të përshtatshme për moshën, respektuese dhe fuqizuese. Kjo nënkupton përdorimin e një gjuhe të qartë e të kuptueshme, një toni empatik, si dhe strategji komunikimi të përshtatura me nivelin zhvillimor, sfondin kulturor dhe gjendjen emocionale të çdo të riu. Qëllimi është që i riu jo vetëm të kuptojë atë që i komunikohet, por edhe të ndjehet i dëgjuar, i respektuar dhe i përfshirë në dialog. Në mjediset korrektuese, komunikimi efektiv është bazë e çdo procesi arsimor, terapeutik ose disiplinor. Të rinjtë në konflikt me ligjin shpesh kanë mungesë besimi ndaj figurave

autoritare ose vështirësi në shprehjen e emocioneve, si pasojë e traumave apo përvojave negative me të rriturit. Një qasë komunikimi e përqendruar te fëmija ndihmon në rindërtimin e besimit, duke trajtuar të rinjtë si pjesëmarrës aktivë në procesin e rehabilitimit, e jo si marrës pasivë të urdhrave. Kjo kompetencë mbështet drejtpërdrejt parimet e drejtësisë miqësore ndaj fëmijëve, duke njohur të drejtën e të miturve për t'u informuar, për të shprehur lirisht mendimet e tyre dhe për të marrë pjesë në vendime që ndikojnë në jetën e tyre. Ajo gjithashtu zbut pabarazitë e pushtetit që ekzistojnë natyrshëm në sistemet e drejtësisë dhe kontribuon në ndjenjën e dinjitetit dhe drejtësisë. Kur profesionistët komunikojnë në mënyrë të hapur, të duruar dhe me empati, ata mundësojnë që të rinjtë të ndajnë çështje të fshehura (p.sh. frikë, zemërim ose probleme familjare), duke e bërë ndërhyrjen më efektive dhe më humane.

Profesionalistët e aftë në këtë kompetencë komunikojnë në mënyrë të qetë, të strukturuar dhe mbështetëse. Për shembull: kur shpjegojnë një masë disiplinore ose një procedurë ligjore, ata përdorin gjuhë të thjeshtë, jo teknike dhe sigurohen që i riu ta ketë kuptuar informacionin; në kontekstin gjyqësor, kjo mund të nënkuptojë ndarjen e hapave kompleksë në shpjegime të qarta dhe të përshtatura për moshën, duke verifikuar kuptueshmërinë përmes pyetjeve. Në ndërveprimet e përditshme, stafi përdor dëgjim aktiv (p.sh. ruajtjen e kontaktit me sy, pohimin me kokë, përmbledhjen dhe pasqyrimin e fjalëve të të riut), për të treguar vëmendje dhe respekt të sinqertë. Në situata konflikti, ata reagojnë me ton të matur dhe gjuhë qetësuese, duke pranuar emocionet në vend që të mbështeten në autoritet apo ndëshkim. Përshtatja është thelbësore: profesionistët modifikojnë mënyrën e komunikimit sipas nivelit zhvillimor, aftësisë njohëse ose kontekstit kulturor. Për shembull, ata mund të përdorin ndihma vizuale për të rinjtë me vështirësi në të nxënë ose shpjegime të thjeshtuara për adoleshentët më të vegjël. Ndjeshmëria ndaj normave kulturore ndihmon gjithashtu në krijimin e dialogut të respektueshëm dhe gjithëpërfshirës. Zhvillimi i kësaj kompetence kërkon trajnim të strukturuar në psikologjinë e komunikimit, zhvillimin adoleshent dhe zgjidhjen e konflikteve. Simulimet (role-play), studimet e rasteve dhe praktikat reflektuese u mundësojnë profesionistëve të ushtrojnë menaxhimin e ndërveprimeve të vështira. Teksohen teknika si intervistimi motivues dhe dialogu joparagjykses, për të nxitur autonominë dhe bashkëpunimin. Trajnimi fokusohet gjithashtu në menaxhimin e tonit, gjuhës trupore dhe vetë-rregullimin emocional. Supervizimi i vazhdueshëm dhe feedback-u nga kolegët ndihmojnë praktikuesit të përmirësojnë stilin e komunikimit, duke e mbajtur koherent, empatik dhe efektiv.

Komunikimi i Përqendruar te Fëmija pasqyron Strategjinë e BE-së për të Drejtat e Fëmijës, Udhëzimet e Komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës për Drejtësinë Miqësore ndaj Fëmijëve (2010) dhe Konventën e Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Fëmijës (CRC).

Këto korniza afirmojnë se fëmijët kanë të drejtën të dëgjohen dhe të marrin pjesë në proceset që i prekin drejtpërdrejt. Brenda projektit CORE-ED, kjo kompetencë mishëron parimet demokratike dhe rehabilituese, duke promovuar dialogun, pjesëmarrjen dhe respektin e ndërsjellë.

Duke siguruar që çdo ndërveprim me të rinjtë të jetë i kuptueshëm, gjithëpërfshirës dhe fuqizues, profesionistët mbrojnë vlerat thelbësore evropiane, duke transformuar sistemet e drejtësisë në hapësira mirëkuptimi dhe zhvillimi, në vend të kontrollit dhe ndëshkimit.

5 Hartimi i Kurrikulës (Curriculum Design)

Hartimi i Kurrikulës është aftësia për të planifikuar, strukturuar dhe zhvilluar programe arsimore dhe materiale mësimore të përshtatura posaçërisht për mjedisin e drejtësisë për të miturit. Kjo kompetencë përfshin përzgjedhjen e lëndëve, aftësive dhe vlerave përkatëse, si dhe zgjedhjen e metodave efektive të mësimdhënies që i përgjigjen nevojave, interesave dhe niveleve zhvillimore të të rinjve në paraburgim ose nën mbikëqyrje. Qëllimi është që procesi mësimor të mbetet koherent, kuptimplotë dhe me funksion rehabilitues. Në arsimin korrektues, hartimi i kurrikulës është thelbësor, sepse kurrikulat tradicionale shkollore rrallëherë përputhen me realitetin dhe përvojat e të rinjve të përfshirë në sistemin e drejtësisë. Programet standarde shpesh neglizhojnë boshllëqet e ndryshme në të nxënie, pengesat motivuese dhe nevojat socio-emocionale. Një kurrikulë korrektuese e mirë-hartuar integron mësimin akademik, trajnimin profesional, aftësitë jetësore dhe përmbajtjet rehabilituese për të krijuar një përvojë holistike dhe të përqendruar të nxënësi. Ajo ofron mundësi për zhvillim personal, përgjegjësi shoqërore dhe punësueshmëri. Kjo kompetencë gjithashtu garanton përfshirjen, duke adresuar nivelet e ndryshme të shkrim-leximit, stilet e të nxënies dhe sfondet kulturore të larmishme. Përmes integritit të të drejtave të njeriut, edukimit qytetar dhe parimeve të drejtësisë ripërtitëse (restorative justice), hartimi i kurrikulës nxit qëndrime pro-shoqërore dhe vlera demokratike. Për më tepër, kjo kompetencë mbush një nevojë rajonale për koherencë dhe cilësi në arsimin korrektues, duke zëvendësuar mësimet e fragmentuara dhe të improvizuara me programe të strukturuar dhe të mbështetura në kërkime shkencore. Një kurrikulë e fortë shërben njëkohësisht si udhërrëfyes pedagogjik dhe si mekanizëm rehabilitues, që orienton mësimdhënien drejt zhvillimit personal dhe riintegritit social të të rinjve.

Profesionalistët demonstrojnë kompetencën për hartimin e kurrikulës duke zhvilluar plane të detajuara arsimore, të përshtatura për mjediset korrektuese. Për shembull, një arsimtar mund të krijojë një program 12-javor, i cili kombinon në mëngjes module akademike sipas standardeve kombëtare dhe pasdite punëtori praktike profesionale, si

punime druri, gatim ose aftësi digjitale. Çdo kurrikulë përcakton objektiva të qarta të të nxëniet që synojnë përmirësimin akademik (p.sh. shkrim-leximi dhe matematika bazë), aftësinë profesionale dhe zhvillimin personal (p.sh. punën në grup, vetë-rregullimin emocional ose zgjidhjen e problemeve). Praktikuesit hartojnë gjithashtu përvoja mësimore interaktive dhe të bazuara në projekte, pasi shumë të rinj reagojnë më mirë ndaj angazhimit aktiv. Shembuj konkretë përfshijnë krijimin e një kopshti komunitar për të integruar edukimin mjedisor dhe përgjegjësinë shoqërore, ose zhvillimin e një projekti biznesi simulues, që kombinon sipërmarrjen, etikën dhe komunikimin. Zhvillimi i kësaj kompetence kërkon trajnim në teorinë e kurrikulës, hartimin e mësimdhënies (instructional design) dhe psikologjinë arsimore, të përshtatura për mjediset korrektuese. Praktikuesit mësojnë të hartojnë programe modulare dhe fleksibël, të cilat mund të zbatohen si në kushte të kufizuara, ashtu edhe në kontekste dinamike. Punëtoritë e bazuara në skenarë praktikë, rishikimet mes kolegëve mbi draftet e kurrikulave dhe analiza e praktikave të mira ndërkombëtare ndihmojnë profesionistët të përmirësojnë aftësitë e tyre në projektim. Programet e trajnimit përfshijnë gjithashtu përdorimin e mjeteve digjitale, teknikat e arsimit gjithëpërfshirës dhe metodat e vlerësimit, për të siguruar që kurrikulat të mbeten të matshme dhe të përshtatshme. Integrimi i temave ESG (Mjedisore, Shoqërore dhe të Qeverisjes) në materialet mësimore (p.sh. qëndrueshmëria, diversiteti dhe pjesëmarrja qytetare) forcon përputhshmërinë me objektivat arsimore dhe shoqërore bashkëkohore.

Hartimi i Kurrikulës është në përputhje me Shtyllën Evropiane të të Drejtave Sociale dhe Strategjinë e BE-së për të Drejtat e Fëmijës, të cilat theksojnë të drejtën për arsim cilësor dhe gjithëpërfshirës për të gjithë nxënësit. Duke integruar prioritetet kryesore evropiane dhe globale (si të drejtat e njeriut, përfshirja, punësueshmëria dhe qëndrueshmëria), kjo kompetencë siguron që arsimi korrektues të promovojë njëkohësisht transformimin individual dhe riintegrimin shoqëror. Brenda kornizës CORE-ED, hartimi i kurrikulës përfaqëson bazën strukturore të pedagogjisë korrektuese, duke shndërruar institucionet e drejtësisë për të miturit në hapësira të të nxëniet që nxisin barazinë, të nxëniet gjatë gjithë jetës dhe rehabilitimin, në përputhje me vlerat demokratike të Bashkimit Evropian.

Kompetencat e të Nxëniet Social dhe Emocional (SEL)

6. Inteligjenca Emocionale dhe Empatia

Inteligjenca Emocionale dhe Empatia i referohen aftësisë për të njohur, kuptuar dhe rregulluar emocionet e veta, duke qenë njëkohësisht të aftë për të perceptuar dhe reaguar në mënyrë të përshtatshme ndaj emocioneve të të tjerëve. Inteligjenca emocionale u mundëson profesionistëve të mbeten të qetë, të vetëdijshëm dhe të

përgjegjshëm, në vend që të reagojnë në mënyrë impulsive. Së bashku, këto aftësi nxisin marrëdhënie të respektueshme dhe mbështetëse, të ndërtuara mbi besim dhe dhembshuri. Në pedagogjinë korrektuese, inteligjenca emocionale dhe empatia janë në qendër të ndërveprimit efektiv dhe të procesit të de-eskalimit. Shumë të rinj në konflikt me ligjin mbartin histori traume, neglizhence ose tradhtie, dhe shpesh fshehin cenueshmërinë pas zemërimit ose qëndrimeve sfiduese. Një profesionist që di të lexojë sinjalet emocionale dhe të reagojë me empati në vend të autoritetit, mund të kapërcejë këto barriera dhe të rindërtojë besimin. Të kuptuarit se agresiviteti i dukshëm mund të jetë shprehje e frikës, turpit ose dhimbjes, i ndihmon anëtarët e stafit të reagojnë në mënyrë konstruktive, duke shmangur përshkallëzimin e situatave dhe forcuar ndjenjën e siguri. Kjo kompetencë mbështet gjithashtu kulturën institucionale humane, kur empatia udhëheq komunikimin dhe vendimmarrjen, politikat dhe praktikën bëhen më të përqendruara te fëmija dhe të bazuara në të drejtat e njeriut. Pa empati, ndërhyrjet rrezikojnë të jenë të ftohta dhe ndëshkuese, duke minuar qëllimin e rehabilitimit dhe riintegritit shoqëror.

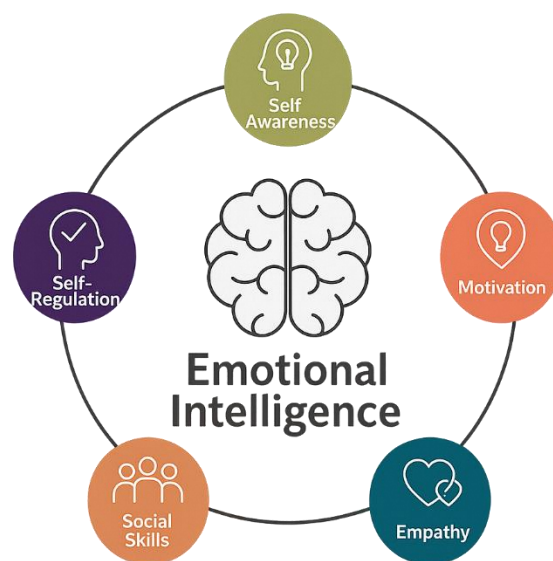

Figure 11 - Emotional Intelligence Values

Profesionalistët demonstrojnë inteligjencë emocionale dhe empati përmes komunikimit të kujdesshëm, joparagjykses dhe menaxhimit të kontrolluar të emocioneve. Dëgjimi aktiv (p.sh. mbajtja e kontaktit me sy, pohimi me kokë, përsëritja me fjalë të tjera dhe pranimi i emocioneve të tjetrit) i tregon të rinjve se ata janë të vlerësuar dhe të kuptuar. Në momente tensioni, stafi me inteligjencë emocionale rregullon reagimet e veta, duke përdorur ton të qetë, qëndrim trupor të hapur dhe ritëm të matur komunikimi, për të çpërshkallëzuar zemërimin. Për shembull, përballë agresionit verbal, një profesionist

mund të ndalet për një moment, të marrë frymë thellë dhe të përgjigjet me qetësi, në vend që të reagojë me armiqësi. Kjo qetësi emocionale i jep të riut ndjenjën e sigurisë dhe shërben si model i vetë-kontrollit konstruktiv emocional. Zhvillimi i kësaj kompetence kërkon trajnim të strukturuar mbi vetëdijen emocionale dhe aftësitë ndërpersonale. Kursi zakonisht përfshin punëtori mbi rregullimin emocional, ushtrime të ndërgjegjësimit (mindfulness) dhe ushtrime këndvështrimi, ku praktikuesit vendosen në rolin e fëmijës për të kuptuar perceptimet e tij. Simulimet me role (role-play) dhe rastet praktike ofrojnë mundësi për të ushtruar reagime empatike në situata sfiduese, si përballja me sjellje agresive ose zbulimi i traumave personale. Trajnimi në kujdesin me ndjeshmëri ndaj traumës dhe në zhvillimin e trurit adoleshent thëllon kuptimin e shkaqeve emocionale që nxisin sjelljet. Supervizimi reflektues dhe feedback-u nga kolegët ndihmojnë profesionistët të monitorojnë reagimet e tyre emocionale, të parandalojnë lodhjen profesionale (burnout) dhe të ruajnë përfshirjen me dhembshuri në punë.

Inteligjenca Emocionale dhe Empatia pasqyrojnë drejtpërdrejt angazhimet evropiane dhe ndërkombëtare për një drejtësi humane dhe të bazuar në të drejta. Ato janë në përputhje me Kartën e të Drejtave Themelore të Bashkimit Evropian, Udhëzimet e Komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës për Drejtësinë Miqësore ndaj Fëmijëve (2010) dhe Konventën e Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Fëmijës, të cilat theksojnë dinjitetin, respektin dhe kujdesin individual. Brenda kornizës CORE-ED, kjo kompetencë zbaton në praktikë vlerat humaniste të BE-së, duke siguruar që profesionistët e drejtësisë të trajtojnë çdo fëmijë si një person me ndjeshmëri emocionale dhe potencial për zhvillim. Përmes praktikës emocionale inteligjente dhe empatike, profesionistët mishërojnë parimin se rehabilitimi efektiv fillon me të kuptuarin.

7. Aftësitë për Zgjidhjen e Konfliktëve

Aftësitë për Zgjidhjen e Konfliktëve i referohen aftësisë për të ndërmjetësuar, negociuar dhe çpërshkallëzuar mosmarrëveshjet në mënyrë konstruktive dhe jodhunore. Kjo kompetencë përfshin kuptimin e dinamikave të konfliktit, ruajtjen e neutralitetit dhe udhëheqjen e palëve drejt zgjidhjeve të pranueshme reciprokisht. Ajo thekson empatikën, komunikimin dhe zgjidhjen e problemeve, në vend të autoritetit apo ndëshkimit, duke i lejuar profesionistët të kthejnë konfliktin në një mundësi për rritje dhe të nxënien. Në mjediset e drejtësisë për të miturit, konfliktet ndodhin shpesh, midis të rinjve, midis të rinjve dhe stafit, apo edhe brenda familjeve. Mënyra se si këto konflikte menaxhohen ndikon drejtpërdrejt në sigurinë, klimën emocionale dhe rezultatet rehabilituese. Në mungesë të aftësive adekuate për zgjidhjen e konfliktëve, stafi mund të bjerë në masa ndëshkuese ose detyruese, si izolimi apo ndalimi fizik, të cilat mund të thellojnë traumën dhe armiqësinë. Në të kundërt, profesionistët që zotërojnë aftësi ndërmjetësimi dhe de-escalimi mund të shndërrojnë krizat potenciale në momente mësimore. Kjo kompetencë

i ndihmon të rinjtë të zhvillojnë aftësi jetësore thelbësore për menaxhimin e frustrimit, negociimin e mosmarrëveshjeve dhe zgjidhjen paqësore të konflikteve. Ajo kontribuon gjithashtu në krijimin e një kulture institucionale më të sigurt, të bazuar në respekt dhe dialog, duke reduktuar incidentet e dhunës dhe forcuar besimin ndërmjet të rinjve dhe stafit.

Profesionalistët zbatojnë aftësitë për zgjidhjen e konflikteve duke ndërhyrë në mënyrë të qetë dhe konstruktive kur shfaqen tensione. Për shembull, nëse dy të rinj fillojnë të debatojnë gjatë një aktiviteti në grup, praktikuesi i ndan përkohësisht për të garantuar sigurinë, dhe më pas lehtëson dialogun sapo emocionet qetësohen. Duke përdorur teknika ndërmjetësimi, secili i ri inkurajohet të ndajë perspektivën e tij ndërsa dëgjon tjetrin, nën rregulla të qarta respekti dhe drejtësie. Ndërmjetësi i ndihmon palët të identifikojnë shkakun themelor të mosmarrëveshjes dhe të gjejnë zgjidhje jodhunore. Në incidente më serioze, si konfliktet fizike, stafi mund të aplikojë metoda të drejtësisë ripërtritëse (restorative justice), duke organizuar takime ndërmjetësuese ku të rinjtë reflektojnë mbi dëmin e shkaktuar dhe bien dakord për mënyrat e riparimit. Taktikat e de-eskalimit (p.sh. ton i qetë zëri, qëndrim trupor i hapur, distancë e kontrolluar dhe gjuhë jom kërcënuese) janë pjesë thelbësore e procesit. Përmes përdorimit të qëndrueshëm të këtyre teknikave, profesionistët modelojnë vetëkontroll, empati dhe drejtësi, duke ofruar shembuj sjelljeje pozitive për t'u ndjekur nga të rinjtë. Trajnimi për këtë kompetencë zakonisht përfshin punëtori, simulime dhe ushtrime role-play që riprodhojnë situata reale konfliktit. Pjesëmarrësit mësojnë të identifikojnë shkaktarët (triggers), të përdorin dëgjimin aktiv, të menaxhojnë gjuhën e trupit dhe të aplikojnë strategji verbale qetësuese. Instruksioni integron elemente nga negociimi, transformimi i konfliktit dhe praktikat ripërtritëse, duke forcuar aftësinë për menaxhimin paqësor të tensioneve. Supervizimi i vazhdueshëm, praktika reflektuese dhe feedback-u nga kolegët e përforcojnë këtë aftësi, duke siguruar që profesionistët të përshtatin teknikat sipas kontekstit dhe të ruajnë qetësinë nën presion.

Aftësitë për Zgjidhjen e Konflikteve janë në përputhje me Kartën e të Drejtave Themelore të Bashkimit Evropian dhe Udhëzimet e Komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës për Drejtësinë Miqësore ndaj Fëmijëve (2010), të cilat mbrojnë qasjet paqësore, ripërtritëse dhe të bazuara në të drejta në drejtësinë për të miturit. Ato gjithashtu pasqyrojnë angazhimin e BE-së ndaj mosdhunës, respektit dhe sundimit të ligjit, duke siguruar që konfliktet të zgjidhen përmes dialogut dhe mirëkuptimit, e jo përmes detyrimit. Brenda kornizës CORE-ED, kjo kompetencë forcon metodologjitë ripërtritëse dhe arsimore, duke ndërtuar kultura institucionale të bazuara në besim dhe pjesëmarrje. Duke mjeshtëruar

aftësitë për zgjidhjen e konflikteve, profesionistët rrisin sigurinë dhe efektivitetin rehabilitues, ndërkohë që pajisin të rinjtë me aftësi socio-emocionale thelbësore për riintegrim të suksesshëm dhe përfshirje të qëndrueshme në shoqëri.

8. Përfshirja dhe Mbështetja Familjare

Përfshirja dhe Mbështetja Familjare është aftësia për të përfshirë në mënyrë aktive familjen ose kujdestarët e një të mituri në procesin e rehabilitimit dhe riintegrit, duke i pajisur ata me udhëzime, informacion dhe burime që mbështesin zhvillimin e fëmijës. Kjo kompetencë bazohet në të kuptuarin se përparimi i një të riu varet në masë të madhe nga mjedisi familjar. Ajo e riformulon rolin e familjes, duke e parë jo si pengesë, por si partner thelbësor në arritjen e ndryshimeve të qëndrueshme në sjellje dhe arsimim. Në pedagogjinë korrektuese, përfshirja familjare është jetike, pasi efektet e çdo ndërhyrjeje zbehen nëse nuk përforcohen në shtëpi. Kërkimet tregojnë në mënyrë të qëndrueshme se programet që përfshijnë familjen sjellin rezultate dukshëm më të mira në riintegrim dhe ulje të nivelit të përsëritjes së veprave. Marrëdhëniet pozitive familjare nxisin stabilitet emocional, përgjegjshmëri dhe vazhdimësi midis jetës institucionale dhe asaj komunitare. Megjithatë, familjet e të rinjve të përfshirë në sistemin e drejtësisë shpesh përballen me sfida të tyre specifike, si stigmatizimi, ndjenja e turp-it ose mungesa e aftësive prindërore. Adresimi i këtyre problematikave mbështet indirekt rehabilitimin e fëmijës. Duke promovuar qasje të përqendruara te familja, institucionet kalojnë nga ndërhyrjet e izoluara drejt modeleve gjithëpërfshirëse të rehabilitimit komunitar.

Profesionistët e demonstrojnë këtë kompetencë përmes komunikimit të vazhdueshëm dhe angazhimit proaktiv me familjet. Një oficer prove mund të organizojë takime familjare të rregullta si pjesë e planit të mbikëqyrjes së të riut, për të rishikuar progresin, diskutuar vështirësitë dhe vendosur objektiva të përbashkëta. Një punonjës social në institucion mund të lehtësojë punëtorin prindëror ose seanca të terapisë familjare, me qëllim forcimin e komunikimit dhe zgjidhjen e konflikteve brenda familjes. Edhe gjatë periudhës së burgimit, profesionistët që aplikojnë qasje familjare inkurajojnë kontakte të shpeshta dhe domethënëse midis të rinjve dhe prindërve përmes programeve të strukturuar vizitash, thirrjeve video ose korrespondencës me letrë. Ata gjithashtu edukojnë familjet mbi zhvillimin adoleshent, rregullimin emocional dhe procesin e rehabilitimit, në mënyrë që prindërit të ofrojnë mbështetje të informuar dhe të qëndrueshme. Zhvillimi i kësaj kompetence kërkon trajnim në teorinë e sistemeve familjare, praktikën e punës sociale dhe komunikimin ndërkulturor. Praktikuesit mësojnë strategji për ndërtimin e besimit me prindër hezitues ose mbrojtës, duke përdorur teknika si intervistimi motivues dhe dialogu i fokusuar në zgjidhje. Ushtrimet role-play u mundësojnë trajnerëve të praktikojnë biseda delikate, si përcaktimi i kufijve, trajtimi i konflikteve familjare ose

komunikimi i feedback-ut të vështirë, gjithmonë duke ruajtur empatinë dhe profesionalizmin. Trajnimi përfshin gjithashtu ndërlidhjen me shërbimet e komunitetit, duke i ndihmuar profesionistët të lidhin familjet me mbështetje sociale, këshillimore ose ekonomike kur është e nevojshme. Praktikë reflektuese nxisin vetëdijen mbi paragjykimet personale ndaj familjeve dhe forcojnë parimin se rehabilitimi efektiv kërkon partneritet, jo gjykim.

Përfshirja dhe Mbështetja Familjare është në përputhje me Strategjinë e BE-së për të Drejtat e Fëmijës dhe Konventën e Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Fëmijës, të cilat theksojnë rolin qendror të familjes në zhvillimin dhe mirëqenien e fëmijës. Kjo kompetencë përparon agjendën e BE-së për përfshirje sociale, duke forcuar lidhjen midis rehabilitimit institucional dhe riintegritimit komunitar. Brenda kornizës CORE-ED, ajo siguron që praktikë korrektuese të mbeten të përqendruara te familja, kulturorisht të ndjeshme dhe të qëndrueshme. Duke përfshirë dhe fuqizuar familjet, profesionistët mishërojnë vlerat evropiane të solidaritetit, dinjitetit dhe barazisë, duke e kthyer rehabilitimin në një proces social të përbashkët, që shtrihet përtej mureve të institucioneve korrektuese.

9. Menaxhimi i Krizave dhe Çpërshkallëzimi

Menaxhimi i Krizave dhe Çpërshkallëzimi është aftësia për të njohur, parandaluar dhe trajtuar në mënyrë të sigurt krizat emocionale ose sjelljet akute tek të rinjtë (p.sh. shpërthime dhune, vetëdëmtim apo shqetësim i rëndë emocional) në mënyra që reduktojnë rrezikun, qetësojnë emocionet dhe ruajnë dinjitetin njerëzor. Kjo kompetencë bashkon vetëdijen situacionale, kontrollin emocional dhe teknikat e komunikimit, me qëllim stabilizimin e menjëhershëm të mjedisit dhe mbrojtjen e të gjithë personave të përfshirë. Në mjediset korrektuese, krizat janë të pashmangshme për shkak të stresit, kufizimit të lirisë dhe traumave që shumë të rinj kanë përjetuar. Cilësia e reagimit të stafit në këto momente përcakton nëse incidentet kthehen në mundësi për rritje apo në burime dëmi emocional. Menaxhimi i duhur i krizës mbron të miturit, bashkëmoshatarët dhe stafin, duke forcuar ndjenjën e sigurisë dhe besimit institucional. Në të kundërt, trajtime të papërshtatshme ose autoritare mund të rindërtojnë traumat e mëparshme dhe të dëmtojnë besimin e të rinjve në procesin rehabilitues. Ndërhyrja profesionale dhe e qetë mund ta shndërrojë një situatë të tensionuar në përvojë mësimore, duke i treguar të rinjve se ata mbeten të denjë për kujdes dhe respekt, edhe në momentet kur humbasin kontrollin.

Një profesionist e demonstroi këtë kompetencë duke vepruar me shpejtësi, por me qetësi, gjatë incidenteve me stres të lartë. Për shembull, nëse një i ri fillon të bërtasë ose të hedhë objekte pas marrjes së një lajmi shqetësues, anëtar i stafit fillimisht siguron zonën, duke larguar personat e tjerë për të garantuar sigurinë, e më pas i afrohet me

qetësi dhe në mënyrë jo kërcënuese. Ai/ajo mban ton të ulët e të qëndrueshëm, gjuhë trupore neutrale dhe qëndrim jo konfrontues. Në vend që të japë urdhra, profesionisti ofron zgjedhje të thjeshta dhe respektuese, duke pranuar dhe validuar emocionet e të riut. Në rastet kur ekziston rrezik vetëdëmtimi, profesionisti ndjek protokollet emergjente duke ruajtur komunikimin me dhembshuri. Pasi kriza përfundon, realizohet një diskutim pas ngjarjes (debriefing) me të riun për të analizuar shkaktarët, opsionet e përballimit dhe për të përcaktuar ndjekjen e mëtejshme, si p.sh. këshillim psikologjik ose kujdes mjekësor. Çdo incident trajtohet si mundësi reflektimi dhe mësimi emocional, jo si shkak për ndëshkim. Trajnimi për këtë kompetencë fokusohet në modelet e ç'përshkallëzimit, praktikat me ndjeshmëri ndaj traumës dhe teknikat e vetëkontrollit fiziologjik. Simulimet e bazuara në skenarë praktikë dhe ushtrimet role-play ndihmojnë praktikuesit të ushtrojnë ndërhyrje verbale dhe joverbale derisa këto të bëhen reaksione të natyrshme. Theksohen aftësi si dëgjimi aktiv, modulimi i zërit dhe ruajtja e kufijve fizikë të sigurisë. Seancat reflektuese dhe supervizimi profesional ndihmojnë stafin të menaxhojë stresin personal, të parandalojë traumën dytësore dhe të ruajë stabilitetin emocional gjatë ndërveprimeve me të rinjtë.

Tabela 1 – Hapat e Menaxhimit dhe Ç'përshkallëzimit të Krizës

Faza	Qëllimi (Focus)	Veprimet Thelbësore (Core Actions)
1. Njohja	Zbulimi i hershëm i shenjave të agjitacionit ose shqetësimit.	Vëzhgo tonin, qëndrimin trupor dhe faktorët nxitës.
2. Siguria	Sigurimi i të gjithë individëve dhe i hapësirës.	Pastro zonën, largo objektet, qëndro i qetë.
3. Qasja	Vendosja e kontaktit të qetë.	Lëvizje të ngadalta, qëndrim i hapur, zë i ulët e i qëndrueshëm.
4. Dialogu	Ç'përshkallëzim përmes komunikimit respektues.	Ofron zgjedhje, vlerëson ndjenjat, shmang komandat.
5. Ndërhyrja	Menaxhimi i rrezikut të menjëhershëm.	Ndiq protokollet, siguro reagim me dhembshuri.
6. Reflektimi	Shndërrimi i ngjarjes në përvojë mësimore.	Diskuto pas ngjarjes, identifikojnë nxitësit, planifikojnë ndjekjen.
7. Kujdesi ndaj stafit	Ruajtja e qëndrueshmërisë profesionale.	Reflekto, kërko supervizim, menaxho stresin.

Kjo kompetencë pasqyron Kartën e të Drejtave Themelore të Bashkimit Evropian dhe Udhëzimet e Komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës për Drejtësinë Miqësore ndaj Fëmijëve, duke afirmuar të drejtën e çdo fëmije për siguri dhe trajtim njerëzor. Brenda kornizës CORE-ED, menaxhimi i krizave dhe ç'përshkallëzimi identifikohen si elemente

thelbësore për ruajtjen e mjediseve të sigurta dhe të respektueshme ndaj të drejtave të njeriut. Duke reaguar me profesionalizëm të qetë në vend të detyrimit ose forcës, profesionistët mishërojnë vlerat evropiane të dinjitetit njerëzor, kujdesit dhe rehabilitimit, duke siguruar që edhe në momentet e krizës, drejtësia të mbetet mbrojtëse dhe ripërtitëse.

10. Intervistimi Motivues dhe Angazhimi

Intervistimi Motivues (IM) dhe Angazhimi i referohen aftësisë për të udhëhequr të rinjtë drejt ndryshimit pozitiv të sjelljes duke forcuar motivimin e tyre të brendshëm, në vend që t'u ushtrohet presion i jashtëm. Bazuar në një qasë këshillimore të përqendruar te individi, IM përfshin dialog empatik që ndihmon individin të artikulojë qëllimet e veta, të zgjidhë pasiguritë dhe të angazhohet për ndryshim. Angazhimi (Engagement) e zgjeron këtë proces, duke ruajtur pjesëmarrjen aktive dhe interesin e të riut në procesin e rehabilitimit për një periudhë të gjatë kohe. Kjo kompetencë është veçanërisht kritike në punën me të rinjtë në konflikt me ligjin, të cilët shpesh shfaqin rezistencë ndaj autoritetit, besim të ulët ndaj institucioneve ose dyshim ndaj ndryshimit. Metodatat tradicionale (p.sh. qortimi, ndëshkimi ose bindja e drejtpërdrejtë) shpesh dështojnë, duke sjellë përshtatje të përkohshme por pa transformim të vërtetë. Intervistimi Motivues e përmbys këtë dinamikë, duke e pozicionuar të riun si aktor aktiv të rehabilitimit të vet. Nëpërmjet kuriozitetit, reflektimit dhe bashkëpunimit, profesionistët i ndihmojnë të rinjtë të zbulojnë arsyet personale për të adoptuar sjellje konstruktive. Kjo qasje forcon autonominë, përgjegjshmërinë dhe motivimin e brendshëm, elemente thelbësore për riintegrim të qëndrueshëm. Duke nxitur motivimin e brendshëm në vend të bindjes së jashtme, profesionistët nxisin angazhim të vërtetë dhe ndryshim afatgjatë të sjelljes.

Një praktikues e demonstroi këtë kompetencë duke zhvilluar ndërveprime të strukturuar, të bazuara në dialog dhe bashkëpunim empatik. Për shembull, nëse një i ri refuzon të marrë pjesë në trajnimin profesional, në vend që ta qortojë, profesionisti përdor pyetje të hapura dhe deklarata reflektuese. Përmes eksplorimit të kujdesshëm, i riu identifikon vetë pengesat dhe gjen zgjidhje të mundshme. Profesionalisti forcon ndjenjën e vetë-efikasitetit, përmbledh motivimet e shprehura nga i riu dhe e ndihmon të njohë përgjegjësinë personale në procesin e ndryshimit. Teknikat e angazhimit plotësojnë IM-në duke ruajtur interesin dhe pjesëmarrjen përmes objektivave të arritshme, feedback-ut të rregullt dhe njohjes së progresit. Seancat janë interaktive, të fokusuar në suksese të vogla që forcojnë vetëbesimin. Në vend të imponimit, profesionisti ndërton një partneritet të bazuar në respekt të ndërsjellë dhe optimizëm. Zhvillimi i kësaj kompetence përfshin punëtori të specializuara mbi Intervistimin Motivues dhe praktika të mbikëqyrura profesionale. Trajnuesit mësojnë aftësi thelbësore, si: dëgjimi aktiv, bërja e pyetjeve të hapura, forcimi i pikave të forta të individit, përmbledhja

reflektuese. Ushtrimet role-play ndihmojnë pjesëmarrësit të praktikojnë ndërveprime sfiduese me të rinj rezistentë, duke përmirësuar tonin, ritmin dhe mënyrën e formulimit. Këshillimi i rregullt dhe feedback-u nga kolegët ndihmojnë në ruajtjen e qëndrueshmërisë së aftësive dhe respektimin e parimeve të IM-së në praktikë.

Intervistimi Motivues dhe Angazhimi mishërojnë Strategjinë e BE-së për të Drejtat e Fëmijës, Udhëzimet e Komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës për Drejtësinë Miqësore ndaj Fëmijëve dhe parimet evropiane të fuqizimit, pjesëmarrjes dhe autonomisë. Brenda kornizës CORE-ED, kjo kompetencë operacionalizon kalimin nga arsimi korrektues detyrues në atë bashkëpunues, duke ndihmuar të rinjtë të marrin në zotërim procesin e tyre të rehabilitimit. Në këtë mënyrë, profesionistët forcojnë vlerat themelore evropiane, duke transformuar drejtësinë nga mekanizëm ndëshkimi në proces fuqizimi.

11. Kujdesi me Ndjeshmëri ndaj Traumës

Kujdesi me Ndjeshmëri ndaj Traumës është aftësia për të kuptuar ndikimin e traumës në zhvillimin, sjelljen dhe marrëdhëniet e një të riu, si dhe për të përshtatur ndërhyrjet profesionale, politikat dhe mjediset në mënyrë që të nxisin shërimin në vend të rindërtimit të traumës. Nuk bëhet fjalë për një teknikë të vetme, por për një qasje gjithëpërfshirëse që bashkon ndërgjegjësimin mbi efektet e traumës me praktika që sigurojnë siguri, besim dhe stabilitet emocional për të rinjtë. Një pjesë e madhe e të rinjve në konflikt me ligjin kanë përjetuar forma të ndryshme traume, si abuzim, neglizhencë, dhunë ose pasiguri kronike. Pa një perspektivë të ndjeshme ndaj traumës, stafi mund të keqinterpretojë sjelljet e lidhura me traumën – si agresiviteti, tërheqja apo mospërputhja me rregullat, duke i parë ato si sfida të qëllimshme ndaj autoritetit. Qasjet tradicionale disiplinore, si izolimi apo konfrontimi i ashpër, mund të përkeqësojnë simptomat e traumës, të forcojnë mosbesimin dhe të nxisin kriza të reja emocionale. Në të kundërt, qasja e ndjeshme ndaj traumës përmirëson sigurinë, ul incidentet dhe mbështet rikuperimin emocional.

Profesionistët e demonstrojnë këtë kompetencë duke krijuar mjedise të sigurt, të parashikueshme dhe mbështetëse. Ata njohin shenjat e traumës (p.sh. vigjilenca e shtuar, shkëputja emocionale ose vetëdëmtimi) dhe reagojnë me qetësi, duke shmangur çdo veprim që mund të rigjenerojë traumën. Për shembull, kur një i ri shfaq sjellje agresive, profesionisti jep përparësi ç'përshkallëzimit, duke ruajtur ton të ulët dhe qëndrim trupor jo kërcënues, në vend që të përdorë masa ndëshkuese. Rutina institucionale përshtatet për të minimizuar stresin dhe pasigurinë, përmes komunikimit të qëndrueshëm dhe kalimeve të qeta midis aktiviteteve. Stafi modelon rregullimin emocional dhe u mëson të rinjve aftësi përballuese, si frymëmarrja e thellë ose teknikat e tokëzimit (grounding

techniques). Të rinjtë që shfaqin shenja traume referohen tek specialistët e shëndetit mendor, ndërsa stafi bashkëpunon me terapistët për të përshtatur menaxhimin e sjelljes me rekomandimet klinike. Çdo ndërveprim ka për qëllim të forcojë ndjenjën e sigurisë, respektit dhe fuqizimit personal. Trajnimi mbi kujdesin e ndjeshëm ndaj traumës përfshin: efektet neurobiologjike të traumës, njohjen e shenjave dhe sinjaleve të saj, dhe zbatimin e strategjive komunikative të bazuara në empati dhe qetësi. Simulimet dhe ushtrimet role-play u mundësojnë profesionistëve të ushtrojnë reagime mbështetëse ndaj situatave të stresit ose krizës. Trajnimi organizativ shtrihet përtej aftësive individuale, duke përfshirë rishikimin e procedurave institucionale, për të siguruar që rregullat, metodat disiplinore dhe rutina e përditshme të pasqyrojnë parimet e ndjeshmërisë ndaj traumës. Supervizimi i vazhdueshëm forcon praktikën reflektuese dhe qëndrueshmërinë emocionale të profesionistëve, duke parandaluar stresin dytësor dhe rritur cilësinë e kujdesit.

Kujdesi me Ndjeshmëri ndaj Traumës është në përputhje me Strategjinë e BE-së për të Drejtat e Fëmijës dhe Udhëzimet e Komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës për Drejtësinë Miqësore ndaj Fëmijëve. Ajo mishëron parimet evropiane të dinjitetit njerëzor, integritetit dhe rehabilitimit terapeutik, duke siguruar që sistemet e drejtësisë t'i trajtojnë të rinjtë e traumatizuar me dhembshuri dhe mirëkuptim. Brenda kornizës CORE-ED, kjo kompetencë e transformon arsimin korrektues në një proces shërues, që adreson dëmet e së kaluarës dhe ndërton themelet e besimit, zhvillimit dhe riintegritimit të suksesshëm.

Kompetencat teknologjike

12. Aftësia Digjitale dhe Përdorimi i Mjeteve Inovative

Aftësia Digjitale dhe Përdorimi i Mjeteve Inovative i referohen aftësisë për të përdorur dhe integruar në mënyrë efektive teknologjitë moderne të informacionit dhe komunikimit në praktikën profesionale dhe arsimore. Kjo kompetencë përfshin një spektrin e gjerë aftësish, që nga operacionet bazë digjitale (p.sh. përdorimi i kompjuterëve, programeve softuerike dhe internetit) deri te aplikimet e avancuara, si platformat e të nxënies online (e-learning), aplikacionet arsimore, mësimi i gamifikuar, dhe realiteti virtual apo i shtuar (VR/AR). Ajo u mundëson profesionistëve të projektojnë, ofrojnë dhe menaxhojnë përvoja mësimore që janë relevante, tërheqëse dhe në përputhje me standardet teknologjike bashkëkohore. Në pedagogjinë korrektuese, aftësia digjitale po bëhet gjithnjë e më thelbësore si për mësuesit ashtu edhe për të rinjtë. Historikisht, sistemet e drejtësisë për të mitur kanë mbetur prapa në përdorimin e teknologjisë për shkak të kufizimeve të sigurisë dhe burimeve. Megjithatë, integrimi i mjeteve digjitale mund ta bëjë mësimin më dinamik, individualizuar dhe motivues, veçanërisht për të rinjtë që shpesh janë të

shkëputur nga arsimi tradicional. Mësimi ndërveprues ose i bazuar në lojë (game-based learning) mund ta shndërrojë arsimin nga proces pasiv në pjesëmarrje aktive. Për më tepër, shumë të rinj të përfshirë në sistemin e drejtësisë përballen me mungesë të aftësive digjitale, duke e bërë trajnimin teknologjik një pjesë jetike të riintegritit të tyre. T'i pajisësh me kompetenca digjitale i përgatit për arsimin modern, punësimin dhe pjesëmarrjen qytetare, duke parandaluar përjashtimin digjital. Për profesionistët, kjo kompetencë rrit gjithashtu efikasitetin, duke lehtësuar menaxhimin digjital të rasteve, komunikimin në distancë dhe vendimmarrjen e bazuar në të dhëna.

Një praktikues digjitalisht i aftë integron teknologjinë në mënyrë të rrjedhshme në punën e përditshme. Në fushën e arsimit, ai mund të përdorë platforma të kombinuara të të nxënies (blended learning) për të plotësuar mësimin në klasë me module online ose simulime virtuale. Në rehabilitim, mund të përdoren aplikacione digjitale që mësojnë rregullimin emocional, aftësi profesionale ose teknika njohëse-sjellore (CBT). Gjatë pandemisë COVID-19, aftësia digjitale u bë kritike, pasi shumë institucione kaluan në mësim virtual dhe kontakte familjare në distancë. Në supervizimin në komunitet, zyrtarët e provës mund të përdorin aplikacione të sigurta për komunikim, kujtesa apo ndjekje progresi, duke forcuar përgjegjshmërinë dhe angazhimin e të rinjve. Funksionet administrative, si përdorimi i programeve për menaxhimin e rasteve apo raportimi digjital, kërkojnë gjithashtu aftësi të avancuara teknologjike. Megjithatë, profesionistët duhet të balancojnë inovacionin me përgjegjshmërinë, duke siguruar që përdorimi i teknologjisë të jetë etik, i përshtatshëm për moshën dhe i sigurt. Trajnimi për zhvillimin e kësaj kompetence përfshin punëtori praktike mbi pedagogjinë digjitale, sigurinë kibernetike dhe përdorimin e mjediseve të të nxënies online. Stafi mëson të: projektojë mësim digjital, zbatojë ushtrime VR ose mësim të gamifikuar, dhe vlerësojë mjetet digjitale për siguri dhe efektivitet. Pasi teknologjitë evoluojnë me shpejtësi, të nxënies i vazhdueshëm mbetet thelbësor. Trajnimi përfshin gjithashtu etikën online dhe mbrojtjen e privatësisë së të dhënave, duke siguruar që teknologjia të mbështesë, e jo të rrezikojë mirëqenien e të rinjve.

Aftësia Dixhitale dhe Përdorimi i Mjeteve Inovative janë në përputhje me Planin e Veprimit për Arsimin Digjital të BE-së (2021–2027) dhe Shtyllën Evropiane të të Drejtave Sociale, të cilat theksojnë aksesin e barabartë në mundësitë e të nxënies digjital. Brenda kornizës CORE-ED, kjo kompetencë bashkon arsimin korrektues me transformimin digjital evropian, duke siguruar që edhe të rinjtë e marginalizuar të zhvillojnë aftësi të shekullit XXI. Nëpërmjet integritit të sigurt dhe gjithëpërfshirës të teknologjisë, profesionistët mishërojnë vlerat e BE-së për inovacion, barazi dhe të nxënies gjatë gjithë jetës.

13. Vlerësimi dhe Menaxhimi i Rrezikut

Vlerësimi dhe Menaxhimi i Rrezikut është aftësia për të identifikuar, vlerësuar dhe reduktuar në mënyrë sistematike rreziqet që paraqet ose i nënshtrohet një i ri brenda sistemit të drejtësisë për të mitur. Kjo kompetencë përfshin vlerësimin e mundësisë së përsëritjes së veprës penale, vetëdëmtimit ose dëmtimit të të tjerëve, si dhe rreziqeve që lidhen me viktimizimin, shfrytëzimin apo pasigurinë mjedisore. Duke përdorur instrumente të strukturuar dhe gjykim profesional, praktikuesit zhvillojnë plane të synuara ndërhyrjeje që reduktojnë këto rreziqe duke promovuar rehabilitimin dhe sigurinë. Kjo kompetencë ndodhet në ndërthurjen midis sigurisë publike, mirëqenies individuale dhe drejtësisë së paanshme. Një vlerësim i mirëstrukturuar i rrezikut siguron që të rinjtë me rrezik më të lartë të marrin monitorim, ndërhyrje dhe mbështetje të përshtatshme, ndërsa ata me rrezik më të ulët të mos i nënshtrohen kufizimeve të panevojshme. Kështu, ajo kontribuon drejtpërdrejt në parimin e proporcionalitetit dhe në përdorimin e efektshëm të burimeve. Përveç aspektit të sigurisë së komunitetit, kjo kompetencë mbron mirëqenien e vetë të rinjve, duke identifikuar cenueshmëri të tilla si ide vetëvrasëse, abuzim apo dhunë e përjetuar. Në shumë sisteme të Ballkanit Perëndimor, profesionistët kanë raportuar mungesë aksesesh në instrumente të validuara vlerësimi, duke theksuar nevojën për standardizim dhe profesionalizim të këtij procesi. Forcimi i kësaj kompetence siguron që vendimet të bazohen në prova, të jenë të qëndrueshme dhe transparente, në përputhje me praktikën më të mira ndërkombëtare që theksojnë ndërhyrjet individuale dhe të informuara nga të dhënat.

Një profesionist e demonstroi këtë kompetencë duke kombinuar instrumente të strukturuar të vlerësimit me analizë kontekstuale dhe gjykim njerëzor. Për shembull, një zyrtar prove (probation officer) mund të përdorë një mjet të validuar vlerësimi për të analizuar faktorë si: historia kriminale, ndikimi i shokëve, përdorimi i substancave, dhe mjedisi familjar. Menaxhimi i rrezikut shkon përtej vlerësimit fillestar, ai përfshin rishikim të vazhdueshëm dhe përshtatje të planit sipas zhvillimit të rrethanave. Profesionistët duhet gjithashtu të dinë si të interpretojnë të dhënat me përgjegjësi, duke siguruar drejtësi dhe shmangur paragjykimet ndaj grupeve të caktuara sociale apo kulturore. Trajnimi në këtë kompetencë përfshin mësim teorik dhe praktik, ku praktikuesit studiojnë: faktorët kriminogjenë dhe mbrojtës, rreziqet dinamike dhe statike, dhe planifikimin e ndërhyrjeve të bazuara në evidenca. Ata praktikojnë administrimin dhe interpretimin e mjeteve të standardizuara, analizojnë raste studimore dhe mësojnë parimet etike për trajtimin e të dhënave të ndjeshme. Aftësia digjitale është pjesë integrale, pasi shumë sisteme tashmë përdorin databaza elektronike dhe analiza parashikuese (predictive analytics) për të mbështetur menaxhimin e rrezikut. Supervizimi reflektiv ndihmon profesionistët të përmirësojnë gjykimin, të njohin paragjykimet njohëse dhe të ruajnë qëndrueshmëri në zbatimin e rezultateve të vlerësimit.

Vlerësimi dhe Menaxhimi i Rrezikut është në përputhje me Strategjinë e BE-së për të Drejtat e Fëmijës, Udhëzimet e Komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës për Drejtësinë Miqësore ndaj Fëmijëve, dhe standardet ndërkombëtare si Rregullat e Pekinit të OKB-së (UN Beijing Rules). Këto korniza promovojnë qasje individuale, proporcionale dhe parandaluese, të bazuara në prova dhe drejtësi. Brenda kornizës CORE-ED, kjo kompetencë forcon llogaridhënien dhe transparencën, duke siguruar që ndërhyrjet e drejtësisë të balancojnë mbrojtjen, rehabilitimin dhe dinjitetin njerëzor. Nëpërmjet vlerësimit të strukturuar dhe etik të rrezikut, profesionistët mishërojnë vlerat e BE-së për siguri, barazi dhe respekt ndaj potencialit të çdo fëmije për ndryshim.

Kompetencat ESG (Mjedisore, Sociale, Qeverisëse)

14. Ndjeshmëria Kulturore

Ndjeshmëria Kulturore është aftësia për të njohur, kuptuar dhe reaguar me respekt ndaj larmshmërisë kulturore të të rinjve dhe familjeve brenda sistemit të drejtësisë për të mitur. Ajo përfshin ndërgjegjësimin për etninë, kombësinë, gjuhën, fenë, identitetin rajonal ose komunitar, si edhe për faktorët subkulturorë dhe socio-ekonomikë. Kjo kompetencë siguron që praktikatat profesionale të jenë gjithëpërfshirëse, të drejta dhe të përshtatura me sfondin kulturor të çdo të riu, duke forcuar respektin dhe besimin reciprok. Në drejtësinë për të mitur, ndjeshmëria kulturore është thelbësore, sepse shumë të rinj në konflikt me ligjin i përkasin pakicave ose komuniteteve të marginalizuara, të cilat shpesh janë të mbipërfaqësuar në institucionet korrektuese. Pa ndërgjegjësim kulturor, profesionistët rrezikojnë të përforcojnë pabarazitë, të fyejnë pa dashje ose të largojnë të rinjtë, duke dëmtuar besimin e nevojshëm për rehabilitim efektiv. Keqkuptimet e rrënjësura në dallimet kulturore, si mënyra e perceptimit të autoritetit, stilet e komunikimit ose rolet familjare, mund të çojnë lehtësisht në përshkallëzime të tensioneve. Një qasje e ndjeshme ndaj kulturës parandalon këto situata, duke siguruar që sfonde të ndryshme kulturore të respektohen dhe kuptohen, ndërsa ndihmon profesionistët të interpretojnë sjelljet në një kontekst më të gjerë social.

Profesionalistët e demonstrojnë këtë kompetencë duke përshtatur komunikimin, mënyrën e angazhimit dhe procesin e vendimmarrjes me kontekstin kulturor të të riut. Kjo mund të përfshijë: përdorimin e gjuhës së thjeshtë ose të përkthyer, respektimin e praktikave fetare dhe riteve kulturore, ose bashkëpunimin me ndërmjetës komunitarë. Për shembull, një praktikues që punon me një familje Rome mund të përfshijë figura të besuara të komunitetit për të ndërtuar besim, ndërsa një tjetër që mbështet një të ri refugjat mund të sigurojë përkthyes dhe materiale të përshtatura kulturorisht. Në

mjediset arsimore ose këshilluese, stafi tregohet i kujdesshëm të shmangë stereotipet, të ruajë kuriozitetin profesional dhe të vlerësojë identitetin kulturor të të riut si burim force dhe autenticiteti. Profesionalistët me ndjeshmëri kulturore reflektojnë mbi supozimet dhe paragjykimet e tyre, duke u përpjekur të hyjnë në çdo ndërveprim me hapje, përlulësi dhe respekt. Këto qëndrime krijojnë ndjenjë sigurie, përkatësie dhe dinjiteti për të rinjtë. Zhvillimi i ndjeshmërisë kulturore kërkon mësim përvojësor dhe reflektiv. Trajnimi përfshin: workshope mbi komunikimin ndërkulturor, ushtrime ndërgjegjësimi për paragjykimet e pavetëdijshme, dhe diskutime me përfaqësues të komuniteteve të ndryshme. Praktikuesit analizojnë studime rastesh për të identifikuar faktorët kulturorë që ndikojnë në sjelljen e të rinjve dhe ushtrojnë përshtatjen e ndërhyrjeve në përputhje me to. Supervizimi profesional dhe mësimi ndërmjet kolegëve ndihmojnë në ruajtjen e reflektimit të vazhdueshëm mbi qëndrimet personale dhe paragjykimet sistematike.

Ndjeshmëria Kulturore është në përputhje me Kartën e të Drejtave Themelore të Bashkimit Evropian, Planin e Veprimit të BE-së kundër Racizmit, dhe Konventën Kornizë të Këshillit të Evropës për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare. Këto instrumente theksojnë barazinë, mosdiskriminimin dhe respektin për identitetin kulturor. Brenda kornizës CORE-ED, kjo kompetencë siguron që arsimi dhe rehabilitimi korrektues të jenë gjithëpërfshirës, të drejtë dhe të bazuar në të drejtat e njeriut. Duke vlerësuar diversitetin kulturor dhe refuzuar paragjykimet, profesionistët mishërojnë parimet e BE-së për drejtësi efektive, respekt dhe barazi.

15. Praktika Gjithëpërfshirëse (e Ndjeshme ndaj Gjinisë dhe Aftësisë së Kufizuar)

Praktika Gjithëpërfshirëse në drejtësinë për të mitur i referohet aftësisë për të hartuar dhe zbatuar ndërhyrje, programe dhe ndërveprime që janë të barabarta dhe të përshtatshme për nevojat e ndryshme të të gjithë të rinjve, veçanërisht në lidhje me gjininë dhe aftësinë e kufizuar. Ajo bashkon ndërgjegjësimin për mënyrën se si gjinia dhe aftësia e kufizuar ndikojnë në përvojat e të rinjve me aftësi praktike për të përshtatur mjediset, komunikimin dhe sistemet mbështetëse, duke garantuar pjesëmarrje të plotë dhe trajtim të barabartë. Historikisht, sistemet e drejtësisë për të mitur janë ndërtuar mbi një profil “tipik” mashkullor, duke neglizhuar nevojat specifike të vajzave dhe të rinjve me aftësi të kufizuara. Kjo ka çuar shpesh në mungesë qasjeje të barabartë, kujdes të papërshtatshëm dhe viktimizim dytësor. Praktika e ndjeshme ndaj gjinisë njeh se vajzat në sistemin e drejtësisë përballen me sfida të veçanta, përfshirë shkallë më të larta të abuzimit seksual, traumës dhe stigmatizimit, si dhe nevoja të ndryshme fizike dhe emocionale. Ndërsa praktika e ndjeshme ndaj aftësisë së kufizuar siguron që aftësitë e kufizuara fizike, shqisore, intelektuale ose zhvillimore (p.sh. humbje dëgjimi, autizëm, disleksi) të njihen dhe të akomodohen në mënyrë të përshtatshme, e jo të interpretohen gabimisht si mospërfillje apo sfidim autoriteti. Kjo kompetencë garanton që asnjë i ri të

mos dëmtohet për shkak të boshllëqeve sistemike apo mungesës së ndjeshmërisë institucionale.

Profesionalistët e demonstrojnë këtë kompetencë duke përshtatur ndërhyrjet sipas gjinisë dhe aftësisë. Në mjediset korrektuese, kjo mund të përfshijë: angazhimin e stafit femëror për mbështetjen e vajzave, sigurimin e shërbimeve të ndjeshme ndaj traumës, si dhe respektimin e privatësisë dhe nevojave higjienike. Për të rinjtë me aftësi të kufizuara, gjithëpërfshirja nënkupton përshtatjen e komunikimit dhe modifikimin e mjedisit për qasje të barabartë. Stafi duhet të njohë aftësitë e kufizuara të padukshme dhe të reagojë me empati, jo me ndëshkim. Për shembull, një djalë që ka vështirësi në ndjekjen e udhëzimeve për shkak të disleksisë duhet të marrë materiale të përshtatura, e jo masa disiplinore. Praktika gjithëpërfshirëse nënkupton gjithashtu sigurimin e aksesit fizik, planifikim fleksibël dhe bashkërendim me specialistë mjekësorë ose arsimorë. Të gjitha këto veprime synojnë të krijojnë mundësi të barabarta për përfshirje, të nxënie dhe zhvillim personal. Trajnimi në praktikën gjithëpërfshirëse përfshin: module mbi qasjet e ndjeshme ndaj gjinisë, të drejtat e personave me aftësi të kufizuara, dhe kuadrin ligjor për përshtatje të arsyeshme (reasonable accommodation). Punëtoritë praktike, role-playing dhe studimet e rasteve ndihmojnë profesionistët të identifikojnë rreziqet e përjashtimit dhe të hartojnë zgjidhje të përshtatura. Supervizimi i vazhdueshëm dhe bashkëpunimi me ekspertë, si psikologë, mësues të arsimit special apo avokatë të të drejtave të personave me aftësi të kufizuara, forcojnë kompetencën profesionale dhe gatishmërinë institucionale për përfshirje efektive.

Praktika Gjithëpërfshirëse është në përputhje me Kartën e të Drejtave Themelore të Bashkimit Evropian, Shtyllën Evropiane të të Drejtave Sociale, si dhe me Strategjinë e BE-së për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara (2021–2030). Brenda kornizës CORE-ED, kjo kompetencë siguron që arsimi dhe rehabilitimi korrektues të mbështeten në parimet e barazisë, mosdiskriminimit dhe pjesëmarrjes. Duke respektuar dhe akomoduar dallimet gjinore dhe aftësitë e kufizuara, profesionistët forcojnë vlerat e BE-së për përfshirje, dinjitet dhe drejtësi për të gjithë fëmijët dhe të rinjtë.

16. Sjellja Etike dhe Kufijtë Profesionalë

Sjellja Etike dhe Kufijtë Profesionalë i referohen aftësisë për të vepruar në përputhje me parimet morale, kodet profesionale të etikës dhe detyrimet ligjore, duke ruajtur kufijtë e përshtatshëm në marrëdhëniet me të miturit dhe familjet e tyre. Kjo kompetencë përfshin ndershmërinë, integritetin, konfidencialitetin, paanshmërinë dhe respektin për dinjitetin njerëzor. Ajo siguron që të gjitha ndërveprimet profesionale të jenë të ligjshme, transparente dhe mbrojtëse për mirëqenien e të rinjve. Në drejtësinë për të mitur, profesionistët punojnë me të mitur vulnerabël, të cilët shpesh sfidojnë autoritetin dhe

kufijtë për shkak të traumës së kaluar ose mungesës së besimit. Prandaj, ruajtja e standardeve etike është thelbësore për të garantuar siguri, drejtësi dhe profesionalizëm. Kompetenca etike parandalon abuzimin me pushtetin, shfrytëzimin ose ndërlikimet emocionale, të cilat mund të shkaktojnë dëme të rënda dhe të cenojnë besueshmërinë institucionale. Shkelje të tilla si favorizimi, diskriminimi, komunikimi i papërshtatshëm ose ndarja e informacionit personal mund të zbehin kufijtë profesionalë dhe të dëmtojnë besimin. Respektimi i parimeve etike mbron njëkohësisht të miturin dhe profesionistin, duke siguruar që ndërhyrjet të mbeten të drejta, të ligjshme dhe rehabilituese.

Profesionistët e demonstrojnë këtë kompetencë përmes sjelljes së qëndrueshme, transparente dhe respektuese. Ata mbrojnë konfidencialitetin, shmangin favorizimet dhe ruajnë paanshmërinë në vendimmarrje. Për shembull, një anëtar stafi nuk duhet të zhvillojë marrëdhënie personale, romantike apo financiare me një të ri, dhe as të pranojë dhurata apo favore që mund të komprometojnë neutralitetin profesional. Praktikuesit janë të vetëdijshëm për kufijtë emocionalë, duke njohur momentet kur empatia mund të kthehet në përfshirje të tepruar. Ata veprojnë me vendosmëri në rastet e dilemave etike, duke raportuar sjelljet e pahijshme ose praktikatat e pasigurta nëpërmjet kanaleve të përcaktuara institucionale. Kur përballen me konflikt midis bindjeve personale dhe politikave institucionale, ata i japin përparësi interesit më të mirë të fëmijës dhe standardeve ligjore. Trajnimi mbi etikën profesionale përbën një komponent thelbësor të zhvillimit profesional në pedagogjinë korrektuese. Ai përfshin: studimin e kodeve etike profesionale, analizën e studimeve të rasteve të dilemave etike, dhe pjesëmarrjen në supervizion reflektiv. Praktikuesit mësojnë legjislacionin për mbrojtjen e fëmijës, protokollet e konfidencialitetit dhe menaxhimin e konfliktit të interesit. Punëtoritë periodike mbi qëndrueshmërinë emocionale i ndihmojnë ata të ruajnë profesionalizmin në situata stresi, ndërsa diskutimet kolegjiale nxisin përgjegjësi të përbashkët dhe standarde etike të përbashkëta.

Ethical Conduct and Professional Boundaries

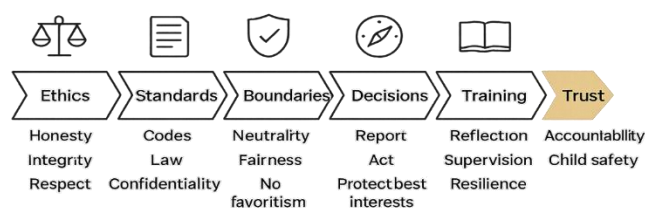

Figure 12 - Ethical Conduct and Professional Boundaries

Sjellja Etike dhe Kufijtë Profesionalë janë në përputhje me Kartën e të Drejtave Themelore të Bashkimit Evropian, Konventën për të Drejtat e Fëmijës (OKB) dhe Udhëzimet e Këshillit të Evropës për Drejtësinë Miqësore ndaj Fëmijëve (2010). Brenda kornizës CORE-ED, kjo kompetencë garanton që praktikat korrektuese të mbeten të drejta, transparente dhe të përqendruara te dinjteti njerëzor. Duke vepruar me ndershmëri, përgjegjësi dhe respekt, profesionistët forcojnë besimin në institucionet e drejtësisë dhe mbrojnë integritetin e profesionit.

17. Ndërgjegjësimi dhe Mbështetja për Shëndetin Mendor

Ndërgjegjësimi dhe Mbështetja për Shëndetin Mendor është aftësia për të identifikuar shenjat e hershme të problemeve të shëndetit mendor, si depresioni, ankthi, trauma, çrregullimet e abuzimit me substanca ose vështirësitë zhvillimore, dhe për të ofruar ndihmën fillestare dhe referimin tek shërbimet klinike të përshtatshme. Kjo kompetencë nuk kërkon që profesionistët të veprojnë si terapistë, por i pajis ata me aftësitë për të qenë ndërmjetës të vijës së parë, që njohin shqetësimin emocional, ofrojnë mbështetje të menjëhershme dhe sigurojnë qasje në kujdes të specializuar përmes koordinimit efektiv institucional. Sfidat e shëndetit mendor janë shumë të përhapura tek të rinjtë në konflikt me ligjin. Shumë prej tyre shfaqin simptoma të lidhura me traumën, neglizhencën ose stresin mjedisor, ndërsa të tjerë vuajnë nga çrregullime të paidentifikuara. Kur këto gjendje nuk njihen, ato shpesh keqinterpretohen si mosbindje ose sjellje problematike, duke çuar në masa ndëshkuese që përkeqësojnë gjendjen psikologjike. Për shembull, një i ri që vuan nga çrregullimi i stresit post-traumatik (PTSD) mund të duket agresiv, ose një tjetër me depresion mund të shfaqë sjellje vetëdëmtuese. Profesionistët e ndërgjegjshëm për shëndetin mendor janë në gjendje të ndërhyjnë herët, duke parandaluar krizat, vetëdëmtimin ose vetëvrasjen. Kjo kompetencë gjithashtu ul stigmatizimin, duke normalizuar diskutimet mbi shëndetin mendor dhe duke trajtuar mirëqenien psikologjike si pjesë integrale të procesit rehabilitues.

Profesionistët e demonstrojnë këtë kompetencë duke vëzhguar shenjat e sjelljes, emocionale dhe fizike që mund të tregojnë shqetësim (p.sh. tërheqje, nervozizëm, çrregullim gjumi ose ndryshime të papritura të humorit). Kur këto shenja shfaqen, ata reagojnë me qetësi dhe empati, duke siguruar sigurinë dhe duke kontaktuar specialistët e shëndetit mendor. Për shembull, nëse një i ri shpreh pashpresë ose mendime vetëvrasëse, stafi qëndron pranë tij, heq çdo rrezik të menjëhershëm dhe njofton menjëherë personelin klinik, pa gjykim apo vonesë. Ata gjithashtu sigurojnë vazhdimësinë e kujdesit, duke monitoruar përdorimin e medikamenteve dhe duke lehtësuar komunikimin ndërmjet mësuesve, punonjësve socialë dhe psikologëve. Në praktikën e përditshme, profesionistët nxisin mirëqenien mendore duke inkurajuar pjesëmarrjen, ofruar mbështetje dhe modeluar qetësinë emocionale, duke krijuar një klimë institucionale të sigurt dhe

mbështetëse. Trajnimi për këtë kompetencë përfshin module mbi: ndihmën e parë për shëndetin mendor (Mental Health First Aid), parandalimin e vetëvrasjes, reagimin ndaj traumës, dhe teknikat e çpërshkallëzimit të krizës (de-escalation). Simulimet dhe rolet praktike (role-playing) përgatisin stafin për të menaxhuar situatat e krizës dhe për të komunikuar në mënyrë efektive me të rinjtë në shqetësim emocional. Praktikuesit mësojnë të njohin faktorët e rrezikut, të sigurojnë stabilizim emocional dhe të aktivizojnë kanalet e referimit drejt shërbimeve klinike. Trajnimi gjithashtu mbulon konfidencialitetin, trajtim etik të informacionit të ndjeshëm dhe strategjitë e vetëkujdesit për të parandaluar traumën dytësore te stafi.

Kjo kompetencë është në përputhje me Strategjinë e BE-së për të Drejtat e Fëmijës dhe Konventën e OKB-së për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara. Ajo forcon parimet e BE-së për përfshirje, mbrojtje dhe kujdes gjithëpërfshirës, duke siguruar që sistemet e drejtësisë të adresojnë aspektet psikologjike dhe sociale të rehabilitimit. Brenda kornizës CORE-ED, Ndërgjegjësimi dhe Mbështetja për Shëndetin Mendor përbëjnë një shtyllë themelore të praktikës humane dhe të bazuar në të drejta, duke mbrojtur jetën, dinjitetin dhe riintegrimin afatgjatë të çdo të riu.

Kompetencat e qeverisjes dhe politikës

18. Bashkëpunimi Ndërinstitucional dhe Puna në Grup

Bashkëpunimi Ndërinstitucional dhe Puna në Grup i referohen aftësisë për të koordinuar dhe bashkëpunuar në mënyrë efektive me organizata dhe profesionistë të ndryshëm, përfshirë gjykatat, shërbimet e provës, shërbimet sociale, institucionet arsimore, agjencitë e shëndetit mendor, OJQ-të dhe forcat e rendit, me qëllim arritjen e objektivave të përbashkëta në rehabilitimin e të rinjve. Brenda institucioneve, puna në grup thekson komunikimin, respektin e ndërsjellë dhe vendimmarrjen e përbashkët ndërmjet stafit shumëdisiplinar. Kjo kompetencë siguron që shërbimet të jenë koherente, plotësuese dhe të përqendruara në interesin më të mirë të fëmijës. Puna në drejtësinë për të mitur kërkon bashkëpunim ndërsektorial, asnjë profesionist apo institucion i vetëm nuk mund të adresojë plotësisht spektrin e nevojave ligjore, psikologjike, arsimore dhe sociale të një të riu. Kur agjencitë punojnë në mënyrë të izoluar, rezultatet janë ndërhyrje të fragmentuara ose kontradiktore, si për shembull urdhra gjykate që bien ndesh me planet arsimore ose mungesë komunikimi midis punonjësve socialë dhe oficerëve të provës. Bashkëpunimi efektiv parandalon këto boshllëqe, duke krijuar strategji të unifikuara ndërhyrjeje që garantojnë vazhdimësi dhe efikasitet. Ai gjithashtu përmirëson koordinimin e burimeve, parandalon përsëritjen e përpjekjeve dhe siguron mbështetje të qëndrueshme gjatë tranzicionit të të rinjve ndërmjet sistemeve të ndryshme. Forcimi i

kësaj kompetence adreson një dobësi sistematike, duke promovuar transparencën, llogaridhënien dhe qeverisjen efektive.

Profesionistët e demonstrojnë këtë kompetencë duke organizuar ose marrë pjesë në takime shumëdisiplinare, ku përfshihen arsimtarë, psikologë, gjyqtarë dhe punonjës socialë. Ata koordinojnë plane të përbashkëta veprimi, përcaktojnë përgjegjësitë dhe sigurojnë ndjekjen e tyre përmes dokumentimit të qartë. Në institucionet e paraburgimit ose mjediset komunitare, puna në grup nënkupton ruajtjen e kanaleve të hapura të komunikimit, ndarjen etike të informacionit të rëndësishëm dhe mbështetjen reciproke ndërmjet kolegëve për zbatim të qëndrueshëm të ndërhyrjeve. Për shembull, kur sjellja e një të riu ndryshon, mësuesi, oficeri i provës dhe këshilltari takohen për të rishikuar dhe përshtatur planin e mbështetjes në mënyrë kolektive. Bashkëpunimi përfshin gjithashtu zhvillimin ose zbatimin e protokolleve formale, të cilat qartësojnë procedurat e koordinimit ndërmjet institucioneve. Në jetën e përditshme, profesionistët ushtrojnë dëgjim aktiv, japin feedback konstruktiv dhe menaxhojnë konfliktet për të ruajtur një dinamikë bashkëpunuese dhe efektive të ekipit. Trajnimi për këtë kompetencë fokusohet në: komunikimin ndërprofesional, lidhshërinë bashkëpunuese, zgjidhjen e përbashkët të problemeve, dhe menaxhimin e konflikteve. Simulimet e rasteve dhe ushtrimet e bazuara në skenarë realë u mundësojnë pjesëmarrësve të përjetojnë sfidat e vërteta të koordinimit ndërinstitutional dhe të praktikojnë negociimin dhe vendimmarrjen kolektive. Një aspekt i rëndësishëm i trajnimit është kuptimi i mandateve dhe proceseve të institucioneve partnere, me qëllim ndërtimin e respektit të ndërsjellë dhe qartësisht të roleve profesionale.

Bashkëpunimi Ndërinstitutional dhe Puna në Grup janë në përputhje me Strategjinë e BE-së për të Drejtat e Fëmijës dhe Udhëzimet e Komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës për Drejtësinë Miqësore ndaj Fëmijëve, të cilat nxisin bashkëpunimin, transparencën dhe efikasitetin. Brenda kornizës CORE-ED, kjo kompetencë mishëron modelin e shërbimeve të integruara të BE-së, duke siguruar që drejtësia, arsimi, shëndeti dhe shërbimet sociale të funksionojnë së bashku rreth fëmijës. Nëpërmjet bashkëpunimit dhe përgjegjësisë së përbashkët, profesionistët forcojnë vlerat evropiane të solidaritetit, përfshirjes dhe qeverisjes së mirë, duke çuar drejt rezultateve më efektive dhe më humane në drejtësinë për të mitur.

19. Njohuritë mbi Zhvillimin e Fëmijës dhe Psikologjinë

Zhvillimi dhe Psikologjia e Fëmijës dhe Adoleshentit është aftësia për të kuptuar mënyrën se si të rinjtë zhvillohen dhe ndryshojnë në aspektin kognitiv, emocional, social dhe moral gjatë fazave të ndryshme të zhvillimit, si dhe për të dalluar midis zhvillimit tipik dhe atij atipik.

Kjo kompetencë u mundëson profesionistëve të interpretojnë sjelljen, komunikimin dhe vendimmarrjen e të rinjve përmes një kuptimi shkencor të proceseve zhvillimore, efekteve të traumës dhe ndryshueshmërisë psikologjike. Ajo përbën bazën e drejtësisë së orientuar drejt fëmijës, sepse shpjegon pse të rinjtë duhet të trajtohen ndryshe nga të rriturit. Adoleshentët janë ende në proces zhvillimi të funksioneve kritike të trurit, veçanërisht atyre që rregullojnë impulsivitetin, emocionet dhe parashikimin e pasojave, gjë që i bën ata më të cenueshëm ndaj rrezikut, por njëkohësisht më të aftë për rehabilitim dhe ndryshim pozitiv. Profesionalistët që kuptojnë zhvillimin e fëmijës janë në gjendje të vendosin pritshmëri realiste dhe të hartojnë ndërhyrje që nxisin rritjen, e jo ndëshkimin. Në mungesë të këtij kuptimi, një praktikues mund të keqinterpretojë pjekurinë e pamjaftueshme si sfidë ose të presë arsyetim të nivelit të rritur nga një fëmijë, duke çuar në zhgënjim dhe ndërhyrje joefektive. Njohuritë mbi psikologjinë zhvillimore ndihmojnë gjithashtu profesionistët të parashikojnë sjelljet tipike të adoleshencës dhe të përdorin parimet e sjelljes (si përforcimi pozitiv dhe modelimi) në mënyrë konstruktive.

Profesionistët e demonstrojnë këtë kompetencë duke përshtatur ndërveprimet dhe programet sipas fazës zhvillimore të të rinjve. Gjyqtarët mund të përshtatin mënyrën e komunikimit në sallën e gjyqit për të siguruar që fëmijët e kuptojnë procesin. Arsimitarët thjeshtojnë përmbajtjen mësimore dhe përdorin metoda aktive dhe përvoja praktike. Oficerët e provës vendosin qëllime afatshkurtra dhe të arritshme për të ruajtur motivimin. Staf i kupton se kapaciteti i arsimit të një 13-vjeçari ndryshon ndjeshëm nga ai i një 17-vjeçari, dhe përshtat ndërhyrjet në përputhje me moshën dhe zhvillimin. Ata gjithashtu identifikojnë raste kur sjellja tregon vonesë zhvillimore, vështirësi në të nxënë apo ndikime të traumës, dhe referojnë të rinjtë për vlerësim të specializuar. Kuptimi i mënyrës se si adoleshentët mendojnë dhe ndiejnë u mundëson profesionistëve të përdorin empatinë dhe strukturën për të orientuar ndryshime pozitive në sjellje. Për shembull, kuptimi se impulsiviteti është një karakteristikë zhvillimore dhe jo domosdoshmërisht shenjë rebelimi, çon në reagime mbështetëse dhe jo ndëshkuese. Trajnimi për këtë kompetencë përfshin kurse në: psikologjinë zhvillimore dhe arsimore, neuroshkencën e adoleshencës, si dhe çrregullimet e zakonshme të sjelljes dhe të shëndetit mendor. Ushtrimet me role (role-playing) dhe analiza e rasteve praktike ndihmojnë profesionistët të zbatojnë teorinë në situata reale. Supervizimi i vazhdueshëm profesional siguron që teoritë të përkthehen në praktikë dhe që stafi të mbetet i ndjeshëm ndaj dallimeve individuale dhe efekteve të traumës.

Kjo kompetencë është në përputhje me Strategjinë e BE-së për të Drejtat e Fëmijës, Parimet Evropiane të Qeverisjes së Mirë dhe Konventën e Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Fëmijës, të cilat theksojnë se drejtësia për të miturit duhet të reflektojë statusin e tyre zhvillimor dhe potencialin për ndryshim. Brenda kornizës CORE-ED, kuptimi i zhvillimit dhe psikologjisë së fëmijës dhe adoleshentit forcon bazën etike dhe psikologjike

të rehabilitimit, duke garantuar që ndërhyrjet të jenë të bazuara në prova, të përshtatura me moshën dhe të përqendruara në dinjitetin e çdo të riu.

20. Njohuritë Ligjore dhe Procedurale

Njohuritë Ligjore dhe Procedurale përfaqësojnë aftësinë për të kuptuar, interpretuar dhe zbatuar në mënyrë të saktë ligjet, rregulloret dhe procedurat formale që rregullojnë sistemin e drejtësisë për të mitur. Kjo kompetencë përfshin njohjen e plotë të legjislacionit kombëtar për drejtësinë për të mitur, dispozitave përkatëse të kodeve penale dhe procedurale, si dhe standardeve ndërkombëtare për mbrojtjen e të drejtave të fëmijës. Gjithashtu, ajo kërkon familjarizim me protokollet institucionale, si për shembull: formatet e raportimit, afatet e rishikimit, kriteret e ndalimit, dhe procedurat e transferimit, për të garantuar që çdo veprim përputhet me parimet e shtetit të së drejtës. Kjo kompetencë është themelore, pasi respektimi i ligjit përbën bazën e një sistemi të drejtë dhe efektiv të drejtësisë për të mitur. Pavarësisht se sa njerëzore apo inovative mund të jetë një praktikë, ajo humb legjitimitetin nëse shkel garancitë ligjore apo të drejtat e fëmijës. Profesionistat duhet të sigurojnë proces të rregullt ligjor dhe drejtësi procedurale, që nga momentet e ndalimit e deri në riintegrim. Njohuritë e forta ligjore u mundësojnë atyre të marrin vendime të ligjshme dhe etike, të parandalojnë shkeljet e të drejtave dhe të avokojnë për të rinjtë në rast të gabimeve apo abuzimeve procedurale. Për shembull: një oficer policie duhet të dijë kur është e detyrueshme prania e prindit ose avokatit gjatë marrjes në pyetje të një të mituri; një punonjës social duhet të kuptojë detyrimin ligjor për ruajtjen e konfidencialitetit të të dhënave të fëmijës. Forcimi i kësaj kompetence siguron që reformat ligjore të zbatohen në mënyrë të qëndrueshme, duke mbështetur rehabilitimin dhe sundimin e ligjit, si dhe duke parandaluar trajtimin arbitrar apo të pabarabartë.

Profesionistat që zotërojnë këtë kompetencë e zbatojnë kornizën ligjore kombëtare dhe ndërkombëtare në çdo fazë të trajtimit të rastit të një të mituri. Ata sigurojnë që të gjitha procedurat, intervistat, seancat gjyqësore, ndalimet dhe masat rehabilituese, të respektojnë garancitë procedurale dhe standardet e të drejtave të fëmijës. Ata përdorin programe devijimi dhe alternativa ndaj ndalimit sa herë që është e mundur, dhe dokumentojnë rastet me saktësi, për të ruajtur integritetin ligjor. Për shembull, një oficer prove siguron që rishikimet e masës së ndalimit të zhvillohen brenda afateve të përcaktuara me ligj dhe që të gjitha raportet të plotësojnë standardet e vlefshmërisë provuese. Praktikuesit qëndrojnë të informuar për ndryshimet ligjore, duke përshtatur praktikat e tyre sa herë që ndryshojnë ligjet ose procedurat. Ata gjithashtu janë të aftë të identifikojnë dhe raportojnë parregullsitë procedurale, duke forcuar drejtësinë dhe llogaridhënien institucionale. Trajnimi për këtë kompetencë përfshin: kurse të strukturuar në të drejtën për të mitur dhe të drejtat e njeriut, konventat ndërkombëtare

për mbrojtjen e fëmijëve, dhe etikën procedurale. Ushtrimet praktike, si gjyqe simulimi (mock trials) apo hartimi i dokumenteve ligjore, ndihmojnë në forcimin e zbatimit praktik të njohurive. Trajnimet ndërsektoriale midis profesionistëve të drejtësisë, arsimit dhe punës sociale nxisin zbatim të unifikuar të standardeve ligjore. Zhvillimi i vazhdueshëm profesional është thelbësor, për shkak të ndryshimeve të shpeshta ligjore në rajon.

Kjo kompetencë është në përputhje me Kartën e të Drejtave Themelore të Bashkimit Evropian dhe Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut, të cilat theksojnë sundimin e ligjit, procesin e rregullt ligjor dhe barazinë përpara ligjit. Brenda kornizës CORE-ED, Njohuritë Ligjore dhe Procedurale sigurojnë që përpjekjet rehabilituese të funksionojnë brenda një strukture të ligjshme, të drejtë dhe transparente, që mbron të drejtat e fëmijëve dhe forcon llogaridhënien institucionale. Duke zotëruar këtë kompetencë, profesionistët mishërojnë vlerat evropiane të drejtësisë, barazisë dhe dinjitetit njerëzor, duke garantuar që respektimi i ligjit të mbetet i pandarë nga rehabilitimi.

Konkluzione

Tabela e Kompetencave CORE-ED përfaqëson një rezultat thelbësor brenda projektit CORE-ED ACADEMY, duke përkthyer provat kërkimore, përvojën e profesionistëve dhe prioritetet e politikave evropiane në një kornizë të qartë dhe të zbatueshme të kompetencave. Ajo ofron një pikë referimi unifikuese për zhvillimin, zbatimin dhe vlerësimin e programeve arsimore që profesionalizojnë stafin e drejtësisë për të mitur dhe promovojnë një kulturë rehabilituese dhe të orientuar drejt fëmijës në gjithë rajonin e Ballkanit Perëndimor.

E ndërtuar përmes një metodologjie rigoroze të bazuar në modelin DACUM, kjo kornizë identifikon njëzet kompetenca transversale, të cilat tejkalojnë kufijtë e profesioneve individuale, duke përfshirë aftësitë e përbashkëta thelbësore për pedagogjinë korrigjuese efektive. Pesë fushat kryesore (Pedagogjike, Mësimi Social dhe Emocional (SEL), Teknologjike, Mjedisore/Sociale/Qeverisje (ESG) dhe Qeverisje & Politika) formojnë një strukturë të integruar që lidh mësimdhënien, kujdesin, etikën dhe bashkëpunimin sistematik. Çdo kompetencë është përshkruar me aplikime kontekstuale, duke siguruar përdorim të drejtpërdrejtë për hartuesit e kurrikulave, trajnerët dhe drejtuesit institucionalë.

Zbatimi praktik i kësaj kornize brenda projektit më të gjerë CORE-ED do të realizohet përmes disa rrugëve të ndërlidhura: Së pari, Tabela e kompetencave do të shërbejë si bazë për krijimin e dy programeve të reja arsimore në Pedagogjinë Korrigjuese, një akademik dhe një profesional, të përputhur me nivelet e Kornizës Evropiane të Kualifikimeve (EQF) dhe të dizajnuar për njohje ndërkufitare përmes mikro-kredencialeve.

Së dyti, kompetencat do të jenë themel i Qendrave Kërkimore Ballkanike për Pedagogjinë Korrigjuese, të cilat do të funksionojnë si qendra rajonale trajnimi, kërkimi dhe dialogu politik. Së treti, korniza do të udhëheqë proceset e sigurimit të cilësisë dhe certifikimit, duke garantuar koherencë midis të gjitha veprimtarive të trajnimit të zhvilluara në kuadër të LiberateSkills Correctional Excellence Pact for Skills.

Përtej funksionit të saj arsimor, Tabela e Kompetencave CORE-ED përfaqëson një instrument strategjik për transformimin institucional. Duke integruar vlerat e përfshirjes, etikës, qëndrueshmërisë dhe bashkëpunimit, ajo mbështet modernizimin e sistemeve të arsimit korrigjues dhe përafron praktikat kombëtare me standardet e Bashkimit Evropian dhe instrumentet ndërkombëtare të të drejtave të njeriut, përfshirë Konventën e Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Fëmijës dhe Rregullat e Pekinit.

Në thelb, Korniza e Kompetencave CORE-ED e pozicionon arsimin si forcën lëvizëse të ndryshimit sistematik në drejtësinë për të mitur. Ajo u ofron profesionistëve jo vetëm aftësi teknike, por edhe empati, përshtatshmëri dhe ndërgjegje etike, të domosdoshme për të mbështetur me efektivitet të rinjtë në situata të cenueshme. Si një instrument dinamik, ajo do të vijojë të zhvillohet përmes kërkimeve, feedback-ut dhe praktikës së ardhshme, duke siguruar që pedagogjia korrigjuese në Evropë të mbetet inovative, humane dhe e bazuar në evidenca.

Tabela e Kompetencave

Kompetencat Pedagogjike

Table 15 - Pedagogical Competences

Kompetenca	Përshkrimi	Zbatimi (Aplikimi)
Hartimi i Programeve Arsimore dhe Profesionale	Krijimi i rrugëve të individualizuara të të nxënit që kombinojnë arsimin me punësueshmërinë.	Integrimi i trajnimit profesional me programet bazë të shkrimleximit dhe moduleve të bazuara në qëllime.
Përshtatshmëria dhe Planifikimi i Individualizuar	Përshtatja dinamike e ndërhyrjeve bazuar në nevojat dhe progresin unik të çdo të riu.	Modifikimi i planeve të sjelljes ose objektivave arsimore në përgjigje të sfidave apo forcave të reja.

Mentorimi dhe Fokusi në Rehabilitim	Ofrimi i udhëzimit të qëndrueshëm dhe inkurajimit për të mbështetur riintegrimin e të rinjve.	Ofrimi i këshillimit, festimi i arritjeve dhe ndihma ndaj të rinjve për të reflektuar mbi zhvillimin personal.
Komunikimi i Përqendruar te Fëmija	Ndërveprimi me të miturit përmes një gjuhe të përshtatshme për moshën, me respekt dhe metoda fuqizuese komunikimi.	Shpjegimi i procedurave me gjuhë të thjeshtë, përdorimi i dëgjimit aktiv dhe përshtatja e tonit dhe mesazhit sipas nivelit zhvillimor.
Hartimi i Kurrikulës	Planifikimi dhe organizimi i përmbajtjes mësimore të përshtatur me nevojat e të rinjve të përfshirë në sistemin e drejtësisë.	Krijimi i përmbajtjeve arsimore fleksibël, të përshtatshme për zhvillimin e nxënësve dhe të orientuara drejt qëllimeve konkrete.

Kompetencat e Mësimi Social dhe Emocional (SEL)

Tabela 3 - Kompetencat e të Nxënës Social dhe Emocional (SEL)

Kompetenca	Përshkrimi	Zbatimi (Aplikimi)
Inteligjenca Emocionale dhe Empatia	Thellimi i kuptimit të gjendjeve emocionale dhe zhvillimi i marrëdhënieve të bazuara në besim që respektojnë dinjitetin e të rinjve.	Vlerësimi dhe reagimi ndaj shenjave emocionale të të rinjve gjatë këshillimit ose situatave konfliktuale.
Aftësitë për Zgjidhjen e Konfliktëve	Ndërmjetësimi dhe zgjidhja e konflikteve ndërpersonale në mënyrë konstruktive midis të rinjve ose me stafin.	Lehtësimi i sesioneve të ndërmjetësimit mes bashkëmoshatarëve ose dialogëve restaurues pas përplasjes.
Përfshirja dhe Mbështetja Familjare	Përfshirja e familjeve si partnerë në procesin e rehabilitimit për të siguruar mbështetje pas lirim.	Lehtësimi i sesioneve të këshillimit familjar ose takimeve për përcaktimin e objektivave të përbashkëta.

Menaxhimi i Krizave dhe De-Eskalimi	Parandalimi dhe reagimi ndaj incidenteve akute me qetësi dhe strategji të kontrolluara.	Përdorimi i teknikave verbale për uljen e tensionit gjatë shpërthimeve emocionale dhe shmangia e izolimit ndëshkues.
Intervistimi Motivues dhe Angazhimi	Nxitja e motivimit të brendshëm për ndryshim përmes dialogut reflektues dhe mbështetës.	Përdorimi i pyetjeve të hapura dhe pohimeve pozitive për të ndihmuar të rinjtë të artikulojnë qëllimet e tyre personale.
Kujdesi i Ndjeshëm ndaj Traumës	Njohja e ndikimit të traumës në sjelljen e të rinjve dhe përshtatja e ndërhyrjeve për të nxitur shërimin.	Reagimi me ndjeshmëri gjatë shpërthimeve emocionale, shmangia e rishkaktimit të traumës dhe përfshirja e profesionistëve të shëndetit mendor kur është e nevojshme.

Kompetencat Teknologjike

Tabela 16 - Kompetencat Teknologjike

Kompetenca	Përshkrimi	Zbatimi (Aplikimi)
Aftësia Digjitale dhe Mjetet Inovative	Përdorimi i teknologjisë për të përmirësuar procesin e të nxënës, komunikimin dhe menaxhimin e çështjeve (case management).	Përdorimi i platformave të e-learning ose aplikacioneve për të plotësuar mësimin në klasë dhe për të monitoruar progresin.
Vlerësimi dhe Menaxhimi i Riskut	Vlerësimi i rreziqeve të përsëritjes së sjelljes së dënueshme ose dëmit dhe krijimi i planeve mbikëqyrëse reaguese.	Përdorimi i instrumenteve të strukturuar për vlerësimin e riskut dhe përshtatjen e intensitetit të mbikëqyrjes përkatësisht.

Kompetencat ESG (Mjedisore, Sociale dhe të Qeverisjes)

Table 17 - ESG Competences

Kompetenca	Përshkrimi	Zbatimi (Aplikimi)
Ndjeshmëria Kulturore	Respektimi dhe përshtatja ndaj dallimeve kulturore për të siguruar trajtim gjithëpërfshirës dhe të drejtë.	Përdorimi i komunikimit të përshtatshëm për kontekstin kulturor dhe përfshirja e përfaqësuesve të komunitetit kur është e nevojshme.
Praktika Gjithëpërfshirëse (e Ndjeshme ndaj Gjinive dhe Aftësive të Kufizuara)	Përshtatja e qasjeve për të përmbushur nevojat e gjinive të ndryshme dhe të rinjve me aftësi të kufizuara.	Sigurimi i stafit femëror për vajzat dhe përdorimi i ndihmave vizuale ose përmbajtjeve të thjeshtuara për të rinjtë me vështirësi në të nxënë.
Sjellja Etike dhe Kufijtë Profesionalë	Ruajtja e integritetit, konfidencialitetit dhe distancës profesionale në të gjitha ndërveprimet me të rinjtë.	Refuzimi i afrimeve të papërshtatshme ose favorizimeve dhe raportimi i sjelljeve joetike.
Ndërgjegjësimi dhe Mbështetja për Shëndetin Mendor	Identifikimi i shenjave të shqetësimit për shëndetin mendor dhe lidhja e të rinjve me shërbimet përkatëse.	Monitorimi i sjelljes së të rinjve për shenja depresioni ose ankthi dhe përfshirja e stafit klinik sipas nevojës.

Kompetencat e Qeverisjes dhe Politikave

Tabela 18 - Kompetencat e Qeverisjes dhe Politikave

Kompetenca	Përshkrimi	Zbatimi (Aplikimi)
Bashkëpunimi Ndërinstitucional dhe Puna në Ekip	Bashkëpunimi ndërmjet shërbimeve për të koordinuar përpjekjet e rehabilitimit dhe për të parandaluar kujdesin e fragmentuar.	Pjesëmarrja në takime të ekipeve shumëdisiplinore dhe hartimi i planeve të përbashkëta të kujdesit.
Njohuritë mbi Zhvillimin dhe	Kuptimi i fazave të rritjes dhe sjelljes së adoleshentëve për	Hartimi i programeve të përshtatshme për moshën dhe

Psikologjinë e Fëmijës	të përshtatur ndërhyrjet në mënyrë efektive.	interpretimi i sjelljeve në kontekst zhvillimor.
Njohuritë Ligjore dhe Procedurale	Zbatimi i ligjeve dhe procedurave të drejtësisë për të mitur për të mbrojtur të drejtat e të rinjve dhe për të siguruar përputhshmërinë ligjore.	Sigurimi i përfaqësimit të duhur gjatë marrjes në pyetje dhe ofrimi i alternativave ndaj ndëshkimit (diversion) kur është e mundur.

Referencat

- Konsorciumi CORE-ED. (2025). *Raporti Sintetik CORE-ED V2*. Dokument i dorëzuar në kuadër të projektit CORE-ED ACADEMY.
- Këshilli i Evropës. (2010). *Udhëzimet e Komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës për Drejtësinë Miqësore ndaj Fëmijës (Child-Friendly Justice)*.
- Komisioni Evropian. (2021). *Strategjia e BE-së për të Drejtat e Fëmijës*.
- Organizata e Kombeve të Bashkuara. (1989). *Konventa për të Drejtat e Fëmijës (Convention on the Rights of the Child)*.
- Organizata e Kombeve të Bashkuara. (1985). *Rregullat Standarde Minimum të Kombeve të Bashkuara për Administrimin e Drejtësisë për të Mitur (Rregullat e Pekinit)*.
- Organizata e Kombeve të Bashkuara. (2006). *Konventa për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara dhe Protokolli Opsional*.
- Komisioni Evropian. (2020). *Plani i Veprimit i BE-së kundër Racizmit 2020–2025*.
- Këshilli i Evropës. (1995). *Konventa Kuadër për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare*.
- Komisioni Evropian. (2021). *Bashkimi i Barazisë: Strategjia për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara 2021–2030*.
- Komisioni Evropian. (n.d.). *Plani i Veprimit për Arsimin Digjital (2021–2027)*.
- Komisioni Evropian. (2021). *Plani i Veprimit për Shtyllën Evropiane të të Drejtave Sociale*.